

ВОЕНИ ПРИКАЗНИ НА ПРИЛЕПСКИТЕ ВЕТЕРАНИ ОД 2001

RRËFIME LUFTE TË VETERANËVE TË PRILEPIT NGA VITI 2001

ВОЕНИ ПРИКАЗНИ
НА ПРИЛЕПСКИТЕ ВЕТЕРАНИ ОД 2001

RRËFIME LUFTE
TË VETERANËVE TË PRILEPIT NGA VITI 2001

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека
"Св. Климент Охридски",
Скопје

355.11(497.785):355.48(497.7)"2001"(047.53)

ВОЕНИ приказни на прилепските ветерани од 2001 /
[уредник и интервјуер Горан Талески ;
преведувачи Љуљета Адеми, Крешник Ајдини]
=

Rrëfime lufte të veteranëve të prilepit nga viti 2001 /
[redaktor dhe intervistues Goran Taleski ;
përkthyes Luleta Ademi, Kreshnik Ajdini].

Прилеп : Мировна акција = Aksioni paqësor,
2020. - 417 стр. ; 21 см

Текст на мак. и алб. јазик

ISBN 978-608-4883-14-2

а) Вооружен конфликт - Ветерани од Прилеп - Македонија - 2001 -
Интервјуа

COBISS.MK-ID 112486410

**ВОЕНИ ПРИКАЗНИ НА
ПРИЛЕПСКИТЕ ВЕТЕРАНИ ОД
2001**

Уредник и интервјуер:
Горан Талески

Транскрипција:
Мартин Трајковски

Преведувачи:
Љуљета Адеми
Крешник Ајдини

Лектура:
Јулијана Талеска
Илир Ајдини

Проверка и корекции на
македонски јазик:
Горан Талески

Проверка и корекции на
албански јазик:
Емрах Реџеџи

Дизајн:
Александар Дудески

Фотографија на насловна страна:
©aruba2000 - Can Stock Photo
Inc.

Избор на фотографија:
Боро Китаноски

Издавач:
Мировна Акција
www.mirovnaakcija.org

2020

**RRËFIME LUFTE
TË VETERANËVE TË
PRILEPIT NGA VITI 2001**

Redaktor dhe intervistues:
Goran Taleski

Transkriptimi:
Martin Trajkovski

Përkthyes:
Luljeta Ademi
Kreshnik Ajdini

Lektura:
Julijana Taleska
Ilir Ajdini

Kontrollimi dhe korrigjimet
në gjuhën maqedonase:
Goran Taleski

Kontrollimi dhe korrigjimet
në gjuhën shqipe:
Emrah Rexhepi

Dizajn:
Aleksandar Dudeski

Fotografia në kopertinë:
©aruba2000 - Can Stock
Photo Inc.

Përzgjedhës i fotografisë:
Boro Kitanoski

Botues:
Aksioni Paqësor
www.mirovnaakcija.org

2020

PËRMBAJTJA

<i>Hyrje</i>	8
<i>Metodologjia</i>	20
<i>Intervista:</i>	
<i>Igor Petreski</i>	26
<i>Rubin Sekuloski</i>	60
<i>Aco Jovanoski Regan</i>	100
<i>Jordan Trajkoski</i>	122
<i>Dime Risteski</i>	152
<i>Salija Rashidoski</i>	182
<i>Dushan Boshevski</i>	224
<i>Sasho Dimovski</i>	252
<i>Oliver Panoski</i>	282
<i>Goce Cuculovski</i>	304
<i>Zoran Petkoski</i>	336
<i>Andriano Pazheski</i>	358
<i>Goce Bezhoski</i>	378
<i>Për "Aksionin Paqësor"</i>	412

СОДРЖИНА

<i>Вовед</i>	9
<i>Методологија</i>	21
<i>Интервјуа:</i>	
<i>Игор Петрески</i>	27
<i>Рубин Секулоски</i>	61
<i>Ацо Јованоски Реган</i>	101
<i>Јордан Трајкоски</i>	123
<i>Диме Ристески</i>	153
<i>Салија Рашидоски</i>	183
<i>Душан Бошевски</i>	225
<i>Сашо Димовски</i>	253
<i>Оливер Паноски</i>	283
<i>Гоце Цуцуловски</i>	305
<i>Зоран Петкоски</i>	337
<i>Андриано Пажески</i>	359
<i>Гоце Бежоски</i>	379
<i>За „Мировна акција“</i>	413

Hyrje

Вовед

Prilepi është qytet hero nga Lufta Nacional Çlirimtare (1941-1945). Nga Prilepi dolën personat kyç në lëvizjen partizane. Ky qytet dha 8.000 luftëtarë, ndërsa 650 prej tyre humbën jetën gjatë Revolucionit. Kremtimi i 11 Tetorit, si simbol i fillimit të kryengritjes, gjithmonë paraqet një ngjarje të rëndësishme për qytetin, ndërsa përmendoret e kësaj periudhe mirëmbahen rregullisht. Duke u rritur në një qytet me një bagazh të tillë historik nga Lufta e Dytë Botërore, veteranët e luftës në vitin 2001 kurrë nuk e kanë pritur se edhe ata do të duhet të marrin pjesë në një luftë. Lufta duhej të ishte pjesë vetëm e së kaluarës së paraardhësve të tyre dhe jo pjesë e së tashmes apo së ardhmes së tyre.

Por, lufta në vitin 2001 është pjesë më se e dukshme në atë që është Prilepi sot. Në luftën e vitit 2001, në Prilep u angazhuan rreth 7.000 pjesëtarë të forcave të armatosura të Republikës së Maqedonisë. Duke filluar nga viti 2002, çdo vit më 8 gusht shënohet vrasja e 10 luftëtarëve nga Prilepi dhe rrethina, te lokaliteti Karpallak, në vitin 2001. Në qendër të qytetit ekziston përmendorja kushtuar Karpallakut, si dhe një përmendore më e vogël dhe një dhomë përkujtimore në kazermën e Prilepit. Ngjashmëria me 11 Tetorin përfundon me atë që të dy datat do të mbeten në memorien e përhershme të qytetit. Por, kjo, e dyta, është ditë zie. Atëherë, në një ditë, Komuna humbi 10 djem të rinj, ndërsa u dogjën edhe objektet e myslimanëve në qytet, si dhe Çarshi-Xhamia e vjetër, e ndërtuar në shekullin XIV. E tërë kjo la plagë në qytet, të cilat nuk janë shëruar as sot. Dhe, kështu, Karpallaku, nga një lokacion i parëndësishëm në rrugën mes Shkupit dhe Tetovës, u bë një vend të cilin e njeh çdo prilepas.

Si shoqatë "Aksioni Paqësor", për herë të parë në vitin 2011, në dhjetëvjetorin e luftës, filluam komunikimin me shoqatat e pjesëtarëve të luftës, si nga Prilepi, ashtu edhe me ato shoqata të cilat punojnë në nivel shtetëror, nga njëra dhe nga pala tjetër. Në Prilep ekzistonin dy shoqata (ndërkohë u formua edhe e treta), të cilat punojnë edhe sot. Këto janë: "Shoqata e Obliguesve Rezervistëve Ushtarakë dhe Pjesëtarëve në Ngjarjet 2001-2002" (ZUVO 2001-2002) dhe Shoqata "Karpallak". "ZUVO 2001-2002" është një organizatë e gjerë, e cila i përfshin të gjithë obliguesit rezervistë ushtarakë të cilët u thirrën në vitin 2001 dhe 2002 në Armatë dhe të cilët u dërguan në rajonet e krizës. Shoqata

Прилеп е град-херој од Народноослободителната војна (1941-1945). Од Прилеп произлегоа клучните лица во партизанското движење. Градот изнедри 8 000 борци, а од нив 650 го загубија својот живот во Револуцијата. Честувањето на 11 Октомври како симбол за почетокот на востанието, секогаш е значаен настан за градот, а спомениците од тој период, редовно се одржуваат. Растејќи во град со таков историски багаж од Втората светска војна, ветераните од војната во 2001 година никогаш не очекувале дека и тие ќе треба да учествуваат во војна. Војната требаше да биде дел само од минатото на нивните предци, а не дел од нивната сегашност или иднина.

Но, војната во 2001 година и тоа како е дел од она што е Прилеп денес. Во војната во 2001 година, од Прилеп беа ангажирани околу 7 000 припадници на вооружените сили на Република Македонија. Почнувајќи од 2002 година, секоја година на 8 август се одбележува загинавањето на 10 војници од Прилеп и прилепско кај месноста Карпалак во 2001 година. Во центарот на градот постои споменик посветен на Карпалак, како и помал споменик и спомен-соба во прилепската касарна. Сличноста со 11 Октомври завршува со тоа што и двата датуми ќе останат во трајно сеќавање на градот. Но овој вториот е ден за жалост. Тогаш, во еден ден, Општината изгуби 10 млади луѓе, а беа и опожарени објектите на муслиманите во градот, како и старата Чарши џамија изградена во 14 век. Сето тоа остави лузни во градот, кои и денес не се залечени. И така, Карпалак од небитна локација на патот меѓу Скопје и Тетово, стана место кое го знае секој прилепчанин.

Како здружение „Мировна акција“, за првпат во 2011 година на 10-годишнината од војната, стапивме во комуникација со здруженијата на учесниците во војната, како од Прилеп, така и со оние здруженија кои работат на државно ниво, од едната и од другата страна. Во Прилеп постоеја две здруженија (во меѓувреме се формираше и трето), кои и денес работат. Тоа се: „Здружението на резервни воени обврзници и учесници во настаните 2001-2002“ (ЗУВО 2001-2020) и Здружението „Карпалак“. „ЗУВО 2001-2002“ е широка организација која ги вклучува сите резервни воени обврзници кои беа повикани во 2001 и 2002 година во Армијата и кои беа пратени во кризните региони. Здружението

"Karpallak" është organizatë në të cilën marrin pjesë pjesëtarët e mbijetuar të Karpallakut. Komunikimi, si dhe besimi i ndërsjellë me këto dy shoqata ndërtohej në 9 vitet e kaluara, rezultoi me një sërë takime dhe diskutime nëpërmjet të cilave bisedojmë për çështje lidhur me luftën në vitin 2001, arsyet dhe pasojat e saj. Bisedonim edhe për përvojat e veteranëve në luftë dhe në cilën mënyrë përvoja e tyre mund të shfrytëzohet në ndërtimin e paqes. Pasi që në "Aksionin Paqësor" kemi përvojë të madhe në mbledhjen e rrëfimeve jetësore nga lufta e vitit 2001, ishte e logjishme që në këto takime të lindë ideja për krijimin e një serie të posaçme me intervista me veteranët.

Veteranët e luftës kanë një fuqi të veçantë kur bisedohet për paqen dhe luftën. E kanë parë edhe njëerën edhe tjetrën. Edhe rrëfimet e tyre janë jashtëzakonisht të rëndësishme nga më shumë aspekte. Dëshmitë e veteranëve janë një burim historik për luftën, për ngjarjet të cilat kanë ndodhur në një kohë të caktuar, në një vend të caktuar. Njëkohësisht, në dëshmitë e tyre mund të gjendet edhe mënyra në të cilën ata i kanë përjetuar ngjarjet nëpër të cilat kanë kaluar në vitin 2001, siç janë emocionet e tyre, frikët e tyre, luftërat e tyre të brendshme, dhembjet, dëshpërimet, shoqërimet ushtarake, ushtria dhe lufta. Në dëshmitë e tyre gjenden edhe plagët mbi shëndetin e tyre, të cilat i ka lënë lufta, gjendja e tyre shpirtërore, problemet në shtëpi dhe ballafaqimi me rrethin. Në dëshmitë e tyre është edhe dëshpërimi nga shoqëria e cila i ka harruar.

"Për një ushtar, nuk ka asgjë që nuk është normale" - thotë Sasho Dimoski dhe shton për përvojën e tij në luftë: "Domethënë, ju keni arritur shumë në jetë, ose çka është ajo shumë, keni arritur ta shpëtoni të paktën jetën tuaj". Këto maksima, fare jo të çuditshme, shpesh hasen në rrëfimet. Por, ky është realiteti për luftën dhe kjo duhet të apostrofohet.

Pothuajse të gjithë të intervistuarit kanë qenë pjesë e përbërjes rezerve të Armatës së Republikës së Maqedonisë, ndërsa njëri prej tyre ka qenë në shërbim ushtarak gjatë luftës. Shumicës i ka ardhur ftesa për t'u paraqitur në Armatë si pjesë e përbërjes rezerve të ARM-së. Por, një pjesë jo e vogël është paraqitur edhe vullnetarisht. Igor Petreski deklaroi: "Atëherë, ashtu, me krenari, si të them, me krenari atëherë e mbaja uniformën, ndjehesha vërtet i nevojshëm,

„Карпалак“ е организација во кое членуваат преживеаните учесници од Карпалак. Комуникацијата, како и меѓусебната доверба со овие две здруженија се градеше во минатите 9 години, резултираше со серија на средби и дискусии преку кои разговараме за прашања поврзани со војната во 2001 година, нејзините причини и последици. Разговаравме и за искуствата на ветераните во војната и на кој начин нивното искуство може да се користи во изградба на мир. Бидејќи во „Мировна акција“ имаме големо искуство во собирање на животни приказни од војната во 2001, логично беше, на овие средби да се роди и идејата за правење засебна серија на интервјуа со ветерани.

Ветераните од една војна имаат посебна моќ кога се дискутира за мир и војна. Го виделе и едното и другото. И нивните приказни се исклучително значајни од повеќе аспекти. Сведоштвата на ветераните се историски извор за војната, за настаните што се случувале во одредено време, на одредено место. Истовремено, во нивните сведоштва може да се најде и начинот на кој што тие ги доживеале настаните низ кои поминале во 2001 год., како што се нивните емоции, нивните стравови, нивните внатрешни борби, болки, разочарувања, војнички другарства, војската и војната. Во нивните сведоштва се и лузните по нивното здравје, кое ги оставила војната, нивната душевна состојба, проблемите дома и справувањето со околината. Во нивните сведоштва е и разочараноста од општеството кое ги заборавило.

„За војник, нема ништо што не е нормално“ - ќе каже Сашо Димоски и ќе дополни за неговото искуство во војната со зборовите: „значи вие сте постигнале многу во животот или што е тоа многу, сте успеале да си го спасите барем сопствениот живот.“ Овие нималку чудни максими провејуваат често низ приказните. Но тоа е реалноста за војната и тоа треба да биде апострофирано.

Скоро сите интервјуирани биле дел од резервниот состав на Армијата на Република Македонија, а еден од нив го служел воениот рок за време на војната. На повеќето им стигнала покана за да се пријават во Армија како дел од резервниот состав на АРМ. Но, не мал дел од нив се пријавиле и доброволно. Игор Петрески ќе изјави: „Тогаш, онака, со гордост, како да кажам, со гордост тогаш ја носев униформата, се чувствував стварно потребен, дека

se e mbroj shtetin", ndërsa poenta e tij, me fjalë të ndryshme dëgjohet edhe te të intervistuarit e tjerë. Por, lufta nuk është marrë me seriozitet në fillim. Për shkuarjen drejt Tetovës, Jordan Trajkovski deklaroi: "Tani, kur hedh shikimin prapa, mendoj se atëherë sikur shkonim në dasmë, sikur shkonim në piknik, sikur gjithçka ishte mospërfillëse, si në shaka...", kurse pastaj, pas përvojës disaditore në terren, thotë: "gjithmonë i tensionuar, të mos them se flija me pushkë, me çizme, prisja në çdo çast alarmin".

Në libër janë vendosur 13 rrëfime. Shtatë intervista janë bërë me rezervistë të cilët kanë qenë në vende të ndryshme në rajonin e Tetovës, ndërsa gjashtë janë bërë me pjesëmarrës në Karpallak, nga të cilët pesë janë ushtarë, kurse një intervistë u bë me një shofer të autobusit me të cilin transportohej ushtria nga Prilepi deri në Tetovë. Sulmi i varganit të ARM-së te Karpallaku u përshkrua në detaje nga narratorët. Situata mes ushtarëve më së miri dhe më shkurt mund të përshkruhet me fjalët e shoferit Aco Jovanoski - Regan, i cili tha: "Kur filloi sulmi, u krijua një panik". Për panikun flasin edhe të intervistuarit e tjerë nga Karpallaku, si dhe për pafuqinë në atë situatë, për mungesën e udhëheqjes, por edhe për organizimin e keq të udhëtimit. Nëpërmjet rrëfimeve të këtij grupi të njerëzve, mund të mësohet për sulmet nga ana e UÇK-së në kazermën e Tetovës në gusht 2001. Për situatën në kazermë, Zoran Petkoski deklaroi: "Nga istikami nuk dola diku 14 orë. Nuk mund të dilja, sepse natën e parë kishte shumë sulme. Pas 14 orëve erdhi turni tjetër". Nëpërmjet shtatë rrëfimeve të tjera mësuam për gjendjen në rajonin "Fidanishtja", afër Tetovës, si dhe me ndodhitë në karakollin në Kodrën e Diellit. Për situatën në Kodrën e Diellit, Rubin Sekuloski deklaroi: "Ata (UÇK-ja) vazhdimisht na mbanin nën psikozë, vazhdimisht. Domethënë, vazhdimisht kishte të shtëna: breshëri, të të shtëna të ndara, me armë më të rënda, me mitraloza të rëndë. Domethënë, nuk ndodhte ajo, për shembull, të numërosh për shembull 5 minuta të mos ketë, të mos ndodhë të godet diçka, të mos trokasë apo të mos krisë".

Problemet shëndetësore që u kanë mbetur nga lufta janë të pranishme në rrëfimet e çdo veterani. Dushan Boshevski thotë: "Ndonjëherë bërtisja natën, tregojnë fëmijët, tregon edhe bashkëshortja. E di... kjo është, kemi trauma, të gjithë kemi trauma që mbetën edhe sot e kësaj dite. Nuk jemi siç kemi qenë më parë".

ја бранам државата.", а неговата поента, со различни зборови провејува и кај другите интервјуирани. Но, војната не била сериозно сфатена на почетокот. За заминувањето кон Тетово, Jordan Trajkovski ќе изјави: „Сега, кога ќе се опулам назад, мислам дека тогаш како да одевме на свадба, како да одевме на излет, како сето да беше ноншалантно, како на смеа...“, а потоа, по искуство од неколку денови на терен, да каже: „секогаш напнат, да не речам спиев сосе пушка, сосе чизми, чекав во секој момент тревога.“

Во книгата се поместени 13 приказни. Седум интервјуа се направени со резервисти кои биле на различни места во тетовскиот регион, а шест интервјуа се направени со учесници на Карпалак од кои пет се со војници, а едно интервју е со возач на автобус со кој се превезувала војската од Прилеп до Тетово. Нападот на конвојот на АРМ кај Карпалак е детално опишан од нараторите. Ситуацијата помеѓу војниците најдобро и најкратко може да се опише со зборовите на возачот Ацо Јованоски-Реган кој ќе рече: „Кога почна нападот, настана една паника.“ За паниката зборуваат и останатите интервјуирани од Карпалак, како и за беспомошноста во таа ситуација, за немањето водство, но и за лошата организација на патувањето. Преку приказните од оваа иста група на луѓе, може да се дознае и за нападите од страна на ОНА на тетовската касарна во август 2001. За ситуацијата во тетовската касарна Zoran Petkoski ќе изјави: „Од ровот не излегов 14 часа некаде. Не можев да излезам пошто првата вечер имаше многу напади. После 14 часа, дојде смена.“ Преку другите седум приказни се запознаваме со состојбата во областа „Расаѓник“, близу Тетово, како и со случувањата во караулата на Попова Шапка. За ситуација на Попова Шапка, Rubin Sekuloski изјавува: „Тие (ОНА) нон-стоп не држеа под психоза, нон-стоп. Значи нон-стоп пукање имаше: рафали, поединечни, со потешки, со тешки митралези. Значи нема она, да изброиш на пример 5 минути да нема, да не се случи да не мавне нешто, да не чукне или да не пукне.“

Здравствените проблеми кои им останале од војната се присутни во кажувањата на секој од ветераните. Душан Бошевски ќе спомне: „Некогаш навечер сум подвикнувал, кажуваат децава, кажува сопругата и таа. Знаеш... тоа е, имаме трауми, сите имаме

Dime Risteski, mes tjerash, thotë: "Pjesëmarrësit (në luftë), shpesh shkojnë te neuropsikiatri. Nuk do të përmend emër, ishim së bashku. E pashë në çarshi - flet me vetveten. Vetë flet, ndërsa është njeri inteligjent, e njoh edhe para kësaj, dhe kur e pashë, u përlova". Shumica e tyre kanë qenë në kontroll te psikiatri i armatës, fill pas veprimeve luftarake. Oliver Panoski, i mbijetuar i Karpallakut, për një situatë të tillë thotë: "Na dhanë disa hapa, ishim në kontroll, por ne fëmijë si fëmijë, thamë se nuk na duhen - ndoshta është dashur t'i pimë. Mendoj se askush nuk i pinte. Pasoja gjithsesi se do të kesh, domethënë, nuk flija në fillim. Një muaj të fleh për toke dhe pastaj në krevat, nuk është aq... Kthehen disa pamje, u bëra pak më nervoz sesa isha më parë".

Ajo që te të gjithë të intervistuarit mund të vërehet është dëshpërimi ndaj shtetit. Më së shpeshti shfaqet pakënaqësia nga mospasja e përkrahjes shëndetësore për shkak të problemeve të shumta shëndetësore me të cilat ballafaqohen, që kanë dalë nga pjesëmarrja në luftë. Rubin Sekullovi deklaron: "Së paku një doktor të merrnin të na kontrollonte këto vite, ta shihte se a na mungon diçka apo nuk na mungon". Pastaj, shkurtimi i disa mundësive, të cilat sipas veteranëve gjithsesi kanë qenë të pakta, që ka ndodhur në vitin 2006. Kjo, para së gjithash, ka të bëjë me shërbimin mjekësor pa pagesë, si dhe shkollimin pa pagesë të fëmijëve të tyre. Dhe, më e rëndësishmja për të gjithë ata është se shoqëria i ka harruar, fare nuk i çmon, madje janë edhe objekt përqeshjeje. Dime Risteski thotë: "Kaloj shiu - ç'të duhet ombrella, kështu erdhi puna. Ne jemi si një grup i marginalizuar tashmë, jemi të harruar". Ndërsa Zoran Petkoski thekson: "Pikësëpari, dua të jem i respektuar si mbrojtës".

Rreth pyetjeve të cilat stimulojnë dialog me palën tjetër, sipas deklaratave të veteranëve, ekzistojnë dallime në qëndrimet e tyre, si atëherë ashtu edhe tani. Pjesa më e madhe e të intervistuarve në të shumtën e rasteve ia zënë për të madhe palës tjetër pse i kanë marrë armët për të drejta, por, para së gjithash, vërejtjet u drejtohen politikanëve në periudhën pas pavarësisë dhe gjatë luftës. Në lidhje me këtë, Sasho Dimoski deklaron: "Problemet nuk duhet kurrë të ruhen nën qilim. Pse? Sepse e dini si, nëse lëni diçka të prishur apo të mykur, ajo vetëm mund të kalbet edhe më shumë dhe të shkaktojë dëm më të madh, sesa që të ketë

трауми што останавме и ден-денеска. Не сме како што бевме порано." Диме Ристески, меѓу другото вели: „Учесниците (во војната), често се кај невропсихијатриве. Нема име да спомнувам, заедно бевме. Го видов в чаршија - сам си зборува. Сам си зборува, а интелигентен човек, пред тоа го знам и кога го видов солзи ми дојдоа.“ Повеќето од нив биле на прегледи кај армиски психијатри, непосредно по воените дејства. Оливер Паноски, преживеан од Карпалак, за една таква ситуација ќе каже: „Ни дадоа некои апчиња, бевме на прегледи, ама ние деца како деца, рековме дека не ни требаат - можеби требаше да ги испиеме. Мислам никој не ги пиеше. Последици мора да имаш, значи, не спиев првин. Еден месец да спиеш на земја и после в кревет, не е така... Се враќаат некои слики, станав малку понервозен од што бев.“

Она што кај сите интервјуирани може да се забележи е разочараноста од државата. Најчесто е изразено незадоволството од немање здравствена поддршка заради бројните здравствени проблеми со кои се соочуваат, произлезени од учеството во војната. Rubin Секулоски изјавува: „Барем еден доктор да земеа да не испрегледаше овие години, да видеше, нешто ни фали - не ни фали“. Потоа, кртењето на одредени можности, кои според ветераните и така биле мали, што се случило во 2006 година. Ова пред сè се однесува на бесплатно лекување како и бесплатно школување на нивните деца. И најважно од сè, за сите нив, е тоа што општеството ги заборавило, воопшто не ги цени, дури се и предмет на потсмев. Диме Ристески ќе каже: „Помина дождот - зошто ти е чадор, дојде работава. Ние сме како маргинализирана група веќе, заборавени сме“, а Zoran Петкоски потенцира: „Како прво, сакам да бидам почитуван како бранител.“

На прашањата кои симулираат дијалог со другата страна, по самото кажување на ветераните, постојат разлики во нивните ставови тогаш и сега. По голем дел од интервјуираните најчесто ѝ замеруваат на другата страна што зела оружје за права, но пред сè, замерките се насочени кон политичарите во периодот по осамостојувањето и за време на војната. Во врска со тоа, Сашо Димоски ќе изјави: „Проблемите не треба никогаш да се чуваат под тепих. Зошто? Затоа што знаете како, ако оставите нешто расипано и труло, тоа само може да скапува и може да направи

dobri po ta mbani diku në izolim ose të përpiqeni ta izoloni", duke folur për raportet mes maqedonasve dhe shqiptarëve para luftës. Igor Petreski sheh ngjashmëri me luftëtarët e zakonshëm të UÇK-së, me fjalët: "Më shumë jam i hidhëruar me politikanët sesa me luftëtarët e UÇK-së atëherë, sepse edhe ata të manipuluar edhe ne të manipuluar, vetëm nga disa njerëz".

Në intervistat nuk u shmangën as ngjarjet e pakëndshme në Prilep të njëjtën ditë kur ndodhi vrasja e dhjetë ushtarëve gjatë kurthit në Karpallak. U shkatërrua Çarshi-Xhamia dhe u dogjën objektet afariste në pronësi të myslimanëve në qendër të qytetit. Nuk kishte asnjë nga të intervistuarit i cili e arsyetoi këtë që ndodhi. Salija Rashidoski, i cili më 8 gusht ka qenë në ARM, për këtë situatë thotë: "I thashë vetes: Tani unë shkoj, më thirrën mua ta mbroj atdheun, ndërsa të mitë në shtëpi do të vriten".

Në këtë hyrje të shkurtër, u përzgjodhën disa pika më të rëndësishme të cilat ishin të përbashkëta për këto intervista. 13 intervistat e bëra janë vetëm një pjesë e vogël e rrëfimeve të veteranëve prilepas të luftës. Siç u përmend më lart, numri i pjesëmarrësve në luftë është shumë më i lartë, si nga Prilepi, ashtu edhe nga i tërë vendi, nga njëra apo nga pala tjetër.

Libri u përkthye edhe në shqip, me një qëllim të qartë: përafrimin e rrëfimeve të veteranëve të palës maqedonase, me veteranët e palës shqiptare, por, edhe me këdo tjetër të interesuar i cili dëshiron të mësojë diçka për përvojat e veteranëve të palës maqedonase në luftë.

Përpiqemi që nëpërmjet këtij hapi ta hapim derën drejt mbledhjes së rrëfimeve të veteranëve pjesëtarë të UÇK-së gjatë luftës, në një seri të posaçme, si dhe botimin e një libri me ta. Në këtë mënyrë, nëpërmjet hapjes së horizontit për perceptime të ndryshme, do ta afrojmë pamjen për tjetrin apo tjetrën në këtë konflikt ndëretnik tonin dhe vetë këtë konflikt do ta humanizojmë. Kjo do të na jepte mundësi për ndonjë dialog të ardhshëm në prani të veteranëve të të dyja palëve.

Goran Taleski

поголема штета, отколку што ќе имате некоја корист да го држите некаде во изолација или да се обидуваат да го изолирате.", зборувајќи за односите меѓу Македонците и Албанците пред војната. Игор Петрески гледа сличности со обичните борци на ОНА со зборовите: „Повеќе сум лут на политичарите, него на борците од УЧК тогаш, зашто и тие изманипулирани и ние изманипулирани само од неколку луѓе“.

Во интервјуата не беа избегнати немилите настани во Прилеп на истиот ден кога се случи загинувањето на десеттемина при заседата на Карпалак. Уништената беше Чарши џамија и беа опожарени деловни објекти во сопственост на муслимани во центарот на градот. Немаше ниту еден од интервјуираните кои го оправдаа тоа што се случи. Салија Рашидоски, кој на 8 август бил во АРМ, за таа ситуација вели: „Си реков: Сега јас одам, ме викаа мене да ја бранам татковината, а дома моите ќе загинат“.

Во овој кракот вовед, беа издвоени некои позначајни точки кои беа заеднички за овие интервјуа. Направените 13 интервјуа се само мал дел од приказните на прилепските ветерани од војната. Како што беше погоре спомнато, бројот на учесници во војната е далеку поголем, како од Прилеп, така и во целата држава, од едната или од другата страна. Книгата е преведена на албански јазик со јасна цел: приближување на ветеранските приказни на македонската страна, до ветераните од албанска страна, но и до било кој заинтересиран кој сака да дознае нешто за искуствата на ветераните од македонската страна во војната. Се обидуваме преку овој чекор да отвориме врата и кон собирање на приказни на ветераните припадници на ОНА за време на војната, во своја засебна серија, а следствено и издавање на книга со нив. На тој начин, преку отворање на видикот за различни перцепции, ќе ја доближиме сликата за другиот или другата во овој наш меѓуетнички конфликт и самиот тој конфликт ќе го очовечиме. Тоа би ни дало можност за некој иден дијалог во присуство на ветераните од двете страни.

Горан Талески

Metodologija

Методологија

Seriali "Rrëfime veteranësh" u regjistrua në periudhën mes nëntorit 2019 dhe marsit 2020. Të 13 rrëfimet jetësore janë publikuar në këtë libër. Video-xhirimet e intervistave, me titra (mund të zgjidhet: maqedonisht, shqip dhe anglisht) do të jenë në dispozicion në portalin "2001.mk", i cili në tërësi i dedikohet luftës dhe i cili udhëhiqet nga "Aksioni Paqësor".

Të gjitha intervistat u regjistruan me kamerë digjitale. Intervista me Aco Jovanski - Reganin u regjistrua në shtëpinë e tij, ndërsa të gjitha të tjerat u regjistruan në zyrën e "Aksionit Paqësor".

Gjatë transkriptimit të intervistave, insistonim në respekt maksimal të shprehjes, kështu që transkriptimi është pothuajse identik me të folurit origjinal. Ndryshimet e vogla të cilat i përmbahen gjuhës standarde janë bërë te përdorimi i shpeshtë i disa veçorive gjuhësore tipike për dialektin e Prilepit. Për shembull, përdorimi i shkronjës "ç" në vend të "q", gjegjësisht narratorët në shprehjen origjinale thonë "çe", ndërsa në transkriptimin përdoret "qe". Nuk lejuam intervenime në rastet kur narratori nuk e ndjek logjikën në të folurit dhe situata të këtilla mund të gjenden në tekst. Lektura përfshinte: kontrollimin e shenjave drejtshkrimore dhe të pikësimit, si dhe shkurtimin e shprehjeve të gjata për ta kuptuar më lehtë thelbin e asaj që është thënë.

Përkthimi në shqip është bërë në gjuhën standarde shqipe dhe pastaj është bërë lekturë.

Regjistrimi i këtij seriali me rrëfime do të bëhej në mënyrë shumë më të vështirë pa angazimin dhe përkrahjen e Rubin Sekullostit, kryetar i "ZUVO 2001-2002", dhe Igor Petreskit, kryetar i shoqatës "Karpallak". Së bashku përpiqemi për ndërtimin e një paqeje të përhershme dhe një jete më të mirë për të gjithë në Maqedoni.

Ne, nga "Aksioni Paqësor", i falënderojmë për këtë që kanë bërë. "Aksioni Paqësor" nuk është përgjegjës për atë që është thënë në intervistë dhe nuk mund ta garantojë vërtetësinë e deklaratave.

Серијата „Ветерански приказни“ беше снимена во периодот меѓу ноември 2019 година и март 2020 година. Сите 13 животни приказни се објавени во книгата. Видео снимките од интервјуата, со титла (изборно: на македонски јазик, албански јазик и англиски јазик) ќе бидат достапни на порталот „2001.mk“, кој е во целост посветен на војната, воден од „Мировна акција“.

Сите интервјуа беа снимани со дигитална камера. Интервјуто со Ацо Јованоски-Реган е снимено во неговиот дом, а сите останати се снимени во канцеларијата на „Мировна акција“.

При транскрипцијата на интервјуата, инсистиравме на максимално почитување на исказот, при што транскрипцијата е скоро идентична на оригиналниот говор. Малите измени кои се држат до стандардниот јазик се направени кај честото користење на некои јазични особености типични за прилепскиот дијалект. На пример: користењето на „ч“ наместо „ќ“, односно нараторите во оригиналниот исказ велат „че“, а во транскрипцијата се користи „ќе“. Не дозволивме интервенции кога нараторот не ја следи логиката во говорот и вакви ситуации може да се најдат во текстот. Лектурата вклучуваше: проверка на правописни и интерпункциски знаци, како и ситнење на долги искази за полесно разбирање на суштината на кажаното.

Преводот на албански јазик е изработен на стандарден албански јазик, а потоа е направена лектура.

Снимањето на оваа серија приказни ќе одеше многу тешко без ангажманот и поддршката од страна на Rubin Sekuloski, претседател на „ЗУВО 2001-2002“ и Игор Петрески, претседател на „Карпалак“. Заеднички се залагаме за изградба на траен мир и подобар живот за сите во Македонија. Ние, од „Мировна акција“, им благодариме за стореното.

Ky publikim është pjesë e programit Ballafaqim me të Kaluarën i “Aksionit Paqësor”, në bashkëpunim me organizatën "KurveVustrou" nga Gjermania, e financuar nga Ministria për Bashkëpunim Ekonomik dhe Zhvillim e RF të Gjermanisë.

„Мировна акција“ не е одговорна за она што е кажано во интервјуата и не може да ја гарантира вистинитоста на исказите.

Оваа публикација е дел од програмата Соочување со минатото на Мировна акција, во соработка и со поддршка на организацијата „Курве Вустроу“ од Германија, а финансирана од страна на Министерството за економска соработка и развој на СР Германија.

Igor Petreski

“Atëherë, ashtu, me krenari, si të them, me krenari e mbaja uniformën, ndjehesha vërtet i dobishëm, se e mbroj shtetin.”

Игор Петрески

„Тогаш, онака, со гордост, како да кажам, со гордост тогаш ја носев униформата, се чувствував стварно потребен, дека ја бранам државата.“

GORAN TALESKI: Të lutem, prezantohu.

IGOR PETRESKI: Igor Petreski, kryetar i Shoqatës “Karpallak”, i lindur më 23 janar '76, pjesëmarrës në ngjarjet e 2001-shit.

GT: Igor, kur ke qenë në shërbim ushtarak?

IP: Shërbimin ushtarak e kam bërë më '95-'96 në Veles, në klasën e tetorit, i stërvitur si rojë kufitare, shërbeva tre muaj në Veles, pastaj në karakoll, nëntë muaj shërbim ushtarak.

GT: Në përbërjen rezerve të ARM-së pastaj, ashtu?

IP: Pastaj, po, në përbërjen rezerve të ARM-së isha.

GT: Kur të erdhi ftesa për t'u paraqitur në kazermën në Prilep në vitin 2001?

IP: Ftesa zyrtarisht te unë nuk erdhi si një copë letre. Kishin ardhur disa herë nga Mbrotjtja Popullore, unë këtë nuk e dija, për të më kërkuar, por familjarët, në ato çaste ndodhnin gjëra të tilla, më kanë fshehur, u kishin thënë se nuk jam aty, ndërsa unë isha i vendosur, unë desha të marr pjesë dhe në korrik, kur e mblodhën atë klasë, kisha shumë shokë, fqinjë nga koha civile, dhe unë habitesha pse mua më kapërcejnë, ndjehesha sikur jam i padëshirueshëm. Dhe, shkova vetë të paraqitem në Mbrotjtjen Popullore, ku më thonë: “Këtu je i evidentuar se nuk je këtu”, “Si nuk jam këtu?”, “Kështu kanë deklaruar familjarët”- unë këmbëngula, “Por, nuk mundet” – thotë – “tani, në këtë klasë, sepse është plotësuar numri”. Unë kundërshtova pak, ashtu, dhe me konflikt e zgjidhëm, mora pjesë. Atëherë shtatë ditë shkoni në kazermë në stërvitje.

GT: Kur ishte kjo?

IP: Kjo ndodhi rreth 15 korrikut, datën e saktë tani ndoshta nuk do ta qëlloj, por rreth mesit të korrikut ndodhte, ishim shtatë ditë në kazermë, kishim qitje me armë, stërvitje, pas kësaj na lanë një javë të... turnet disi nuk përputheshin.

GT: U kthyet në shtëpi, apo...?

IP: Po, na lëshuan, një javë na lëshuan në shtëpi dhe na thanë se do të na thërrasin, do të na informojnë, dikë në telefon, dikë me ftesë, do të na informojnë kur të paraqitemi prapë në kazermë për të shkuar

ГОРАН ТАЛЕСКИ: Те молам претстави се.

ИГОР ПЕТРЕСКИ: Игор Петрески, претседател на здружение „Карпалак“, роден 23 јануари `76 година, учесник во настаните 2001.

ГТ: Игор, кога имаш служено воен рок?

ИП: Воениот рок ми е служен `95-`96 година во Велес, октомвриска класа, обучуван како граничар, три месеци Велес отслужив, потоа на караула, девет месеци воен рок.

ГТ: Во резервниот состав на АРМ после, така?

ИП: После да, во резервниот состав на АРМ бев.

ГТ: Кога ти стигна покана за да се јавиш во касарната во Прилеп во 2001?

ИП: Па, покана официјално кај мене не дојде како лист хартија. Идеа неколку пати од Народна одбрана, јас тоа не го знаев, да ме побараат. Моите - во тие моменти се случуваа такви работи, ме закривале, ме кажувале како да не сум тука, а јас бев упорен. Јас баш сакав да учествувам и во јули беше, таа класа кога ги собраа, имав многу другари, комшии од цивилство што ми беа и јас се чудев зошто мене ме прескокнуваат, се чувствував како да не сум пожелен. И појдов сам да се пријавам во Народна одбрана, ми викаат: „Овдека евидентирано е дека не си тука.“- „Како не сум тука?“- „Така изјавиле твоите“- јас упорен -„Ама не може“- вика: „сега во оваа класа, пошто е пополнет бројот“. Јас настојував малку, така и со конфликти ја решивме ајде, учествував, тогаш седум дена одевме в касарна на обука.

ГТ: Кога беше ова?

ИП: Ова се случуваше околу 15 јули, точниот датум сега можеби нема да го погодам, но околу средината на јули се случуваше, бевме седум дена в касарна, имавме боево гаѓање, обуки, после тоа една недела не оставија да... смените нешто не се поклопуваа.

ГТ: Се вративте дома или...?

ИП: Не пуштија да, дома, една недела не пуштија дома и ни кажаа дека ќе не повикаат, ќе не информираат, кој телефонски, кој со покани, ќе не информираат кога да се јавиме пак в касарна за да одиме на терен во Тетово. Не повикаа на 6-ти вечерта, 6-ти

në terren në Tetovë. Na thirrën me 6-shin në mbrëmje, me 6-shin apo 7-shin na thirrën pastaj, gusht 2001, një natë fjetëm në kazermë dhe më 8-shin, ditën e ardhshme, duhej të nisemi.

GT: Kur u nisët në mëngjes?

IP: Në mëngjes u nisëm diku nga ora 6:30, deri në 7:00. Para se të nisemi kishte disa incidente të vogla, eprorët e atëhershëm përpiqeshin që vargani të sigurohet, të sigurohemi ne me të gjitha gjërat e nevojshme, ushqim, ujë, armë.

GT: Me kë përpiqeshin eprorët që udhëtonin me ju?

IP: Eprorët të cilët udhëtonin me ne, Nane, Zoti e bekoftë, nga përbërja rezerve, dhe eprori në detyrë Goce Koneski, i cili gjithashtu bëri një, ta quaj kështu, incident - përpiqeshin ta hipin me çdo kusht në kamion. Ne nuk i dinim rregullat, ai e ka ditur shumë mirë se ç'është duke ndodhur, sepse ne kamionin një ditë para e mbushëm me municion, vërtet ishte përplot me municion, me, nuk e di, dhjetëra arka me plumba, 3-4 arka me mina tankiste, kishte 6-7 arka me mina 80 dhe 120 milimetra për minahedhës nga Çellopeki i Kërçovës. Dhe duke i njohur rregullat, Goce Koneski, rreshter, atëherë nuk desh të hipë në kamion, sepse rregullat kanë qenë të tilla. Ne, normalisht, si përbërje rezerve, nuk i dinim aq shumë rregullat dhe ai insistonte që asnjë ushtar të mos hipë në kamion. "Ku ka municion, nuk duhet" – thoshte – "nuk guxon të vozitet ushtari, sidomos jo prapa, nën ceradë".

GT: Çfarë mjetesh të tjera të transportit kishte në vargan?

IP: Mjetet e tjera të transportit ishin: dy autobusë, një kamion...

GT: Këta janë autobusë civilë?

IP: Autobusë civilë, kamioni përplot me municion, një furgon për eprorët, edhe ai civil, dhe kaq, këto ishin mjetet e transportit. Mes atij incidenti, nisemi nuk nisemi, të siguruara pothuajse të gjitha, andej-këtej, të gjitha këto ngjarje, 10 veta duhej të hipin në kamion. Hipën së pari dy shokë të mitë, mirëpo, natën e kaluar, tani i ndjeri Rubinço Petreski i quajtur Magareto (Gomari), hipi në kamion dhe të ndjerit Nane i tha: "Ku e gjete" – tha – "tani në kamion nën ceradë të na vendosësh", ndërsa ndërkohë, në mbrëmje kishim një aheng dhe

и 7-ми нè повикаа после, август 2001 година, една ноќ преспавме в касарна и на 8-ми другиот ден требаше да тргнеме.

GT: Кога тргнавте утрото?

IP: Утрото тргнавме некаде околу 6:30, до 7:00, имаше уште пред тргнување некои мали инциденти, тогашните старешини настојуваа конвојот да се обезбеди, да се обезбедиме ние со сите потребни работи: храна, вода, оружје.

GT: Од кого настојуваа, старешините кои патуваа со вас?

IP: Старешините кои патуваа со нас, тогашниот Нане, Бог да си го прости, од резервен состав и редовен старешина Гоце Конески - кој и тој малку направи еден, да речам така, инцидент - настојуваа да го качат по секоја цена в камион, ама ние непознавајќи ги правилата, тој знаел добро што се случува, оти камионот ние пред тоа еден ден го наполнивме со муниција, буквално полн беше со муниција. Со не знам, 10-тина сандаци куршуми, 3-4 сандаци имаше тенковски мини, имаше 6-7 сандаци со 80 и 120-милиметарски мини за ракетни фрлачи од Чelopeци, Кичевско. И познавајќи ги правилата, Гоце Конески, водникот тогаш не сакаше да се качи в камион, пошто така биле правилата, ние нормално како резервен состав многу не ги знаевме правилата и настојуваше тој ниеден војник да не се качува в камион. „Кај што има муниција не е потребно“ - вика: „не смее да се вози војник, па нарочито и тоа назад под церада“.

GT: Кои беа другите превозни средства во конвојот?

IP: Другите превозни средства беа: 2 автобуси, камион...

GT: Тоа се цивилни автобуси?

IP: Цивилни автобуси, камионот полн со муниција, едно комбе за старешините, исто цивилно комбе и толку, тие беа превозните средства. Помеѓу тој инцидент, ќе се тргнува-не се тргнува, обезбедени готово сè, ваму-таму, сите тие настани, 10 души требаше да се качат в камион. Се качија првин двајца мои другари, ама претходната вечер, починат е сега, Rubinço Petreski викан Magareto, се качи в камион и на покојниот Нане му вика: „Кај ме најде“ - рече: „сега в камион под церада да нè ставиш“, а меѓувреме, вечерта имавме така некоја журка и малку имаше, некои беа уште под дејство на алкохол и вика: „Сега в камион...“

ishin pak, disa ende ishin nën ndikimin e alkoolit, dhe tha “Tani në kamion...”.

GT: Në mëngjes?

IP: Po, në mëngjes. “Tani në kamion” – tha – “në 40 gradë nën ceradë...”, u mendua, ndërsa mua ndërkohë ma shtruan dorën për të hipur në kamion dhe u mendua Nane – “Hajde” – tha – “zbritni, do t’i hipim qitësit”, ata që ishin të ngarkuar me mitralozat (sharec), sepse ishim të ndarë që këtu, nga kazerma në Prilep, ne ishim një togë prej 30 vetave, me epror Nanen, mendoj se ishte kapiten me gradë atëherë, të shkojmë te hekurudha. Të tjerët duhej ta sigurojnë kazermin dhe çdonjëri ishte i ngarkuar me armë, kush me mitraloza (sharec), kush me snajperë...

GT: Tani po më tregon se cilat pozicione do t’i merrnit në terren atje kur të arrinit?

IP: Po, po, kush me mitraloza (sharec), kush me pushkë automatische, kush me snajperë, çdonjëri ishte i ngarkuar me armë dhe çdonjëri e dinte se ku duhet të jetë, në çfarë pozicioni.

GT: Sa për ta sqaruar, sharec është mitraloz i rëndë?

IP: Po, mitraloz i rëndë, 9 milimetra, nuk e di se me sa qitje ne sekondë, armatim i rëndë, po, bën pjesë në armatimet e rënda.

GT: Dhe?

IP: Dhe, ne zbritëm nga kamioni, hipën ata 10 veta të cilët ishin të ngarkuar me mitraloza (sharec), në njëfarë mënyrë na i zunë vendet dhe me njëfarë fati mbetëm gjallë, por, ata u vranë. Morëm rrugën, pasi që në atë kohë kishte krizë për ujë në Prilep, siç ka ndodhur gjithmonë në Prilep, ishte krizë për ujë, tha: “Hajde, ndërkohë do të mbushim ujë rrugës”. U ndalëm së pari në Rosoman, te stacioni i karburanteve “Cërna Reka”, u ndalëm aty, mbushëm ujë, një gjysmë ore u ndalëm, pimë cigare, ujë dhe u nisëm më tej, ndërsa, ndërkohë, nga Rosomani deri në Veles, në vendin e quajtur Çashka, kjo ishte pauza e dytë, pauzë për mëngjes. Na ndiqnin helikopterë, sepse atëherë u dëgjuan disa muhabete, gjegjësisht nuk u dëgjuan, por u promovua nëpër medie dhe gjithsesi ishte me bazë se helikopterët kokë më vete janë ngritur për atë ngjarjen që ndodhi te ne, gjë që nuk është e vër-

GT: Утрото?

IP: Да утрото. „Сега в камион“ – вика: „на 40 степени, под церада...“, се подума, а јас во меѓувреме ми подадоја рака да се качувам в камион и се подума Нане: „Ај“, рече: „слегувајте, ќе ги качам шарците“ - луѓето кои ги должеа шарците, оти бевме поделени уште оттука, од касарна Прилеп, ние бевме еден вод од 30 души со старешина Нане, капетан мислам дека тогаш беше по чин, да одиме на пруга. Другите требаше да ја обезбедуваат касарната и секој си должеше оружје, кој шарци, кој снајпери...

GT: Сега ми кажуваш за кои позиции би ги зеле на терен таму кога би стигнале?

IP: Да, да, кој шарци, кој автоматски, кој снајпери, секој си должеше оружје и секој си знаеше каде треба да биде, на која позиција.

GT: Чисто за разјаснување, шарец е тежок митралез?

IP: Да, тежок митралез, 9 милиметри и не знам таму со колку испукувања во секунда, тешко орудие, односно да, во тешки орудија се смета.

GT: И?

IP: И ајде ние слеговме од камион, се качија тие 10 души што ги должеа шарците, на некој начин ни ги зеа местата тие, по некоја си среќа ние преживеавме, ама тие загинаа. Тргнавме по пат, пошто одовде вода, тогаш беше и криза со вода малку во Прилеп - како и секогаш што се случувало во Прилеп, беше криза за вода, рече: „Ајде, меѓувреме ќе наполниме поплатно вода“. Застанавме прво во Росоман на бензинска, во Росоман, „Црна Река“ на бензинска, застанавме тука, наполнивме вода, колку пола саат тука цигари запаливме, вода, и тргнавме пак понатаму да одиме. А меѓувреме, од Росоман до Велес, Чашка место викано, ни беше втората пауза. Тука ни беше пауза за доручек. Нè слеа хеликоптери, зашто тогаш се слушнаа некои муабети, односно не се слушнаа, туку доста беше промовирано и медиумски и секако беше поткрепено дека хеликоптерите на своја рака полетале за настанот ваму кај нас кога се случи - што не е вистина тука. Хеликоптерите нè слеа од Росоман до Чашка, каде што немаше никаква потреба, ништо, никакви ризици од напади.

tetë. Helikopterët na ndiqnin nga Rosomani deri në Çashkë, ku nuk kishte fare nevojë, asgjë, kurrfarë rreziqesh për sulme.

GT: Hajde, ngadalë, helikopterët ju ndiqnin përgjatë udhëtimit?

IP: Derisa udhëtonim nëpër rajonin më të qetë, nga Rosomani deri në Veles-Çashkë. Pastaj heliko...

GT: Këtë që e the për mediet, kjo është për më vonë, pas ngjarjes kjo që flitej?

IP: Pas ngjarjes, po, kishte shumë deklarata se helikopterët janë ngritur kokë më vete, me vetiniciativë, kështu e ashtu, gjoja për të na shpëtuar atje, që ishte një manipulim i pastër me publikun.

GT: T'i kthehem pauzës, the te Çashka.

IP: Mbaruam me mëngjesin dhe përsëri ndodhi një incident i vogël. Njëjtë, i njëjti, rreshteri Goce përpiquej që ushtarët të cilët ishin në kamion të zbresin nga kamioni, të vendosen nëpër autobusë. Hajde, disa vendosën se "Unë jam mirë, unë do të rri në kamion", në njëfarë mënyre vetë shprehën dëshirën, 10 vetat që u vranë, të mbeten në kamion, gjegjësisht shtatë ishin ushtarë të përbërjes rezerve, dy eprorë të përbërjes rezerve dhe vozitësi i kamionit, i cili ishte civil, i punësuar në "Vitaminka".

GT: Kishit ndonjë përcjellje ushtarake, duke e ditur se ku shkoni?

IP: Kishim përcjellje ushtarake, po, nga Çashka e më tej, një hermelinë me katër ushtarë, po. Kjo ishte ushtarake, pastaj, në fakt jo, hermelina na u bashkëngjiti nga Shkupi, nga kazerma "Ilinden", sepse ne kur arritëm në Shkup, shkuam në kazermën "Ilinden" dhe këtu bëmë edhe një pauzë dhe vazhduam për në Tetovë.

GT: Brenda në kazermën "Ilinden"?

IP: Po. Dhe, nga atje na u bashkëngjiti një hermelinë. Hermelina shkonte e para, autobusi në të cilin kishte të plagosur dhe u dogj ishte i dyti, i treti ishte autobusi tjetër, i katërti ishte kamioni me ushtarët dhe me armët dhe i pesti ishte furgoni me eprorët rezervistë.

GT: Domethënë hermelinë, dy autobusë, kamioni me municion dhe furgoni?

GT: Ајде полека, хеликоптери ве следеа додека патувавте?

IP: Додека патувавме во најмирното подрачје, од Росоман до Велес-Чашка. После хелико...

GT: Ова што го рече за медиумиве, тоа е за отпосле, после настанот тоа што се зборуваше?

IP: После настанот, да, беше многу изјавувано дека хеликоптерите полетале на своја рака, по своја иницијатива, вака-така, за наводно да нè спасат таму, што чисто беше манипулација со јавноста.

GT: Да се вратиме на паузата, рече кај Чашка.

IP: Доручавме тука и пак настана тука, пак еден мал инцидент, исто, истиов, Гоце водникот, настојуваше војниците што беа в камион да слезат од камион, да се преместат сите во автобуси. Ајде, некои одлучија дека „мене ми е добро, јас останувам в камион“, на некој начин изразија и самите желба, тогашните тие 10 души што загинаа, да останат в камион, односно беа 7 војници од резервниот состав, двајца старешини од резервниот состав и шоферот на камионот, што беше цивилен, вработен од „Витаминка“.

GT: Дали имавте некаква воена придружба, знаејќи каде одите?

IP: Воена придружба имавме, да, од Чашка понатаму хермелин еден, со четворица војници, да. Тоа беше од воено, после, односно не, хермелинот ни се приклучи од Скопје, од касарна „Илинден“, зашто ние Скопје кога стигнавме, појдовме в касарна „Илинден“ и тука направивме уште една пауза, да речам и продолживме за Тетово.

GT: Внатре во касарната „Илинден“?

IP: Да. И оттогаш со нас се приклучи и еден хермелин. Хермелинот одеше прв, автобусот во кој беа ранети и изгоре беше втор, трет автобус, четврт беше камионот со војниците и со оружјето и петто беше комбето со резервните старешини.

GT: Значи хермелин, два автобуси, камионот со муницијата и комбе?

IP: И хермелинот, ова и комбето, да. Ама, комбето, за жал тогаш кога ја виде ситуацијата, беше на голема раздалеченост, се врати в касарна назад. Не го помина и тргнавме...

IP: Edhe hermelina, kjo dhe furgoni, po. Mirëpo, furgoni, fat-keqësisht, kur e pa situatën, ishte në një largësi të madhe, u kthye në kazermë. Nuk kaloi dhe u nisëm...

GT: Tani je duke folur për ngjarjen... hajde të vazhdojmë nga Shkupi.

IP: Nga Shkupi u nisëm më tej dhe ishte një ditë e qetë, gusht, nxehtë, brenda 50 veta, burra, ushtarë, shaka, muhabete, qeshje dhe armatimin, pushkët, të gjithë i kishim kush nën sedilje, kush lart, ku nëpër autobusë rrinë çantat, valixhet, i kishim hedhur gjithandej. Por, në Shkup, kur hymë në autostradë për në Tetovë, kishte një veturë civile, BMW me ngjyrë metalike, e cila vazhdimisht na ndiqte. Na u bë e dyshimtë, reaguan disa, eprorët më duket se u paraqitën diku në kazermë apo nuk e di ku. U bë pak panik, por, vazhduam, iu afruam Karpallakut. Disa ditë më parë, dy ditë, si ishte, në atë vend e gjuajtën edhe ministrin e atëhershëm Lube Boshkovski. Dhe, sapo filloi muhabeti "Ja, këtu e gjuajtën Lube Boshkovskin", i gjithë vendi ishte i bombarduar, i djegur, nuk kaluan as dy minuta dhe filluan të shtënat drejt nesh.

GT: Përshkruaje Karpallakun, çfarë vendi është?

IP: Vendi është ideal për një kurth në kushte të tilla. Është ndër-mjet dy maleve, autostradë, ngjashëm me një tunel, vetëm se nuk është e mbuluar, mes dy maleve është dhe është shumë keq që të veprohet. A të ndalesh, të dalësh nga autobusi apo të vazhdosh, një vend shumë i keq, thjesht, ideal për një kurth. Në atë çast, e tëra që ndodhte rrugës, e qeshura, humori, talljet, përnjëherë dikush bërtiti: "Kujdes" – tha – "ja ku janë lart terroristët me uniforma të zeza" dhe ishin sekonda kur filluan të na gjuajnë nga të gjitha anët. E para ishte hermelina, na huqën me disa raketa minahedhëse, rastësisht, nuk dinin, si ishte e tëra...

GT: Në cilin autobus ishe ti?

IP: Në autobusin e parë, menjëherë pas hermelinës. Raketa e parë nga minahedhësi ra në asfalt dhe ia shpërtheu gomën hermelinës dhe hermelina ia zuri udhën autobusit, por ia doli disi të drejtohet, kështu që ne vazhduam, përndryshe, nëse...

GT: Сега зборуваш за настанот... ајде да продолжиме од Скопје.

ИП: Од Скопје тргнавме понатаму и сè онака, мирен ден, август, жешко, внатре 50 души мажи, војници, забанци, муабети, смеи и оружјата на сите ни беа, пушките, на кого под седиште, на кого горе каде што треба да стојат во автобусот ташните, куферите, на сите ни беа расфрлани. Ама, после Скопје, кога се приклучивме на автопат за Тетово, имаше цивилна кола, БМВ металик боја, која нè следеше цело време. Ни стана малку сомнително, изреагираа некои, старешините мислам дека се јавија некаде в касарна или не знам каде. Настана малку така паника, ајде и си продолживме, дојдовме до близина на Карпалак, претходно неколку дена, два дена, како беше, беше на тоа истото место пукан и тогашниот министер Љубе Бошкоски и само што се пушти муабетов: „Еве овдека го пукаа Љубе Бошкоски“- сето беше уште онака бомбардирано, изгорено, не поминаа 2 минути и веќе почна пукање и на нас.

GT: Опиши го Карпалак, мислам какво е тоа место?

ИП: Местото е идеално за заседа во такви услови. Местото е помеѓу две планини, автопат, едноречено слично на тунел, само што не е покриено, помеѓу две планини е, и е многу лошо за да се дејствува. Дали да се застане, да се излезе од автобус или да се продолжи, многу лошо место е, идеално за заседа едноречено. Во тој момент сето тоа поплатно и расположение од смеи, хумори, забанци, одеднаш некој само свика: „Внимавајте“, рече: „ене ги горе во црни униформи терористите“ - и тоа беа секунди и почна да се пука од сите страни. Прв одеше хермелинот, нè промашија со неколку минофрлачки ракети, по случајност, не знаеја, како беше сето тоа...

GT: Во кој автобус беше ти?

ИП: Во првиот автобус, одма после хермелинот. Првата ракета од минофрлачот удри во асфалтот и му ја дупна гумата на хермелинот и хермелинот се попречи пред автобус, ама успеа некако да се исправи, така да ние продолживме, инаку ако...

GT: Го поминавте хермелинот?

ИП: Не, хермелинот се попречи, ама не застава скроз, мислам, гумата му ја дупна, ама успеа некако да се исправи и да продолжи, така да ние, во автобусот настана паника, а меѓувреме,

GT: E kaluat hermelinën?

IP: Jo, hermeline na e pengoi udhën, por nuk u ndal tërësisht, mendoj, ia shpërthyen gomën, por ia doli disi të drejtohet dhe vazhdoi, kështu që në autobus u krijua një panik dhe ndërkohë, rrugës derisa udhëtonim nga Shkupi për në Tetovë, i ndjeri, pak para që e përmenda, Rubinço Petreski, ishim të ulur prapa, në sediljet e fundit të autobusit, pesë veta... jo, unë në fakt isha i ulur në sediljen e parafundit me Rubinço Petreskin. Dhe, ai ndërkohë më tha: “Më ka ardhur gjumi, dua të fle”. U çua, “Ulu, ore” – i them – “këtu, ku do të shkosh?”. “Jo” – tha – “nuk mundem, do të shkoj prapa”. I ndërruan vendet, u ul për të fjetur në rreshtin e fundit ku ishin pesë veta dhe erdhi një tjetër u ul pranë meje. Dhe, me ngjarjen, me të shtënat, vetëm e dëgjova atë, ndërsa atë e kisha shok nga jeta civile, u rritëm së bashku, u shkolluam së bashku, tërë jetën së bashku, dhe në gjumë bërtiti: “Hej, më duket se më qëlluan”. Dhe, ne që ishim disa veta aty, morëm ta lidhim, por në autobus ndodhi një kaos i tillë, sa që disa filluan të bërtasin “Ndal!””, të tjerë ulërinin. Asnjëri nuk kishim mundësi të marrim armë dhe të mbrohemi, sepse të gjithë i kishim pushkët kush nën sedilje, kush lart, rasti me të plagosurin, kështu që kishte vetëm një i cili ia doli të gjuajë, eprori Goce, rreshteri, kjo ishte gjuajtja nga autobusi ynë. E lidhnim gjatë gjithë kësaj kohe, derisa zgjaste gjuajtja...

GT: Autobusi vazhdoi të lëvizë?

IP: Autobusi vazhdoi të lëvizë.

GT: The se ju gjuajtën disa herë. Me çka?

IP: Na gjuanin, shumë na gjuanin, na gjuanin edhe me minahedhës, gjegjësisht me zolja apo me minahedhës dore, si t'i quaj...

GT: RPG.

IP: Po, RPG. Na gjuanin, mirëpo, nga rastësia apo nga mosdija, për fat nuk na qëllonin. E para e qëlloi hermelinën, të tjerat disa mbi autobus, pranë autobusit, nuk na qëlloi asnjë drejt në autobus. Ndërsa kamionin, për fat të keq, po. Kamionin e qëlluan drejtpërdrejt dhe aty, normalisht, të gjithë ata që ishin në kamion, të them se u dogjën të gjallë. Pas gjuajtjes, të them, nga ajo armë minahedhëse, nga minahedhësit e raketave, nga armatimi automatik, ia dolëm disi

попатно дури одевме од Скопје према Тетово, покојниот, сега пред малку што го спомнав, Рубинчо Петрески, седевме назад на последните седишта од автобусот, 5 души... не, јас односно седев на претпоследното седиште со Рубинчо Петрески. И тој во меѓувреме рече: „Ми се приспи мене, јас сакам да спијам“. Стана, „Абе седи“ - му викам - „тука, каде ќе одиш?“, „Не“ - рече: „не можам, ќе одам назад“. Се замени, седна на седиштето последно каде што беа 5-те души да преспие и дојде друг тука да седне и со случкава, со настанов, со пукањето, само го слушнав него, а тој ми беше другарче од цивилство, растени заедно, заедно школувани, да речам, цел живот заедно и во спиењето, само свика: „Ај“ – рече: „изгледа ме погодија“. И ние што бевме, неколку души тука, зедевме да го преврзуваме, ама во автобусот настана таков хаос, што некои почнаа да викаат: „Застани“, други да вриштат, да пиштат. Никој немавме можност да земеме оружје да се браниме, оти на сите ни беа пушките, на кого под седишта, на кого горе, случајов со ранетиов и така да имаше само еден што успеа да испука и старешинава Гоце, водникот, тоа беше пукање од нашиот автобус. Го преврзувавме дури сето тоа, дури траеше пукањево...

GT: Автобусот продолжи да се движи?

IP: Автобусот продолжи да се движи.

GT: Рече дека бевте гаѓани неколку пати. Со што?

IP: Гаѓани бевме, многу бевме гаѓани, бевме гаѓани и со минофрлачко [оружје], односно со зољи или рачни ракетни фрлачи, како да ги наречам...

GT: РПГ.

IP: Да, РПГ. Бевме гаѓани, ама по некоја случајност или од незнаење, за среќа бевме промашувани. Првата го погоди хермелинот, останатите неколку над автобус, покрај автобус, не бевме погодени од ниедна директно, автобусот. А, камионот, за жал, да. Камионот го погодија директно и тука нормално, тие сите што беа в камион, наречено, живи изгореа. После пукањево, да речам, од тоа минофрлачко оружје, од ракетниве фрлачи, од автоматското оружје, успеавме некако да се извлечеме, не знам на колку, се спомнуваше дека некаде на 8 километри, некои на 3, некои на 5 километри, застанавме, веќе не можеше автобусот. Бевме погодени в гума. Автобусот цело време се движеше со

të shpëtonim, nuk e di sa larg, përmendej diku rreth tetë kilometra, disa thoshin tre, disa pesë kilometra, u ndalëm, nuk mund të ecte më autobusi, na qëlluan në gomë. Autobusi gjatë gjithë kohës lëvizte me një gomë të shpërthyer dhe shoferi atëherë, Aco Jovanovski – Regan, ishte shtrirë mbi timon dhe me tërë fuqinë, me të gjitha forcat ia dilte ta mbajë autobusin nën kontroll, të mos dalim nga rruga, të mbajë një linjë. Të vozisësh autobus me një gomë të shpërthyer është shumë e vështirë. Ndalua në një vend të caktuar, nuk e di sa larg ishin, dy kilometra, tre, pesë, pavarësisht se sa ishin. Dolëm nga autobusi të parët që ishim, unë, Robeja dhe Dragani, e nxorëm Rubinçon e plagosur dhe hymë në një kapanxhë, këto që janë përgjatë autostradës për përcimin e ujit. Hymë aty, por rastësisht shikuam përreth, ajo ishte e hapur. “Hej” – thamë – “këtu jemi shumë keq si cak, dilni prej këtu”. Mirëpo, autostrada ishte e rrethuar me tela, u përpoqëm të ngjitemi më lart, por nuk mundeshim ta kapërcejmë të plagosurin, dhe duhej pranë autobusit të... të strehohemi.

GT: Këtu nuk ju gjuanin më?

IP: Këtu tashmë ishim larg cakat, nuk na kishin në cak. I shikonim se si rigrupohen, por nuk mundeshim të ndërmarrim asgjë, nuk i kishim në cak, as ata nuk na kishin.

GT: Në atë vend kush arriti nga vargani, cilat automjete?

IP: Ne atë vend arritëm dy autobusët dhe, në fakt aq, vetëm dy autobusët.

GT: Hermelina?

IP: Hermelina vazhdoi për në Tetovë, në kazermë, ndërsa ne me autobusët u ndalëm, sepse e kishim patjetër, nuk mund të lëvizte më, prisnim të vijë një autobus tjetër, të vijë të na marrë, ta vazhdojmë udhëtimin. Këtu ngjarja, pritja, ishte pak më e gjatë, ndoshta dy orë. Me autobus ishte vërtet e pakuptimtë, një milionë plumba kishte në të, nuk kishte vend të lirë as 10 centimetra ku nuk kishte plumba. Çfarë na ruajti, vetëm Zoti e di, me aq shumë plumba kaluam vetëm me një të plagosur. Nuk kishte mbetur asnjë xham, gomat e shpërthyera...

една дупната гума и шоферот тогаш, Ацо Јованоски - Реган, беше само легнат на воланот и со цел напор, со цела сила успеваше да го одржи автобусот во контрола, да не рипнеме од пат, да држи некоја линија. Автобус да возиш со дупната гума е многу тешко. Застанавме, после таму одредено место, не знам точно колку се, 2 километри, 3, 5, без разлика колку и да се. Излеговме од автобус прво што бевме ние, Јас, Робе и Драган, го изнесовме ранетиов Рубинчо и влеговме во една шахта, што се овие автопатските покрај автопатот, за одвод. Влеговме тука, ама по некоја случајност се испуливме, таа беше отворена. „Еј“-викаме: „овдека многу лошо сме на мета, излегувајте отука“. Ама, автопатот беше преграден со жица, пробавме да се качиме погоре, не можевме да го префлиме ранетиов и мораше покрај автобус сето тоа да... да се засолнуваме.

GT: Тука не бевте веќе гаѓани?

IP: Тука веќе бевме далеку од домет, така да не им бевме во домет. Ги гледавме каде што се регрупираат, но не можевме ништо да превземеме, не ни беа ни нас тие на домет, ни ние нив на домет.

GT: На тоа место кои стигнавте од конвојот, кои возила?

IP: На тоа место стигнаа двата автобуси и односно толку, двата автобуси само.

GT: А, хермелинот?

IP: Хермелинот, тој продолжи за Тетово за в касарна, а ние со автобусите застанавме, зашто мораше, не можеше повеќе да се оди, чекавме друг автобус да дојде да нè превземе, па да го продолжиме патот. Тука настанот беше, чекањето беше малку и подолго, можеби два часа. Автобусот беше буквално незамисливо, милион куршуми имаше во него, немаше слободно место ни 10 сантиметри каде што немаше куршум. Што нè дотува, само Господ знае, тогаш на онолку куршуми поминавме со еден ранет. Стакла буквално немаше ниедно, гумите издупени...

GT: Тоа е некои 20-тина километри од Тетово?

IP: Да, да.

GT: А, рече дека чекавте 2 часа на тоа место?

IP: Па, скоро ако не и фазла.

GT: Kjo diku 20 kilometra larg Tetovës?

IP: Po, po.

GT: Dhe, the se pritët dy orë në atë vend?

IP: Po, gati aq, nëse jo edhe më shumë.

GT: Me një person të plagosur?

IP: Po, me një person të plagosur. Jo, personi atëherë, pas kësaj ngjarjeje, kur u bindëm, e gjithë kjo, se nuk ka rrezik nga sulme të tjera, në atë çast arriti një vargan i NATO-s gjermane. E ndalua, por, paramendojeni, nuk na u ndal vargani. Me njeri të plagosur nuk u ndal vargani. Ishte një vargan i madh, me 3-4 kamionë, me dhjetëra transportues dhe hermelina. Asnjë nuk u ndal. Ndalnim vetura civile dhe askush nuk deshë ta marrë dhe pas kësaj ndalua një veturë të OSBE-së, me një vozitës tonin, maqedonas, dhe një vajzë, eprore e OSBE-së.

GT: Person civil, ashtu?

IP: Civilë. Jo, eprore, vajza ishte me uniformë, ndërsa vozitësi ishte person civil. Dhe, nuk deshën as ata dhe atëherë duhej ndërmarë diçka, Goceja e nxori revolen, urdhëroi se gjithësi duhet të merret. E ngarkua, them se me forcë e futëm te ata dhe shkoi edhe Goce Koneski, rreshteri, me ata të dy dhe me të plagosurin, për në Tetovë, për ta çuar në spital. Atje ka qenë një dramë totale në spitalin. E kanë fshehur nëpër bodrume, nëpër tunele, nuk e di ku, por, nuk ia kishin dalë të bëjnë asgjë aty dhe e kthyen në kazermë. Ai ishte 15 ditë në kazermë, jo, 12 ditë në kazermë me plumb në të.

GT: Pse e kanë fshehur?

IP: Spitali nuk ishte i sigurt, sepse në Tetovë spitali, spital civil, fare nuk ishte i sigurt, ndërsa ky me uniformë, i plagosur, ka qenë rreziku i madh për të gjithë doktorët që të ndërmarrin diçka dhe është dashur ta fshehin, si në të zezë, si në një shtet të huaj të... Dhe, nuk ia kanë dalë të bëjnë asgjë këtu, ta mbajnë të plagosurin, e kthyen në kazermën e Tetovës, në stacionar, 12 ditë ishte në Tetovë me plumbin në të. Nuk mundej, nuk e di, 12 ditë Armata të gjejë zgjidhjen, me çfarëdo qoftë ta çojnë në Shkup apo kudo tjetër në operacion për t'ia nxjerrë plumbin.

ГТ: Со рането лице?

ИП: Да, со рането лице. Не, лицето тогаш, тој настан веќе од кога се уверивме, сето тоа, дека немаме опасност од други напади, во тој момент пристигна конвој од Германските НАТО. Го застанувавме, замислете не застана конвојот. Со ранет човек не ни застана конвојот, беа со, огромен конвој беше, со 3-4 камиони, со 10-тина транспортери и хермелини. Не застана ниту еден. Запиравме цивилни коли, никој не сакаше да го земе и после тоа запревме една од ОБСЕ кола, со еден наш македонски шофер и една женска, старешина од ОБСЕ.

ГТ: Цивилно лице, така?

ИП: Цивилни. Не, старешината, женската беше во униформа, а шоферот беше цивилно лице. И не сакаа ни тие и мораше тогаш малку да се превземи нешто, Гоце го изваде пиштолот, му нареди дека мора да се качи. Го качивме, едноречено, насила ранетиот кај нив и замина Гоце Конески, водникот, со тие двајцата и ранетиот, Тетово да го однесат на болница. Таму било општа драма на болница. Го криеле по визби, преку тунели, не знам од каде, не успеале ништо тука и го вратија в касарна. Тој беше 15 дена в касарна, не, 12 дена беше в касарна со куршум во него.

ГТ: Зошто го криеле?

ИП: Не беше безбедна болницата, зашто во Тетово болницата, цивилна болница, воопшто не беше безбедна, а овој во униформа, ранет, под голем ризик им било на сите докторите да превземат нешто и морале да го кријат, како на црно, како во туѓа држава да... И не успеале тука ништо да договорат, да направат, да го задржат ранетиот, го вратија во Тетово в касарна, во стационар, 12 дена беше во Тетово со куршум во него. Не можеше, не знам, во 12 дена Армијата да се снајде, со било што да го однесе во Скопје или било каде на операција да му го извадат куршумот.

ГТ: Гоце е починат сега, така?

ИП: Не, Рубинчо Петрески.

ГТ: Рубинчо, се извинувам.

ИП: Починат е, нормално, после сето тоа, од трауми, од стресови, си почина млад на колку беше, 41 година.

GT: Goceja është i ndjerë tani, ashtu?

IP: Jo, Rubinço Petreski.

GT: Rubinço, më falni.

IP: I ndjerë është, normalisht, pas gjithë asaj, nga traumat, nga streset, vdiq i ri, në moshë 41-vjeçare.

GT: Të kthehemi te ju. Dolët nga autobusi dhe gjendeni në autostradë. Ku shkuat pas kësaj?

IP: Shkuam, varet se kush ku mund t'ia bënte vetes çaren. Disa e kapërcyen gardhin, ishte nja 100 metra më larg një pyll i vogël, disa këtu ia dolën, pjesa më e madhe mbetëm pranë autobusit.

GT: A nuk kishte ndonjë komandë?

IP: Nuk kishte fare komandë dhe eprori i vetëm që e kishim, Goce Koneski, si epror me detyrë, shkoi me të plagosurin në Tetovë. Mbetëm këtu vërtet vetëm ushtarët, me një epror rezervist, i cili edhe ai për herë të parë ndodhej në terren, nuk dinte ta marrë komandën. Kështu që ishim të lënë në mëshirë dhe pamëshirë, vetë t'ia dalim dhe shumë bukur i mbaj mend muhabetet e tij. Do të kthehem pak, gjatë stërvitjes kur ishim këtu në Prilep, ato shtatë ditë, normalisht na shpjegonin se si do të jetë atje, si do të sigurohemi, cilat pozita janë, njëra-tjetra dhe një kapiten i ri, i Manastirit ishte, shumë bukur më kujtohet muhabeti i tij: "Çfarëdo që t'ju them nga këtu, çfarëdo që t'ju mësoj, asgjë nga kjo, por, në vetë vendin e ngjarjes, kur do t'i dëgjoni plumbat, vetë do ta dini se si t'ia dilni dhe ç'të bëni". Dhe, neve pikërisht kjo na ndodhi, vetë t'ia dalim dhe të dimë se si të veprojmë, ashtu thjesht, nga disa stërvitje në ushtri, nga dëgjimi, nga kudo, ia dilnim vetë ato 2-3 orë derisa erdhi një autobus tjetër. U ngarkuam, sapo arritëm në kazermë, ende pa zbritur nga autobusi, na sulmuan edhe në kazermë. Një vend i ri, hyn aty për herë të parë, nuk di...

GT: Në kazermën në Tetovë, ashtu?

IP: Në kazermën në Tetovë, na bombarduan dhe na gjuanin me snajperë.

GT: Natën e 8-shit?

IP: Jo, gjatë ditës ndodhte kjo. Autobusi tjetër që na mori na

ГТ: Да се вратиме на вас. Бевте, излеговте од автобусот и сте на автопатот. Каде потоа заминавте?

ИП: Заминавме, зависи кој каде можеше да се снајдува. Некои ја прерипнаа оградата, имаше на 100-тина метри мала шумичка, некои тука се снајдоа, поголемиот дел останавме покрај автопат.

ГТ: Немаше команда некаква?

ИП: Немаше команда никаква и тој единствениот што го имавме старешина, Гоце Конески, како редовен старешина, замина со ранетиот Тетово. Останавме тука буквално сами војници, со еден резервен старешина, што првпат беше и тој на терен, не знаеше да превземе команда, така да бевме оставени на милост и немилост, сами да се снајдуваме. И баш убаво му ги памтам муабетите, ќе се навратам, во обуката кога бевме овдека во Прилеп тие седум дена и нормално ни објаснуваа обуката како ќе биде таму, како ќе бидеме обезбедувани, кои позиции се, едно-друго и еден млад капетан, битолчанец беше, многу убаво му се сеќавам на муабетите: „Што и да ви кажувам одовде, што и да ве учам, ништо од тоа, туку на самото место кога ќе ги слушнете куршумите, сами ќе знаете како да се снајдете и што да правите“. И нас буквално тоа ни се случи, сами да се снајдуваме и да знаеш како да постапуваш, онака чисто по некои обуки од војска, од слушања, од било што, се снајдувавме сами тие 2-3 саати додека дојде автобусот друг. Се прекачивме, в касарна само што стигнавме, уште неслезени од автобус нè нападнаа исто в касарна. Ново место, првпат влегуваш, не знаеш...

ГТ: Во касарната Тетово, така?

ИП: В касарна Тетово нè бомбардираа и со снајперско оружје нè гаѓаа.

ГТ: Вечерта на 8-ми?

ИП: Не, дента ова уште се случуваше. Другиов автобус што нè превзеде нè носи сега Тетово в касарна, само да слеземе од автобус - се припука од сите страни. Не знаеш, ново место, гледаш објекти, не знаеш каде да одиш и некој од некаде вика: „Ваму -таму“, секој трча негде да фати некоја позиција, да се снајдува. Се изнапикавме, сите се израстуриравме тука низ касарната. Кој каде што се снашол, после прекилот некое време, по пола час, час, нè собраа, се собравме буквално пак сами на писта. Се

çoi në kazermën në Tetovë, sapo zbritëm nga autobusi, filluan të shtënat nga gjithë anët. Nuk di, vend i ri, shikon objekte, nuk di ku të shkosh dhe dikush bërtet prej diku “Këtu!”, “Atje!”, të gjithë vrapojnë diku për të zënë ndonjë pozitë, për t’ia dalë. U futëm gjithandej, u shpërndamë nëpër kazermë, kush ku ka mundur, dhe pas ndërprerjes së zjarrit për një kohë, pas një gjysmë ore, një orë, na mblodhën, u mblodhëm përsëri vetë në pistë. U dëgjua se kemi të vrarë, nuk dihej numri, në fakt edhe atëherë kur arritëm në Tetovë, ende nuk dihej se kemi të vrarë, por këtu, pastaj, në mbrëmje, e morëm vesh se kemi të vrarë, janë vrarë njerëzit nga kamioni dhe nga furgoni. Nuk dihej numri, flitej për tetë deri në 15 veta. Domethënë, një organizim të tillë në armatë, një dështim i paparë, të mos e dish se cili ushtar të mungon... nuk di ç’të them, e tmerrshme. Nuk e di, 10 orë ndoshta, deri në mëngjes nuk dihej numri. Natë, sapo ra nata, na caktuan se kush ku, në cilin pavijon, në cilat dhoma, sapo ra nata, ora tetë diku, tetë e gjysmë, na bombarduan, na bombarduan rëndë, zgjati ndoshta tri orë. Njëjtë...

GT: Nga ju bombardonin?

IP: Nga të gjitha anët atëherë. Nga Kalaja, nga Tetova nga... edhe sulm këmbësor kishte edhe sulm me minahedhës, nga të gjitha anët, me plot kuptimin e fjalës. Ndërsa ne, as në pozicione nuk ishim caktuar, në dhoma gjumi, në dhoma të zbrazëta, fshihesh pas mureve, bombardohej nga të gjitha anët... Fat i madh që në kazermë kishte 10 deri në 15 “ujq”, nga gjenerata e parë, të vjetër dhe me përvojë. Kështu që mendoj se ata djem ishin me nga dy zemra të gjithë, kështu që aq shumë na ndihmuan, na ngushëllonin, na tregonin ç’të bëjmë, sinqerisht nga pasoja të padëshirueshme ata na shpëtuan më së shumti, sepse nuk kishte komandë, nuk di ç’të bësh, gjuajnë nga të gjitha anët, nuk di ku të shkosh, ku të...

GT: Domethënë, një ditë e parë e tmerrshme.

IP: Dita e parë ishte më e tmerrshmja, e gjitha zgjati diku deri në... sulmet e tmerrshme zgjatën deri më 13 gusht, deri në nënshkrimin e Marrëveshjes Kornizë. Nga tetë deri më 13 gusht ne kishim, nuk e di, me siguri përjetuam 30 sulme. Dhe, të paorganizuar, me plot kuptimin e fjalës, nuk kishte as pozita, vetëm ndodhte në disa orë të ketë të shtëna, kishte sulme, ndërsa ti nuk di nga të mbrohesh.

слушна дека имаме загинати. Не се знаеше бројка, односно уште тогаш кога стигнавме Тетово, уште не се знаеше дека имаме загинати, туку ова некаде после веќе, приквечерта се дозна дека имаме загинати, луѓето со камионот дека се загинати и со комбето. Не се знаеше бројка, бројката се движеше од 8 до 15. Значи, таква организација на армија, невидено промашување, да не знаеш кој војник ти фали... не знам што да речам, страшна работа. Па тоа, не знам, 10 часа можеби, до сабајлето бројка не се знаеше. Вечерта само што се затемни, не одредија кој каде, во кој павилјон, во кои соби, само што се затемни, 8 часот некаде, 8 и пол, не бомбардираа и тоа жестоко бомбардирање, траеше можеби 3 часа. Исто...

GT: Од каде ве бомбардираа?

IP: Од сите страни тогаш. Од Кале, од Тетово од... и пешадиски напад имаше и минофрлачки напад, од сите страни буквално. А, ние на позиции не бевме одредени уште, в спални, во празни соби, в сидови се криеш, од сите страни се бомбардира... Голема среќа тогаш што имаше во касарната 10 до 15 души од волците, од првата генерација, да речам, стари и искусни. Така да мислам дека дечки со 2 срца беа сите. Така да толку многу, да речам, ни помогнаа, не тешеа, ни кажуваа што да правиме, буквално од несакани инциденти тие најмногу не спасија, од сами, пошто немаш команда, не знаеш што да правиш, се пука од сите страни, не знаеш каде да одиш, каде да...

GT: Значи пеколен прв ден.

IP: Првиот ден беше најпеколен, сето ова траеше некаде до... пеколните напади траеа до 13 август, до потпишувањето на Рамковниот договор. Од 8 до 13 август ние бевме, па не знам колку, сигурно имаше 30 напади на нас. А, неорганизирано буквално, немаш ни позиции, само на секои неколку часа се пука, напади имаш, а не знаеш од каде да се браниш. Си пошол на, како да го наречам, туѓо место, непознато место, не ти кажале дека овдека треба да бидеш позиција, туку сам да се снајдуваш, сам на себе. И тоа ова се случува во касарна, а пак тие на терен што беа на одвоени објекти, стварно им беше ептен претешко. Овдека во касарна ти се случува, каде што имаш комплетно старешини од сите видови, од потпоручник до генерал, никаква организација.

Ke shkuar, si ta them, në një vend të huaj, nuk të kanë treguar këtu të jesh në pozicion, por vetë t'ia dalësh, vetë me vetveten. Dhe, kjo ndodh në kazermë, por, ata që ishin në terren, në objekte të ndara, ata e kishin tepër vështirë. Këtu, në kazermë po të ndodh, kur i ke komplet eprorët të të gjitha llojeve, nga nëntogeri deri te gjenerali, kurrfarë organizimi.

GT: Ç'thoshin ata të cilët ishin jashtë kazermës, tani i përmende?

IP: Ata, vërtet, 15 ditë i kaluan në istikame, atëherë derisa u qetësua pak situata, natë e ditë, mëngjes, drekë, darkë, haje, fjetje, pshurrje, të gjitha nevojat në istikame. 15 ditë as dush, as kurgjje tjetër.

GT: The se për afërsisht më 13-shin diku, pas nënshkrimit të Marrëveshjes Kornizë të Ohrit, u pakësuan apo u ndërprejnë sulmet mbi kazermë?

IP: U pakësuan, ndërsa sulmet u ndërprejnë rreth 20 gushtit, kurse pas 13 gushtit u pakësuan sulmet, kështu që më 15 gusht u vra një polic në 100, sa ishte, 300 metra larg kazermës, te stadiumi. Kishim sulme në vazhdimësi, gjatë gjithë kohës, por u pakësuan, ndodhte sa binte nata, 15 minuta deri në gjysmë ore, sulme më të shkurtra, ndërsa pushuan në tërësi diku pas 20 gushtit.

GT: Deri kur qëndrove në kazermën e Tetovës?

IP: 35 ditë ishim në kazermë, mendoj se ishim deri më 10 shtator. Datat e sakta tani nuk më kujtohen, deri nga 10 shtatori më duket se ishim në kazermë...

GT: Domethënë, e kalove një turn të tërë?

IP: Një turn të tërë, edhe pse atëherë përpiqeshim, pasi që në fillim përjetuam dëme të mëdha, të kthehemi prapa, mirëpo në atë çorganizim, ta quaj kështu, nuk ia dolëm, kështu që vazhduam. Ato, sa ishin, pesë deri në shtatë ditët e para, vërtet i kaluam, natë e ditë, nën sulme dhe pa pasur fare ide se ku je, nuk e di se ku je, ndërsa gjatë tërë kohës je i sulmuar.

GT: Pastaj u ktheve në Prilep.

IP: Po.

ГТ: Што велеа тие што беа надвор од касарната, ги спомна сега?

ИП: Тие пак, буквално 15 дена преседао во ровови, тогаш додека се потсмири малку ситуацијата, ден, ноќ, доручек, ручек, вечера, јадење, спиење, мочање, сите потреби в ров. 15 дена ниту туширање, ниту било што.

ГТ: Рече дека отприлика на 13-ти некаде, по потпишувањето на Охридскиот рамковен договор, намалија или прекинаа нападите на касарната?

ИП: Намалија, а инаку прекинаа, многу доцна прекинаа веќе нападите околу 20 август, а после 13 август намалија нападите, така да на 15 август имаше загинат полицаец на 100, колку беше, 300 метри од касарната, на стадион. Имавме континуирано ние цело време напади, ама беа намалени, се случуваше приквечерината, 15 минути до пола час, онака пократки напади, а скроз веќе намалија дури некаде после 20 август.

ГТ: До кога остана во касарната во Тетово?

ИП: 35 дена бевме во касарната, мислам дека бевме, до кај 10 септември мислам дека бевме. Точните датуми сега не ги памтам, до кај 10 септември мислам дека бевме в касарна...

ГТ: Значи помина целосна смена?

ИП: Цела смена, мада тогаш настојувавме ние, пошто уште на самиот почеток претрпивме големи штети, да се вратиме ние назад, ама во таа неорганизација, да речам, не се издејствува тоа, така да продолживме. Првите тие, колку беа, 5 до 7 дена, буквално ги поминавме, ден и ноќ, во напади и во несознание каде си, да не знаеш каде си, а цело време да бидеш напаѓан.

ГТ: Потоа се врати Прилеп.

ИП: Да.

ГТ: Во септември е тоа веќе, така?

ИП: После враќањето Прилеп, да, кога се вративме Прилеп, прво ни беше посета, нормално, на гробиштата каде што беа нашите соборци што беа загинати, ги посетивме сите гробишта и фамилиите нивни и нормално, таму дури бевме разговаравме цело време, онака, да останеме една група што ќе бидеме и во иднина блиски и ни произлезе уште во Тетово идејата да

GT: Në shtator ndodh kjo, ashtu?

IP: Pas kthimit në Prilep, po, kur u kthjem në Prilep, së pari bëmë vizita, natyrisht, në varret ku gjendeshin bashkëluftëtarët tanë që u vranë, i vizituam të gjitha varret dhe familjet e tyre dhe, natyrisht, derisa ishim atje, bisedonim vazhdimisht, ashtu, për të mbetur një grup i cili do të jetë i afërt edhe në të ardhmen dhe që në Tetovë na lindi ideja për të formuar një shoqatë vetëm të pjesëmarrësve të drejtpërdrejtë. Anëtarët tanë të kenë të drejtë të anëtarësohen...

GT: Anëtarë të drejtpërdrejtë?

IP: Në ngjarjen e Karpallakut.

GT: Në Karpallak, po.

IP: Pas kësaj e krijuam shoqatën dhe normalisht, të gjitha këto ngjarje që ndodhnin, ngritëm një padi gjyqësore kundër shtetit apo... ne kishim për qëllim atëherë, ne e ngritëm procedurën gjyqësore me tjetër qëllim. E ngritëm procedurën gjyqësore me qëllim që të përcaktojmë një fajtor për tërë atë çorganizim, për tërë atë që na ndodhi.

GT: Cili vit ishte ky?

IP: Kjo ishte në vitin 2002, 2002-shin e ngritëm procedurën gjyqësore... me qëllim që ta përcaktojmë fajtorin, sepse ishim aq shumë të bindur se ka një gabim të madh te kuadri udhëheqës, te eprorët, dhe se e tëra na ndodhi pikërisht për shkak të papërgjegjësisë, për shkak të atij çorganizimi. Mirëpo, me kalimin e kohës, tek ne pjesërisht për shkak të ngjarjeve politike, pjesërisht për shkaqe tjera, këtë padi e rikualifikuan, si të them, e ndryshuan, e bënë për një lloj dëmshpërblimi për frikë të përjetuar atje, për trauma...

GT: Ju bindën që ta ndryshoni padinë?

IP: Pikërisht kjo ndodhi. Ne kishim një fillim ndryshe, të përcaktohet fajtori, por, doli në fund të ndryshojë dalëngadalë padia, mori një kahe tjetër, doli për frikë të përjetuar, se ne e padisim shtetin për frikën e përjetuar. Dhe, nuk e kishim këtë qëllim, ishim me një qëllim tjetër, të gjejmë përgjegjësi për gjithë atë çorganizim.

GT: Ti je kryetar i Shoqatës "Karpallak" dhe çdo vit shënohet 8 gushti, si në qytet, ashtu edhe në vendin e ngjarjes, ju çdo vit shkoni te Karpallaku dhe e shënoni këtë datë.

формираме едно здружение само на директните учесници. Нашите членови да имаат право да членуваат...

ГТ: Директни учесници?

ИП: На настанот Карпалак.

ГТ: Во Карпалак, така.

ИП: После тоа, го формиравме Здружението и нормално, сите овие настани што се случуваа, покренавме судска постапка против државата или... нас ни беше тогаш целта, ние ја покренавме со друга цел судската постапка. Ја покренавме судската постапка со цел да утврдиме виновник за сета таа неорганизираност, за сето тоа што ни се случуваше.

ГТ: Која година ова беше?

ИП: Ова беше 2002 година, 2002 веќе ја поднесовме судската пос... со цел да утврдиме виновник, зашто толку бевме цврсто убедени дека голема грешка има во раководниот кадар, во старешините и дека сето тоа ни се случи баш за таа неодговорност, за таа неорганизираност. Ама, со тек на време, кај нас дел од политичките настани, дел од други, таа тужба ја преквалификуваа, како да кажам, ја наменија, ја направија за еден вид отштета за претрпен страв, таму, за трауми...

ГТ: Ве убедија да ја смените тужбата?

ИП: Буквално така се случи. Нас ни беше стартот друг, за да се утврди виновник, ама излезе на крајот веќе се пренамени, полека-полека зеде друг тек тужбата, излезе за претрпен страв, дека ние ја тужиме државата за претрпен страв, а не ни беше таа целта, бевме со друга цел, одговорност да најдеме за сета таа неорганизираност.

ГТ: Ти си претседател на здружението „Карпалак“ и секоја година се одбележува 8 август, како во градот тука, така и на лице-место, вие сте секоја година на месноста Карпалак и го одбележувате овој датум.

ИП: Па, едноречено, ние имаме како завет дадено додека сме живи, дека овој ден ќе го одбележуваме и ќе го славиме како втор роденден, едно за нас, за преживеаните, друго за загинатите соборци. Да остане, да не паднат во заборав. Во поновата историја да бидат запишани, нормално и тие како херои од `903,

IP: Epo, ne jemi betuar se derisa të jemi gjallë këtë ditë do ta shënojmë dhe do ta festojmë si një ditëlindje të dytë, së pari për ne të mbijetuarit, së dyti për bashkëluftëtarët e rënë, të mbetet, të mos bien në harresë. Në historinë më të re të shënohen, normalisht edhe ata si heronjtë e '903-shit, '41-shit në luftërat. Vetëm se për fat të keq te ne kjo ende nuk dihet dhe nuk është pranuar se a ka qenë luftë, a ishte konflikt, a ishte... nuk e di si ta quaj.

GT: Ç'mendon ti?

IP: Unë ç'mendoj? Mendimi im është se ishte thjesht politikë, politikë e pastër. Shikimi i të gjitha, të them, ngjarjeve që ndodhën, ishte një regji aq e mirë, një film aq i mirë, kështu që gjithçka ishte politikë. Fatkeqësisht, ishin të përziëra ndoshta edhe fuqi të mëdha, por ishte politikë e pastër. Dihej, saktë, se kur do të gjuhët, kur do të ketë sulme, nga cila anë do të gjuhët, vërtet, shkon për të ngrënë dhe të tregojnë: "për pesë minuta do të kemi një sulm". Kthehesh nga ngrënia ose, varet, dikush nuk ka përfunduar, vërtet fillon, për pesë minuta fillon sulmi.

GT: Megjithatë, në Karpallak nuk ishte kështu?

IP: E, jo në Karpallak. Natyrisht, për atëherë, nuk dinim gjë për atëherë. Por, për në Karpallak unë isha aq shumë i bindur, gjithmonë diçka më shtynte, gjithmonë e përmendja këtu, sepse më 5 gusht në Shkup vranë pesë komandantë të UÇK-së së atëhershme, në një banesë private, si ishte atje, dhe unë ato ditë vazhdimisht thosha: "Ne do ta paguajmë borxhin për këta, ne do ta paguajmë" - dhe vërtet kështu ndodhi.

GT: A la ndonjë pasojë te ti ngjarja e Karpallakut?

IP: Personalisht te unë, jo. Personalisht unë ashtu e mora, këtë ngjarje e mora, unë edhe për nga natyra, gjithmonë, thellë në vetvete dëshiroja diçka punë të tilla, që moti, qysh si fëmijë...

GT: Çfarë punësh?

IP: Ashtu, konflikt, luftë, diçka gjithmonë më ka sfiduar diçka. Unë atë ngjarje atëherë e kuptova, derisa kjo ndodhte në autobus, këto ulërimat e disave, lidhja e plagëve, unë gjatë gjithë kohës bërtisja: "Mjaft më, mos kini frikë, kjo është vetëm për të na trembur

од `41 војните. Само за жал што кај нас ова уште не се знае и не е признато дали беше војна, дали беше конфликт, дали беше... не знам што да го наречам.

GT: Што мислиш ти?

IP: Јас што мислам? Јас, мое мислење е дека беше чисто политика, чисто политика. Увидување од сите тие, да речам, настани што се случија, толку беше една добра режија, еден добар филм, така да сето беше политика. За жал беа смешани можеби и големи сили, но беше чиста политика. Се знаеше, ама точно, кога ќе се пука, кога ќе имаме напад, од која страна ќе се пука, ама буквално одиш на јадење и ти кажуваат: „За 5 минути јадете и ќе имаме напад“. Се враќаш од јадење или зависи, некој не дојал, се почнува стварно, за 5 минути се почнува нападот.

GT: Сепак, на Карпалак не беше така?

IP: А, на Карпалак не. Нормално, за тогаш, не знаевме ништо за тогаш. Но, за на Карпалак јас бев толку цврсто убеден, јас и стално нешто ме тераше, тоа го спомнував стално овдека, пошто на 5 август во Скопје отпаа 5 команданти на тогашната УЧК, во приватен стан, како беше таму и јас тие неколку дена стално викав: „А, ние ќе го платиме борчот за овие, ние ќе го платиме“ - и стварно и така се случи.

GT: Дали настанот на Карпалак остави некакви последици кај тебе?

IP: Лично кај мене не. Лично јас така го сфатив, тој настан го сфатив, јас и по природа, отсекогаш, во мене некаде длабоко посакував нешто такви работи, уште од времето, уште како дете...

GT: Какви работи?

IP: Онака, конфликт, војна, нешто стално ме предизвикувало нешто. Јас тој настан тогаш го сфатив, додека сето ова се случуваше во автобусот, овие пискотници од некои, преврзувања, јас цело време викав: „Доста, не се плашете, ова е само малку да не наплашат, да осетиме дека стварно во војна одиме“. Толку бев смирен и ладен и присебен, зашто голем дел многу-многу тешко го поднесоа и им остана, стварно големи трауми останаа кај голем дел. Јас го сфатив тоа дека: да, војна е, ако е пишано ќе се загине. Ако не, кој ќе преживее, ќе си зборува. Сепак, дека некој мора да загине во војна, ако сум тој што треба

pak, ta ndjejmë se vërtet jemi duke shkuar në luftë”. Isha aq i qetë dhe i ftohtë dhe gjakftohtë. Një pjesë e madhe shumë, shumë rëndë e përjetuan dhe u ka mbetur, vërtet mbetën trauma të mëdha te një pjesë e madhe. Unë e kuptova atë se po, është luftë, nëse është e shkruar do të vritesh, nëse jo, kush të mbijetojë, do të flasë. Por, se dikush duhet të vritet në luftë, nëse jam unë ai që duhet – unë qofsha. Kështu e kisha kuptuar gjatë gjithë kohës dhe ngushëllohesha me këtë gjatë gjithë kohës se po, kjo është një periudhë që do të zgjasë për një kohë, nëse mbijetoj – mirë, nëse jo – prapë mirë. Atëherë, ashtu, me krenari, si të them, me krenari e mbaja uniformën, ndjehesha vërtet i dobishëm, se e mbroj shtetin. Mirëpo, më vonë, pas një kohe, pas një apo dy vjet, të gjithë e pamë se kjo nuk ka qenë pikërisht ashtu siç e paramendonim atëherë. Se jemi të sulmuar, se jemi në rrezik të madh, se e mbrojmë shtetin, por e gjitha ka qenë një lojë politike, ne ishim vetëm, si të them, një dëm kolateral atëherë.

GT: Të njëjtën ditë derisa ndodhte ajo në Karpallak për të cilën folëm deri më tani, të njëjtën ditë digjej edhe Prilepi. Xhamia, Çarshi Xhamia në Prilep u dogj, si dhe dyqanet e myslimanëve në qytet. Gjithashtu, një pjesë e familjeve edhe u larguan nga qyteti. Si mendon, në çfarë mënyre duhet shteti të silltet ndaj këtyre ngjarjeve që ndodhën këtu?

IP: Ç’mendoj? E di si...

GT: Sot.

IP: ...ne atëherë, në atë çast, ku ta dish si, e dinim se Prilepi nuk ka shumë myslimanë, ndjehemi ashtu, më të lirë, dhe ato ditë apo atë muaj, nuk na vinte keq, ta them, fare për atë që ndodhi në Prilep. Mendonim se po, ka ardhur koha, se duhet të zgjidhen disa punë, nuk na vinte keq fare. Më pas, kur t’i shikosh të gjitha punët, e kupton se e tëra ka qenë e panevojshme, se edhe ata janë qenie njerëzore, pa dallim se a janë myslimanë apo të krishterë apo katolik apo ortodoks apo çfarëdo qoftë. Se çdonjëri është njeri, vetëm se në njëfarë mënyre, në një çast të caktuar, në situatë të tillë, ka qenë i manipuluar nga dikush. Përndryshe, nga pikëpamja e sotme, normalisht se këtë fare nuk mund ta arsyetoj. Fare nuk e arsyetoj tërë atë që ndodhi, sepse kurrë më parë këtu nuk ka pasur probleme mes myslimanëve dhe ortodoksëve në Prilep, madje edhe sot e kësaj dite, as ka pasur

- тој нека бидам. Така го имав цело време сфатено и се тешев со тоа цело време дека: да, ова е еден период што ќе трае некое време, ако преживеам - арно, ако не - пак арно. Тогаш, онака, со гордост, како да кажам, со гордост тогаш ја носев униформата, се чувствував стварно потребен, дека ја бранам државата. Ама отпосле, по некое време, по година-две, увидовме сите дека тоа не било баш така како тогаш што го замислувавме. Дека сме нападнати, дека сме во голема опасност, дека си ја браниме државата -туку сето било политичка игра, ние си бевме само, како да кажам, колатерална штета тогаш.

GT: Истиот ден додека се случуваше ова на Карпалак, за кое што зборувавме досега, истиот ден и Прилеп гореше. Џамијата, Чарши-џамијата во Прилеп беше запалена, а исто така и дуќаните на муслиманите од градот. Исто така, еден дел од овие семејства и заминаа од градот. Што мислиш, на кој начин државата треба да се однесува кон овие настани кои што беа тука?

IP: Што мислам? Знаеш како...

GT: Денеска.

IP: ...ние тогаш, во тој момент, којзнае како, знаевме дека Прилеп нема многу муслимани и се чувствуваме онака, послободни и тие денови или тој месец, не жалевме, да речам, воопшто за тоа што се случи во Прилеп. Мислевме дека да, веќе дојдено е време, дека треба да се решат некои работи, не жалевме воопшто. Отпосле, кога ќе ги видиш сите работи, сфаќаш дека тоа сето било непотребно, дека и тие се едни човечки битија, без разлика дали е муслиман или христијанин или католик или православен или било што. Дека секој е човек, само на некој начин во одреден момент, во таква ситуација, бил изманипулиран од некој. А, инаку од денешно гледно време, нормално дека тоа воопшто не го оправдувам. Воопшто не го оправдувам за сето тоа што се случи, зашто никогаш овдека претходно немало такви проблеми помеѓу муслиманите и православните во Прилеп, па и ден-денеска, ниту порано имало, ниту има и сега. Само тоа се, ете, моменти кога некогаш ќе паднеш, дали на манипулација, дали на политика, дали на било што, моменти кога мислиш дека стварно: „Е, ова треба да се случи“.

më parë, as që ka edhe tani. Vetëm, këto janë çaste kur ndonjëherë je pre e manipulimeve, e politikës, e çfarëdo qoftë, çaste kur mendon se vërtet “kjo duhet të ndodhë”.

GT: A mendon se qyteti në njëfarë mënyre duhet të sillet ndaj asaj ngjarjeje dhe t’u shpaguhet atyre njerëzve dhe në çfarë mënyre, ndoshta?

IP: Qyteti, normalisht... Njerëzve që ishin viktimi, që ua dogjën dyqanet? Po, normalisht se duhet nëse jo më shumë, t’u kërkojë falje atëherë, ajo pjesë e popullit, apo si ta them, qyteti, komuna, të kërkojnë ndjesë nga ata njerëz, sepse kanë qenë çaste të tilla atëherë, me vetëdije, pa vetëdije, por e gjithë kjo... Po, sot sigurisht se duhet të kërkojnë ndjesë të gjithë ata pjesëmarrës atëherë.

GT: A ka diçka që ua zësh për të madhe të tjerëve, armikut?

IP: Jo, jo. Nga pikëpamja e sotme, jo, fare. Siç thashë pak më parë, ata janë njerëz të thjeshtë, të manipuluar nga dikush. As ata e dinin atëherë ç’kërkojnë, as ne e dinim se ç’mbrojmë. Në një situatë të caktuar, në një kohë të caktuar, i manipuluar se diçka po ndodh, se... edhe unë atëherë, nuk e di, ndoshta me një vizion se do të bëjnë një Shqipëri të Madhe, do të na marrin nga territori, pastaj doli se për të drejtat e njeriut, edhe pse kurrë nuk i kanë pasur të drejtat e cun-guara. Mirëpo, ja, unë mendoj se ata kaluan shumë më keq, sepse ata shtyheshin me dhunë, e ne, në njëfarë mënyre, si vullnetarë, të cilët ishim me ftesa, ndërsa ata ishin të shtyrë me dhunë.

GT: Dhe, çfarë ua zë për të madhe tuajve?

IP: Të mive, politikanëve – shumë. Ndërsa bashkëluftëtarëve nuk mund t’ua zë për të madhe asgjë, sepse ne, normalisht, kjo ishte...

GT: Çka politikanëve?

IP: Tepër shumë, tepër shumë. Sepse për disa, dy, tre, pesë apo pesëdhjetë, mund të pësojnë 100, 500, 5.000, shumë popull. Shumë popull për disa veta të cilët dëshirojnë të realizojnë disa ambicie, disa qëllime. Kjo është një temë e madhe, e cila, nuk e di, shumë, shumë ua zë për të madhe, saqë nuk kam fjalë për ta përshkruar. Më shumë jam hidhëruar me kundërshtarët e atëhershëm, t’i quaj kështu, me UÇK-në atëherë, sesa me politikanët. Më i hidhëruar jam me politi..., mendoj...

GT: Дали сметаш дека градот на некаков начин треба да се однесува кон тој настан и да им се оддолжи на тие луѓе и на кој начин, можеби?

IP: Градот, нормално... На луѓето што настрадаа, што им беа запалени дуќани? Да, нормално дека треба ако не повеќе, да се извини тогаш, тој дел од народот или како да кажам, градот, Општината, да се извини спрема тие луѓе, зашто тоа биле такви моменти тогаш, дали свесно, несвесно, но сето тоа... Да, од денеска сигурно би требало да се извинат сите тие учесници тогаш.

GT: Дали има нешто што им замеруваш на другите, непријателот?

IP: Не. Не. Од денешно гледно време не, воопшто. Како што реков пред малку и тие се едни обични луѓе, изманипулирани од некого. Ниту тие знаеја тогаш што бранат, ниту ние знаевме што браниме. Во одредена ситуација, во одредено време, изманипулиран дека нешто се случува, дека... и јас тогаш, не знам, можеби со визија дека ќе прават некоја Голема Албанија, ќе ни [одземат] територија, па после произлезе дека за човекови права, мада никогаш нив не им биле ни скратени правата, ама ете. Јас мислам тие многу полошо поминаа, зашто тие беа насила терани, ние пак, на некој начин, кои доброволци, кои со покани бевме, а тие беа веќе насила терани.

GT: А, што им замеруваш на своите?

IP: На своите, на политичарите - многу. А, на соборците не можам ништо да им замерам, зашто ние нормално, тоа беше...

GT: Што на политичарите?

IP: Премногу. Премногу. Зашто за неколку, двајца, тројца, пет или педесет, можат да страдаат 100, 500, 5 000, премногу народ. Премногу народ за неколку души што сакаат да си остварат некои си амбиции, некои цели. Тоа е огромна тема, што, не знам, многу, многу, премногу им замерувам, што нема зборови колку да го опишам, повеќе сум лут на тогашните противници, да ги наречам, УЧК тогаш, него на политичарите. Повеќе сум лут на полити... ова...

GT: Обратно?

IP: ...на политичарите, него на борците од УЧК тогаш,

GT: E kundërta?

IP: ...me politikanët, sesa me luftëtarët e UÇK-së atëherë, sepse edhe ata të manipuluar edhe ne të manipuluar, vetëm nga disa njerëz.

GT: A ka diçka që nuk të kam pyetur dhe do të kishe dashur ta komentosh?

IP: Ka shumëçka për të komentuar dhe për të rrëfyer, mirëpo kështu, shkurtimisht, mendoj se mjafton sa për të lënë ndonjë gjurmë, përndryshe... Ishin pak ditë, mirëpo mund të rrëfëhet shumë. Shumë të rrëfëhet, kishte tepër shumë ngjarje, kështu që kjo është vetëm një pjesë e përfshirë, shkurtimisht. Dhe, si ngjarje, kishte shumë, vërtet çdo sekondë mund të përshkruhet, por, kjo është e gjatë.

GT: Shumë faleminderit.

IP: Faleminderit edhe ju.

зашто и тие изманипулирани и ние изманипулирани само од неколку луѓе.

ГТ: Дали има нешто што не те прашав, а би сакал да коментираш?

ИП: Има многу за коментирање и за кажување, ама вака накратко, ова мислам дека е доволно колку да остави некој траг, а инаку... Малку денови беа, ама може многу да се кажува. Многу да се кажува, имаше премногу случки, така да ова е само еден дел опфатено, накратко, а, како случки, настани, ги имаше многу, буквално може секоја секунда да се опише, ама тоа е долго.

ГТ: Ти благодарам многу.

ИП: Ви благодарам и вас.

Rubin Sekuloski

“Domethënë, vazhdimisht kishte të shtëna: breshëri, të shtëna të ndara, me armë më të rënda, me mitraloza të rëndë. Domethënë, nuk ndodhte ajo, për shembull, të numërosh 5 minuta të mos ketë, të mos ndodhë të mos godet diçka, të mos troket apo të mos krisë.”

Рубин Секулоски

„Значи нон-стоп пукање имаше: рафали, поединечни, со потешки, со тешки митралези. Значи нема она, да изброиш на пример 5 минути да нема, да не се случи да не мавне нешто, да не чукне или да не пукне.“

GORAN TALESKI: Të lutem, prezantohu.

RUBIN SEKULOSKI: Unë jam Rubin Sekuloski, i lindur në vitin 1980. Baba i 3 fëmijëve, bashkëshort, bir, kështu...

GT: Kur ishe, kur e bëre shërbimin ushtarak?

RS: Afatin ushtarak e shërbeva 2000-2001.

GT: Në cilën periudhë?

RS: 18 prill deri në janar diku, nuk e di kur e përfundova saktë.

GT: Domethënë, ishe në ushtri pikërisht në periudhën para se të fillojnë veprimet luftarake gjatë luftës në vitin 2001 apo tashmë kishin filluar?

RS: Në njëfarë mënyre ne e dinim se jemi në gatishmëri të ngritur ushtarake pas ngjarjeve në Haraçinë, pas vrasjes para Haraçinës të inspektorëve, atje për drogë, si ishte...

GT: Kur ishte kjo?

RS: Mendoj se në janar 2000. Dhe, gjoja, atëherë... këtë ne pastaj e shihnim kështu, ndërsa kishte komunikata, dilte UÇK-ja (maqedonisht: ONA) atëherë apo UÇK-ja, si ishte nuk e di, dhe e di se ishte atmosfera pak e nxehtë.

GT: Në Armatë?

RS: Edhe gjatë stërvitjes, sepse unë isha në "Ilinden", isha në regjimentin për lidhje, teleprinterist-kompjuterist...

GT: Në Shkup?

RS: Po. Dhe kështu që po flitej nga pak mes nesh ushtarëve, e di, ndoshta bënim edhe filma që atëherë dhe kështu, si "ushtar i mirë, i merituar", përfundova në Dibër, në kufi.

GT: Kur shkove në Dibër?

RS: Verës, pas stërvitjes tremujore, transferim në Dibër. Bëra do gjëra atje, kështu që u duheshin njerëz më të guximshëm, më me zemër, dhe kështu...

ГОРАН ТАЛЕСКИ: Те молам претстави се.

РУБИН СЕКУЛОСКИ: Јас сум Рубин Секулоски, роден 1980 година. Родител, татко на 3 деца, сопруг, син, така.

ГТ: Кога беше, кога служеше воен рок?

РС: Воен рок служев 2000-2001.

ГТ: Кој период?

РС: 18 април до јануари таму, не знам кога се скинав точно.

ГТ: Значи беше на служење на воен рок баш во периодот пред да почнат воените дејства за време на војната во 2001 или започнаа веќе?

РС: На некој начин ние знаевме дека сме под зголемена борбена готовност после случувањата во Арачиново. После убиството пред Арачиново на инспекторите, таму за дрога, како беше...

ГТ: Кога беше тоа?

РС: Мислам дека јануари 2000. И демек тогаш... тоа после ние си го тумачиме, а имаше комуника, излегуваше ОНА тогаш или УЧК, како беше не знам и знам дека беше малку поткрената атмосферата.

ГТ: Во Армијата?

РС: И за време на обуката, пошто јас бев во „Илинден“, бев во полкот за врски, телепринтерист-информатичар...

ГТ: Во Скопје?

РС: Да. И така да, нешто се наслушуваше или тоа меѓу нас војниците знаеш, можда си правевме некои филмови уште тогаш и така како „добар војник, заслужен“, завршив Дебар, на граница.

ГТ: Кога замина за Дебар?

РС: Летото, после тримесечна обука, прекоманда Дебар. Направив некои случки таму, па им требаа похрабри луѓе, посрчени и така...

GT: Si ishte atje?

RS: Eh, atje...

GT: The se ishe në kufi?

RS: Kjo ishte shumë shkurt, ndodh, ta lexon transferimin në orën 10 të mëngjesit gjatë rreshtimit në pistë. Nuk na treguan në fillim se shkojmë në Dibër, të gjithë karakollët atje ishin nën Ohër, të them, këto objektet mbrojtëse... kazemat më të vogla, nuk e di si t'i quaj, si depo, si... Dhe, na e jep zarfin, në të 1038/10 – Posta Ushtarake Dibër dhe... “Prit, ore, gabim” – ndërsa, e di, deri atëherë bën të fortin dhe përnjëherë ballafaqohesh me të vërtetën, nëse je ushtar dhe i pabrenga, të them, megjithatë duhet t'i kalosh diku ato 6 muaj. Dhe, ndjehesha nga pak pakëndshëm, por, kjo është.

GT: Pse?

RS: Epo, e di, ekstremizmi shqiptar, kufi, kufiri shqiptar, atëherë, a po, shpejt shpërtheu në Shqipëri, nuk kishin ushtri të vërtetë, atëherë periudha ishte e tillë, viti `96 apo `97, nuk e di si ishte, por ishte relativisht shpejt. Konflikti në Serbi, gjithashtu në kufirin verior, të them, refugjatë, pastaj, e di, lufta në Kosovë, bombardimi dhe e tërë kjo... kishte njëfarë psikoze, si të them tani, nuk e di si të shprehem... Por, me vetë arritjen... kisha disa, menjëherë incident, që në stacionin e autobusëve, me një shqiptar, të them, m'u lëshua. Shikoja, ashtu, pritnim autobus, unë dhe një ushtar tjetër, dy veta shkuam atje, një epror na përcolli, ai shkoi dhe ne presim. Unë shikoj një grua, vajzë ishte, nga ta di, dhe mu lëshua ky: “Ç'shikon ti, ore?” – më thotë – “hardhucë?!”. Unë: “Mos ju njoh prej diku?” – e di, ashtu, pastër, singertë. “Ik, ore, atje, hardhucë, e di sa mirë do të kalbesh?!”. Nuk më shau, në fakt, askënd, dhe thashë - shiko ore tani... që në fillim...

GT: Kjo ndodhi në Dibër, në stacion?

RS: Jo, qysh në Shkup. Por, ishin shqiptarë, e di, ky djali, pastaj edhe në të njëjtin autobus hipëm dhe nuk kishte më incidente. Përndryshe, nuk kisha unë aq frikë, të them, nga shqiptarët, nga myslimanët, pasi që im atë dhe im gjysh janë nga Černilisht, nga ai fshati shqiptar. Vinin te ne, rrinin, kam shkuar atje, në Černilisht.

ГТ: Како беше таму?

РС: А бе, таму...

ГТ: Рече дека беше на граница?

РС: Тоа беше многу кратко, се случува, ти ја чита прекомандата во 10 часот на сабајле построен на pista. Не ни кажаа прво дека одиме за Дебар, под Охрид тие сите караулите се таму, да речам, овие, заштитни објекти... помали касарни, не знам како да ги наречам, како магацини, како... И ни го дава пливо, на него 1038/10 - воената пошта Дебар и... „Абе чекај, грешка“ - а, знаеш, дотогаш се силиш и веќе се соочуваш со вистината, ако си војник и безгрижен, да речам, ама сепак треба да ги поминеш некаде тие 6 месеци. И ми беше малку така непријатно, ама тоа е тоа.

ГТ: Зошто?

РС: Е па знаеш, албански екстремизам, граница, албанска граница, дотогаш нели брзо пукна Албанија, па немаа ни војска салам. Тогаш тој период таков беше, 96'-7' не знам како беше и беше релативно брзо. Конфликтот во Србија, исто со северната граница, да речам, бегалци, па знаеш, војна на Косово, бомбардирање и сето тоа си... си имаше некоја психоза. Како да речам сега, не знам како да се изразам... Ама, со самото пристигн... имав неколку, одма инцидент уште на автобуска, со еден Албанец, да речам, ме собра. Се испулив, така, чекавме автобус, знаеш, јас и уште еден војник, двајца само заминавме за таму и старешина не испраќа, замина старешината и си стоиме. Јас се пулам во една жена, девојче беше, од кај знам и ми се пушти овој, знаеш: „Што се пулиш бе!“ - ми вика: „гуштер!“ . Јас: „Да не ве познавам од негде?“ - знаеш, она, најчисто најискрено. „А бе, бегај таму гуштер еден, знаеш што убаво ќе скапиш!“ . Не ми окара додуша ништо и море реков, сега гледај... уште во старт...

ГТ: Ова се случува во Дебар на автобуска?

РС: Не, во Скопје уште. Ама, Албанци беа, знаеш, машково, па и во ист автобус се качивме и немаше инцидент повеќе ништо. Инаку, немав јас толку бојазност, да речам,

Jo shumë, por nja 20 herë kam qenë. Vërehet ndarja, por, të butë, të qetë ishin njerëzit. E di, nuk kisha ndonjë, si ta them, ndonjë film se janë të këqij, se janë të ashpër, se janë...

GT: Për ku po flet tani, për në Černilisht apo për në Dibër?

RS: Për në Černilisht po të tregoj tani. Jo, jo, unë të tregoj për më parë, se nuk kisha...

GT: Dhe, kur arritët në Dibër?

RS: Arritëm në Dibër, i shkreti ai nuk pushoi së qari, ai me mua, ishte nga Struga, të them, kolegu im.

GT: Maqedonas?

RS: Maqedonas dhe pikërisht nga Struga. “Ç’u bë kështu” – i them – “pse qan...”, “Nuk e di ti” – thotë – “ku shkojmë”. “Ku shkojmë, ore, asgjë s’po ndodh, çka, ushtri? Do të kalojë dhe do të marrë fund”. Kishim në fillim, ashtu incidente me një shqiptar, por si... e di, si “xhomba”, si ushtar më i vjetër, jo në bazë nacionaliste. Por, edhe kjo përfundoi. Edhe me të bëra një incident, ashtu, por e rregullova. E kaluam ushtrinë mirë, në mënyrë kolegjiale.

GT: Si ishin ato 6 muaj?

RS: Kishte, ndodhte, vinin domethënë ushtarë...

GT: Mes ushtarëve kishte...?

RS: Një incident kisha unë dhe kjo ishte e tëra.

GT: Po të pyes pranë kufirit, diçka nga jashtë kazermave.

RS: Ore, kishte edhe të shtëna. Kishte, diku nga vjeshta, nga fundi ndodhte, natën patrulla... zvogëlohej ushtria disi, nuk e kisha të qartë. Domethënë, njëra prej detyrave që kishim, për shembull, të japim... unë shërbeja në centralë atje, në karakollët atje, 7-8, tani nuk më kujtohen sa, i lidhnim nëpërmjet nesh. Dhe, e di, radio-stacione, lidhje, të gjitha ato te ne ishin dhe sapo niste të errësohej, ora 5, 4 e gjysmë, 5, nëse nuk ishte kthyer patrulla, ndodhte të ketë të shtëna. Aty pranë, për shembull, në 2-3 kilometra prej nesh ndodhi incidenti i fundit.

од Албанци, од муслимани. Пошто татко ми и дедо ми се од Црнилиште, од албанско село. Иделе кај нас, седеле, сум одел таму во Црнилиште. Не многу, но 20-тина пати сум бил. Се чувствува поделеност, но, кротки, мирни си беа луѓето. Знаеш, немав некој, како да ти речам, некој филм дека се лоши, дека се незгодни, дека се...

ГТ: За каде ми кажуваш сега, за во Црнилиште или за во Дебар?

РС: За во Црнилиште ти кажувам сега. Не, не, јас ти кажувам претходно, дека немав она...

ГТ: И кога стасавте во Дебар?

РС: Стасавме Дебар. Кутриот тој се скина од плачење, со мене тој, беше од Струга, да речам, колегава мој.

ГТ: Македонец?

РС: Македонец и баш сега од Струга. „Што толку“- му велам: „што пла...“, „Не знаеш ти“- вика: „кај одиме“. „А бе, кај одиме, ништо не се случува, што, војска? Ке поминеме и готово“. Имавме на почетокот така, инциденти од Албанец, ама како... знаеш, како „џомба“, како постар војник, не она националистички. Ама после пак и заврши со него. И со него направив инцидент еден, така, го средив. Ја истеравме војската убаво, колегијално.

ГТ: Како беше тие 6 месеци?

РС: Имаше, се случуваше, доаѓаа значи војниците...

ГТ: Меѓу војниците имаше...?

РС: Еден инцидент имав јас и толку беше тоа.

ГТ: Те прашувам покрај границата, нешто надвор од касарните.

РС: А бе, имаше и престрелки. Имаше, баш и веќе накај есента, при крајот веќе се случуваше, ноќе патроли... се намалуваше војскава некако, не ми беше јасно. Значи, нас ни беше една задача, на пример, да даваме... централа опслужував

GT: Gjuanin mbi patrullë?

RS: Po, po. Kishte ndodhur kidnapim i ushtarëve, ishin maltretuar nga... Por, kjo për interesa biznesi, jo për... Këta kontrabandistët, të them, i lexoja deklaratat. Ushtarë të mbyllur në banesë, të rrahur dhe e tërë kjo e mbuluar. Ndjehej. Erdhi pastaj vera, erdhën njësitë speciale të policisë. Shërbimi kufitar u formua nga rezervistë, kishte si stërvitje për ushtarët kufitarë, nga ai rajon të thirrur njerëz, por, enkas për në kufi.

GT: Ishte periudha kur ende nuk kishte polici kufitare?

RS: Zyrtarisht nuk kishte asgjë, po. Nuk kishte, jo.

GT: Ushtria...?

RS: Ushtria e ruante kufirin, po.

GT: The se ke kaluar relativisht mirë?

RS: Unë me ushtarët (mirë) kalova. Një incident, ju tregova, ky ishte, me një shqiptar të Shkupit, por, më arsyetuan edhe njerëzit e tij, ta them kështu, grupi i tij, sepse megjithatë ishim nga pak si të ndarë.

GT: Në Armatë? Në bazë etnike?

RS: Po. Unë kaloja mirë, dy miq, deri në ditë të sotme domethënë më mbetën shokë. Shqiptarë – njëri ishte nga Dibra, tjetri nga Shkupi. Nuk kam, mendoj, sinqerisht... Ndërsa, kishte raste kur i transferonin, domethënë, flitej se këta që ishin, si ta them, më të mençur, kishte edhe prej tyre profesorë mendoj, arsimtarë, që duhej të shërbejnë. Dhe, kishte një incident, e morën, e dërguan në tjetër karakoll, sepse i mblidhte natën dhe bënë diçka, i mësonte, u tregonte diçka. E di, i përgatiste për diçka. Pastaj, fotografi, dëgjoja se ishin fotografuar me mitraloza të rëndë, e di, me flamuj shqiptarë, kur shkonin në fundjavë, për shembull, apo në pushim. E di njëherë, u dogj mali, digjej në Shqipëri dhe kishte një koleg me mua, ushtar, ishte i janarit, një klasë para meje, me pengesa të vogla psikologjike, si të them, pak... Ata, e di, te ata është patjetër ta kryejnë shërbimin ushtarak për t'u martuar, përndryshe mbetet i pamartuar, kanë edhe ata zakone. Dhe, shikojmë lart, e di, digjet mali, dhe kjo është sikur vizë, "Hej, shiko" – thotë

таму, знаеш карауливе таму, 7-8, сега не ги памтам колку, ги поврзувавме преку нас. И знаеш, она, радио-станици, врски, сето кај нас беше, и а се застемни, 5 часот, 4 и пол, 5, ако патролава не е вратена и се случуваше да се спукаат. И тука блиску, на пример, на 2-3 километри од нас имаше, последниот инцидент.

ГТ: Да пукаат на патрола?

РС: Да, да. Имаше претходно kidnapирани војници исто, maltретирани од... Ама, тоа од бизнис интереси, не од... Овие шверцери што се, да речам, ги читав баш и изјавите. Затворени во станова војници, тепани и сето тоа покриено. Се насетуваше. Дојде после летото, оваа, посебните единици дојдоа од полицијата. Гранични служби се формираа како резервисти, као вежба тогаш за граничариве беше, од тој реон повикани луѓе, но, специјално за по граница.

ГТ: Тогаш беше период кога сè уште немаше гранична полиција?

РС: Официјално немаше ништо, да. Немаше, не.

ГТ: Војската?...

РС: Војската ја чуваше границата, да.

ГТ: Рече дека релативно добро си поминал?

РС: Јас со војниците [добро] си поминав. Еден инцидент, ви кажав, тој беше, со еден Албанец од Скопје, но ме оправдаа и неговите, да речам, неговата група, оти сепак како поделени бевме малку.

ГТ: Во Армијата? По етничка основа?

РС: Да. Јас си живеам, двајца пријатели до ден-денеска значи ми останаа другари. Албанци - едниот беше од Дебар, другиот од Скопје. Немам, мислам, искрено... А, имаше случаи ги преместуваа, значи, се заговараше, овие што беа, како да речам, попаметни, имаше и од нив професори мислам, наставници, веќе што мораа да одат да служат. И имаше еден инцидент, го зедоа, го преместија на друга караула, оти ги собираше навечер

– “Rubin!”. “Ç’është” – them, “ore, hoxhë?”. “Shiko çfarë ushtrie e fuqishme!”. “Çfarë ushtrie, ore, hoxhë?”. “Ushtria” – thotë – “po vjen”. E di, mendonte si me pishtarë, gjoja... Ata kishin njëfarë ideje, gjoja shumë e fortë ushtria e tyre, shumë fuqishëm do të jetë, diçka e madhe do të ndodhë, prisnin... E di njëherë, shpërtheu ai transformatori atje, a ishte ndonjë diversion apo vetë shpërtheu, u ndal rryma, filluan ulërima, kur u frikësuan, e paparë. U mbyllën në një vend. Madje edhe e çuditshme na erdhi se ç’bëjnë këta njerëz, por ata dinin diçka nga më parë.

GT: Po flet për ushtarët shqiptarë në kazermë?

RS: Për ushtarët, po, po, po. U mbyllën në një dhomë gjumi atje dhe na vinte për t’u habitur. Ne mendonim... pastaj e kuptuam, e di, se janë duke pritur sulm, ndërsa ata të qëndrojnë në një vend.

GT: Mendon, nëse të kuptova mirë, se ka qenë duke u përgatitur diçka?

RS: Po, po, po, sigurisht. Sigurisht, sepse kishte fëmijë nga Mateçi, Llopati, nga këto, nga Vaksınca lart, nga... bash nga rajoni i Tetovës.

GT: Çka do të thotë ajo se ka pasur?

RS: Epo, kanë komunikuar kur kanë shkuar në shtëpi, dhe normal, komunikojnë, e di, e lajmërojnë edhe atë: “Deri këtu është puna, do të bëhet kështu, do të ndodhë...”, sepse asgjë nuk ndodh brenda natës, hajde, gati, nisemi sonte, unë dhe ti do ta sulmojmë stacionin. Nuk shkon ashtu, për këtë me siguri duhet së paku një vit, një vit e gjysmë për...

GT: Në janar, kur përfundove me shërbimin ushtarak?

RS: Nuk e di, më duket se më 17 janar, diku 17-19.

GT: Në janar tashmë filluan veprimet luftarake rreth Tanushës. A ishte ende në ARM apo jo?

RS: Jo, nuk isha.

и си правеа нешто, ги учеше, им кажуваше нешто. Знаеш, ги спремаше за нешто. Па, после слики, слушав дека со тешки митралези се сликале, знаеш, со знамиња албански, кога ќе си појделе на викенд, на пример или на отсуство. Знам еднаш, се запали планината, гореше во Албанија и имаше еден колега со мене, војник, јануарец беше, класа пред мене, со мала психичка попреченост, како да речам, малку како... Тие, знаеш, кај нив има, мора да ислужи војска за да го ожени некоја, инаку неженет, таму, си имаат и тие закон. И гледаме гори, знаеш, планинава и сега тоа е како линија, „Еј, гледај“- вика: „Рубин!“ . „Што“- му велам: „бе, оца?“ . „Види колку силна војска!“ . „Која војска бе, оца?“ . „Па војската“- вика: „оди“. Знаеш, мислеше као со факели, демек... Тие имаа некоја претстава така за, демек многу е силна војската нивна, многу ќе биде јако, нешто ќе се случи силно, очекуваа... Знам еднаш, пукна и тој трансформаторот таму нешто, дали нешто диверзија беше или пукна самиот од себе, струја снема, па пискотници, тие кога се исплашија, тоа невидено. Се затворија на едно место. Дури и чудно ни беше што прават луѓево, ама тие нешто си знаеја од претходно.

GT: Зборуваш за војниците Албанци во касарната?

RS: За војниците, да, да, да. Баш се затворија во една спална таму и чудно ни беше. Ние мислевме... после сфативме, знаеш, дека очекуваа да ја нападнат, а тие да бидат на едно место.

GT: На мислење си, ако добро сфаќам, дека нешто се спремало?

RS: Да, да, да, сигурно. Сигурно, оти баш деца имаше од Матејче, од Лопате, од овие, од Ваксинце горе, од... баш кај тетовскиот регион.

GT: Што значи тоа оти имало?

RS: Е па, комуницирале кога ќе си појдат дома и нормално, комуницираат, знаеш, го известуваат и него: „Дотаму е работава, ќе биде вака, ќе се случи...“, оти ништо не се случува преку ноќ, ајде готово тргнуваме вечерва сега јас и ти и ќе го нападнеме Учестакот. Не може тоа така, тоа сигурно треба барем една година добра, година и пол да...

GT: Kur erdhe këtu, në Prilep, çfarë idesh kishe, si do të zhvillohej situata?

RS: Menjëherë u lëshuan shpalljet për ushtarë me kontratë. Atëherë nuk e kisha zgjidhur statusin me arsimin. Nuk e kisha kryer shkollën e mesme dhe e di se kishte pikërisht shpallje për me tetëvjeçare të kryer, me arsim fillor. Dhe menjëherë u paraqita, në shpalljen e parë për ushtar me kontratë. Domethënë veç më kjo është kjo - kulminacioni, veç më po fillon lufta. Dihej dhe mbledhinin, të them, ushtarë me kontratë. E provova dy herë, nuk më pranonin. Por, mendoj se edhe atëherë politika përzihej. Unë nuk isha i vetëdijshëm se aq shumë kishte hyrë politika në jetën shoqërore, ta them, që të jetë e domosdoshme të kesh librezë partiake, për shembull, ja të VMRO-së atëherë, për t'u punësuar apo për të të zgjedhur, ndërsa fizikisht dhe mendërisht isha një nga më të përgatiturit, ta them, në të gjitha çetat atje. Dhe, nuk ia dola.

GT: Sa vjet kishe atëherë, '80, njëzet e...?

RS: Epo, llogarite, 19, me 20 jo të plota shkova, 20. 20, në maj të 2001-shit – 21.

GT: Kur hyre përsëri në Armatë?

RS: Përsëri verës. Verës gjatë agresionit, ta them, të...

GT: Ia dole të punësohesh si ushtar profesionist apo?

RS: Jo, jo, jo, shkova si rezervist. Më thanë: "Shko" – thotë – "bëje ndonjë ditë në terren dhe do të të marrim në Armatë, do të të japim vërtetim, me të" – thotë – "menjëherë do të hysh si ushtar me kontratë".

GT: Kur ndodhi kjo?

RS: Nuk e di, në gusht.

GT: Dhe, ku të dërguan?

RS: Në Kodrën e Diellit. Mu lajmëruan – "Eja". Ishin disa trika, njëfarë kontrate më dhanë të nënshkruaj, por ishte kontratë për vepër, domethënë as sigurim, asgjë. Dhe, m'u lajmëruan, e nënshkrova kontratën: "Në ora 12 sonte niseshe për në Kodrën e Diellit". Dhe, kjo është kjo.

ГТ: Јануари, кога заврши со служењето на воениот рок?

РС: Не знам, мислам 17 јануари, толку, 17-19.

ГТ: Јануари започнаа веќе борбените дејства околу Танушевци. Дали тогаш сè уште беше во АРМ или не?

РС: Не, не бев.

ГТ: Кога си дојде тука, Прилеп, што ти беа идеите, како ќе се развива ситуацијата?

РС: Одма се пуштија огласите за војници по договор. Тогаш го немав решено статусот со образованието. Го немав средното образование. И одма се пријавив, на првиот оглас за војник по договор. Значи веќе тоа беше тоа - кулминацијата, веќе почнува војната. Се знаеше и прибираа, да речам, војници по договор. Пробав два пати, не ме примаа. Ама мислам дека и тогаш политиката. Јас не бев свесен дека олку е навлезена политикава во општествениов живот - да речам, да мораш да имаш членска, на пример, еве од ВМРО тогаш за да се вработиш или да те одберат, а физички и психички таму бев еден од поспремните - да речам, во сите чети таму. И не успеав.

ГТ: Колку години имаше тогаш, 80', дваесет и?...

РС: Ами, рачунај на 19-20 неполни појдов, 20. 20, 2001 мај - 21.

ГТ: Кога се вклучи во Армијата повторно?

РС: Повторно летото. Летото за време на агресијава, да речам, на...

ГТ: Успеа да се вработиш како професионален војник или?...

РС: Не, не, не, појдов резервиста. Ми рекоа: „Оди“ - вика: „направи некој ден терен и ќе те земеме во Армијава, ќе ти дадеме уверение, со него“ - вика: „одма ќе влезеш како војник по договор“.

GT: Ç'kishte në Kodrën e Diellit?

RS: Ore, Kodra e Diellit, së pari si mit, siç kishim dëgjuar deri atëherë, ishte e tyre, tashmë ishte pjesë e pushtuar. Domethënë me helikopter shkoje dhe me helikopter ktheheshe, nëpër tokë nuk mundej assesi. Domethënë kjo ishte, si ta them tani, si shtet brenda shtetit.

GT: Ishte ndonjë karakoll apo...?

RS: Po, karakoll, ka edhe shtëpiza pushimi, gjithë ajo që e shihni. E tëra ishte e shkretët atje, e zbrazët, vetëm ushtria dhe policia ishin lart.

GT: Sa ushtarë ishit atje?

RS: Nuk e di tani dhe nuk mund të të them një numër.

GT: Na trego ndonjë gjë, si ishte atje, ç'ndodhte?

RS: Epo, Kodra e Diellit si Kodra e Diellit, ishte një nga pikat më strategjike, të them, të Armatës. Pasi që ky pozicion e mbronte tërë Tetovën, edhe andej nga Gostivari. Ishte mirë e vendosur dhe nuk mundej, ishte vështirë për ta pushtuar, për sulm. Për shembull. Sikur të niseshin në front, në përpjetë ishim ne, nuk mund të ngjiten deri te ty – njëra punë. Puna tjetër, sa i përket fortifikimit, të them, është në majë, ndërsa maja është vështirë të goditet, ta them, ja, me artileri po të provonin. Kishin pasur përpjekje, i dëgjoja këta të tjerët që kishin qenë, dhe tjetër – ky, Martin Najdovi ishte atje, oficeri më i ashpër, dhe prandaj shumë veta nuk deshën të shkojnë atje.

GT: Më trego, sa kohë mbete te Kodra e Diellit?

RS: Ore, më thanë së pari 15 ditë, por mbeta diku 47 apo 50 ditë atje lart. Nuk mundeshin të na zbresin dhe...

GT: Kjo është periudha para nënshkrimit të Marrëveshjes Kornizë të Ohrit, a po...?

RS: Ashtu disi, dhe kapa dy faza: luftë dhe qetësim. Ato "Dhelprat e Qelibarta", çarmatimi, pastaj edhe me gjermanët, edhe me anglezët, me të gjithë u takova lart.

ГТ: Кога беше тоа?

РС: Не знам, август.

ГТ: И каде те пратија?

РС: На Попова Шапка. Ми се јавија: „Дојди“. Тие беа некои финти, некој договор ми дадоа да потпишам, ама тој беше договор на дело, значи ни осигурување, ништо. И ми се јавија, го потпишав договорот: „Во 12 вечер заминуваш за Шапка“. И тоа е тоа.

ГТ: Што имаше на Попова Шапка?

РС: А бе, Шапка, Попова Шапка, како мит прво, како ние што сме ја слушале дотогаш. Таа е во нивен, веќе беше во окупиран дел тогаш. Значи со хеликоптер се одеше таму и со хеликоптер се враќаше, копнено не можеше никако. Значи тоа беше, како да речам сега, како држава во држава.

ГТ: Беше некаква караула или...?

РС: Да, караула си има и викендиците нормално, она сè што го гледате. Тоа беше сето пусто таму, празно, само војската и полицијата беше горе.

ГТ: Колку бевте таму, војска?

РС: Не знам сега и не можам да кажам бројка.

ГТ: Да ни споделиш нешто, како беше таму, што се случуваше?

РС: Па, Попова Шапка како Попова Шапка, беше една од постратегиските точки - да речам, на Армијата. Пошто таа позиција ги бранеше цело Тетово - да речам и накај Гостивар. Беше поставена убаво и не можеше, беше тешка за освојување, за напад. На пример, да тргнеа на фронт, на угорница бевме ние, не можеа да ти се качат - една работа. Друга работа, фортификациски, да речам, е, нели, на врв, а врвот тешко се гаѓа со, да речам, еве, со артилерија да пробуваа. Имале обиди, ги слушав претходно овие што беа и друго - овој, Марин Најдов беше таму, најстрогиот старешина и од тоа не сакаа многу луѓе да одат таму.

GT: A kishte sulme...?

RS: Sulme të drejtpërdrejta, si më parë, për shembull, dhe, nuk e di a janë nisur në mënyrë frontale, me minahedhës, me mitraloza të rëndë, kishte rregullisht në fillim.

GT: Si dukej kjo?

RS: Ore si. Ditën e parë je i rraskapitur, së pari je pa gjumë. Dhe, na shpërndanë: “Ti do të jesh me të” – me më të moshuar, me ata që kanë qenë prej më parë, të them, atje, ne ishim vetëm si plotësim. Dhe, që natën e parë kishte sulm minahedhës, por, jo në pozicionet tona, por afër nesh, dhe atëherë e pashë dallimin, si duket dallimi mes gjëmimit dhe armës, si është, ta them, nga granatat. Gjëmimi ndriçon me ngjyrë të kaltër, kjo ishte e kuqe. Dhe, sulm... dhe, më zuri gjumi natën e parë.

GT: Gjatë sulmit?

RS: Po. Menjëherë. Pas 2-3 ditë kisha përsëri përvojë me armë, na gjuajtën me diçka, ishte më e fuqishme, nga këto karabinat, ndonjë snajper, apo diçka më e rëndë, bash afër meje, dhe e kuptova se s’është më lojë kjo. Domethënë, duhet të mbahet llogari, të kesh kujdes, sepse në fillim silleshim pak në mënyrë “a la Rambo”. Shërbimi ushtarak dhe kjo janë gjëra krejtësisht të ndryshme.

GT: Si mendon “a la Rambo”?

RS: Epo, ashtu, më lirshëm, e di, fëmijë i aksionit, “Hajde shko atje” – dhe ti... Tani e kuptoj, unë isha relativisht i ri, isha fëmijë, 21 vjet, me ushtarët e rregullt atje dhe... Unë kur kam grisur pantallonat në rrugë, ata kanë shkuar në ushtri ose si ka qenë. Dhe, “Hajde, Rubin, shko zgjoje turnin, do të vonohet”, “Hajde, shko atje, je më i vogël, më shpejt do të arrish”, “Hajde...” - ndërsa faktikisht ata e kanë ruajtur veten. Ndërsa mua më lenin të jem korrieri i vogël i tyre, t’ua kryej punët. Në fakt, ata kanë pasur frikë për jetën e tyre.

GT: Nuk ishte e sigurt lëvizja nëpër karakoll?

RS: Po, normalisht se nuk ishte. Karakolli... ne nuk ishim në fillim karakoll. Ishim lart pikërisht te ajo, Kodra e Diellit që e quajmë.

ГТ: Кажи ми колку време остана на Попова Шапка?

РС: А бе, ми рекоа прво 15 дена, ама останав негде 47 или 50 дена горе. Не можеше да нè сметнат, па...

ГТ: Ова е период кога сè уште беше пред потпишувањето на Охридскиот рамковен договор или?...

РС: Така беше нешто и две фази фатив: војна и веќе смирување. Оние килибарни лисици, разоружување, па и со Германци, да речам и со Англичани и со сите се сретнав горе.

ГТ: Дали имаше напади?

РС: Директни напади, како претходно на пример и не знам дали тргнале фронтално, дали со минофрлачи, со тешки митралези имаше редовно на почетокот.

ГТ: Како изгледаше тоа?

РС: А бе како, првиот ден си преморен, прво не си спиен. И нè распоредија: „Ти ќе бидеш со него“ - со повозрасни, со претходно што биле - да речам, таму, само ние дополна им бевме. И уште првата вечер имаше минофрлачки [напад], ама не на нашава позиција, блиску до нас и тогаш баш видов како, разликата од грмење и од оружје, како е, да речам, од гранати. Грмењето некако плаво светнува, ова свети црвено. И напад... и заспав првата вечер.

ГТ: За време на нападот?

РС: Да. Одма. По 2-3 дена исто имав со оружје, нè испукаа со нешто, појако нешто, дали од овие карабиниве, дали со некој снајпер, дали некое потешко, баш тука блиску до мене и веќе сфатив дека нема играчки повеќе. Значи треба да се води сметка, да се припазуваш, оти прво „рамбовски“ малку настапувавме. Војската и ова сосема нешто различно.

ГТ: Како мислиш „рамбовски“?

РС: Па, така послободно, знаеш, дете од акција: „Ај појди ваму“ - и тие... Сега сфаќам, јас бев релативно млад, дете бев, 21 година, со редовните војници таму и... Јас кога сум се кинел, тие оделе војска или било како. И: „Ајде Рубин оди скорни ја

GT: Fortifikim, ç' ishte?

RS: Ore, nuk ishin ku ta dish... ashtu, thasë të hedhur, e di, nuk ishin... Pas kësaj, si kalonte koha, bëheshin hendeklidhje të mira. Përndryshe, vetëm thasë të renditur, të mbuluar me copa tende ushtarake, me disa dërrasa, disa trarë, ç'kanë gjetur diçka. Pastaj arka municioni të mbushura me dhe, jo... Më shumë të fshihesh mendërisht sesa që mund të fshihesh fizikisht, e di, po ta qëllojë zola, për shembull, apo ta qëllojë minahedhësi, asgjë nuk mund të mbetet. Dhe, normalisht, tani, lëvizja, duhet të kalosh, ta kalosh kodrën, për shembull, të zbresësh, ndërsa ata të presin, i shikon, i dëgjon, bërtasin, ulërijnë, natën gjuajnë, afër i ke, ku ta di, 500-600 metra larg.

GT: A mbete gjatë gjithë kohës në Kodrën e Diellit gjatë 2001-shit apo jo?

RS: Jo, u ktheva. Më vonë, kur e kuptova se jam i manipuluar, u fjalosa me këta këtu, pastaj fillova të shkoj si rezervist.

GT: Me kë?

RS: Me eprorët që më dërguan prej këtu. Dhe, pastaj m'u bë sikur shkoj jashtë vendit, nuk e di si ta quaj. Domethënë, kur e pashë, me kalimin e kohës qetësohej - jo se vërtet qetësohej, por, nuk ishte aq, e di. Që kur u nënshkrua Marrëveshja nuk kishte, si ta them, nuk kishte armatim të rëndë. Ne e kishim ende, por ata nuk kishin, si ta them, tani. Mirëpo, kishte incidente, në tetor a po u vranë dy pjesëtarë të luanëve te Treboshi, te varrezat, atje përballë.

GT: Kur ishe për herë të dytë në 2001-shin? Në vjeshtë?

RS: Kur isha në 2001-shin... Jo, në vjeshtë u ktheva. Mbeta gjatë dimrit, në pranverë shkova përsëri, 2002-shin shkova. Nuk shkova më, nuk hipa, nuk desha të nënshkruaj kontrata të tilla dhe pastaj më morën si rezervist.

GT: Ku ishe?

RS: Isha te Fidanishtja.

GT: Domethënë, në Tetovë?

RS: Në Tetovë, po. Këtu tashmë si ushtri, nuk kishte gjë,

сменава, веќе ќе закасни“, „Ај, појди вама, помал си побрзо ќе појдеш“, „Ај...“ - а тоа сето фактички тие си се чувале. А, јас, ме оставаа да им бидам курирче, да им ги бркам работиве. Уствари тие се плашеле за животот нивен.

ГТ: А, не беше безбедно движењето низ караулата?

РС: Да, нормално дека не. Караулата, ние не бевме прво караула. Бевме горе кај ова баш, Попова Шапка што го викаат.

ГТ: Утврдување, што е?

РС: А бе, не беа некои, така нафрлани вреќи, знаеш, не беа некои... После тоа, како идеше, се правеа убави рововите. Инаку вреќи наредени само, покриено со шаторско [крило], со некои штици таму, некои греди - што се нашло нешто. Па сандачи од муниција полнети со земја, не... Повеќе психички да се скриеш, од него што може да издржи тоа физички, знаеш, да го удри зоља на пример или да го погоди минофрлач, тоа ништо не може да остане. И нормално сега движењето, мораш да поминеш, да го поминеш ридот на пример, да слезиш, а, тие те чекаат, ги гледаш, ги слушаш, се дерат, вриштат, пиштат, ноќе пукаат, блиску ти се на од каде да знам, 500-600 метри.

ГТ: Дали цело време остана на Попова Шапка за време на 2001 или не?

РС: Не, си дојдов. Па, после кога сфатив дека изманипулиран сум, па се искарав со овие овде, па после почнав резервист да одам.

ГТ: Со кои?

РС: Со старешините што ме пратија одовде. И после веќе ми стана како одење странство, не знам како да го наречам. Значи кога видов, како идеше, се смируваше, тоа не дека се смируваше, но не беше толку, знаеш. Од кога се потпиша Договорот немаше, како да речам, немаше тешко наоружување. Нас ни стоеше, ама тие немаа, како да речам, сега. А, нели имаше инцидент, октомври нели загинаа двајца лавови Требош онде, кај тоа гробницата, тоа е откарши.

vetëm e kryen shërbimin, shkon roje, përndryshe isha vozitës. Nuk kishin vozitës edhe në Kodrën e Diellit, prandaj isha vozitës, LSHR – lanser shumëtytësh raketash, ato “Katjusha”, por që tërhiqet, jo nga ato mbi kamion.

GT: Pati farë incidentesh në vitin 2002, kur ti ishe atje?

RS: Kisha një incident, edhe atë ashtu, si të shpartalluar siç ishim, qetësi totale, ashtu lirshëm u nisëm për... për herë të parë pas luftës u ngjitëm nëpër tokë në Kodër të Diellit. U zgjodhëm si vullnetarë, mendoj, tetovarët i larguan, na thirrën neve. “Hajde” – thotë – “vullnetarë?”. U paraqitëm, normalisht, nuk tregojnë çka, ku, na hoqën anash, erdhi një epror, tha: “Sot u vendos, erdhi komanda për të shkuar në Kodër të Diellit nëpër tokë”.

GT: Kërkonin vullnetarë, por...

RS: Po, dhe unë u paraqita.

GT: ...nuk ju treguan për ku, ashtu?

RS: Jo, jo, normalisht, po.

GT: Aha, domethënë kjo është një praktikë normale në ushtri?

RS: Ashtu është. Dhe, kjo është, ec e tërhiqu tani...e di, dhe, nuk u tërhoqa.

GT: Dhe?

RS: E shava veten njëqind herë rrugës, por, nuk u tërhoqa. Dhe, asgjë, e pashë atë që desha ta shoh – si është poshtë ku kishte të shtëna, si është, e di...

GT: Arritët të sigurt?

RS: Arritëm, po. S’kishte... OSBE-ja na e garantonte sigurinë deri në Llavc, deri te rruga për në Llavc, dhe pastaj e morëm rrezikun mbi vete dhe u nisëm për lart. Dhe, pikërisht kjo, një film i bukur ky: shkon, domethënë të gjithë në gatishmëri, kishte celularë atëherë, paraqitëshin: “Do të shkohet në Kodrën e Diellit” – i mbushim, e di, obusët, ndërsa ata nuk e dinë se edhe unë do të shkoj. Në kazermë pikërisht kur hyra, kishte polici, ushtri, të gjithë të renditur, ushtarë të rinj, të gjithë nën pancir, me armatim të

GT: Кога беше вториот пат во 2001? Есента?

РС: Кога бев во 2001... Не, есента си дојдов. Зимото останав, пролетта појдов после, 2002 појдов. Не појдов повеќе, не се качив, не сакав да потпишувам такви договори и после ме зедоа како резервист.

GT: Каде беше?

РС: Бев во Расаdник.

GT: Значи Тетово?

РС: Тетово, да. Тука веќе како војска, немаше нешто, само си ја обавуваш службата. Си одиш на стража, возач бев инаку. Немаа возачи и на Шапка затоа возач бев, во ПЛВ - повеќецевен лансер на ракети, она „катјушица“, ама што се влече, не од она на камион.

GT: Имаше некакви инциденти во 2002, кога беше ти таму?

РС: Имав инцидент и тоа така, распашани, најмирно, нај она слободно тргнавме за... првпат после војната се качивме на Шапка копнено ние. Како доброволци се одбравме, мислам, тетовчаните ги тргнаа, нè викнаа нас. „Ајде“ - вика: „доброволци?“ Се јавивме, знаеш, нормално, тоа не се кажува што-како, па нè тргнаа настрана, дојде еден старешина, рече: „Денеска е решено, падна команда да се оди копнено на Шапка“.

GT: Бараа доброволци, ама...

РС: Да и јас се пријавив.

GT: ...не ви кажуваа за каде, така?

РС: Не, не, нормално, да.

GT: Аха, значи тоа е нормална пракса во војска?

РС: Така е. И сега тоа е тоа, ајде сега откажи се, знаеш и не се откажав.

GT: И?

РС: Си карав стопати мајката по пат, ама не се откажав. И ништо, видов тоа што сакав да видам - како е долу каде што се пукаше, како е тоа, знаеш...

plotë, dhe e di, të fshehur, në hije, gjoja nëse ka nevojë, nisemi. Bënin disa përpjekje, edhe nga këta, nga ujqit kishte një të plagosur – nuk e dija se është i plagosur, ai kishte humbur shumë gjak, ishte në pushim mjekësor, por përsëri shkonte, nuk e di pse. Është i Prilepit, ia harrova emrin. Prilepas – mendoj, diku nga fshatrat e Prilepit. Më la përshtypje – qëndrojmë në pistë, na rreshtojnë: komandues, vozitës, komandues, vozitës. E shikoj se dridhet në pistë, ndërsa uniforma, ata pasi që ndodhi ngjarja në Vejcë, mbanin uniformë të njëjtë, 96-she mbanin, vetëm çantën ushtarake, atë, jelekun, e kishin plus ata. E di, për të mos i njohur, sepse ishin si të kërcënuar këta ujqit dhe tankistët. U lëshua muhabeti se japin 25.000 dollarë amerikanë për një uniformë t’u sillet, kush do qoftë nga ujqit apo tigrat dhe tankistët. Dhe, dridhet. “Obobo” – them në vete: “nëse ky dridhet, ne ç’duhet të bëjmë?”. Por, ai kishte pasur problem, pastaj e kuptova. Dhe, me të përsëri na ndodhi një incident, do të ta tregoj pastaj, kur na gjuajtën në Mazraç. U ngjitëm, pashë shtëpi të rrënuara, hi ishte bërë gjithçka atje lart. Vozis dhe them: “A e ka lënë dikush jetën këtu, a do të na mëshojë dikush me diçka këtu, do të na gjuajnë, do të na djegin të gjallë”. Por, jashtë vetes dhe na u shuan, siç duket bllokues kishin këta tanët, ne nuk e kuptuam. Na u shuan celularët sapo kishim dalë mbi teleferik dhe eprori na thotë: “Tani” – thotë – “u futëm në gojë të tyre”.

GT: Ju trembi?

RS: Po, natyrisht. Ti më zi se ai tani, kurse ai... Kaluam, duam, nuk ia ktheva vetes fjalën prapa. Dhe, pastaj, e dyta, kjo për Mazraçën, përsëri unë trimi, vullnetar unë.

GT: Ku është kjo?

RS: Mazraça, shkohet... kthen për në Gostivar, karakoll është ky. Kthen për Gostivar dhe ka një fshat, Negotinë. Kalon nëpër të, nëpër Negotinë, dhe ngjitesh lart. Mendoj se Mazraça, pastaj... pastaj vjen ky vendi ku ishim ne, Radika, karakollët, dhe fillon Dibra, trekëndëshi.

GT: Në drejtim të malit Korab është kjo? Mazraça?

RS: Po, kthehesh prapa. Po, po, po. Në drejtim të Gostivarit dhe kthehesh nga Mavrova, si të them... Drejt trekëndëshit shkon.

ГТ: Стигнавте безбедно?

РС: Стигнавме, да. Немаше... ОБСЕ ни гарантираше безбедност до Лавце, до патот за Лавце и после на наш ризик тргнавме за горе. И баш тоа, она, еден убав така филм е: одиш, веќе сите спремни, мобилни имаше тогаш, се јавуваат: „Ке се оди за Шапка“ - ги полниме, знаеш, хаубициве, а тие не знаат дека јас одам. В касарна баш кога влегов, тоа полиција, војска, сето наредено, млади војници сето под панцир, под полна опрема и знаеш, скриени, во сенка, демек ако треба одма да се тргне. Пправеа некој обид, па и од овие, од волциве имаше еден ранет - не знаев дека е ранет, тој изгубил многу крв, под боледување бил, ама одел пак, не знам зошто. Тој прилепчанец е, го заборавив. Прилепчанец, мислам од селава негде прилепски. Баш ми остана впечаток. Стоиме на pista, не постројуваат: командир, возач, командир, возач. И гледам на pista се треси, а униформава, тие после од кога се случи тоа на Вејце, носеа исти, 96-ки носеа униформи, само борбениот ранец, она, елек, им беше плус. Знаеш, за да не ги распознаваат оти како уценети беа овие волциве и тенкистите. Се пушташе муабет 25.000 долари амерички за униформа да однесат, кој и да е од волциве или од тигриве и од тенкистиве. И се треси. „Леле“ - си викам со умот јас: „овој ако се треси, ние што треба да правиме?“. Ама, тој си имал мака, после сфатив. И пак, со него исто ни се случи инцидентот, ќе ти го кажам после, кога нè испукаа за Мазрача. Се качивме, видов разрушени куќи, тоа сето пепел горе направено. И си возам и си викам: „А бе овде некој дали го оставил животот бе, дали некој сега нешто ќе ни акни, ќе ни фрли, ќе нè изгори живи“. Ама, ван себе и ни се исклучија, изгледа блокатори имаа нашиве, ние не сфаќавме. Ни се исклучија мобилните само што излеговме над жичара и старшинава вика: „Е, сега“ - вика: „им влеговме в уста“.

ГТ: Ве исплаши?

РС: Па нормално. Ти бетер од него сега, тој... Поминавме, издржавме, не си го вратив зборот. И после второ, ова за Мазрача, пак и јас јунак, доброволец јас.

Drejt trekëndëshit Shqipëri-Kosovë-Maqedoni. Në fakt, Radika është te trekëndëshi, kjo pak më tej. Dhe, asgjë, gjithçka njësoj, dalim – të lirë.

GT: Ishit vargan?

RS: Po. E drejtuam varganin, sapo dolëm në autostradë, filloi diçka “tëk, tëk, tëk”, sikur më troket, si në dritare, e di, dhe së pari mendova: këta, thashë, tanët gjuajnë me breshëri, na përshëndesin me demek, kolegët, si ta them, pijanecët nga ajo... nga Bërvenica. Dhe, përnjëherë i dhanë më shpejt të gjithë: “Jepi, jepi, jepi!” – filluan nëpër Motorola, e di dhe vozitëm, e kuptuam ç’po ndodh, e di. Ndalua pas disa kilometrave dhe zbriti njëri nga ujqit nga ajo ALT-ja (Automjet Luftarak Transportues): “Ka diçka te ju?” – “Nuk ka, nuk e di” e di, ky filloi të gjuajë, e pash kur e ktheu mitralozin, topin, si t’i them, ai... tani nuk e di a gjuajtën ujqit, mendoj, ua kthyen me zjarr, të them, atje.

GT: Nga ALT-ja?

RS: Po. E di, hidheshin rrugës. U ngjitëm si u ngjitëm lart, tani duhej të kthehem prapa dhe, e di, pranë ujqve nuk guxonim të afrohem. Edhe pse ishim të njëjtë, ta them, ushtarë edhe ne, pranë tyre nuk guxonim të afrohem. Kur pushonin, për shembull, apo kur pritej turni, plus ata rrinin lag nesh, 20-30 metra, ku ta di, 50. Njëri shoqërohej me mua, vozitës ishte, e njohu njërin atje, shkuam, fasule me qofte na qerasën, pastaj... Dhe, ç’ishte? “Ejani” – tha – “ta shihni ç’ishte”. Dhe, vërtet, ai kamioni i fundit ishte civil, prapa i bërë shoshë, akumulatorët rridhnin, ai që bartte ushqim, atë e kishte kapur, porse, te ne, si të them, nuk kishte...

GT: Domethënë, ishte qëlluar kamioni me breshëri?

RS: Po, nuk kishte nga kjo... Dhe, hajde tani, kthehem prapa dhe aty pak, e atëherë më erdhi, ajo diçka, m’u ndal, si ta them... jeta në 5 sekonda. Duke zbritur teposhtë...

GT: Duke u kthyer nga...?

RS: Kthehem prapa, tani. U tubua i tërë fshati dhe na ndaloi, ndaloi vargani.

ГТ: Каде е тоа?

РС: Мазрача, се оди, се враќаш за накај Гостивар, караула е таа. Се враќаш за накај Гостивар и има едно село Неготино. Низ него врвиш, низ Неготино и горе се качуваш. Мислам дека Мазрача, па Поп... па иди ова каде што бевме ние, Радика, карауливе, веќе почнува Дебар тромеѓето.

ГТ: Накај Кораб планина е ова? Мазрача?

РС: Да, се враќаш назад. Да, да, да. Накај Гостивар и веќе накај Маврово, како да речам, тој... Накај тромеѓево иди. Накај тромеѓево Албанија-Косово-Македонија. Уствари Радика е на тромеѓе, ама ова малку понатаму. И ништо, истото сè, излегуваме - слободни.

ГТ: Бевте конвој?

РС: Да. Го исправивме конвојот, само што излеговме на автопат почна нешто „тк, тк, тк,“, како да ми чука, како на стаклово, знаеш и сега прво помислив овие, реков, нашиве, од ова пукаат рафал, нè поздравуваат демек, колегиве, како да речам, пијаничиштава од ова, од... од Брвеница. И наеднаш забрзаа сите: „Вози, вози, вози!“- почнаа по мотороли, знаеш и извозивме. Сфативме што се случува, знаеш. Застанавме на неколку километри и слезе еден од тој БТР-от, од тоа волците: „Има нешто кај вас?“ - „Нема, не знам“- знаеш, а овој спука, го видов дека го заврти митралезов, топов, како да речам, тој... сега не знам дали, волците мислам пукаа, им вратија, да речам, ваму.

ГТ: Од БТР-от?

РС: Да. Знаем, тоа, скокаа по пат. Се качивме горе како што се качивме, е сега треба да се враќаме назад и знаеш, а, до волците не смеевме да се доближуваме. Ако бевме исто, да речам, војска и ние, до нив не смеевме да се доближуваме. Кога ќе одмораа, на пример или кога ќе се чекаше смена нешто, башка тие подалеку од нас, на 20-30 метри, од кај знам, на 50. Па, едново живееше со мене, што беше возач, го позна еден таму, па појдовме, па грав нè почестија со кофте, па... И што беше? „Дојдете“ - рече: „да видите што беше“. И одиме,

GT: Cili fshat?

RS: Mendoj se ishte Negotina.

GT: Është fshat i madh?

RS: Po. Fshat i madh, djathtas kishte stadium. I tërë fshati doli, ndoshta më shumë fshatra, nuk e di, shumë popull, mos them 500 veta dolën dhe e ndaluan varganin. Dhe, tani, e di, një i pandërgjegjshëm të gjuajë, shkoi e tëra... Dhe, nuk e di si, këta...

GT: Ç'ndodhte?

RS: Ëpo, si duket pasi u gjuajtëm, prandaj, sikur bënë protestë ata njerëz. Nuk e kuptova, nuk mundesha ta kuptoj, dolën këto, atëherë filluan të përzihen, patrullat e përziera. E di, policët herë andej, herë këndeј, pastaj kjo... Beso, Goran, mendoja gjysmë ore qëndroj aty, ndërsa ishte 5-6 minuta, 10-15. Atëherë, vërtet, e di... U gjeta në një situatë të palakmueshme.

GT: Nëse e kuptova mirë, i tërë vargani është i bllokuar në fshat?

RS: Po, e ndaluan me trupat e vet.

GT: Kjo kur ndodhi, në vitin 2002?

RS: 2002, po.

GT: Sa kohë qëndruat, lidhje s'ke?

RS: Nuk e di... Nuk e di, 10 minuta, 15, nuk e di, nuk e di, unë mendoja... përgjithmonë më mbeti kjo. Sepse e di se të gjithë para kësaj jemi të trembur, normalisht, nisesh në vargan, të gjitha pushkët janë të plota, automati këtu më qëndronte (tregon preh-rin). Me plumbin në tytë qëndronte ashtu, ashtu vozisja, të gjithë vozisnin ashtu. Ndërsa këta prapa kishin njerëz psikikisht më të paqëndrueshëm.

GT: Kishe frikë mos gjuan dikush?

RS: Falë zotit!

GT: Dhe?

RS: Dhe, asgjë, siç themi, dha Zoti, u nis vargani, u pastrua atje. Dhe, ky ishte kthjellimi i parë atje lart për mua... ore që në fillim, që kur më thanë për Kodrën e Diellit, m'u këputën këmbët.

стварно, тој последниот камион цивилен беше, назад решетен, тоа акумулаторите истечени, тоа храна што носел, него го фатило, ама, кај нас, да речам, немаше...

ГТ: Значи беше погоден камионот со рафал?

РС: Да, немаше од ова... И ајде сега се враќаме назад и тука малку, е тогаш ми беше, тоа едно, ми застана она, како да ти речам... животот во 5 секунди. Како слегувавме надолу...

ГТ: Сега се враќате од?...

РС: Се враќаме назад сега. Се собра цело село и нè запре и застана конвојот.

ГТ: Кое село?

РС: Мислам дека тоа Неготино беше.

ГТ: Тоа е големо село?

РС: Да. Големо село, стадион десно имаше. Цело село излезе или повеќе села, не знам, тоа маса на народ, ај да не речам 500 души излегоа и го запреа конвојов. И сега тука, знаеш, еден несовесен нека пукне и отиде сето... И не знам некако, овие...

ГТ: Што се случуваше?

РС: Е па, изгледа оти се спукавме и демек затоа, како протест некој направија луѓево. Не сфатив, не можев да сфатам, па излегоа овие, тогаш баш, почнаа да се мешаат, мешани патроли. Знам, полицајциве па држ - па не дај, па ова... А, верувај Горан, мислев дека пола час стојам тука, а тоа можи да беше 5-6 минути, 10-15. Е, тогаш вистински, знаеш она... Се видов во незавидна ситуација.

ГТ: Ако добро сфаќам, целиот конвој е заглавен во селото?

РС: Да, да, го запреа со жив штит.

ГТ: Ова се случува кога, 2002?

РС: 2002, да.

GT: T'i kthehemi tani vitit 2001...?

RS: Për këtë frikën do, e di ç'do të më pyesësh. Ore, e di, ajo, kur e jep fjalën duhet t'i përmbahesh, kjo është. Mbatja e fjalës është shumë e vështirë, lehtë është kur e jep fjalën: "Do të shkoj, po!". Edhe tani më ndodhin punë të tilla dhe sot e kësaj dite ja, e njëjta gjë. Jetoj në një, nuk e di, botë kalorësish. Mendoj se gjithkund fjala është fjalë dhe se kështu do të sillen ndaj meje.

GT: Por, nuk është ashtu?

RS: Jo.

GT: Kur u ktheve në Prilep?

RS: Pra, turnet i bënim ashtu: turni i fundit shkon i merr ushtarët, i kthen prapa dhe ti hip pastaj në kamion dhe të kthejnë prapa. Nuk jam i sigurt, bëra edhe një terren në Kodrën e Diellit, e tërhoqëm Kodrën e Diellit, përsëri, por qetë, me kamion shkuam dhe kaq ishte, pas kësaj askund asgjë. Dhe, dorëzova dokumentet. "Do të të pranojmë, pastaj, tani..." dhe mbusha 25 vjet dhe të gjitha u harruan.

GT: Ti je kryetar i Shoqatës së...

RS: Shërbyesve Rezervë Ushtarakë, pjesëmarrës në veprimtaritë ushtarake 2001-2002. E vjetra ishte, për shkak të ngjarjeve, e bllokuar.

GT: Ju jeni një lloj organizate ombrellë për të gjithë veteranët e luftës së 2001-shit në Prilep.

RS: Po, përndryshe është shoqata e parë e regjistruar pas konfliktit, e cila lufton për të drejtat të, ta them, veteranëve. E para është e invalidëve dhe të rënëve, mendoj, kjo është e dyta, dhe prej nesh tashmë fillojnë të hapen, të formohen shoqata të tjera nëpër Maqedoni.

GT: Cili është qëllimi i Shoqatës? Ç'kërkoni?

RS: Epo, kërkohet 17 vjet të drejta.

ГТ: Колку време останавте, немаш појма?

РС: Не знам... Не знам, 10-тина минути, 15, не знам, не знам, јас мислев... вечно ми остана тоа. Оти знам дека сите сме пред тоа исплашени, нормално тргнуваш конвој, сите пушките се полни, автоматот овде ми стоеше (покажува на skutot). Репетиран и стоеше вака, знаеш, така се возев, така и сите возеа. А, овие назад знам, има психички полабилни луѓе.

ГТ: Ти беше страв некој да не пукне?

РС: Фала Богу.

ГТ: И?

РС: И ништо, што викаме ние, даде Господ, тргна конвојов, се расчисти таму. И тоа прво трезнење, горе, ми беше... а бе прво, уште кога ми рекоа за Шапка ми се пресекоа нозете.

ГТ: А се враќаме сега назад на 2001?...

РС: За стравов сакаш, знам што сакаш да ме прашаш. А бе, знаеш, она, зборот кога ќе го дадеш и треба да го одржиш, е тоа е тоа. Одржувањето е многу тешко, а зборот е лесно кога ќе го дадеш: „Одам, да“. И сега ми се случуваат такви работи и ден-денеска еве истото. Живеам во некој, не знам, витешки свет. Мислам дека сегде зборот е збор и дека така ќе се однесуваат спрема мене.

ГТ: Ама не е така?

РС: Не.

ГТ: Кога се врати назад за Прилеп?

РС: Па, туриве ги правевме така: последна тура одиш ги земаш војниците, ги враќаш назад и ти се качуваш после во камионот и те враќаат назад. Не сум сигурен, уште еден терен направив на Шапка, ја повлековме Шапка, пак, ама мирно, со камиони појдовме, сè и толку беше. Повеќе никаде ништо. И сето само, поддадов документи. „Ќе те примиме, после, сега...“ и наполнив веќе 25 години и се заборава сето.

GT: 18?

RS: 17 nga formimi, përndryshe 18 nga konflikti. Kërkojmë që e gjithë kjo të na pranohet në njëfarë mënyre. E tërë ajo që kemi bërë atje, për shembull një numër i madh prej 70.000 vetave kanë kaluar në terren. Kush i stërvitur, kush i pastërvitur si ne, ushtarë të rregullt dhe persona të tjerë, atje tani, nuk e di unë, që ishin aktivë në atë kohë. Sepse kishte lart nga kompanitë që kishin mbetur, nga ato bashkësitë atje, këto të çobanëve që janë, të them.

GT: Ç'kërkoni t'ju njihet dhe që nuk e keni të njohur?

RS: Epo, shiko tani, ka ligj për të drejtat e posaçme të pjesëtarëve të forcave të sigurimit dhe janë renditur disa pika në të, por ato i shfrytëzojnë vetëm familjet e të rënëve dhe të plagosurve. Të mund t'i shfrytëzojmë të gjithë. Domethënë, të drejtat për arsim, shëndetësi, mbrojtje sociale. Nga ai, ne vetëm në arsim kemi personalisht për ne, si pjesëtarë të forcave të sigurimit jemi në kuotën shtetërore, nuk paguajmë participim për t'u regjistruar në fakultet dhe mund të vendosemi në konviktet studentore. Por, unë tashmë kam 40 vjet, tani në maj, dhe nuk planifikoj të shkoj të jetoj në konvikt studentësh.

GT: Sa anëtarë ka Shoqata?

RS: Sipas listës dhe kartotekës janë 1.000 e ca, tani 1.080 deri në 1.100, ja. Nga Prilepi me rrethinë.

GT: Sa veta jeni aktivë?

RS: Aktivë deri 40, deri 50 veta kemi, ky është maksimumi. Paguheshin deri para disa viteve, rreth 200 kontribute anëtarësie, tani 70-80 nuk mund t'i mbledhim në vit. Mendoj, në nivel vjetor them.

GT: A la lufta pasoja te ty?

RS: Nuk e di. Unë mendoj se jo. Nuk e di, nuk më ka kontrolluar mjeku. Nuk kemi... me ju kur ishit njëherë, me... kjo ishte hera e parë për mua të dëgjoj diçka nga mjeku dhe, për shembull, nga përvoja e tjetërkujt. Kisha në fillim, kur u ktheva, herën e parë, e di, 2-3 herë më ndodhi natën të mos e di se ku jam, e humbja veten, të hidhem, të... Njëherë edhe ime ëmë, zgjohej për

ГТ: Ти си претседател на Здружението на...

РС: Резервни воени обврзници, учесници во вооружените дејствија 2001-2002. Старото беше, од настаните, блокираното.

ГТ: Вие сте еден вид кровна организација за сите ветерани од војната во 2001 од Прилеп.

РС: Да, инаку е прво регистрирано здружение после конфликтот, кое ќе се бори за правата еве, на ветераните, да речам. Прво е на инвалидите и на загинатите мислам, ова е второ и од нас веќе почнуваат да се отвораат, да се формираат други здруженија низ Македонија.

ГТ: Што ви е целта на Здружението? Што барате?

РС: Па, бараме еве 17 години права.

ГТ: 18?

РС: 17 е од кога е формирано, а инаку од конфликтот 18. Бараме сето ова да ни се признае на некој начин. Сето ова што сме го правеле таму, на пример една замашна бројка од 70 000 луѓе поминале на терен. Кои обучени, кои необучени како нас, редовни војници и други лица, таму сега, не знам јас, што беа активни тоа време. Оти имаше горе од фирмите што останале, од тие задруги таму, овие овчарски што се, да речам.

ГТ: Што барате да ви биде признато, а не ви е признато?

РС: Па, види сега, има закон за посебните права на припадниците на безбедносните сили и наведени се неколку точки во нив, но тие ги користат само фамилиите на загинатите и на ранетите. Да можеме сите да ги користиме. Значи, во правата на образованието, здравство, социјална заштита. Од него ние само во образованието имаме лично за нас, како припадници на безбедносни сили сме во државна квота, не плаќаме партиципација за да се запишеме на факултет и можеме да отседнеме во студентски домови. Ама, веќе јас имам 40 години, сега во мај, и не планирам да одам да живеам во студентски дом.

në punë... Jetoj te hekurudha dhe treni më kalon para asaj, para portës. Dhe ndonjëherë kur është më i shpejtë, kur godet në pjesët ku bashkohen shinat dridhet edhe brenda, e di, raftet apo abazhuri. Dhe, e di njëherë, me vetëdije, u kujtova se jam i humbur dhe se jam nën psikozë lufte. Sepse, megjithatë...

GT: Nëse të kuptova mirë, do të zgjohesh dhe nuk di ku je?

RS: Si rasti që ta tregova më parë, më flet – nuk e di kush, por jo, rraptoi ajo, kur goditi, nuk dija ç'të bëj, ikja nëpër dhomë me batanije, mbi tavolina, mendoja se diçka na goditi, kështu... Nuk mund ta shpjegoj tani. Por, e di se ikja nga diçka, nga çka, nuk e di. Sepse është normale atje kur dëgjon poshtë dhe pret tani të bjerë diku. Dhe, pret, pret, ose me të shtënat, për shembull, ti pasi e dëgjon, pasi e dëgjon të shtënën, kokrra tashmë ka kaluar. Dhe, ata pandërprerë na mbanin në psikozë, pandërprerë. Domethënë, vazhdimisht kishte të shtëna: breshëri, të shtëna të ndara, me armë më të rënda, me mitraloza të rëndë. Domethënë, nuk ndodhte ajo, për shembull, të numërosh 5 minuta të mos ketë, të mos ndodhë të mos godet diçka, të mos troket apo të mos krisë.

GT: Në Kodër të Diellit, ashtu?

RS: Por edhe gjithkund, po. Sepse ata me këtë kishin efekt të dyfishtë: edhe i frikësonin poshtë në Kala edhe në kazermë.

GT: Çfarë aktivitetesh keni në Shoqatë? Keni diçka?

RS: Çfarë aktivitetesh... Kemi, si s'kemi. Para së gjithash, shoqërim, ja, kështu – takime. Shënimin e festave shtetërore dhe, kuptohet, përkujtimin e të rënëve, më 8 gusht, sidomos në Karpallak. Dhe, siç thashë në fillim, ishte shoqata e parë, nga ajo u formuan të tjera pastaj, na doli edhe njëherë Karpallaku... Ndërsa unë jam nga vetë fillimet në Shoqatë, me 0 e kam librezën, të them.

GT: Çfarë ua zë për të madhe të tjerëve, lidhur me luftën në vitin 2001?

RS: Eh, tani, kush janë të tjerët?

GT: Колку члена ви брои Здружението?

РС: По список и во картотека 1000 и нешто, сега, 80 до 100 еве. Од Прилеп и прилепскава околија.

GT: Колкумина сте активни?

РС: Активни до 40, до 50 имаме, тоа е максимум. Се плаќаа, до пред некоја година, околу 200 членарини, сега 70-80 не можеме да ги направиме, членарини годишно. мислам, на годишно ниво зборувам.

GT: Дали војната остави некои последици врз тебе?

РС: Не знам. Јас мислам не. Не знам, не ме прегледал доктор. Немаме... со вас еднаш кога бевте, со... тоа ми беше првпат така да слушнам нешто од доктор и на пример, или од лично искуство од друг. Имав на почетокот, кога си дојдов, првиот пат, знам, 2-3 пати ми се случи ноќе да не знам каде сум, да се изгубам, да рипам да... Тоа и мајка ми еднаш, баш за на работа стануваше... Кај железничкана живеам онде и возот ни е, пред порта ми врви. И некогаш ако е побрз, кога ќе мавне каде што се преклопуваат шиниве и дури и стресува внатре, знаеш, регал или лустер. И знам еднаш, свесно веќе, се сетив дека сум изгубен и дека сум уште под воена психоза. Оти сепак...

GT: Ако добро сфатив, ќе се разбудиш и не знаеш каде си?

РС: Како случката префеска што ти кажав, ми зборува - не знам кој, ама не, лупна тоа, кога удри мислев, не знаев што правам, бегав низ соба со ќебево, преку маси таму, мислев дека нешто нè удри, така. Не можам да си објаснам сега. А, знам дека бегав од нешто, од што - не знам. Оти нормално е таму кога ќе слушниш долу и чекаш сега негде да падне. И чекаш, чекаш или со пукањево на пример, ти од кога ќе слушнеш, од кога ќе го слушнеш истрелот, веќе зрново поминало. А, тие нон-стоп нè држеа под психоза, нон-стоп. Значи нон-стоп пукање имаше: рафали, поединечни, со потешки, со тешки митралези. Значи нема она, да изброиш на пример 5 минути да нема, да не се случи да не мавне нешто, да не чукне или да не пукне.

GT: Pala e kundërt.

RS: Ore, çfarë ua zë për të madhe... Të ta them singerisht, nga kjo distancë kohore, asgjë nuk ua zë për të madhe. Singerisht.

GT: Pse?

RS: Pse... sepse edhe ata në njëfarë mënyre kanë qenë të mashtruar nga dikush. Ja, tani, nëpërmjet politikës u bë gjithçka e qartë. U pa në zgjedhjet e fundit.

GT: Si mendon?

RS: Epo, ashtu, u pa, në fortifikatat më të fuqishme të UÇK-së fitoi LSDM-ja. BDI-ja dhe Ahmeti e humbën besimin e anëtarëve dhe të luftëtarëve të UÇK-së. Domethënë, megjithatë ndodhi diçka. Ata donin diçka më dhunë atëherë, mendonin se janë mjaftueshëm të fuqishëm, por, e nënçmuan armatën dhe shtetin. Ne e pranuan goditjen ashtu si duhet dhe, ta them të drejtën, në disa raste na vinte keq. Nuk përdornin forcë tanët, proporcionale, për shembull, për t'i shkatërruar. Vetëm ashtu, hajde butë, hajde "do të qetësohen, do të tërhiqen, thuaju të hiqen", pastaj gjuanin anash, e di, t'u kujtohet... Nuk deshën t'i shfarosim. As thika nuk mbanim, këtë nuk e di a e dini. Armata nuk mbante thika. Nuk ishim të ngarkuar me thika, ajo që i vihet pushkës. Dhe, kudo që shkonim... Për shembull edhe kjo, shkonim në vargan, "Mos i mbushni pushkët" – na thoshin – "lëreni vetëm të shkyçur, nëse duhet...". Bëhej fushatë kundër tyre. Partia, e cila atëherë ishte në pushtet, me sukses i menaxhoi gjërat për të mbijetuar, për një kohë sa ishte konflikti, në pushtet, dhe të ndizet kjo me këngët patriotike, me... Sepse në fillim, fillimet e para, e di dhe tani i shoh anëtarët, i dëgjoj se kush në çfarë periudhe ka qenë... Në fillim nuk ishin, luftëtarët e parë, ta them, rezervistët e parë nuk ishin nga partia e atëhershme në pushtet. Nuk dua t'i përmend partitë... Disi e kursenin anëtarësinë. Dhe, pastaj, pasi u qetësua kjo, siç po ta them unë, që në vitin 2002, pastaj përmjetherë u bënë patriotë dhe filluan të shkojnë nëpër terren dhe të këndojnë këngë, të lëshojnë mjekra, të...

ГТ: На Попова Шапка, така?

РС: Ами и секаде, да. Оти тие со тоа имаа двоен ефект: и ги плашеа долу на Кале и в касарна.

ГТ: Какви активности имате во Здружението? Дали имате нешто?

РС: Какви активности... Имаме, како не. Пред сè дружбата, е вака - средби. Одбележување на празници државни и нормално помени на загинативе, за 8.8. еве посебно Карпалак. И како на почетокот што кажав, прво и основно здружение беше, од него се формираа повеќе после, уште еднаш ни излезе Карпалак... А, јас сум од самите зачетоци во Здружението, со 0 ми е мојата книшка, да речам.

ГТ: Што им замеруваш на другите, а поврзано со војната во 2001?

РС: Е, сега тие кои се другите?

ГТ: Спротивната страна.

РС: А бе, што им замерувам... Да ти кажам искрено, од оваа временска дистанца, ништо не им замерувам. Искрено.

ГТ: Зошто?

РС: Зашто... оти и тие на некој начин од неког биле излажани. Еве сега, преку политикава сето стана јасно. Последниве избори се виде.

ГТ: Како мислиш?

РС: Па, така, се виде, во најжестоките упоришта на УЧК победи СДСМ. ДУИ и Ахмети ја изгубија довербата од членството и од борците од УЧК. Значи сепак нешто се случи. Тие сакаа тогаш насила нешто, мислеа дека се доволно силни, ама ја потценија армијата и државата. Ние го одбивме ударот баш како што треба и да ти кажам право некои случаи ни беше жал. Не употребуваа сила нашиве, соодветна на пример да ги уништиш. Само така, ајде благо, ајде „ќе се смират, ќе се повлечат, кажи им да се тргнат“, па ќе пукнат настрана, знаеш, да се сетат... Не сакаа да ги збришиме. И дури ножеви не носевме,

GT: Pyetja e ardhshme e imja është se çfarë ua zë për të madhe tuajve, por, e shoh se pjesërisht po flet edhe për ta.

RS: Njëjtë. Njëjtë është, domethënë asgjë nuk ndodhi. Ndoshta duhej, ja, u vranë edhe nga ata, nuk e di, ata thoshin 90, ndoshta janë gabim. Ndoshta janë më shumë, ndoshta më pak, janë të traumatizuar. Ende e përdorin UÇK-në, ja, për zhvatje, për t'i fituar zgjedhjet, për të rregulluar tenderë. E dëgjoj gjoja kanë marrë pensione, pensione në kuptimin se rrinë në shtëpi, janë të punësuar në ndonjë institucion shtetëror. Rrinë në shtëpi, nuk punojnë, ndërsa marrin rroga. Këtë ua zë për të madhe, më shumë sesa atëherë, atëherë ishin të mashtruar. Dhe, unë tani, ta kisha kuptuar se është kështu, do të kërkoja çare, do të shkoja jashtë. Më thërriste një gjyshe, motra e gjyshes sime, të shkoj në Slloveni - unë shkova në luftë. Tani ndoshta do të isha një njeri i suksesshëm. Por, edhe unë në njëfarë mënyre u joshja edhe nga, ja, patriotizmi, ta them kështu, por jo se më joshi pushteti i atëhershëm. Thjesht, për arsye patriotike, ashtu për shkak të bindjeve të mia. Ndoshta pak edhe familja ime, raportet me prindërit, andej-këndej, edhe kjo ndikonte të... të bëj diçka, të bëj emër, ndonjë status, të rregulloj diçka. Sepse, kryesisht, nëse e shikojmë shtetin e mëparshëm, Jugosllavinë, Armatën Popullore të Jugosllavisë, kryesisht oficerët janë nga ato vendet më të rënda. Kanë shkuar, kanë kryer legjionin dhe pastaj janë bërë oficerë apo nënoficerë. Dhe, të gjithë nga ato vendet e lëna pas dore. Kanë kërkuar shpëtimin në ushtri dhe në polici. Kështu mendoja edhe unë se do të shpëtojmë, por...

GT: Të punosh në armatë?

RS: Po, të rregullohesh, ja në jetë. Por, nuk m'u dha rasti.

GT: Nuk kam pyetje të tjera, por, nëse ke diçka tjetër, diçka që nuk të kam pyetur lidhur me luftën, të lutem na e trego.

RS: Ore, shiko tani, nuk mundem unë tani të tregoj gjithçka si ka ndodhur, çka ka ndodhur, e di...

GT: Nuk e kërkoja këtë.

RS: Po. Dhe, nuk është mirë të tregoj. Nuk e di. Nuk mundem, kaq kohë punoj, nuk mund ta gjej veten, së pari... Nuk e di as vetë për ku jam, që pastaj të bëj shantazh apo të ndihmoj të

ова не знам дали го знаете. Армијата не носеше ножеви со нас. Немавме задолжено нож, оној што се става на пушката. И каде и да одевме, на пример и ова, конвој ќе одиме, „Не полнете ги пушките“ - ќе речат: „остави ја откочена само, ако треба...“ Кампања се водеше против нив. Партијата, тогашна што беше на власт, успешно го изменазира нештото за да се опстане, уште некое време дури е конфликт, на власт и да се, да букти тоа, со песнине патриотски, со... Оти, на почетокот, првите почетоци, знам и сега гледам по членовиве, кој како се, си ги ислушвам кој во кој период бил. Почетокот не беа, првите борци, да речам, првите резервисти не беа од тогашната владејачка партија. Не сакам да ги спомнувам партииве... Некако си го штедеа членството. И после, од кога се смири ова, како што ти викам јас, веќе 2002, па после нагло патриоти станаа и почнаа да одат по терени и да пеат песни, да пуштаат бради, да...

GT: Наредното прашање ми беше што им замеруваш на своите, ама делумно гледам дека зборуваш и на него.

RS: Исто. Исто е, значи ништо не се случи. Можеби требаше, ете изгинаа и од нив, не знам, тие кажуваа 90 некои. Може се фазла, може повеќе - може помалку, истрауматизирани се. Ја користат уште УЧК, ете за да рекетираат, за да добиваат избори, за да местат тендери. Као слушам земале пензии ете, пензии во смисла седат дома, вработени се негде во некоја државна институција. Седат дома, не земаат, мислам не работат, а земаат плата. На тоа им замерувам, повеќе после од него тогаш, тогаш изложани биле. И јас сега, да сфатев дека е вака, ќе си барав чаре. Ќе си одев странство. Ме викаше една баба, на баба ми сестра, за во Словенија да заминам - јас заминав во војната. Сега можеби ќе си бев успешен човек. А, и јас на некој начин бев повлечен и од, ајде, патриотизмот сега да го речам, ама не е она, да ме влечеше тогашната власт. Чисто патриотски, така, од мое убедување. Може малку и семејството дома, однос со родител, ваму-таму и тоа влијаеше да се... да направам некој, ете некое име, некој статус, нешто да се средам. Оти претежно, ако гледаме во, еве бившата, во Југославија, Југословенската народна армија, претежно офицерите се од некои потешки краеве. Одеде, легијата ја ислужувале и после станувале офицери

tjerët. Përndryshe, qëllimi i Shoqatës është ky – nëpërmjet bisedës, shoqërisë, nëpërmjet bashkimit për të drejta më të mira. Së paku një mjek të merrnin të na kontrollonte këto vite, ta shihte na mungon apo s'na mungon gjë. Një fishekzjarr shpërthen dhe të zukat truri një javë. Jo më si fëmijë 21-vjeçar të ngjitesh, të ngarkosh 80 veta prapa teje dhe ta ndezësh kamionin dhe ta shkelësh sa të shkojë. Dhe, mendon se a do të vritesh ti, a do t'i përmbysësh këta të tjerët... kupton? Apo të nisem tani prej këtu, nga ky istikam deri te ai tjetri, apo të shkoj ta marr ushqimin tim... Unë tani u bëra gjahtar, tani e kuptoj se sa është fuqia e plumbit, sa arrin dhe sa dëm i bën organizmit dhe... Këtë atëherë nuk e kam menduar kështu. Dhe, paramendoje tash se si është për të plagosurit apo për këta, të vrarët, familjeve (puqit gishtat). Kaq.

GT: Të faleminderit.

или подофицери. И сè од некои така, позатепани краеви. Си го барале спасот во војската или во полицијата. Така мислев и јас дека ќе се спасам, ама...

GT: Да работиш во армија?

PC: Да, да се средиш ете во животот. Ама, не ми се даде [прилика].

GT: Немам некои други прашања, ама ако имаш нешто друго, а што не те прашав, а поврзано со војната, јас би те замолил да кажеш.

PC: А бе, види сега, не можам јас таму сè тоа да кажувам како се случувало, што се случувало, знаеш...

GT: Не го побарав тоа.

PC: Да. И не е ни убаво да кажувам. Не знам. Не можам, еве толку време работам, не можам да се пронајдам самиот, прво... Не знам прво самиот за кај сум, па после да уценувам други или да помагам. Инаку, целта на Здружението е таа - низ разговор, низ дружба, низ соединување до подобри права. Барем еден доктор да земеа да нè испрегледаше овие години, да видеше, нешто ни фали - не ни фали. Една петарда ќе ја пукнеш – ќе ти брчи во умот една недела. А, не онаму дете на 21 година да се качиш, да товариш 80 души зад тебе и да го запалиш камионот и да газиш таму, дури оди. И мислиш дали ќе загинеш ти, дали ќе ги испревртиш овие останативе... разбираш? Или да појдам сега одовде, од овој ров до оној или да појдам да си го земам јадењето... Јас, сега ловџија станав, сега му ја сфаќам силата на зрното колку е, колку стасува и колку прави штета по организмот и по... Тогаш тоа така не сум го мислел. И замисли како им е на ранетите сега или на овие, на изгинативе, на фамилииве (пукнува со прстите). Толку.

GT: Фала ти.

Aco Jovanoski Regan

“... 'Regan, në adresë tënde plumba të panumërt pa emër e mbiemër kanë qenë'. Më ruajti Zoti edhe mua edhe të gjithë të tjerët, që në autobus nuk u vra asnjeri.”

Ацо Јованоски Реган

„... 'Реган, на твоја адреса неброени куршуми без име и презиме биле'. Ме дочува Господ и мене и сите со мене што во автобусот човек не ми загина.“

GORAN TALESKI: Prezantohu, të lutem!

ACO JOVANOSKI: Unë jam Aco Jovanoski – Regan, lindur më 21...1951 në Kosel, fshat i Ohrit. Jetoj në Prilep, në rr. “Bellasica” 1/1. Gjithë jetën kam punuar si shofer. Si shofer në “Pellagonija Turist” – Prilep, në vitin 2001 na angazhuan si shoferë të autobusëve për ta bartur ushtrinë në rajonet e krizës. Mëngjesin e 6 gushtit 2001 shkuam në kazermë dhe duhej t'i vozisim në Krivollak, në ushtrime qitjeje. Kishte qitje nga të gjitha llojet e armëve: artilerike, tankiste dhe këmbësore. Më 7 gusht katër autobusë morëm rrugën për Tetovë, dy autobusë për Bërvenicë, dy autobusë ishim në Fidanishte. Tek unë ishte kolonel Rikio – Risto, njeri me zemër të madhe, njeri ekspert, artilerist. E morëm ndërrimin, u kthyem në Fidanishte, kompletuam kolonën, katër autobusë nisemi drejt Prilepit.

GT: Kjo do të thotë se ata që ishin rezervistë për një kohë i kthenit në Prilep?

AJ: Po, ishte ndërrimi, i kthenim për Prilep. Në mbikalimin para Grupçinit shikojmë një kolonë, lëvizje, uniforma të zeza, të armatosur, mirëpo, nuk na kushtuan shumë vëmendje, as që ndodhi diçka, kaluam – u larguam. Nëpër Shkup dhe Veles, u kthyem në Prilep. Kur arritëm në kazermë, komandant ishte Branko Drakalloski. U takuam me të dhe i treguam për rastin, që i pamë lëvizjet. “Nuk ka problem” – tha, “gjithçka është e sigurt”. Në rregull.

GT: Kjo ndodhë më 7 gusht?

AJ: Më 7. Mbrëmjen e 7 gushtit, pasditen, u kthyem dhe shkuam drejt stacionit të autobusëve. Orar i shkruar, unë dhe kolegu Borçe Bogdanoski, i cili ishte me autobusin e dytë në Karpalak, të shkruar përsëri në ndërrimin e planifikuar – kazerma Tetovë. Në 6 të mëngjesit i morëm, u nisëm, i hipëm dhe këtu ndodhi një grindje mes Drakalloskit dhe rreshterit Goce, i cili nuk dëshironte të shkojë me kamion, si një oficer aktiv, por dëshironte të udhëtojë me autobus.

ГОРАН ТАЛЕСКИ: Те молам, претстави се.

АЦО ЈОВАНОСКИ: Јас сум Ацо Јованоски - Реган, роден 21... 1951 година во селото Косел во Охрид. Живеам во Прилеп на улица „Беласица“ 1/1. Целиот свој работен век го поминав како возач. Како возач на „Пелагонија Турист“ - Прилеп, во 2001 година бевме ангажирани како возачи на автобуси да ја возиме војската во кризните региони. 6 август 2001, сабајлето појдовме в касарна и требаше да ги возиме во Криволак на боево гаѓање. Имаше гаѓање од сите типови на оружје: артилериско, тенковско и пешадиско. 7 август, четири автобуси тргнуваме спрема Тетово, 2 автобуси за Брвеница, 2 автобуси бевме во Расаѓник. Кај мене беше полковникот Рикио - Ристо, човек со огромно срце, човек стручњак, артилерец. Ја зедевме смената, се враќаме во Расаѓник, се комплетиравме колоната, четири автобуси се враќаме спрема Прилеп.

ГТ: Ова значи резервисти кои што веќе беа некое време, ги враќавте за Прилеп?

АЈ: Да, беа смената, ги враќавме за Прилеп. На надвожњакот пред Групчин гледаме колона, движење, црни униформи наоружани, меѓутоа не ни обрнаа големо внимание, не се ни деси ништо, си поминавме - си заминавме. Преку Скопје - Велес, се вративме во Прилеп. Кога дојдовме во касарната, командант беше Бранко Драќалски. Се видовме со него и му кажавме за случајот, што ги гледавме раздвижувањата. „Нема проблем“ - вели - „се е обезбедено“ . – „Во ред“ .

ГТ: Ова се случува на 7 август?

АЈ: На 7-ми. На 7 август вечерта, попладнето, се вративме и си одиме на автобуска. Писмен распоред, јас и колеѓата Борче Богданоски кој беше со вториот автобус на Карпалаќ, пишани повторно планска смена - касарна Тетово. Сабајлето во 6 часот ги зедевме, појдовме, ги товаривме и тука настана една расправија помеѓу Драќалски и водникот Гоце кој не саќаше да оди во камионот како активен старешина, туку саќаше да се вози во автобусот.

GT: Kjo ndodh në kazermën në Prilep? Mëngjesin e datës 8?

AJ: Në kazermë, para nisjes. Filluan të grinden me Drakalloskin, shkoj - nuk shkoj, por, u përzie Sasho Kitano, Zoti e bekoftë, duke u thënë: “Hajde, mos u grindni, unë do të shkoj me kamionin, do të bëjmë muhabet me Nanen”. U vendosëm, u nisëm ngadalë, nëpër Pletvar, drejt rrugës Veles - Shkup. Pasi që nuk kishte ujë të mjaftueshëm për pirje, u ndalëm në Pletvar për të mbushur ujë, u ndalëm në Sirkovë, përsëri për ujë, dhe ndalesa e fundit ishte në Kullë, pas pagesës së taksës rrugore në Veles, ku është sot “Rrugët e Maqedonisë – Qendra Dimërore”. Këtu ushtarët, rezervistët, hanin mëngjesin. Darko Velanovski, fëmija nga Ropotova, aty, në vend që të kthehet në autobus, hipi në kamion, për shkak të Markos nga Novosellani dhe Peces nga Bellopole, një gjeneratë, shokë shkolle. Vazhdojmë drejt Shkupit, nëpër Rrugën e Plastikave, na hyn në mes hermelinës dhe autobusit të parë, të cilin e vozisja unë, një BMW me xhama të errëta, deri te udhëkryqi për “Aleksandar Pallas” ishte mes meje dhe hermelinës, edhe pse kishte mundësi ta tejkalojë hermelinën dhe të shkojë, por nuk e bëri atë. Në udhëkryqin për “Aleksandar Pallas” te Zajački Ridi, ne vazhduam drejt Gjorçes dhe Tetovës. Kur erdhëm te vendi kritik...

GT: Si dukej vargani?

AJ: Vargani: një hermelinë, dy autobusë, një kamion dhe një furgon. Edhe furgoni pjesë (e varganit) ishte... Në hermelinë nuk kishte fare... kishte pesë veta, vozitësi i hermelinës, oficeri i policisë rrugore dhe tre policë – rezervistë, të cilët udhëhiqnin varganin. Por, ishin të armatosur me dy revole dhe tri pushkë, s’kishte armë luftarake në hermelinë. Kur arritëm në vendin kritik, zola e parë të cilën e goditën mes meje dhe hermelinës, u dëgjua shpërthimi nga ana e djathtë dhe vazhduam të vozisim. E dyta ishte RPG (raketahedhëse dore), e cila e goditi hermelinën në gomën e majtë të prapme...

GT: Kjo ndodhë në Karpallak?

AJ: Në Karpallak, vendi te Karpallaku, ku veçmë fillon vep-rimi.

GT: Ова се случува во касарната во Прилеп? На утрото на 8-ми?

AJ: Во касарната пред поаѓање. Почнаа да се расправаат со Дракалски, одам - не одам, меѓутоа, се меша Саше Китано, Бог да го прости, и вели: „Ај, не расправајте се, ќе одам јас во камионот, со Нане ќе си правиме муабет“. Се сместивме, полека тргнавме, преку Плетвар за патот спрема Велес - Скопје. Прибидејќи немаше доволно вода за пиење, застанавме на Плетвар да се наполни нешто вода, застанавме во Сирково да се дополнат со вода и последното застанување ни беше на Кула, после наплата рампа Велес, каде што е денес „Македонија Пат“ - зимски центар. Тука војниците, резервистите доручуваа. Darko Вељаноски, детето од Ропотово, на тоа место, наместо да се врати во автобус, се качува в камион, поради Марко од Новоселани и Пеце од Бело Поле, иста генерација, школски другари. Продолжуваме спрема Скопје, по „Пластичарска“ улица ни се вметнува меѓу хермелинот и првиов автобус кој го возев јас, сиво БМВ со затемнети стакла, сè до раскрсницата за „Александар Палас“ беше меѓу мене и хермелинот, иако имаше прилика да го помине хермелинот и да си замине, меѓутоа не го стори тоа. На раскрсницата за „Александар Палас“ кај Зајачки Рид, ние продолживме право за Ѓорче и спрема Тетово. Кога дојдовме на критичното место...

GT: Како изгледаше конвојот?

AJ: Конвојот: хермелин, два autobusi, камион и комбе. И комбево составен [дел на конвојот] беше... Во хермелинот немаше никаква... имаше пет души, возачот на хермелинот, старешина во сообраќајна полиција и тројца полицајци - резервисти, кои го предводеа конвојот. Меѓутоа наоружани беа со два пиштоли и три пушки, никакво борбено наоружување немаше хермелинот. Кога дојдовме на критичното место, првата зоља што ја удрија меѓу мене и хермелинот, се слушна експлозија од десната страна и продолживме да возиме. Второто беше РПГ (рачен ракетен фрлач), кое го удри хермелинот во задната лева гума...

GT: Si duket vendi? Mundet një përshkrim të shkurtër?

AJ: Një grykë mali ku kalon vetëm autostrada dhe një lumë i vogël. Prerje mali, si t'i quaj? Nga ana e majtë filluan të na gjuajnë dhe nga ana e djathtë, kur erdhëm te shpellat. Fatmirësisht, asnjë plumb nuk zuri dikë në autobus, përveç Rubinço Petreskit – Gomarit, kur filloi (nuk mund të kuptohet), bërtitën se kemi një të plagosur në shpinë. Kur filluan të shtënat, ushtarët u shtrinë në korridorin mes sediljeve dhe, fatmirësisht, vinin nga lartë dhe kalonin në të zbrazët. U plagos në shpinë Rubinço Petreski – Gomari. Vazhduam të vozisim deri te vendi ku u bllokua autobusi, e humbi ajrin, filloi të ziejë uji, kurse kjo distancë është diku 8 kilometra e 600 metra.

GT: Nga çasti i sulmit deri kur u ndalët?

AJ: Nga çasti i sulmit, vendi ku ne e kishim patjetër të ndalemi, sepse nuk mund të lëvizim më. Zbritën ushtarët, zunë pozicionet mbi autobus, në lartësi. Ishin të armatosur, kishin municion, kështu që, mund të them, asgjë s'mund t'u ikte. Kur konstatoam se nuk mund të lëvizim më, ftohësi ishte i shpuar, gomat e shkoqura, goma e përparme e majtë ishte shkoqur, sistemi i ajrit gjithashtu ishte i dëmtuar, autobusi këtu na u bllokua dhe nuk kishte më shanse për të zëvendësuar as gomën, e as të ndizej motori, sepse tashmë ishte i bllokuar.

GT: Çfarë ndodhi në autobus kur filloi sulmi? Kishit një të plagosur...

AJ: Kur filloi sulmi, u krijua një panik. U krijua paniku, bërtitnin: “gjak, i plagosur, vazhdo, mos vazhdo, ndalu...”, çfarë mund të presësh nga 50 gojë... Kur e kaluam atë pjesë të rrugës, ja, pas gjithë atyre plumbave të shkrepur, Zoti e ndjeftë Rikin, i cili ma tregoi këtë pas kësaj, tha: “Regan, në adresë tënde plumba të panumërt pa emër e mbiemër kanë qenë”. Më ruajti Zoti edhe mua edhe të gjithë të tjerët, që në autobus nuk u vra asnjëri.

GT: Sa ishit gjithsej në gjithë varganin?

AJ: Në gjithë varganin ishim diku 118 veta, 10 u vranë,

ГТ: Ова е веќе на Карпалак?

АЈ: На Карпалак, местово на Карпалак, каде што почнува веќе дејствието.

ГТ: Како изгледа местото? Може краток опис?

АЈ: Клисура каде што проаѓа само автопатот и една мала река има тука. Усеци, засеци, како да ги кажам. Од левата страна почнаа да не пукаат и од десната страна кога дојдовме кај пештерите. Среќа, куршум никого во автобусот не фати, освен Рубинчо Петрески - Магарето, кога почна (неразбирливо), свикаа дека имаме ранет во грб. Кога почна да се пука, војниците полегнаа по ходникот меѓу седишта и среќа што беа од високо, куршумите проаѓаа на празно. Ранет беше Рубинчо Петрески - Магарето во грб. Продолживме да возиме до местото каде што веќе автобусот зблокира, изгуби воздух, почна да кува, а тој размак е некаде 8 километри и 600 метри.

ГТ: Од моментот на нападот додека застанавте?

АЈ: Од моментот на нападот, местото ние каде што веќе мораше да застанеме, прибидејќи не можевме повеќе да се движиме. Војниците слегаа, зазедоа позиција над автобусот, на високото, наоружани беа, имаа муниција, така да, да речам пиле не можеше да прелета. Кога установивме дека повеќе не можеме да се движиме, изрешетан беше ладњакот, искинати гуми, предна лева гума ни беше скината, системот за воздух исто ни беше оштетен, автобусот тука ни зблокира и повеќе немаше шанса ниту гума да се смени, ниту пак да се запали бидејќи тука веројатно беше и зарибан.

ГТ: Што се случуваше во автобусот кога почна нападот? Имавте и ранет...

АЈ: Кога почна нападот, настана една паника. Настана една паника, свикаа: „крв, ранет, оди, не оди, застани...“, што може да биде од 50 грла... Кога поминавме тој пат, ете по толку испалени куршуми, Бог да го прости Рикио, што ми го кажа после тоа, вели: „Реган, на твоја адреса неброени куршуми без име и презиме биле“. Ме дочува Господ и мене и сите со мене што во автобусот човек не ми загина.

mbetën 108. Pas kësaj, Karpallaku e bëri të vetën, sindroma e Karpallakut dhe ajo që themi se edhe sot e kësaj dite Karpallaku vazhdon të vrasë.

GT: Sa ishin në autobusin tënd, 54?

AJ: 55 veta u nisëm, rrugës njëri zbriti, hyri në kamionin e Darko Veljanovskit, djali nga Ropotova, mbetëm 54 veta me mua.

GT: Çfarë ndodhi me autobusin e dytë?

AJ: Autobusi i dytë vinte pas meje. Edhe mbi të pati shumë të shtëna, por shumë më pak, për shkak se, siç duket, goditja e parë ishte mbi mua, për ta ndaluar varganin. Por, ja që ia dolëm t'ua ikim. E pritën kamionin të cilin e ndaluan. Prapa kamionit ishte furgoni me Borçe Kragueskin, vozitës nga Lazhani, pronar i këtij furgoni, në të cilin gjendeshin major Rashiqi dhe Mile Sigurimsi (Bezbednjako). Ata, pasi që është i vogël, e kthyen furgonin dhe ikën prapa për në Shkup. Kur e ndaluan kamionin, do t'ju shpjegoj atë të cilën na e përshkroi gjykatësi hetues, i cili ishte në vendngjarje, i cili më 13...

GT: Gusht?

AJ: Më 13 gusht na thirrën në Shkup, si dëshmitarë të parë, për të dhënë deklaratë me kolegun tim Borçe Bogdanoski, ai na bëri rikonstrukcionin e rastit, me atë që, do t'ia citoj fjalët e tij: "Së pari u vra vozitësi i kamionit, kamioni u ndalua. Me breshëri u vranë Sashe Kitano dhe Nane. Të mbeturit në kabinë, prapa, këta shtatë ushtarët që kanë qenë, ashtu siç janë hedhur, ashtu janë vranë në një rreth prej 20 metrave në autostradë. Pas kësaj, kamioni u qëllua me zolë, u dogj dhe u hodh në ajër nga mjetet shpërthyesë të cilat kanë qenë brenda tij. Branko Sekulovski, vozitësi i kamionit, kishte mbetur në sedilje dhe ishte djegur i tëri, Sashe Kitano dhe Nane Naumoski ishin rrëzuar pranë rrotës së djathtë, të dalë nga kabina, aty janë vranë, ndërsa këta fëmijët tjerë ashtu si janë hedhur jashtë kamionit, ashtu janë vranë". Pas kësaj, gjoja se të gjithë janë qëlluar në kokë. Kur arritëm në kazermë...

ГТ: Колку луѓе беа вкупно во целиот конвој?

АЈ: Во целиот конвој негде бевме 118 души, 10 загинаа, останаа 108, после тоа Карпалак си го направи своето, Карпалачкиот синдром и она што велите и ден-денеска Карпалак сè уште убива.

ГТ: Кај тебе во автобус колку беа, 54?

АЈ: 55 тргнавме, успат еден слезе, влезе во камионот Дарко Вељаноски, од Ропотово детето, останавме 54 души со мене.

ГТ: Што се случи со вториот автобус?

АЈ: Вториот автобус доаѓаше после мене. Исто и тој беше доста пукан, меѓутоа многу помалку поради тоа што изгледа беше првиот удар на мене, да го сопрат конвојот. Меѓутоа, ете, успеавме да им избегаме. Го начекаа камионот кого го сопреа. Позади камионот беше комбето со Борче Крагуески, возач од Лажани, сопственик на тоа комбе, во кое се возеа мајор Рашиќ и Миле Безбедњако. Тие, прибидајќи е мало, го завртија комбето и се вратија назад спрема Скопје. Кога е сопрен камионот, ќе ви го образложам она што ни го реконструираше истражниот судија кој беше на лице место, кој на 13-ти...

ГТ: Август?

АЈ: На 13 август бевме повикани во Скопје, како први очевидци да дадеме исказ со мојот колега Борче Богданоски и кој ни го реконструира случајот, во овие што се, ќе ги цитирам неговите зборови: „Прво е убиен возачот на камионот, камионот е запрен. На рафал се убиени Саше Китано и Нане. Останати во кабината, отпозади, седумве војници што биле, како рипаат, така биле убивани во круг од 20 метри на автопат. После тоа камионот е удрен со зоља, запален и експлодиран од минско-експлозивни средства што биле во него. Бранко Секулоски, возачот на камионот, е останат на седиште и тотално изгорен, Саше Китанот и Нане Наумоски се паднати до предната десна гума, исфрлени од кабината, тука се убиени, а другиве деца како рипале така се убивани“. Отпосле биле, наводно, сите пукани во глава. Кога стигнавме во касарната...

GT: Në Tetovë?

AJ: Në Tetovë, në fakt në vendin ku e lashë autobusin, erdhën të na marrin dy autobuse, njëri ishte nga “Jugotransi” i Strugës, që duhej të shkoj në servis, ishte i zbrazët, i thamë të na dërgojë në kazermë dhe ai pa fjalë e bëri këtë dhe arriti një autobus i NPT, i cili i bartte “Ujqërit” në kazermën e Tetovës. Na hipën dhe na dërguan në kazermën në Tetovë. Atje u vendosëm, ne mbetëm me kolegun Borçe në shtabin e tankistëve, ndërsa të tjerët i vendosën nëpër njësi, të ndarë ashtu siç ka qenë rendi. Natën e kaluam në kazermën e Tetovës, ku kishte sulm me minahedhës – granata, por, fatmirësisht, asnjë nuk ra mbi kulmin ku ishim të strehuar. Në mëngjes, me majorin Rashiç dhe me Mile Sigurimsin u nisëm drejt Shkupit, kur ata u nisën t’i marrin kufomat nga Buteli, u kthyem në Shkup dhe nga Shkupi u kthyem me autobus, me një autobus tonin në Prilep.

GT: Me çfarë date u ktheve në Prilep?

AJ: U kthyem më 9-shin. Më 8-shin ndodhi kjo, më 9-shin...

GT: Çfarë ndodhi me autobusin?

AJ: Autobusin e kishin ndezur, ishte djegur i tëri. Këtë ma tha Bosheski, gjenerali Josip, ai më tregoi se autobusi është duke u djegur. Kur i lajmërova drejtorit në Prilep se digjet autobusi, ai më tha se është duke u djegur edhe Prilepi. U krijua një... si të them, një disponim i zyrtë, nuk e dinim ç’është duke ndodhur, si është duke ndodhur. Kur u kthyem ditën e ardhshme në Prilep, ishte një pamje e shëmtuar, xhamia e djegur, dyqane të djegura, në vetë stacionin e autobusëve kishte një dyqan për fara, edhe ai i djegur...

GT: Ishin objekte të myslimanëve?

AJ: Ishin objekte myslimane. Eh, kaluan 18 vjet që atëherë, një amanet timin kam në shpirt çdo vit në ora 09:30, në kohën kur u vranë, shkoj në atë vend në Karpallak, në mënyrë të organizuar, me tetovarë dhe me Famullinë e Tetovës mbajmë një meshë përkujtime (panihidë). Nuk lejojmë që ajo ditë të mos shënohet, nuk lejojmë që kjo ngjarje të harrohet.

ГТ: Во Тетово, така?

AJ: Во Тетово, уствари местото каде што го оставив автобусот, дојдоа да нè претоварат два autobusi, едниот беше од „Југотранс“ - Струга, кој требаше да оди на сервис, беше празен, му кажавме да нè однесат до касарна и човекот без збор го направи тоа и дојде еден автобус од ЈСП кој ги возеше волците во тетовската касарна. Нè претоварија и нè однесоа во касарната во Тетово. Таму се сместивме, ние останавме со колегава Борче во штабот на тенкистите, а другиве ги сместија по единици, како што требаше по распоред, како што требало да биде. Вечерта ја поминавме во тетовската касарна, ноќта имаше напад на касарната со минофрлачко оружје - гранати, меѓутоа среќа ете, ниту една немавме на кровот каде што бевме ние сместени. Сабајлето, со мајор Рашиќ и Миле Безбедњако тргнавме спрема Скопје, кога тргнаа тие да ги земат лешевите од Бутел, се вративме до Скопје и од Скопје се вративме со автобусите, со наш прилепски автобус до Прилеп.

ГТ: Кој датум се врати во Прилеп?

AJ: Се вративме на 9-ти. На 8-ми се случи тоа, на 9-ти.

ГТ: Со автобусот што се случи?

AJ: Автобусот го запалиле, тотално изгорен, тоа ми го пренесе Бошески, генералот Јосип, тој ми кажа дека автобусот гори. Кога му соопштив на директорот во Прилеп дека автобусот гори, ми кажа дека и Прилеп гори, настана едно... како да речам, тмурно расположение, не знаевме што се дешава, како се дешава. Кога се вративме наредниот ден во Прилеп видовме грда слика, џамијата запалена, дуќани запалени, на самата автобуска имаше семкарница и таа изгорена...

ГТ: Тоа беа објекти на муслимани?

AJ: Тие беа муслимански објекти. Е, оттогаш поминаа 18 години, свој аманет си имам на душата секоја година во 09:30, во времето кога се загинати, одам на местото на Карпалак, организирано, со тетовчани и тетовската парохија одржуваме панихида. Не дозволуваме тој ден да не се одбележи, не дозволуваме тој настан да се заборави.

GT: Çfarë pasojash të la ty ngjarja e 8 gushtit të vitit 2001?

AJ: Kuptohet se la pasoja, traumat mbeten... Pas kësaj, disa vite më pas, Zoti e bekoftë, Peshkopi Kiril, çdo vit vinte në këtë vend dhe mbante panihidë. Pasi vdiq, Famullia e Tetovës i mban këto panihida. Mund të them se viti 2009 ishte i fundit kur erdhi Peshkopi Kiril në Karpallak, familjeve të të vrarëve u dhuroi ikona, Shën Marinë me Krishtin, mes tyre, nga të mbijetuarit, më dha vetëm mua. Ja ku është ajo ikonë (tregon drejt ikonës).

Mileva Jovanovska: Edhe lule.

AJ: Ma afro këtu, të mund ta kapë kamera.

MJ: E, hajde! Unë të çohem?

AJ: Jo, atë.

MJ: Regjistro pak (drejt kameramanit) apo do ta mbash (drejt Acos)?

AJ: (Mileva ia afron ikonën). Kjo është ajo ikonë, prapa me përkushtim nga zoti Kiril. Dhe...

MJ: Hajde, ktheje nga prapa.

AJ: Lirisht mund të them... kujtim të çmuar e kam.

GT: A je në kontakt me të mbijetuarit e tjerë të Karpallakut?

AJ: Me të mbijetuarit të gjithë jemi në kontakt, çdo vit takohemi më 7 gusht te kazerma "Mirçe Acev", ku vëmë lule te përmendorja e parë. Dhe, gjithashtu, më 7-shin, e kemi amanet, takohemi te manastiri Sveta Petka (Shën e Premtja), të cilën e kemi marrë si mbrojtëse, sepse ngjarja ndodhi në ditën e Shën Premtes.

GT: Çfarë përkrahje, a ju ka dhënë ndonjë përkrahje shteti juve të mbijetuarve?

AJ: Të mbijetuarve shteti shumë pak ua ktheu, shumë premtinin dhe askush s'bëri gjë. Gjoja shëndetësi, shkollë, e të gjitha këto – asgjë. Dhe, kemi njerëz, lirisht mund të them, të cilët shërohen në spitale shtetërore psikiatrike, siç është Demir Hisari. Ka njerëz të cilët tërë këtë e përjetuan me shumë trauma, iu shkatërruan lidhjet bashkëshortore, iu dorëzuan alkoolit dhe... Kështu që,

GT: Какви последици остави на тебе настанот од 8 август 2001?

AJ: Последиците се нормално, траумите остануваат... После тоа првите неколку години, Бог да го прости, владиката Кирил секоја година доаѓаше на местото тука и држеше панихида. Откога почина, тетовската парохија, тие ги одржуваат тие панихиди. Можам да кажам, 2009 година беше последен пат кога дојде владиката Кирил на Карпалак, на фамилиите на загинатите им поклони икона, мајка Богородица со Исус, меѓу нив, од преживеаните, ми даде само мене. Таа икона ете ја тука (покажува кон иконата).

Милева Јованоска: И цвеќиња.

AJ: Дај подај ми ја, камерата да може да ја фати.

MJ: E, ајде. Јас да станам?

AJ: Не, е таа.

MJ: Сними малку (кон камерманот) или сакаш да ја држиш? (кон Ацо).

AJ: (Милева му ја подава иконата). Тоа е оваа икона, отпозади со посвета на господин Кирил. И...

MJ: Ајде, сврти ја.

AJ: Можам слободно да кажам... драг спомен ми е.

GT: Дали си во контакт со другите преживеани од Карпалак?

AJ: Со преживеаните, сите сме во контакт, секоја година се среќаваме на 7 август во касарната „Мирче Ацев“, каде што положуваме цвеќе на првиот споменик. А, исто така на 7-ми, аманет имаме, се среќаваме на манастирот „Света Петка“, каде ни е земена за закрилница, како наша заштитничка, бидејќи настанот беше на сам ден Света Петка.

GT: Каква поддршка, дали некаква поддршка државата ви даде на преживеаните?

AJ: На преживеаните државата многу малку се оддолжи, прибидејќи многу ветуваа, никој ништо не сторија. Наводно здравство, школство, сето тоа - ништо. А, имаме луѓе, можам

derisa ishte Marjan Risteski kryetar komune, megjithatë nga pak përkujdesej për ata njerëz, por, tani s'ka kush kujdeset, janë lënë në mëshirën e fatit.

GT: Ndhimë tjetër, në kuptimin e përkrahjes psikologjike apo diçka nuk ka pasur apo ka pasur?

AJ: S'ka, s'ka. Çka mundej shteti, në atë kohë, për familjet e të rënëve, dha çfarë dha, edhe pse besoj se edhe ata nuk janë të kënaqur, ndërsa për ne më së paku vlen se kanë bërë diçka. Disa po, ndihmuan, me punësimin e fëmijëve, të atyre vetë, në një numër më të vogël, por, vërtet të gjithë të kënaqur nuk janë. Për të bërë shteti... ne ishim dhe kërkuam ta fitojmë modelin kroat të mbrojtësve të cilin ua dhanë kroatëve. E premtonin, disa herë ishim nëpër takime, dhe lirisht mund të them se në takimin e fundit, ka 6-7 vjet nga atëherë, ishte në Shtëpinë e Armatës në Shkup, ku u takuam në prani të shërbimit juridik, të armatës dhe policisë, meqë të dyja ishin mbrojtës, bëhej fjalë për të drejtat e mbrojtësve, të koordinohen dhe herën e ardhshme të miratohet vendimi se si të veprohet, por herën e ardhshme askush më nuk na thirri. Dhe, sot e kësaj dite ka mbetur që të takohen, të merren vesh, ndërsa pas kësaj nuk u bë gjë. Kjo është.

GT: A u zë për të madhe diçka të tjerëve, sot?

AJ: Çfarë do që t'ua zësh për të madhe mendoj se është pa efekt, sepse ja tani do të them për vetveten lirisht, e punësuan vajzën time dhe jam mirënjohës, për shembull. E punësuan në DAP. Ndërsa, sa u përket të tjerëve, nuk e di, kush, kur, çdonjëri ndoshta duhet të tregojë se sa është i kënaqur për vetveten. Është shumë keq të flasësh për dikë tjetër...

GT: Kur të pyes për të tjerët, të pyes në kuptimin e armikut në vitin 2001. Nga pikëpamja e sotme, a...

AJ: Armiku në vitin 2001, ata janë... Nga pikëpamja e sotme ekziston një vandalizëm i madh, sepse nëntë apo dhjetë herë e kanë shkatërruar pllakën në Karpallak. Ç'do të thotë kjo?

слободно да кажам, кои што ни се лечат во државни душевни болници, како што е Демир Хисар. Има луѓе кои сето тоа трауматично го доживеаја, им се растурија бракови, се оддадоа на пиене и... Така да, додека беше Марјан Ристески градоначалник сепак нешто се грижеше за тие луѓе, меѓутоа сега нема кој да се погрижи, оставени се на милост и немилост.

ГТ: Останата помош, во смисла психолошка поддршка или нешто немало или имало?

AJ: Нема, нема. Што можеше државава, во тоа време, за фамилиите на загинатите дадоа што дадоа, мада верувам и тие не се задоволни, а за нас тоа понајмалку важи дека нешто е сторено. Некој, да, помогнаа, запослување на деца, на нив, во еден помал број, а буквално сите задоволни не се. За да стори државата... ние бевме и баравме да го добиеме хрватскиот модел на бранители што му го дадоа на Хрватите. Го ветуваа, неколку пати бевме по состаноци и можам комотно да кажам, последниот состанок, па сега има оттогаш 6-7 години, беше во Скопје во Домот на Армијата каде се состанавме во присуство на правната служба, армиска и полициска, прибидејќи и едните и другите беа бранители, се работеше за правата на бранителите, да се усогласат и на наредниот пат да се донесе одлука како да се делува, меѓутоа наредниот пат повеќе никој не нè свика. И ден-денеска останаа на тоа да се сретнат, да се договорат, а после тоа нема ништо. Тоа е.

ГТ: Дали нешто им замеруваш на другите, од денеска?

AJ: Што и да замериме е сето, мислам, без ефект, поради тоа што, еве јас сега ќе кажам за себе слободно, мојата ќерка ја вработија и сум благодарен, на пример. Ја вработија во УЈП. А, што се однесува за другите, не знам кој, кога, секој може треба да си го кажи колку е задоволен за себе. Многу е лошо да зборуваш за некого...

ГТ: Кога те прашувам другите, те прашувам во смисла на непријателот во 2001. Од денешна гледна точка, дали...

AJ: Непријателот во 2001, тие се... Од денешна гледна

GT: Pllakën përkujtimore, pllakën në vetë vendin e ngjarjes?

AJ: Pllakën në vetë vendin e ngjarjes. Është shkatërruar nëntë apo dhjetë herë. Për herë të fundit që u shkatërrua është tani, kur Stojançe Angellovi u shpreh publikisht në (emisionin) “Vetëm e vërteta” se sulmi në Karpallak dhe vrasja e rezervistëve prilepas ka qenë legjitime, sepse kanë qenë në uniforma. Për këtë kisha një vërejtje të madhe dhe këtë herë nuk më lejuan, sepse kisha ndërmend të bëj skandal kur erdhi sivjet edhe në kazermën “Mirçe Acev” edhe në Karpallak, pasi që kur e arsyeton këtë rast, ç’kërkon ta vizitohet atë vend? Ai e arsyeton, i arsyetoi ata. Publikisht i arsyetoi në televizion në emisionin “Vetëm e vërteta”, gjë të cilën e dëgjuam dhe u tmerruam nga deklaratata e tij. Askush nga ne nuk mund ta komentohet, ta themi këtë, por, ishte e pashembullt në televizion ta përmendësh pikërisht Karpallakun. Karpallakun nuk guxojmë ta harrojmë, nuk guxojmë ta harrojmë 10 gushtin në Stani e Lubotenit, nuk guxojmë, për shembull, ta harrojmë 28 prillin në Vicë, nuk guxojmë ta harrojmë motelin “Brioni”, kur dy rojtarë të lidhur për kolona u hodhën në ajër me dinamit, u vranë. Do të thotë, këtë mund ta bëjë vetëm një fanatik. Njeri i zgjuar, i shëndoshë, me mendime të shëndosha nuk do ta bënte një gjë të tillë. Janë fjalë të rënda, por të vërteta. Dhe, lufta ime, përderisa të jem gjallë, amaneti që ia kam dhënë vetes, deri më tani, çdo 8 gusht, në orën 09:30, në kohën kur u vranë, unë jam në atë vend. Nuk e kam kapërcyer asnjëherë, as që kam ndërmend ta kapërcej, derisa të kem shëndetin dhe derisa të mundem të shkoj atje. Dhe, do të shkoj.

GT: Aco, çfarë ua zë për të madhe tuajve, në lidhje me luftën tani?

AJ: Dy fjalë do t’i them për të mitë. Më shumë t’u kushtojnë vëmendje atyre që dolën në mbrojtje të atdheut, të cilin e mbronin, ndërsa sot e shesin. Këtë nuk mund ta kapërdij. A do të rrotullohen në varr ata njerëz të cilët e dhanë jetën në vitin 2001 për këtë Maqedoni që kemi? Mund të flasim për ilindenast, mund të flasim për partizanët, mund të flasim për mbrojtësit. Ata janë njerëzit të cilët e mbronin këtë shtet dhe e mbrojtën dhe do ta mbrojnë.

точка постои голем вандализам, поради тоа што 9 или 10 пати ја рушеа плочата на Карпалак. Што значи тоа?

GT: Спомен-бележникот, плочата на самото место?

AJ: Плочата на самото место на настанот. Рушена е 9 или 10 пати. Последно беше сега рушена кога Стојанче Ангелов искажа јавно на телевизија на „Само вистина“ дека нападот на Карпалак и убиството на прилепските резервисти било легитимно бидејќи биле во униформа. На тоа му имахме голема замерка и овој пат не ме оставија, а бев со намера да направам скандал кога дојде оваа година и во касарнава „Мирче Ацев“ и на Карпалак, поради тоа што кога го оправдува тој случај, што бара да го посети тоа место? Тој го оправдува, ги оправда. Јавно ги оправда на телевизија во емисијата „Само вистина“, што сите слушавме и се згрозивме од неговиот исказ. Никој не можеме да го коментираме, да го кажиме, меѓутоа, недолично беше на телевизија да го спомне баш Карпалак. Карпалак не смееме да го заборавиме, не смееме да заборавиме 10 август - Љуботенски бачила, не смееме на пример да го заборавиме 28 април - Вејце, не смееме да ги заборавиме „Бриони“ мотелот, кога двајца стражари врзани за столбови и директно со динамит дигнати во воздух, убиени. Значи тоа може само фанатик да го стори. Паметен, здрав човек, со здраво размислување не би го сторил тоа. Тие се тешки зборови, меѓутоа и вистинити. И борбата моја, дури сум јас жив, amanetot што си го имам дадено пред себеси, досега, секој 8 август, во 09:30, во времето кога се загинати, јас сум на местото таму. Немам ниту еднаш прескокнато, ниту сум со намера да прескокнам, дури ме служи здравјето и дури можам таму да одам. И ќе одам.

GT: Aco, што им замеруваш на своите, а во врска со војната сега?

AJ: Со два збора ќе кажам за моите. Повеќе да обрнат внимание на оние кои застапаа на браникот на татковината, која ја бранеа, а денеска ја распродаваат. Е, тоа не можам да го сварам. Дали тие луѓе ќе се превртат во гробовите што го дадоа животот во 2001 за оваа наша Македонија? Можеме да зборуваме за илинденците, можеме да зборуваме за партизаните, можеме

GT: Si më tej... duke pasur parasysh këtë përvojë?

AJ: Më tej, ne si qytetarë derisa nuk organizohemi të jemi dhe të mendojmë si një, nga ky shtet nuk do të dalë gjë. Unë në një rast, kur filloi rrënimi i këtij shteti, kisha edhe video-klip, por e kam në telefon tjetër, thashë... së pari ishte në emisionin “Brumbulli” (“Bumbar”), publikisht pyeta se a janë dhjetë deputetët shqiptarë më të fuqishëm se njëqind deputetët maqedonas? Doli se janë shumë më të fuqishëm. Erdhën ata të na e zgjedhin kryeministrin, të na zgjedhin spikerin, të na zgjedhin presidentin. Dhe, le të vijë dikush dhe le të më bindë se nuk është kështu. Ndërsa, për të gjitha ato që luftuam, për gjithë atë që bëhej 2001-shin dhe ‘41-shin, edhe pas Ilindenit dhe të gjithë ata, të gjithë kanë luftuar për këtë Maqedoni. Çfarë i mungonte jetës që e kishim, jetës së përbashkët në Maqedoni? Çfarë i mungon? Ja, të fundit që e pamë, “nuk ka pasur vandalizëm në teatër”. Ato thirrje të pashembullta për Maqedoninë, se nuk kemi shtet, për këtë Maqedoni se është Shqipëri, ç’është kjo? Vandalizëm është, apo...?

GT: Vetëm shkurtimisht t’i kthehemi qytetit tonë. A mendon se në ndonjëfarë mënyre duhet që, mendoj si qyteti ynë duhet të silltet me atë që ndodhi? Edhe vetë the ngjarjet e pakëndshme këtu në qytet, për shkak të të cilave kishim edhe orë policore, prishja e xhamisë dhe objekteve të tjera... çfarë duhet të bëjë qyteti, ndoshta mund të japësh një këshillë?

AJ: Mendimi im i vetëm është se ajo xhami është një objekt fetar, ajo xhami historike është e shekullit XIV, të konservohet dhe të mbetet një përmendore e kulturës për Maqedoninë. Për Prilepin, për Maqedoninë. Unë, thjesht këtë e mendoj. Sado që të mos ndodhë kështu, por duhet të konservohet dhe të mbetet një përmendore e kulturës.

GT: Të faleminderit! A ka diçka që nuk të pyeta e që do të kishe dashur ta shtosh?

AJ: Do të shtoja se kushdo, nga cilado parti që do të vijë në pushtet - do të flas për Prilepin, do të flas edhe për Maqedoninë – duhet t’u kushtojë më shumë vëmendje mbrojtësve sesa ‘41-shit. Ilindenit dhe ‘41-shi tanimë kanë marrë fund, të ‘41-shit

да зборуваме за бранителите. Тие се луѓето кои ја бране оваа држава и ја одбранија и ќе ја одбранат.

GT: Како понатаму... имајќи го сето ова искуство?

AJ: Понатаму, ние како граѓани додека не се организираме да бидеме и да размислуваме како еден, од оваа држава не може да биде ништо. Јас во една прилика, кога почна овој распад на оваа држава, имав и клипче меѓутоа на друг телефон е, кажав... првин беше во емисијата „Бумбар“, јавно прашав дали десетте албански пратеници се појаки од стоте македонски? Испадна дека се многу појаки. Дојдоа тие да ни изберат премиер, да ни изберат спикер, да ни изберат претседател. И нека дојде некој нека ме разубеди дека не е така. А, за сè она што се боревме, за се она што се правеше во 2001. и во ‘41. и по Илинден и сите тие, сите се бореле за оваа Македонија. Што му фали на оној живот што го имавме, заеднички живот во Македонија? Што му фали? Еве, последно гледаме „немало вандализам во театарот“. Оние недолични извикувања за Македонија, дека немаме држава, за оваа Македонија дека е Албанија, што е тоа? Вандализам е или?...

GT: Само кратко да се вратам на нашиов град, дали сметаш дека на некаков начин треба да, мислам како нашиов град да се однесува со она што се случи и самиот рече немилите настани после овде во градов, заради кои што имавме и полициски час, уништувањето на џамијата и останатите објекти, што да прави градот, можеби твој совет?

AJ: Јас, единствено мое размислување, таа џамија е верски објект, таа историска џамија е, од XIV век, да се конзервира и да остане споменик на културата во Македонија. За Прилеп, за Македонија. Јас, единствено тоа. Колку и од тоа да не би било ништо, но да се конзервира и да остане како споменик на културата.

GT: Фала ти. Дали има нешто што не те прашав, а би сакал да дополниш?

AJ: Би надополнил тоа што било кој од било која партија

janë nga fundi, ndërsa mbrojtësit e 2001-shit janë pasardhësit e ilindenasve dhe partizanëve. Edhe ata edhe të dytët edhe të tretët kanë qenë për këtë shtet, edhe ata edhe të dytët edhe të tretët kanë qenë mbrojtës të Maqedonisë, ia kanë dalë ta mbrojnë. Mos e shesim tani për pak para, siç thuhet.

GT: Unë të falënderoj për këtë intervistë...

AJ: Dhe, në fund, çdonjëri që do t'i dëgjojë këto fjalë, çdonjëri që do të mund ta shikojë këtë intervistë, asgjë nuk është e tepruar, e gjitha është e vërtetë dhe me respekt të madh, me angazhim më të madh të atyre njerëzve të cilët ishin në vitin 2001, të ndihmohet, të gjithë këta njerëz kanë mangësitë e veta, të gjithë këta njerëz kanë traumat e veta - kurse të gjitha këto do të shkonin nëpërmjet shëndetësisë, punës dhe sociale - t'u ndihmohet këtyre njerëzve. Ka njerëz të cilët, mund të them, nuk kanë as për bukë. Nuk është mirë, mund t'i them edhe emrat dhe mbiemrat e këtyre njerëzve të cilët janë nëpër spitale shtetërore, psikiatrike, të cilët vërtet nuk kanë fare të ardhura, ose jetojnë me një ndihmë të vogël sociale, ndërsa në 2001-shin kanë qenë mburoja e atdheut. Shteti, mendoj, nuk guxon ta lejojë këtë. Mund të gjenden para për gjithçka. Dhe, nuk janë shumë, 16.000 mbrojtës ishin diku 2001-shin, ndërsa vetëm Prilepi ka dhënë 5.000, që do të thotë se Prilepi është qyteti më luftarak, vërtet e mban epitetin e qytetit hero, qytetit të mosnënshtrimit, qytetit të ilindenasve, komitëve, qytetit të partizanëve, qytetit të mbrojtësve. Ç'të them më shumë?

GT: Faleminderit që ndave kohë për mua.

AJ: Në çdo kohë, kur bëhet fjalë për 2001-shin dhe pas tij.

ке дојде на власт, ќе зборувам за Прилеп, ќе зборувам и за Македонија, да обрнат повеќе внимание на бранителите од '41, илинденците и '41 веќе се завршени, поготово '41 се при крај, а бранителите од 2001 се потомци и на илинденците и на партизаните. И едните и другите и третите биле за оваа држава и едните и другите и третите биле бранители на Македонија, успеале и ја одбраниле. Немојте сега да ја продадеме, за евтини пари што се вели.

GT: Јас ти благодарам за ова интервју...

AJ: И што се однесува на крај, секој што ќе ги слушне овие зборови, секој што ќе може да го види ова интервју, ништо не е пренагласено, сето е вистинито и со поголема почит, со поголем ангажман на тие луѓе што беа во 2001., да се помогне, сите тие луѓе имаат свои недостатоци, сите тие луѓе имаат свои трауми, а сето тоа би одело преку здравство, преку труд и социјала, да се помогне на тие луѓе. Има луѓе што можам да кажам дека и трпат за леб. Не би било згодно, би посочил и имиња и презимиња на такви луѓе кои се во државна, мислам во душевна болница, кои стварно немаат никакви приходи, дали од една мала социјална помош тој живее, а во 2001 бил на браникот на татковината. Државата мислам не смее тоа да го дозволи. Можат да се најдат пари за сè и сешто, а не се многу, 16 000 бранители се негде во 2001, а од тоа само Прилеп има дадено 5 000, што значи Прилеп најборбен град, стварно го носи епитетот на град-херој, град на непокорот, град на илинденци, комити, град на партизани, град на бранители. Што да кажам повеќе?

GT: Фала ти што одвои време за мене.

AJ: Секогаш што се однесува на 2001. и понатаму.

Jordan Trajkoski

“Unë nuk takova asnjë ushtar i cili ishte fëmijë i një drejtori, gjykatësi, avokati...”

Јордан Трајкоски

„Јас не затекнав ниеден војник кој беше син на директор, на судија, на адвокат...”

GORAN TALESKI: Prezantohu, të lutem!

JORDAN TRAJKOSKI: Unë jam Jordan Trajkoski, lindur në vitin 1950 në Prilep, baba i dy fëmijëve, punoj momentalisht në Ndërmarrjen Komunale Publike në Prilep, jetoj në Prilep, 63-vjeçar. Edhe një vit, me Zotin përpara, ndoshta do të pensionohem, ta shohim.

GT: Edhe pak dhe në pension?

JT: Po, edhe një vit nga sot, e them.

GT: Shumë bukur. Ti ishe pjesëtar në luftën e vitit 2001. Si erdhi deri te ajo që të shkosh në vendet ku kishte veprimtari luftarake?

JT: Unë si ushtar shërbeja në Armatën Popullore Jugosllave të atëherëshme, u ktheva me gradën e nënoficerit dhe kur filluan të ndodhin problemet në vitet 2000-2001, disi më erdhi shumë e vështirë, sepse ne mësonim që ta duam shtetin, ta mbrojmë shtetin nga armiqtë, ndërsa te ne filluan të dalin disa të cilët punonin në prishjen e shtetit tonë. U shfaqën disa, siç i quanin atëherë, grupacione, të cilat nga njëra anë në fillim u shpallën terroristë, ndërsa më vonë u shpallën si njerëz të cilët kërkonin të drejtat e veta. Kur filluan ato ngjarje të pakëndshme, kur njësia rajonale e Ministrisë së Mbrojtjes filloi të kërkojë kandidatë, unë u paraqita si vullnetar. Atëherë isha, të them, në moshë, kisha 45 vjet.

GT: Cilin muaj ndodhi kjo?

JT: Unë shkova të paraqitem në muajin e shtatë. Kur shkova në Mbrojtjen Popullore, më thanë se “je pak më në moshë, prit, nëse ka nevojë, menjëherë do të të thërrasim, sepse tani me gradën tënde jemi të kompletuar, nënoficer për momentin nuk na duhet, mirëpo do të jesh i pari në listë. Në çastin e parë kur do të shfaqet nevoja, do të të thërrasim”. Në gusht isha në kazermë, duhej të shkoja në Mbrojtjen Kundërajrore, mirëpo pasi atëherë u paraqit një grup prej 15 vetave, më thanë se do të mbetem për grupin e ardhshëm, me grupin tjetër do të shkosh. Më 7 gusht i përcollëm për Tetovë kolegët, shokët, bashkëqytetarët tanë, unë u ktheva në shtëpi, ata u nisën ditën e ardhshme për Tetovë dhe e dimë se si përfundoi udhëtimi i tyre.

ГОРАН ТАЛЕСКИ: Те молам претстави се.

ЈОРДАН ТРАЈКОСКИ: Јас сум Јордан Трајкоски, роден 1956 година во Прилеп, татко на две деца, работам моментално во Јавното комунално претпријатие во Прилеп, живеам во Прилеп, 63 години, со уште една година, па со Господ здравје, можеби и ќе се пензионирам и ќе видиме.

ГТ: Уште малку пензија значи?

ЈТ: Да, уште една година од денеска, да речам.

ГТ: Ако, одлично. Ти беше учесник во војната во 2001 година. Како одеше тој пат да стигнеш во местата каде што имаше воени дејства?

ЈТ: Јас како војник служев во тогашната Југословенска народна армија, се вратив со чин на подофицер и кога почна тие проблеми да се случуваат во 2000-2001 година, некако многу тешко ми падна, бидејќи ние учевме да ја сакаме државата, да ја браниме државата од непријатели, а кај нас почнуваа да се јавуваат некои кои работеа на уништување на нашата држава. Се појавија едни, како тогаш наречени, групации кои од една страна на почетокот беа прогласени за терористи, а потоа беа прогласени за луѓе кои ги бараат своите права. Кога почнаа тие немили настани, кога почна подрачното министерство за одбрана да бара кандидати, јас се јавив како доброволец. Тогаш бев, да речам, повозрасен, имах 45 години.

ГТ: Во кој месец беше тоа?

ЈТ: Јас појдов да се пријавам во 7-ми месец. Кога појдов во Народна одбрана, ми рекоа дека: „си малку повозрасен, почekaј, ако има потреба одма ќе те викнеме, бидејќи сега моментално со твојов чин сме потполнети, како подофицер не ни треба во моментов, ама си прв на списокот. Во првиот момент кога ќе потреба, ќе бидеш повикан“. Во август бев в касарна, требаше да одам во ПВО, ама бидејќи тогаш се јавија група од петнаесетмина, мене ми рекоа: „ќе останиш за наредната група, со другата група ќе одиш“. На 7 август ги испративме колегите за Тетово, другарите, нашите сограѓани, јас се вратив дома, тие заминаа наредниот ден за Тетово и знаеме како заврши нивното одење.

GT: Flet për Karpallakun?

JT: Po. Sepse ditën kur më 7 gusht ishim në kazermë, u takuam me këta shokë, i dëshiruam njëri-tjetrit të gjitha të mirat, ata shkuan në mëngjes, ne mbetëm për turnin tjetër.

GT: Kur shkove?

JT: Unë shkova pas kthimit të turnit të shtatorit. Në shtator 2001, në MKA – Mbrojta Kundërajrore. Javën e parë isha në kazermën në Tetovë. Atje ishim normalisht, si një turn – për një muaj. Paraprakisht, këtu, kishim trajnim shtatëditor, ne më në moshë, të them, duke u nisur nga unë, i freskonim kujtimet sa u përket armëve, rikujtonim dhe njëkohësisht i trajnonim të rinjtë, ndërsa kishte edhe mjaft të tillë që nuk kishin kryer shërbimin ushtarak. I trajnonim me qëllim që kur do të shkojmë atje të jemi të gatshëm për çfarëdo reagimi. Kishim qitje me topa kundërajrorë në fushën e trajnimit, në fushën e qitjes, në Prilep, si dhe me armë të lehta këmbësorie: pushka, mitraloza, gjëra të tilla.

GT: Sa kohë qëndrove në Tetovë? Një muaj?

JT: Gjithsej kalova gjashtë muaj, 187 ditë. Ndërsa, në kazermën e Tetovës vetëm një muaj. Pastaj isha në Bërvenicë dhe isha edhe te Kalaja e Tetovës.

GT: Në cilën periudhë ishte kjo? Pas përfundimit të veprimeve aktive luftarake, kështu? Pas nënshkrimit të Marrëveshjes Kornizë të Ohrit?

JT: Po. Por, dua të them se kurrë nuk pushuan veprimet luftarake. Nënshkrimi i marrëveshjes kornizë ishte vetëm një farsë. Ne sa të vrrarë kemi pas nënshkrimit të marrëveshjes kornizë... Nëse kishte armëpushim dhe nëse kjo do të thoshte armëpushim, ata duhej ta dorëzojnë armatimin dhe të ndalin veprimet mbi Armatën dhe Policinë. Të them një shembull, mos ta teproj, por ne në kazermën e Tetovës çdo ditë ishim cak sulmesh. Gjuanin nga Poroji, gjuanin nga Drenovci...

GT: Зборуваш за Карпалак?

JT: Да. Зашто дента кога, на 7 август, бевме в касарна, се видовме со другариве, си посакавме сè најдобро, тие заминаа сабајлето, ние останавме за наредната тура.

GT: Кога замина?

JT: Јас заминав по враќањето на турата во септември. Во септември 2001 година во ПВО - противвоздушна одбрана. Првата, да речам, првото одење ми беше во касарната во Тетово. Таму бевме нормално како една смена - еден месец. Претходно овде имавме седумдневна обука, ние повозрасните, да речам, тргнувајќи од мене, ги освежувавме нашите, да речам, помнења во однос на оружјата, се потсетувавме и воедно ги обучувавме тие помладите, а имаше и доста кои немаа служено воен рок. Ги обучувавме сè со цел дека кога ќе појдеме таму да бидеме спремни за секаква реакција. Имавме гаѓање со противавионски топови на боиштето, стрелиштето во Прилеп и со лесно пешадиско оружје: пушка, митролез, таква работа.

GT: Колку време остана во Тетово? Еден месец?

JT: Останав, сè на сè, јас поминав 6 месеци, 187 дена. А, во касарната во Тетово само еден месец. Потоа, бев во Брвеница и бев и на Тетовско Кале.

GT: Во кој период е тоа? По завршувањето на активните борбени дејства, така? По потпишувањето на Охридскиот рамковен договор?

JT: Да. Него, сакам да кажам дека никогаш не запреа воените дејства. Потпишувањето на Рамковниот договор беше само фарса. Ние колку загинати имаме после потпишувањето на рамковниот договор... Ако беше примирје и ако значеше примирје, тие требаше да го предадат своето оружје и да се престане со дејствија врз армијата и полицијата. Да речам еден пример, ние да не претерам, во касарната во Тетово, па секој ден бевме цел на напади. Се пукаше од Порој, се пукаше од Дреновец...

GT: Në shtator 2001, ashtu?

JT: Po. Ne kishim, nuk guxonim lirshëm, të them, jo në kup-tim të shkojmë deri te dhoma e ngrënies, por duhej të jesh i kujdesshëm me armën, nuk guxoje aq lirë, nuk guxoje në pistë, ishte rreptësisht e ndaluar të qëndroje aty. Gjuanin pandërprerë mbi kazermën. Epo, ajo që më së shumti mungonte, e që pastaj të duket normale, të gjithë e dimë se ishim të detyruar kështu të sillemi – derisa ata gjuanin, ne nuk kishim të drejtë të gjuajmë. E vetmja gjë që kishim – vetëm të shënojmë se sa të shtëna kanë ardhur nga ndonjë pozicion i tyre. Dhe, ne nuk kishim të drejtë t’ua kthenim, me arsyetimin se, siç thatë, ishte nënshkruar marrëveshja, armë-pushimi.

GT: The se ke qenë në Kala herët e tjera edhe në Bërvenicë?

JT: Po, Bërvenicë, po.

GT: Edhe atje kishte disa sulme? Supozoj se kjo ndodh tashmë në vitin 2002?

JT: Po, pastaj herën e dytë, të tretë, të katërt, isha në Bërvenicë. Në Bërvenicë isha komandant i rojes, nën komandën time personale kisha rreth 60 ushtarë, kujdesesha për sigurinë e kampit. E dini, kur dikush shkon atje mendon se është shumë lehtë, pa dallim se, do ta përsëris, vazhdimisht na sugjerohej se “nuk guxonim të reagoni në provokime, nuk guxonim...”. Edhe vetë ideja se dikush të mbikëqyr, se dikush do të gjuaj, kjo, si ta them, paraqet një ngarkesë psikologjike, gjithmonë i tensionuar, mos them se flija me pushkë, me çizme, prisja në çdo çast alarmin. Të panumërta ishin rastet kur na i sulmonin rojet, gjuanin në drejtim të tyre. Unë si komandant roje, dhe një nga më të moshuarit, zëvendësi im ishte më i ri dhe të gjithë ata fëmijë ishin më të rinj, nuk lejoja askush tjetër përveç meje të dalë në terren. I pari shkoja, unë i cili sipas rregullave të shërbimit nuk duhej të shkoj në vendin e ngjarjes, unë gjithsesi shkoja i pari, nuk doja të shkojnë më të rinjtë, të reagojnë në mënyrë të pakujdeshme...

ГТ: Во септември 2001, така?

ЈТ: Да, имавме ние, не смеевме слободно, да речам, не слободно во смисла на слободно до трпезарија да појдеме, мораш да бидеш внимателен со оружје, не смееш така, не сме на писта, најстрого беше забрането задржување. Се пукаше цело време на касарната. Е, она кај нас што недостасуваше, најповеќе, ама после изгледа ние нормално, сите знаеме дека бевме присилени така да се однесуваме - додека тие пукаа, ние немавме право да пукаме. Единственото право кое го имавме - само да запишуваме колку истрели дошле од некоја нивна позиција. А, ние немавме право да им возвраќаеме, со изговор дека, како што рековте, потпишан е договор, примирје.

ГТ: А, рече дека си бил на Кале во наредните пати и Брвеница?

ЈТ: Да, Брвеница, да.

ГТ: И таму имаше некои напади? Претпоставувам дека тоа е веќе 2002?

ЈТ: Да. До, после, да речам вториот пат, третиот, четвртиот пат, бев во Брвеница. Во Брвеница бев командир на стража, имав под моја лична команда 60-тина војници, се грижев за обезбедувањето на логорот. Знаете, кога некој ќе појде таму, мисли дека е многу лесно, без разлика, пак ќе речам, што цело време ни се сугерира дека „не смеете да реагираате на провокации, не смеете...“ - и на самата помисла некој од негде демне, дека некој од негде ќе пукне, тоа, како да речам, претставува една психичка тежина, секогаш напнат, да не речам спиев сосе пушка, сосе чизми, чекав во секој момент тревога. Па безброј пати таму ни се случуваше стражарите да ни бидат нападнати, да се пука на стражарите. Јас како командир на стража и скоро да речам еден од повозрасните, мојот заменик беше многу помлад и децава сите беа помлади, не дозволував никој друг освен мене да излезе на терен. Првиот, кој иако, да речам, по правило на служба не треба да одам јас на местото на настанот, јас обавезно прв одев бидејќи не сакав помлади да излегуваат, да реагираат брзоплето...

GT: Ç' do të thotë në vendin e ngjarjes?

JT: Në vendin, siç e përmenda, ku gjuhej roja. Ndodhte shumë shpesh, e përsëris, në Bërvenicë ta gjuajnë rojën. E dini si është kjo punë, kur ruani një kamp keni vend roje, kanë ata në të majtë dhe në të djathtë hendekë ndihmës, të cilët shfrytëzohen gjatë natës, sepse nëse vjen armiku, së pari të kërkon në vendin e rojës, në shtëpizën, ashtu të improvizuar, ta quaj. Prandaj, rekomandohej që gjithmonë kur shkohej natën, roja të mos qëndrojë në hendek, por në ata hendekët ndihmës majtas-djathtas, të cilët vetëm ai e di se ku janë. Dhe do ta shohë armikun nga dhe si vepron dhe do të jetë i mbrojtur. Kur u ndodhte tanëve, ashtu t'i quaj, dy-tri herë gjatë javës dikush ta gjuajë rojën. E dini se ç'ndodhte në kamp? I tëri çoroditej, të gjithë reagonin në mënyrë të pakujdesshme, të gjithë mermin pushkët, çdonjëri... dhe, nuk mund t'i lejosh të dalë. Natë...

GT: Kjo në të shumtën e rasteve ndodhte natën?

JT: Ashtu është, vetëm natën. Sulmet gjithmonë natën, sepse nuk guxonin të... Dhe, prandaj them unë, si më i moshuari, shkonim në patrulla nate, kërkonim nga është gjuajtur, me çfarë arme. Ishte shumë, them shumë vështirë psikikisht. Nevojiteshin njerëz shumë të qëndrueshëm për t'u ballafaquar me atë situatë, sepse ndodhte, ta themi haptazi, kur shkonim atje, kishte lloj-lloj njerëzisht, fëmijë...

GT: Ç' do të thuash me këtë?

JT: Më dobët të përgatitur, mendërisht më vështirë i përballojnë disa punë, me tendenca për të pirë. Alkooli jep guxim, njëdy dhe merret arma: "Kështu do ta bëjmë..." Këtu duhej, them, të ulet topi, të dihet kush mund të shkojë dhe ku. Për shembull, në kamp kishim qitës me obus, tankistë, kishim njësi të llojeve të ndryshme dhe tani nuk mund të vrapojnë të gjithë për të parë se kush ka gjuajtur te roja, por detyra e tij është të shkojë te obusi dhe të presë komandën për veprim. Nëse ai largohet, obusi na shkoj huq, s'ka kush vepron. Prandaj...

ГТ: Што мислиш на место на настан?

ЈТ: На еве како што спомнав пукање на стражар. Се случуваше многу пати, повторувам, во Брвеница на стражарот да пукне некој. Знаете тоа како е, кога обезбедувате логор имате стражарско место, имаат тие лево-десно помошни ровови, кои ги користите во текот на ноќта, зошто непријателот ако дојде прво ќе ве побара во стражарското место, во таа куќарка, така импровизирана, да ја наречам. Затоа се препорачуваше секогаш кога се оди навечер, стражарот да не биде во ровот, него во тие помошни лево-десно ровови кои само тој ги знае каде се. И ќе го види непријателот кога ќе дејствува од каде и како и ќе биде заштитен. Кога се случуваше, на нашиве, да ги наречам, два-три пати во текот на неделата да се пукне на некој стражар. Знаете што се случува во логоров, сиот збеснува, сите реагираат брзоплето, секој пушка зема, секој... а не можеш да му дозволиш да излезе. Ноќ...

ГТ: Тоа најчесто ноќе се случува?

ЈТ: Така е, само ноќе. Нападите секогаш ноќе, зашто не се осмелуваат да... и затоа велам јас, како највозрасен, одевме патроли ноќта, ќе бараме од каде е пукано, што е пукано. Беше многу, многу психички, да речам, тешко. Требаше многу стабилни луѓе за да се сносат со таа ситуација, зашто се случуваше, да си кажеме отворено, таму кога ќе појдевме имаше секакви луѓе, деца...

ГТ: Што мислиш под тоа?

ЈТ: Послабо припремени, послабо психички можат да ги поднесат некои работи, склони на пример на алкохол. Алкохолот дава храброст, една-две и се зема оружјето: „Вака ќе направиме..." - Тука требаше, да речам, да се цапне топката, да се знае кој може да појде и каде. На пример, во логорот имавме хаубичари, имавме тенкисти, имавме ред други единици и сега сите не можат да истрчаат да одат да видат кој пукал кај стражарот, него должноста негова е тој да си појде кај хаубицата и да чека команда за да дејствува. Ако тој замине хаубицата ни пропаднала, нема кој да дејствува. И затоа...

GT: The se je paraqitur vullnetarisht. Ç'të shtyri ta bësh këtë?

JT: Po. Së pari, e tregova pak më parë. Që i ri shkova ushtar në Armatën Jugosllave...

GT: Cilin vit ndodhi kjo?

JT: Në ushtri shkova në Beograd në vitin '75, në 18 vjet e disa muaj dhe, megjithatë, atje shërbenim në një armatë të denjë për atë kohë, me disiplinë, me treqind... me trajnime të mëdha dhe një gjë shumë e rëndësishme – na mbillej dashuria ndaj atdheut. Përmenda edhe më parë, kur filluan të ndodhin gjëra të këtilla, se dikush dëshiron të na e marrë atë pak territor që e kemi, desha të shkoj dhe të ndihmoj. Kisha atëherë, me bashkëshorten time të ndjerë, dy fëmijë. I madhi kishte, sa duhej të jetë, 16 vjet, ndërsa i vogli kishte 5 vjet. Dhe, shkova unë dhe e lashë gruan me dy fëmijë.

GT: Si dukej ajo, të shkoni në, zine se luftë dhe të ktheheni, pastaj përsëri të shkoni atje, pastaj përsëri një jetë normale në shtëpi, si ia dolët të funksiononit? Ia dilnit?

JT: Duke e parë nga këndvështrimi i sotëm, dua të them, së pari më pyetët që ta përshkruaj shkuarjen, nisjen nga kazerma deri te vendi i ngjarjeve.

GT: Bën edhe kjo.

JT: Pastaj do të ndërlihem me tjetrën. Tani, kur shikoj prapa, mendoj se atëherë sikur shkonim në dasmë, sikur shkonim në piknik, sikur gjithçka ishte shpërfillëse, si me të qeshur, se do të shkojnë me autobus 50 veta, kush çantën e hedhur majtas, pushkën djathtas, është ulur, siç thashë më parë, dikush ka marrë rakinë dhe shkojmë në luftë. Shkonim deri te kazerma "Mareshali Tito" në Shkup, prej aty me shoqërim të policisë, nga kazerma "Mareshali Tito" në Shkup, tani "Gjorçe Petrov", kishim edhe polici ushtarake si përcjellje. Por, fatkeqësisht, derisa nuk ndodhën ato ngjarje të pakëndshme në Karpallak, askush, asnjë oficer i lart apo komandant sigurie, nuk reagonte se pse na dërgojnë të mbyllur në autobus, do ta përsëris, si në dasmë, si në piknik, si për fundjavë diku.

ГТ: Рече дека си се пријавил доброволно. Што те натера да го направиш тоа?

ЈТ: Да. Првин и првин, пред малку потсетив. Уште, јас млад отидов војник во Југословенска армија...

ГТ: Која година беше тоа?

ЈТ: Јас војска појдов во Белград '75 година, на 18 години и неколку месеци и сепак, да речам, таму служевме во една армија достојна за тоа време, со дисциплини, со триста... со обуки големи и една многу важна работа - ни се всадуваше љубовта кон татковината. Јас и префеска напоминав, кога почнаа вакви работи да се случуваат, дека некој сака да ни ја земе таа уште малку територија што си ја имаме, сакав да појдам да помогнам. Имав тогаш, со мојата покојна сопруга, две деца, поголемиот ни беше, колку ќе дојде, 16 години, а малото ни беше 5 години. И заминав јас, ја оставив сопругата со две деца.

ГТ: Како беше тоа да одите на, така речичи во војна и да се враќате назад, па пак да се појде таму, па пак некаков нормален живот дома, како успевавте да функционираат? Успевавте?

ЈТ: Гледајќи од денешна гледна точка, сакам да кажам, првин ме прашавте тргнувањето да го опишам, тргнувањето од касарнава до местото на случувањата.

ГТ: И тоа можеш.

ЈТ: После да се надоврзам на другото. Сега, кога ќе се опулам назад, мислам дека тогаш како да одевме на свадба, како да одевме на излет, како сето да беше ноншалантно, како на смеа, дека ќе одат во автобус 50-мина, кој ранецот фрлил лево, пушката десно, седнато - пред малку спомнав - некој зел ракичка и одиме на војна. Одевме до касарната „Маршал Тито“ во Скопје, одовде со придружба на полиција, од касарната „Маршал Тито“ во Скопје, сегашна „Горче Петров“, имавме и воена полиција - придружба. Но, за жал, додека не се случија тие немили настани со Карпалак, никој, ниеден висок офицер или командантот за безбедност, не реагираше на тоа дека нè носат во автобус затворени, пак ќе повторам, како на свадба, како на

Kur ndodhi ajo që ndodhi në Karpallak, u pa se deri atëherë të gjithë që shkonin në këtë mënyrën, kanë pasur fat të madh, sepse në autobus nuk mund të reagosh, nuk ka vend, nuk ka... Të parin kolegun, shokun, bashkëlufëtarin do ta vrasësh nëse reagon, nëse gjuan. E dini si është në autobus, 50 veta, e tmerrshme. Pyetët si funksionim me familjet?

GT: Shko, kthehu, pastaj shko përsëri...

JT: Po. Ishte shumë, do ta përsëris, gjendje e tendosur, e vështirë, sidomos nga Shkupi deri në Tetovë dhe nga Tetova deri në Shkup. Kur ktheheshim në Shkup më, ishim rehat, them se merrnim frymë lirshëm. Përndryshe, gjatë tërë kohës me pushkë të mbushur, pushkë të gatshme për veprim dhe në pritje.

GT: Pyetjen e kisha, në Bërvenicë keni qenë nën armë vazhdimisht, me njerëz të tjerë të armatosur dhe atje jeni një apo dy muaj, ktheheni në shtëpi, jetë familjare, përsëri një muaj apo dy, pastaj përsëri ktheheni. Si funksionit, ia dilnit dot?

JT: Funksionimi ishte, si të them, i vështirë. Një muaj i ndarë si periudhë kohore nuk është shumë, por shumë e vështirë është ajo tjetra, që gjithmonë familjarët që i linim në shtëpi ishin, si të them, në një gjendje të tendosur, dëgjonin gjithnjë e më shumë lajme, për të dëgjuar lajme nga fushëbeteja, si janë, si kaluan, dua të them se jo vetëm që kishim një situatë stresuese psikike, familjarët ishin në një gjendje edhe më të vështirë. Ishin në një gjendje pasigurie, si do të shkojnë, si do të kalojnë, si do të kthehen. Kishim në dispozicion një telefon fiks, atëherë telefonat celular ishin të rrallë. Kush kishte të tillë? Ishin shumë të shtrenjtë, bisedat ishin të shtrenjta në celular. Pasdite çdo ushtar mund të telefononte në shtëpi, të tregojë se a është në rregull dhe të dëgjojë se si është familja në shtëpi, dëgjoeshim... Vështirë funksiononte, vështirë. Dua ta theksoj se 99% të atyre që shkuam atje ishim klasë punëtorë, të varfër. Unë nuk takova asnjë ushtar i cili ishte fëmijë i një drejtori, gjykatësi, avokati, apo nuk e di kush... 99% ishim...

излет, како на викенд негде. Кога се случи тоа што се случи со Карпалак, се виде дека дотогаш сите кои одеа така, имале голема среќа зашто во автобус не можеш да реагираш нема место, нема... првин и првин колегата, другарот, соборецот, ќе си го убиеш ако реагираш, ако пукаш. Знаете како е во автобус, 50-мина, страшно. Рековте како функциониравме со семејствата.

ГТ: Појди, врати се, па пак...

ЈТ: Да. Беше многу, пак ќе речам, напнато, тешко, нарочно од Скопје до Тетово и од Тетово до Скопје. Кога ќе се вратевме до Скопје веќе, рајат, да речам, си дишевме слободно. Инаку цело време со пушка полна, пушка спремна за дејство и чекаш.

ГТ: Прашањето ми беше, во Брвеница сте биле под оружје цело време, со други вооружени луѓе и сте таму еден месец или два месеци, се враќате дома, семеен живот, па пак еден месец или два, па пак се враќате. Како тоа функциониравте, можевте, не [можевте]?

ЈТ: Функционирањето беше, како да речам, тешко. Месец дена одделен, како месец не е голем период, него многу тешко е другото, што секогаш домашните кои ги остававме дома беа, како да речам, во една напната ситуација, слушаа сè повеќе вести, за да се слушнат вести од боиштето, како се, што се, како поминаа, сакам да речам, не само ние што имавме таква психичка, една стресна ситуација, домашните беа уште во потешка положба. Беа во голема неизвесност, како ќе појдат, како ќе поминат, како ќе се вратат. Имавме на располагање, да речам, еден телефон, фиксен тогаш, мобилните беа реткост. Кој имаше? Беа многу скапи, разговорите беа прескапи тогаш на мобилен и имавме, после пладне можеше секој војник да се јави до дома, да си каже дека е во ред или да слушни како е семејството дома, се слушавме... Тешко се функционираше, тешко. Сакам и јас да напоменам дека 99% од тие кои појдовме таму бевме работничка класа, сиромаси. Јас не затекнав ни еден војник кој беше син на директор, на судија, на адвокат, на не знам... 99% бевме...

GT: Kush ishte përgjegjës për këtë, ç' mendojnë?

JT: Ministria e Mbrojtjes. Ata i kishin listat, ata i thërrisnin njerëzit. Vinte, vinin zakonisht natën me ftesë dhe nesër në mëngjes apo tani urgjentisht të lajmërohesh në kazermë. Me refuzimin e ftesës pasonte dënimi, në para apo dënim me burg.

GT: Por, jo për këdo?

JT: Tani, normalisht, kjo dihej pse nuk thirrej kushdo, do ta them përsëri. Dhe, kështu, funksionimin e kishim shumë të vështirë, ndërsa në ato kushte në Bërvenicë, ne të Armatës jetonim në kushte të mjerueshme, jetonim në një fidanishte, në një hangar në të cilin dikur janë ruajtur preparate kimike për spërkatjen e rasateve me vishnje, brenda nuk merrej frymë. Vazhdonte të jetë ashtu, ajo lënda kimike shfaqej aty-këtu, me hapësira të mëdha, dyshemeja e papastër, pa kushte themelore për jetesë. Përveç një çesme, s'kishim në fillim as banjë, as dush, u kthyem në primitivizëm, nxehnim shishe me ujë, nëse ishte nxehtë jashtë, për t'u shpëlarë, dhe e kishim të organizuar një herë në javë, më së shumti deri në dy javë, shkuarjen në kazermën e Tetovës. Por, ishte një rrezik i madh, sepse kur dilnim nga Bërvenica, këtu tani gjendet Fakulteti i Shtullit, kishte një punkt policor. Vazhdimisht gjuanin mbi këtë punkt policor, nga 24 orë në ditë dhe ky ishte vendi më i vështirë, ku duhej të jemi në gatishmëri maksimale dhe, prandaj, i iknim shkuarjes në Tetovë.

GT: Deri kur kishte provokime të armatosur?

JT: Mendoni vetëm për këtu, apo gjatë gjithë kohës? Unë u tregova...

GT: Në vendet ku keni qenë, Kalaja, Bërvenica, Tetova, e tëra është rajon i Tetovës.

JT: Po, i tëri është rajoni i Tetovës. Po ju tregoj se në prill, 15 apo 12, 2002, shkova te Kalaja. Isha zëvendës-komandant i njësitit të artilerisë, kishim tre topa kundërajrorë në Kala, dhe shkuam atje. Kur u lejua herën e parë, gjoja me armëpushimin, të vijmë civilë te Kalaja, ishte 2 maji. Më 2 maj u lejuan civilëve që dëshiro-

GT: Кој беше одговорен за тоа, што мислиш?

JT: Министерството за одбрана. Тие ги имаа списоците, тие ги повикуваа луѓето. Ќе дојде, идеја претежно навечер со покана и утре сабајле или сега под итно да се јавиш в касарна. Со самото одбивање на поканата, следува казна, дали парична или затворска казна.

GT: Само не за секого?

JT: Сега, нормално тоа се знае зашто секој не беше повикан, пак ќе речам. И така, функционирањето ни беше многу тешко, а во тие услови во Брвеница, нас, армијата, живеевме во едни катастрофални услови, живеевме во еден расадник, во еден хангар во кој некогаш се чувале хемиски препарати за прскање на насадите со вишни, внатре не се дишеше. Беше сè уште така, онаа хемикалија туку-така да излегува, со огромни простории, на земја нечисто, без основните средства за живот. Освен една чешма, немавме за почеток ни купатило, ни туш. Се враќавме во примитивизмот, си топлемме вода во шишиња, ако беше топло времето, за да се замиеме и ни се организираше еднаш во неделата, најмногу до две недели, одење во касарната во Тетово, но тоа беше голем ризик, зашто кога ќе излезем од Брвеница, тука кај сегашниот Штулов факултет имаше пункт полициски. Полицискиот пункт беше гаѓан без престан, по 24 часа во денот и тоа беше најлошото место каде што моравме да бидеме максимално спремни и затоа повеќе се избегнуваше одењето во Тетово.

GT: До кога имаше вооружени провокации?

JT: Мислите само за овде или цело време? Јас ви кажав...

GT: Па на места кај што сте биле Кале, Брвеница, Тетово, тоа е сето Тетовско.

JT: Да, сето е Тетовско. Ќе ви кажам дека во април, 15-ти или 12-ти, 2002 отидов на Кале. Заменик-командир бев на топовско одделение, имавме три противавионски топови на Кале, отидовме таму. Првиот пат кога се дозволи, наводно

jnë të ngjiten te Kalaja, sepse është festë. Përndryshe, Armata ishte e angazhuar, shokët tanë të fundit zbritën në maj 2003. Një vit pas tërheqjes nga pozitat tona nga Kalaja, aty mbetën njësitet speciale, të cilët qëndruan për një vit dhe, fatkeqësisht, u tërhoqën në maj. Ndërsa, te Kalaja gjendet kisha Shën Atanasi, më 15-shin kremtohet Shën Atanasi Veror. Sapo u tërhoq ushtria, e dogjën kishën te Kalaja.

GT: Pas përfundimit të luftës, së bashku me ushtarë të tjerë të Armatës, veteranë të luftës së 2001-shit, krijuat shoqatë dhe e quajtët ZR në 2001-2002. Kjo për shkak se ishit të angazhuar edhe në vitin 2002?

JT: Unë prandaj theksova, do ta theksoj edhe një herë, të fundit nga tanët nga Bërvenica u tërhoqën në qershor 2002. Unë shpeshherë, kur ulemi kështu, do t'ju tregoj se edhe për shoqatën më acaron një gjë. Më së shumti që më acaron është se ne nuk kemi respekt për njëri-tjetrin.

GT: Për kë e ke fjalën? Për veteranët?

JT: Për pjesëmarrësit tanë, përfaqësuesit e Armatës. Te ne flitet, vetë flasim, ka mosrespektim, duke thënë se dikush ka shkuar në mars, dikush në shtator, dikush në dhjetor. Unë them: "Armata kur ka ndërë nevojën për një kuadër – ke shkuar. Atëherë ka pasur nevojë, e kanë thirrur, ka shkuar." Mos harrojmë se qindra të cilët Armata i thërriti në mars, ikën në prill, fshiheshin, vetëm të mos shkojnë. Ata, do ta përsëris, që ishin më të fuqishëm, shkonin jashtë vendit, iknin. Kështu që mbetën vetëm të kësaj klase, klasë kjo e fundit që e kishim në Maqedoni për ta mbrojtur shtetin. Dëshja të them, inicimet, nevrkosjet, se gjoja është shkuar për para...

GT: Ç'mendon ti, shkohej...?

JT: Kush shkoi për para? Unë nuk e di, nuk kam takuar deri më tani dikë që ka shkuar për para. Ne, flas për Armatën, për bërja rezerviste ishte 90-95% të papunësuar. Si në, do të tregoj vetëm një rast kur isha në APJ, gjithashtu isha nënoficer, dhe për çdo stërvitje ushtarake kishim kompensim. Na paguhej çdo ditë,

со примирјето, да дојдат цивили на Кале беше 2 мај. На 2 мај им дозволија кој сака цивил да се качи на Кале, бидејќи празник. Инаку Армијата беше ангажирана, последните наши другари од Кале слегле во мај 2003 година. Една година после повлекувањето на нашите позиции, од Кале останаа специјални единици на Кале кои беа уште цела година и за жал се повлекоа во мај, а на Кале има црква „Свети Атанас“, на 15 мај се празнува Свети Атанас - летен. Само што се повлече војската, ја запалија црквата на Кале.

GT: По завршувањето на војната заедно со други војници од Армијата, ветерани значи од војната во 2001, оформивте здружение и му го дадовте името ЗРВО 2001-2002. Ова е заради тоа што бевте ангажирани и во 2002?

JT: Да. Јас затоа напоменав, пак ќе го напоменам, нашите последни од Брвеница се повлекоа во јуни 2002. Јас многупати, кога вака ќе седнеме, ќе ви кажам и за здружението ме иритира една работа. Најповеќе што ме иритира - што ние меѓусебе не се почитуваме.

GT: На кого мислиш? За ветераните?

JT: За учесниците наши, припадниците на Армијата. Кај нас се зборува, самите, да речам, тој непочит го правиме на тој начин што некој пошол во март, некој пошол во септември, некој пошол во декември. Јас велам: „Армијата почувствувала потреба од таков кадар - тогаш си пошол. Тогаш имало потреба, го викнале и пошол.“ Да не забораваме дека стотици кои ги викаше Армијата во март, во април бегаа, се криеја, сè само да не појдат. Тие, пак ќе се повторам пред малку, што беа помоќните си одеа во странство, бегаа. Така останаа само од таа класа, последната што ја имавме во Македонија, да ја брани нашата држава. Сакав да речам, иницирањата, нервирањата, дека наводно се одело за пари.

GT: Што мислиш ти, се одеше...?

JT: Кој појде за пари? Јас не знам, немам до денеска сретнато некој да оди за пари. Ние, зборувам за Армијата, резервниот состав беше 90-95% невработени. Како во, ќе кажам

ta them kështu popullorçe, që do ta kalonim në stërvitje, ishim në shërbimin e tyre. Tani, në një gjendje lufte, të ndarë nga familja, pa kushte themelore, mos them fare pa kushte, duhet të blesh sapun, duhet të blesh shampo, duhet të blesh shkumë për rruajtje, duhet të... vetëm se të merrim para nga shtëpia për të shkuar ta mbrojmë shtetin dhe ta mbajmë higjienën, kjo ishte turp. Kompensimi ishte 1.050 denarë në ditë. Aktiv-joaktiv, i angazhuar 24 orë, thashë pak më parë, ndodhte të flesh me armatim të plotë dhe me çizme. Sot unë kisha dërguar dikë të shkojë në Seleçka, do ta veshim me rroba ushtarake, do t'i japim pushkë dhe do t'i japim 1.000 denarë për 24 orë të qëndrojnë lartë dhe dikush ta gjuajë kohë pas kohe, të shohim se si do të reagojë, e jo më atje ku ndodhnin ato punë. Normalisht, ndoshta unë nuk ndodha gjatë goditjes së parë, më të fuqishme, por vazhdimisht ndodhnin incidente të tilla. Vetëm se ishte e dhimbshme dhe shumë më vjen keq që kurrë nuk mundëm t'ua kthejmë. Gjithmonë, bëj shaka, ata me plumba – ne me gurrë. Dhe, ne vetëm shënonim kush ka gjuajtur, nga cili pozicion, sa plumba. E, tërë kohën ishim të kontrolluar nga “Dhelprat Qelibare”, nga dhelpra të këtilla dhe të atilla dhe çdo ardhje e tyre, më falni një sekondë...

GT: Ishin njësi të huaja policore dhe ushtarake, ashtu?

JT: Në kamp, të huajt po... Dhe, tashmë e dinim, pas çdo vizite të tyre kishim sulme. Ata vinin në kampin tonë për t'i parë pozicionet tona, nuk e di me çfarë arsytimi, dhe në mbrëmje prit sulm.

GT: Nga cilat shtete ishin ata?

JT: Kishte francezë, kishte gjermanë, kishte norvegjezë, anglezë, nga të gjitha. Këta, më të brengosurit që janë për Maqedoninë edhe sot e kësaj dite, të njëjtit ishin edhe atje.

само еден случај во ЈНА кога бев, исто бев подофицер, на секоја воена вежба имавме надокнада. Ни се плаќаше секој ден, да речам, вака народски, кој ќе го поминевме на вежба, во нивно допство бевме. Сега, во воена ситуација, одделени од семејство, без основни, да не речам, никакви услови. Треба да си купиш сапун, треба да си купиш шампон, треба да си купиш пена за бричење, треба да се... и уште од дома да си носевме пари за да одиме да ја браниме државата и да си ја одржуваме хигиената - тоа беше срамота. Надокнада имавме од 1050 денари на ден. Активно-неактивно, ангажиран 24 часа, реков пред малку, со сета воена опрема се случуваше, пак ќе речам, се спие во чизми. Па, денеска јас, би пратил некој да појде онде на Селечка (планина над Прилеп), ќе го облечиме во војнички [алишта], ќе му дадеме пушка и ќе му дадеме 1000 денари за 24 часа да стои горе и некој одвреме-навреме ќе му пукне, да видиме како ќе реагира, а не таму каде што се случуваа работи. Нормално, може јас не бев во тој прв, најжесток удар, ама цело време имавме такви инциденти. Само беше жално и многу жалам што никогаш не можевме да возвратиме. Секогаш, се смеам, тие со куршум - ние со камен. И ние само си запишувавме: кој истрелал, од која позиција, колку куршуми. А, цело време бевме контролирани од „Килибарни лисици“, од овие лисици, вакви-такви и секое нивно доаѓање, се извинувам само на секунда...

GT: Тоа во странски полициски и воени единици, така?

JT: Во логорот, странците да... И веќе знаевме, после секоја нивна посета имаше напад. Тие идеја со цел кај нас во логорот да ги видат нашите позиции, со изговори не знам какви и вечерта очекувај напад.

GT: Од кои држави беа тие?

JT: Па, имаше Французи, имаше Германци, имаше Норвежани, Англичани, од сите. Овие, најзагрижени што се за Македонија и ден-денеска, истите и тие беа таму!

GT: E prekëm pak më parë, ndoshta mund të na tregosh për aktivitetet e shoqatave që i keni, shoqatat e veteranëve të pjesëtarëve të Armatës 2001-2002. Do të ishte mirë të na tregosh se ç'bëni, pse u tubuat?

JT: Nga fundi i vitit 2002 u shfaq një iniciativë për t'u formuar shoqata e pjesëmarrësve në konfliktin luftarak 2001-2002. Mbledhja e parë ndodhi në Qendrën për Punë Sociale, në sallën e tyre, një takim i pjesëmarrësve dhe u zgjodh një trup që u obligua të regjistrojë një shoqatë. Mes tyre, të parëve, kisha fatin të jem edhe unë. Jam, të them, nga dita e parë e shoqatës deri sot e kësaj dite. Si shoqatë e parë në Republikën e Maqedonisë shumë lehtë u regjistruam. Ende ishte situata e nxehtë, nuk e di, mendoj se nëse nuk na pranoinin, mendonin se do të ketë një revoltë më të madhe. Për një periudhë shumë të shkurtër, në Gjyqin Komunal, siç shkon ajo procedurë, u regjistruam si shoqatë. Qëllimi i shoqatës sonë ishte si pjesëmarrës në këtë konflikt të kërkojmë disa të drejta të cilat na takojnë, si pjesëmarrës në mbrojtjen e Republikës së Maqedonisë. Duke i parë, të them, mbrojtësit tanë të mëparshëm, pjesëmarrësit në Luftën e Dytë Botërore, partizanët, se kanë shoqatën e vet, se kanë privilegje, ne shpresonim jo se do të kemi privilegje siç kanë ata, por, megjithatë, së paku dikush do të na thotë: "Faleminderit që dolët ta mbronit Republikën e Maqedonisë". Me këto mendime, me këtë ide, e koordinuam shoqatën dhe filluam të punojmë. S'kishim zyra, tuboheshim te ish-Hotel Shkupi dhe pastaj, me shumë lutje, na lejuan që të mblidhemi në sallën e Pallatit të Oficerëve të atëhershëm. Përvjetorin e parë të Shoqatës e shënuam atje, në pallatin e ARM-së. Filluam të kërkojmë nga Komuna, nga Ministria, të na ndajnë një hapësirë ku do të mund t'i kryenim lirshëm aktivitetet tona. Filluam të dërgojmë shkresa, deri te ministritë, deri te Qeveria, se kërkojmë së paku të kemi sigurim shëndetësor falas apo jo sig... për sigurim, të them, të mund të... sepse pas konfliktit u shfaq një, ne e kemi biseduar këtë, sindromë pasluftë, e cila si pasojë e shumë situatave stresuese, e dimë kur një organizëm çlirohet, pastaj katastrofë mund të ndodhë, na vdiqën shumë shokë pastaj...

GT: Начнавме малку преѓеска, можеби можеш да ни кажеш за активности во здруженијата што ги имате, ветерански здруженија на припадници во Армијата 2001-2002, би било убаво да ни раскажеш што правите, зошто се здруживте?

JT: Кон крајот на 2002 се појави една иницијатива за да се формира здружение на учесници во воениот конфликт 2001-2002. Првиот состанок се случи во Центарот за социјални работи, во нивната сала, една средба на учесниците и се избра едно тело кое беше задолжено да регистрира здружение. Меѓу тие, во првите, имав среќа да бидам и јас. Сум, да речам, од првиот ден во здружението до ден-денеска. Како прво здружение во Република Македонија бевме многу лесно регистрирани. Уште беше жешка ситуацијата, не знам, мислам дека ако не нè прифатеа, мислеа дека ќе има поголем револт. За многу краток период во Општинскиот суд, како што оди таа процедура, бевме регистрирани за здружение. Целта на нашето здружение беше како учесници во тој конфликт да побараме некои права кои ни следуваат како учесници во одбраната на Република Македонија. Гледајќи ги нашите претходни, да речам, бранители, учесниците во Втората светска војна, партизаните, дека имаат свое здружение, дека уживаат привилегии, ние се надевавме, не дека ќе имаме привилегии како тие што ги имаат, но сепак, во најмала рака некој ќе ни рече: „Благодарам што излеговте да ја браните Република Македонија“. Со таа мисла, со таа идеја, го координиравме здружението и почнавме да работиме. Немавме просторија, се збиравме во некогашен „Хотел Скопје“ и после со повеќе молби ни дозволија да се збираме во салата на тогашниот Офицерски дом. Првата годишнина на Здружението и таму ја одбележавме, во домот на АРМ. Почнавме да бараме од Општината, од Министерството, да ни се додели просторија каде слободно би ги обавувале нашите активности. Почнавме да праќаме дописи, до министерствата, до Владата, дека бараме во најмала рака да имаме здравство, бесплатно здравствено осигурување или не осиг... за осигурување да речам, да можеме... зашто после тој конфликт се јави еден, ние сме дискутирале, пост-воен синдром, кој како слет на многу стресни ситуации, знаеме кога еден организам ќе се ослободи после, катастрофа може да се случи, ни починаа многу другари после...

GT: Si pasojë e sindromës pas-traumatike?

JT: Si pasojë e... po. Filluam, por, fatkeqësisht, ku e nisëm aty edhe mbetëm.

GT: Mund të na e sqarosh?

JT: Sqarimi: 17 vjet takimi i fundit i shoqatës. Për 17 vjet, 17 herë nuk na ka pranuar askush nga shteti. Duke filluar nga ministri e mbrojtjes popullore, nga kryeministri, nga presidentët, gjithkund deri më sot përballëmi me dyer të mbyllura. Se cili është problemi, as sot e kësaj dite nuk mund ta sqarojmë se çfarë ndodh me ne, për dallim nga pala tjetër, të cilët nën thonjëza kërkonin më shumë të drejta për një jetë dinjitoze. Fituan gjithçka që kërkuam, fitojnë edhe sot e kësaj dite. Ne, fatkeqësisht, nuk mundemi. Unë u ktheva si invalid lufte, jam invalid lufte, grupi i tetë, përgjithnjë, kështu që si invalid vetëm kam të drejtë të shërohem falas, të drejtë tjetër nuk kam. Dhe, marr kompensim prej 4.000 denarëve në muaj.

GT: Invaliditetin e ke...

JT: 40%.

GT: ...për shkak të veprimeve luftarake? Për shkak të pjesëmarrjes në luftë?

JT: Po, sëmundje e fituar gjatë konfliktit.

GT: Pak e preke këtë temë, por, të të pyes: Çfarë ua zë për të madhe të tjerëve?

JT: Unë asgjë nuk ua zë për të madhe të tjerëve. Unë vetëm, hajde ta them, të korrigjohem, një vërejtje kam. Deri në atë ditë, të them, mars 2000, 2001, askujt që ka qenë nga ana tjetër në Republikës tonë të Maqedonisë nuk i është ndaluar të flasë në gjuhën amtare, ta mësojë gjuhën amtare, të lëvizë lirshëm, të shfrytëzojë dokument udhëtimi. Kishin të drejta të barabarta me mua. Unë kam, edhe atëherë kam pasur miq të kombësisë shqiptare apo myslimanë, kurrë s'kanë qenë të diskriminuar. Por, kjo ishte vetëm një arsye për të filluar një luftë me prapavijë të madhe politike.

ГТ: Како последица на пост-трауматски синдром?

ЈТ: Како последица на така... да. Почнавме, ама за жал, каде што почнавме и таму останавме.

ГТ: Образложи ни?

ЈТ: Образложение: 17 години последна средба од здружение. За 17 години, 17 пати не сме примени од никого во државава. Почнувајќи од министри за народна одбрана, од премиери, од претседатели, сегде до ден-денеска наидуваме на затворени врати. Кој е проблемот и ден-денеска не можеме самите да си одгатнине што се случува со нас. За разлика од другата страна кои во наводници бараа права поголеми за достоин живот. Добија сè што побараа. Добиваат и ден-денеска. Ние за жал не можеме. Јас се вратив како воен инвалид, сум воен инвалид од 8-ма група, за постојано и права единствено како инвалид имам право да се лекувам бесплатно, друго право немам ништо. И добивам надокнада од 4.000 денари месечно.

ГТ: Инвалидноста ти е...

ЈТ: 40%.

ГТ: ...заради воените дејства? Заради учество во војната?

ЈТ: Да, стекнат со болест во време на конфликтот.

ГТ: Малку ја начна темата, но да те прашам: што им замеруваш на другите?

ЈТ: Јас ништо не им замерувам на другите. Јас само една, ајде да речам, ќе се поправам, една замерка имам. До тој ден, да речам, март 2000 година, 2001, на никого кој бил од другата страна од нашата Република Македонија не му беше забрането да зборува на својот мајчин јазик, да го изучува својот мајчин јазик, да се движи слободно, да користи патна исправа. Имаа право подеднакво како мене. Јас имам и тогаш имав пријатели и сега имам пријатели по народност Албанци или муслимани, никогаш не беа дискриминирани. Него, тоа беше само изговор за да се почне некоја војна со голема политичка заднина. Тука

Këtu dikush luajti ndonjë lojë tjetër, të cilën unë ndoshta nuk jam në gjendje ta kuptoj, por nuk ishin të drejtat, të drejtat e njeriut arsye për luftë. Nëse kërkoheshin të drejta, kishte mënyra se si të gjenden të drejtat, kurse me vrasje, me luftëra, vështirë.

GT: Çfarë ua zë për të madhe tuajve?

JT: Të mive ua zë për të madhe, së pari sjelljen ndaj të vetëve. Po filloj, të them, nga organet më të larta, nga Qeveria. Atëherë kur shtetet e huaja na thanë se keni të drejtë ta zgjidhni problemin, ne, jo ne, ata të cilët bënë politikë, nuk dëshironin të reagojnë ndryshe, më ashpër, që për një kohë të shkurtër të qetësohet konflikti. Deri më sot e shohim se e tëra ka qenë interes dhe ua zë për të madhe tanëve se e shfrytëzuan atë situatë për t'u pasuruar personalisht, për qëllime private e shfrytëzuan luftën.

GT: Nëse ke diçka që do ta thuash dhe s'të kam pyetur, ja hapësira – lirisht.

JT: Dua të them dhe do ta përsëris: raporti i shtetit ndaj pjesëmarrësve të vet në mbrojtjen e Republikës së Maqedonisë, nuk kemi të drejta, përveç të drejtën e votës, për asgjë tjetër. Nuk kemi të drejtën e sigurimit shëndetësor falas, nuk kemi të drejtë në institucion më të lartë, mendoj për shëndetësi, të shërohet pjesëmarrësi falas, nuk kemi të drejtë. Pse? Thashë edhe më parë, edhe familjet tona janë viktime aq sa jemi ne, familjet tona duhet të shkojnë të shërohen. 90% të atyre që merrnin pjesë atëherë edhe sot e kësaj dite janë të papunë, pa çështje të zgjidhur për banim, pa asnjëfarë kujdesi nga shteti. Fëmijët tanë nuk e kanë të drejtën e shfrytëzimit falas të konviktit, të internatit, nuk kanë të drejtën e shkollimit falas. Shteti absolutisht nuk brengoset për ne, absolutisht. Brenga e vetme e shtetit shfaqet vetëm para zgjedhjeve. Atëherë kur vijnë te ne, ende u duhemi, na premtojnë si fëmijëve dyvjeçarë në kopsht: "Do ta shihni kur to vijmë ne" dhe vërtet kanë qenë në të drejtë. Pasi i vendosim në pozita, e shohim se vërtet kur vijnë bëhen gjithçka. Sidomos, dua të them, unë e thashë sivjet në Karpallak, por ishte një situatë e dhimbshme, se nëse vazhdon kështu, vitin e ardhshëm mund të mos marrim pjesë, nuk do të shkojmë në Karpallak. Sivjet kjo ditë u shënuar vetëm nga një ekip

некој играше некоја друга игра, која да речам јас за мене можеби не сум во состојба да ја разберам, ама не беа правата, човечки права причина за војна. Ако се бараше право, имаше начин да се најдат права, а со убиства, со војни, тешко.

ГТ: А, што им замеруваш на своите?

JT: На своите им замерувам, како прво односот кон своите. Почнувам од, да речам, од највисоките органи, од Владата. Тогаш кога странските, да речам, држави, ни рекоа дека имате право да го решите проблемот, ние, не ние, тие кои ја водеа политиката не сакаа може да реагираат поинаку, жестоко, за кратко време да се смири конфликтот. До денеска гледаме дека сето било интерес и нашите им замерувам дека ја искористија таа ситуација за лично богатење, за приватни, како да речам, за приватни цели ја искористија таа војна.

ГТ: Ако имаш нешто што би сакал да го кажеш, а не те прашав, ова е простор - слободно.

JT: Сакам да кажам и пак ќе кажам: односот на државата спрема своите учесници во одбраната на Република Македонија, немаме право освен за гласање за ништо друго. Немаме право на бесплатно здравствено [осигурување], немаме право во повисока институција, мислам од здравство, да се лечи учесник бесплатно, немаме право, зошто, јас реков префеска и нашите семејства се жртви колку ние, нашите семејства да појдат да се лекуваат. 90% од тие кои тогаш учествуваа и ден-денеска се невработени, без станбено, решено станбеното прашање, без никаква, никаква грижа на државата. Нашите деца немаат право на бесплатно користење на студентски дом, на интернат, немаат право бесплатно да се школуваат. Државата апсолутно не се грижи за нас, апсолутно. Единствената грижа на државата е само во време на предизборие. Тогаш кога ќе дојдат кај нас, сè уште сме им требале, ни ветуваат како на деца во забавиште бар 2 години: „Ние кога ќе дојдеме ќе видите“, и вистина биле во право. Од кога ќе ги ставиме на позиција гледаме дека навистина тие кога ќе дојдат, ќе биде сè. Посебно сакам да кажам, јас кажав годинава на Карпалак, ама беше една жална ситуација, што ако продолжи вака, ние в година може нема

gazetarësh, nga “Lider”-i i Tetovës. Nuk mori pjesë as televizioni shtetëror, as ata privatët, as që ishte dikush për ta mbuluar këtë ngjarje. Unë atje...

GT: E gjithë kjo te lokacioni...?

JT: Po, te lokacioni i Karpallakut. Unë atje e mora të drejtën, do t’jua them edhe këtë, harrova, e ftova kryeministrin. Ne me kryeministrin, para pesë, tashmë gjashtë vjet, nënshkruam një memorandum për bashkëpunim. Në kohën kur ai ishte nënkryetar i Lidhjes Socialdemokrate dhe ishte mysafir te shoqata jonë në Prilep.

GT: Flisni për kryeministrin aktual?

JT: Për atë aktual, për Zoran Zaevin, po. Nënshkruam memorandum për bashkëpunim, me të cilin u obliguam se do të bashkëpunojmë dhe “nëse ne vijmë në pushtet”, deklaroi kryeministri i tashëm, “do t’i zgjidhim të gjitha problemet tua”. Se cilat janë problemet, ne ia parashtruam 8-9 kërkesa, për të cilat, në mënyrë triumfale, tha: “Këto katër janë të zgjidhura, gati që tani, ndërsa për të tjerat do të merremi vesh”. Ne, do ta përsëris, kërkonim: arsim, shëndetësi, punësim, zgjidhje të çështjes së banimit, të them, çështje banimi dhe gjëra të tilla. Ne nuk kërkuam dhe as sot nuk kërkojmë nga shteti të na japë para, të na japë nga një milionë euro, shkon – jetoni! Ne kërkojmë të na respektojnë si njerëz të cilët e vunë jetën e tyre si mburojë të shtetit. Unë them, nga një copë letrë të na jepnin, në të cilën do të shkruajë: “Faleminderit që morët pjesë në mbrojtjen e Republikës së Maqedonisë”. S’kemi asgjë. Një kohë na e ndaluan lëshimin e vërtetimit se jemi pjesëmarrës, e jo më shumë. Dhe, ku e kisha fjalën, e thirra kryeministrin Zaev për t’ia rikujtuar se ai është nënshkrues i këtij memorandum. Tre vjet janë në pushtet, tre vjet s’kemi asnjë kontakt, gjithçka u harrua. Gjithçka u harrua. Prandaj jam shumë i dëshpëruar edhe nga pushteti i mëparshëm, kur e dëgjonim kryeministrin e atëhershëm se si thotë se do ta propozojmë ligjin në seancë parlamentare dhe do të votojmë kundër, në llogarinë tonë. Dhe, e njëjta gjë na ndodh edhe sot. Dhe, të them se ata që punojmë, bindshëm punojmë vetëm në Ndërmarrjen Komunale, ne jemi, pa ofendim, edhe unë jam pjesë

и да учествуваме, нема да појдиме на местото на Карпалак. Годинава денот беше одбележан само со една новинарска екипа од „Лидер“ од Тетово. Не присуствуваа ни државна телевизија, ни приватни, ни имаше некој да го покрие настанот. Јас таму...

ГТ: Ова е сето на локацијата...?

JT: Да, на местото на Карпалак. Јас таму си зедев за право, ќе ви кажам и тоа, забораив, го повикав премиерот. Ние со премиерот, пред 5, еве веќе 6-та година, имахме потпишано меморандум за соработка. Во времето тој беше тогаш потпретседател на Социјалдемократскиот Сојуз и беше гостин дојден во здружението кај нас во Прилеп.

ГТ: Зборувате за актуелниот премиер?

JT: За актуелниот, Зоран Заев, да. Потпишавме меморандум за соработка, меѓу кој се обврзавме дека ќе соработуваме и: „ако дојдиме ние на власт“, изјавува сегашниот премиер, „дека ќе ги решиме сите ваши проблеми“. Кои се проблемите ние му така, посочивме 8-9 барања, од кои тука триумфално тој рече: „Овие четириве се решени, готово уште сега, а за другиве ќе се договориме.“ - Ние, пак ќе речам, баравме: образование, здравство, вработување, решавање на станбени, да речам, на станбени проблеми и таква работа. Ние не баравме и денеска не бараме од државата да ни даде нас пари, да ни даде по 1 000 000 евра, одете - живејте! Ние бараме да не почитуваат како луѓе кои го ставија својот живот на браникот на државата. Јас велам, по едно парче хартија да ни дадеа, да пишуваше: „Благодарам што учествувавте во одбраната на Република Македонија“. Немаме ништо. Едно време ни забранија да ни издаваат уверенија дека сме учесници, а не нешто друго. И ми беше зборот, го повикав премиерот Заев, да го потсетам дека тој е потписник на меморандумов. Три години се на власт, три години апсолутно немаме никаков контакт, сè се заборава. Сè се заборава. И затоа сум многу разочаран и од претходната власт, кога таму премиерот го слушавме, тогашен, кога велеше дека ќе го предложиме законот на собраниска седница и ќе гласаме против, на сметка наша. И истото ни се случува и денеска. И да кажам дека тие што работиме, убедливо работиме само во

e tyre, pastrues me fshesa, ata të cilët i punojmë punët më të ulëta apo mund të punojë ndonjëri, të ketë funksion më të lartë, të jetë sigurim në ndonjë agjenci. S'jemi për gjë tjetër. Dhe, edhe ne kemi fëmijë me fakultet, kemi fëmijë inteligjent. Domethënë pjesëmarrja jonë është si dënim. Unë them se nëse ishim në anën tjetër do të kishim të gjitha privilegjet. Ndërsa, luftëtarët e, si t'i quaj, UÇK-së, të gjithë marrin pensione. Ne lusim për një denar dhe askush nuk na dëgjon. Para do kohe bënin grevë, 24.000 denarë pension qenkan pak për ta, ndërsa ne... Nuk e di, nuk mund ta krahasoj dhe prandaj jam shumë i revoltuar. Ne, në njërin nga ato kërkesa kërkuam vetëm që personi i cili do të arrijë të shkojë në pension, të marrë 100 euro, si një shtesë për pjesëmarrje në konflikt. Nuk ka para. Ndërsa për të tjerët gjithçka.

GT: Nga e ke këtë informatë se pjesëmarrësit e UÇK-së marrin pension nga shteti?

JP: Epo, tani para dy javëve kishim grevë, u bë publike, pjesëmarrësit gjatë konfliktit nga UÇK-ja në 2001-shin, pensionistët të cilët marrin 24.000 denarë dolën në protestë sepse pensionet i kanë të ulëta. Ndërsa, të gjitha këto informata, të them, normalisht se zyrtarisht nuk janë të vërtetuara nga askush, por, megjithatë, arrijnë deri te veshi i publikut dhe kjo na acaron edhe më shumë, por, për fat të keq, ne maqedonasit, në Republikën tonë të Maqedonisë, nuk mund të mbështetemi te maqedonasit.

GT: Faleminderit.

JT: S'ka për se.

Комунално претпријатие, сме, без навреда и јас сум дел од нив, метачи, кои ги работиме најниските работи или може да работи, да има повисока функција, да биде обезбедување во некоја агенција. За друго не нè бива. А и ние имаме деца со факултет, имаме интеллигентни деца. Значи нашето учество е како казна. Јас велам ако бевме на другата страна ќе ги имавме сите привилегии. А, борците на, како да ги речам, на ОНА, сите земаат пензии. Ние молиме за еден денар, никој не нè слуша. Некни штрајкуваа, 24.000 денари пензија им била мала, а ние... не знам, не можам да споредам и затоа сум многу револтиран. Ние, во едно од тие барањата побаравме само за лице кое ќе доживее, да појде в пензија, да зема 100 евра како некој додаток за учество во конфликтот. Нема пари. Додека за другите сè и сешто.

ГТ: Од каде ти е оваа информација дека учесниците од ОНА земаат пензија од државата?

ЈТ: Па, сега имавме ние пред две недели штрајк, јавно беше објавено, од учесниците, во конфликтот, на ОНА, 2001, пензионерите кои земаат 24.000 денари излегоа на протест бидејќи им се мали пензиите. А, инаку сите овие информации, да речам, нормално дека официјално од никого не се потврдени, ама сепак стигнуваат до ушите на јавноста и нас уште тоа повеќе нè иритира, но за жал, ние Македонци, во своја Република Македонија, не можеме да се потпреме на Македонците.

ГТ: Фала ти.

ЈТ: Нема зошто.

Dime Risteski

“Sapo e mora pushkën, më qëlluan dhe më ra pushka dhe aq ishte dhe aq zgjati, sekonda ishin në pyetje.”

Диме Ристески

„Таман ја зедев пушката, тогаш ме погодија и ми падна пушката и толку беше и толку и траеше, секунди беа во прашање.“

GORAN TALESKI: Prezantohu, të lutem!

DIME RISTESKI: Unë jam Dime Risteski, pjesëmarrës në ngjarjet e Karpallakut dhe atje u plagosa, jam invalid lufte, i katëgorisë së 9-të.

GT: Ç'do të thotë kjo?

DR: Kjo do të thotë se në trup kam copëza metali, nga plagosja që më ndodhi atëherë dhe ato do të qëndrojnë brenda përgjithmonë. Nuk nxirren sepse gjenden në vende kritike, nëpër nerva. Gjegjesisht unë kam 30% dëmtim dhe isha në Spitalin Ushtarak të dy mjekë, të njëjtin mendim ma thanë – se nëse nxirren, mund të ndodhë lëndim gjatë intervenimit dhe të mos më punojnë gishtat më.

GT: Hajde, ngadalë, do t'i kthehem kësaj. Kur ishe në shërbim ushtarak?

DR: Shërbimin ushtarak e bëra në '91-'92, në Nish dhe Mitrovicë.

GT: Kjo i bie një nga gjeneratat e fundit të APJ-së, nëse jo edhe e fundit?

DR: Po, po. U ktheva më 16 prill.

GT: '92?

DR: '92, po.

GT: Ku the se shërbeve, në Nish dhe...?

DR: Së pari në Nish, pastaj në Mitrovicë të Kosovës. Dhe, as atje nuk ishte aq mirë.

GT: Siç the edhe vetë, je pjesëmarrës në ngjarjet e Karpallakut. Kur të erdhi ftesa për t'u paraqitur në Armatë në vitin 2001?

DR: Kështu, tani, ne faktikisht, shumica ishim vullnetarë.

ГОРАН ТАЛЕСКИ: Те молам претстави се.

ДИМЕ РИСТЕСКИ: Јас сум Диме Ристески, учесник на настаните на Карпалак и таму бев ранет, јас сум воен инвалид, од 9-та категорија.

ГТ: Што значи тоа?

ДР: Тоа значи дека во мене имам гелери - парчиња метални, со повредата што беше тогаш и тие ќе си стојат за навек. Не се вадат тие затоа што се најдуваат на критични места, по нервите. Односно јас имам веќе 30% оштетување и бев јас во Воена болница кај двајца доктори, истото мислење ми го кажаа: дека ако се вадат можно е да настане повреда при интервенцијата и да не ми работат прстите.

ГТ: Ајде полека, ќе се вратиме на тоа. Кога служеше воен рок?

ДР: Воен рок служев '91 - '92, Ниш и Митровица.

ГТ: Тоа би било една од последните генерации во ЈНА, ако не и последна?

ДР: Да, да. 16 април се вратив.

ГТ: '92?

ДР: '92, да.

ГТ: Каде рече служеше, во Ниш и?...

ДР: Прво Ниш, па Косовска Митровица. И таму не беше сјајно.

ГТ: Како што и самиот рече, учесник си во настаните на Карпалак. Кога ти стигна поканата да се пријавиш во Армија во 2001?

ДР: Вака сега, ние фактички повеќето бевме доброволци.

GT: Domethënë, je paraqitur vullnetarisht?

DR: Po.

GT: Kur e bëre këtë?

DR: Disa ditë para ndodhive që ishin. Ishim një javë në kazerme, si një mini-trajnim, ta them kështu, për gjuajtje ishim në Lekovë lart. Shkrepëm disa plumba dhe shkuam. Domethënë, nuk ishte ndonjë trajnim, ta themi i rreptë, sa për t'u kujtuar.

GT: Atëherë, të fokusohemi te 8 gushti 2001.

DR: Mundet.

GT: A mund të na e përshkruash atë ditë, duke filluar nga mëngjesi, nga nisja e varganit e tutje?

DR: U nisëm në mëngjes në ora 06:15 nga kazerma. Rrugës kishim dy apo tre ndalime. Së pari u ndalëm në Pletvar, më kujtohet, mbushnim ujë. Ndalimi më i gjatë ishte para Shkupit, mendoj se Kulla quhet vendi ku u ndalëm, i madh...

GT: Mes Velesit dhe Shkupit?

DR: Po. Parking i madh, këtu u ndalëm, hëngrëm mëngjes, kështu disi ishte. Mund të ishte edhe gjysmë ore, kështu disi, dhe pastaj vazhduam dhe ndodhi ajo që ndodhi rrugës...

GT: Sa automjete ishit në vargan?

DR: Domethënë, ishim dy autobusë, kamioni në të cilin u vranë kolegët, të them, dhe përpara ishte hermelina, ndërsa në bishtin e varganit ishte furgoni. Një furgon i kuq, civil, me major Rashiqin. Ky furgon, falë urdhërit të Rashiqit, dhe hallall i qoftë për këtë, shumë veta e fajësojnë, gjoja është tërhequr, ka ikur, por sikur të vazhdonte, do të kishte shumë më shumë viktime. Domethënë, ai ka urdhëruar që të kthehen te kazerma në Shkup.

ГТ: Значи се пријави доброволно?

ДР: Да.

ГТ: Кога го стори тоа?

ДР: Ами, неколку дена пред настаниве што беа. Бевме една недела в касарна, како мини обука, да речам, на гаѓање бевме Леково горе. Испукавме по некој куршум и заминавме. Значи, не беше некоја обука, да речиме строга, колку потсетување.

ГТ: Тогаш, да се фокусираме на 8 август 2001.

ДР: Може.

ГТ: Дали можеш да ни го опишеш тој ден, почнувајќи од утрото, од тргнувањето на конвојот, па сè понатаму?

ДР: Тргнавме сабајлето во 06:15 од касарна. Попат имавме на 2 или на 3 места застанување. Прво застанавме на Плетвар, се сеќавам, вода полневме. Најголемото застанување беше пред Скопје, мислам дека Кула се вика местото, тука каде што застанавме, огромно...

ГТ: Помеѓу Велес и Скопје?

ДР: Да. Паркинг голем, тука останавме, доручкувавме, така нешто беше. Може и пола час да се задржавме, така нешто и после продолживме и се случи тоа по пат што се случи...

ГТ: Колку возила бевте во конвојот?

ДР: Значи, бевме два autobusi, камионот каде што загинаа колегиве - да речам и напред имаше хермелин, а на опашкава - да речам, од конвојот беше комбе. Црвено комбе, цивилно, со мајор Рашиќ. Тоа комбе, благодарение на наредбата на Рашиќ и алал да му е за тоа, многу луѓе го окривуваат, демек ете се повлекол, избегал, ама ако продолжеше, ќе имаше уште многу повеќе жртви. Значи тој наредил да се вратат в касарна во Скопје.

GT: Furgoni?

DR: Po. Faktikisht ua shpëtoi jetën atyre njerëzve. Nëse vazhdonin, do të vriteshin.

GT: Sa veta ishin në furgon?

DR: Nuk e di saktë, nuk e di. Me rëndësi, me siguri ishin rreth 10 veta, kështu disi. Domethënë, do të kishte...

GT: Domethënë, nuk ishin vetëm vozitësi dhe majori?

DR: Po, po, po, kishte edhe të tjerë.

GT: Dime, siç the, pas ndalimit te Kulla, vazhduat, supozoj e kaluat Shkupin dhe vazhduat në autostradën Shkup - Tetovë. Sulmi ishte, siç the, te Karpallaku. T'u kthehemi çasteve kur ndodhi sulmi. Mund të rikujtohesh?

DR: Kjo nuk harrohet. Nuk mund të mos rikujtohem. Prapa ishim ulur tre veta, në sediljet e prapme.

GT: Në cilin autobus ishte ti?

DR: Unë isha në autobusin te Borçja, vozitësi i ndjerë, ai që vdiq. Regani ishte përpara, ne ishim të dytët. Ishim të ulur unë, Marjani dhe Bllagojçe Slivoski. Askush nuk priste se do të ndodhë kjo, unë personalisht pushkën e kisha nën sedilje. Vetëm Slivoski, por ai para nesh kishte bërë disa turne, 7-8 muaj merrte pjesë atje. Ai e dinte vendin dhe e kishte përgatitur pushkën pa na treguar, për të mos krijuar panik dhe ai hapi zjarr. Unë nuk ia dola. Sapo e mora pushkën nga poshtë, më qëlluan dhe më ra pushka dhe aq ishte dhe aq zgjati, sekonda ishin në pyetje.

GT: Ç'ndodhte...?

DR: Vetëm kaluam me shpejtësi dhe... nëse ndaleshin vozitësit, kjo do të ishte një katastrofë e madhe. Ishim 118 veta, të gjithë do të vriteshim. Si do dilnim nga autobusi, me rend do të na shfarosnin.

ГТ: Комбето?

ДР: Да. Фактички им ги спаси животите на луѓето. Ако продолжеа ќе изгинеа.

ГТ: Колку лице беа во комбето?

ДР: Не знам точно, не знам. Важно, сигурно беа 10-тина може, така нешто. Значи ќе имаше...

ГТ: Значи не беше само возачот и мајорот?

ДР: Да, да, да. Имаше и други.

ГТ: Диме, како што рече, после застанувањето на Кула, продолживте, претпоставувам Скопје го поминавте и оттука на автопатот Скопје-Тетово. Нападот беше, како што спомна, на Карпалак. Ајде да се вратиме на самите моменти кога беше нападот. Дали може да се присетиш?

ДР: Тоа не се заборава. Не може да не се присетам. Назад седевме тројца, на задните седишта.

ГТ: Во кој автобус беше ти?

ДР: Јас бев во автобусот кај Борче, покојниот возач, што почина. Реган беше напред, ние бевме втори и седевме: јас, Марјан и Благојче Сливоски. Никој не очекувавме дека ќе се случи тоа. Мене лично пушката ми беше под седиште. Единствено Сливоски, ама тој пред нас имаше неколку смени направено, 7-8 месеци таму учествуваше. Тој го знаел местото и си ја репетирал пушката без да ни каже нас, да не крева паника и тој отвори оган. Јас не стигнав. Таман ја зедев пушката одоздола, тогаш ме погодија и ми падна пушката и толку беше и толку и траеше, секунди беа во прашање.

ГТ: Што се случуваше...?

ДР: Само прошишавме и... ако застанеа возачиве, тоа ќе беше голема катастрофа. 118 бевме сите, сите ќе испогиневме. Како ќе излегувавме од автобуси - така ќе нè косеа.

GT: Vozitësit, domethënë, mbaruan një punë të madhe që të shpëtoni?

DR: Po, domethënë, për të gjithë vozitësit po flas, domethënë edhe Regani edhe Borçija edhe hermelinën që e vozitnin edhe këndeј me Rashiqin që ishin, të gjithë e kryen punën e vet.

GT: Ç'ndodhi kur filluan të shtënat, si dukeј atmosfera në autobus?

DR: Ne bisedonim, bënim shaka, qeshnim dhe përnjëherë, vetëm filluan të thyhen xhamat. Në çastin e parë madje as që isha i vetëdiјshëm ç'po ndodh, kur e shoh, filloi të më rrjedhë gjak. Mendova se është ai pranë meje, se ai është qëlluar. Unë nuk e mora vesh në fillim. Pash gjak në këmishën e tij. "Heј" – thash – "e qëlluan Marjanin", kur mua m'u shtang dora, "ore" – thash – "unë jam qëlluar". Së pari mendova se Marjani është qëlluar, në çastin e parë nuk...

GT: Nuk e ndjeve?

DR: Nuk e ndjeva. Pastaj, pas disa sekondave, e pash se më ishte shtangur dora dhe mu nxi këtu dhe...

GT: Ku ishte qëlluar saktësisht?

DR: Këtu, këtu janë copëzat (tregon parakrahun).

GT: Kjo është te parakrahu, domethënë në dorën e majtë?

DR: Parakrahu, po, po.

GT: Ndërsa, plumbi doli nga dora?

DR: S'ka plumb, copëza janë. Copëza metali.

GT: Preј çkaje janë?

DR: Me siguri janë nga minahedhësi, diçka e tillë. Me siguri.

ГТ: Возачите, значи, завршија голема работа за да се спасите?

ДР: Да, значи, за сите возачи, за сите зборувам, значи и Реган и Борче и хермелинот што го возеа и ваму со Рашиќ што беа, сите си ја завршија својата работа.

ГТ: Што се случуваше кога почна пукањето, како изгледаше во автобусот атмосферата?

ДР: Ние си разговаравме, си се шалевме, се смеевме и одеднаш, само почнаа стаклава да се кршат. Во првиот момент дури и не бев свесен што се случува, кога гледам, почна крв од кај мене. Јас помислив дека тој до мене што е, е погоден. Јас не се сетив во првиот момент. Видов на кошулата негова крв, „Еј“ - реков: „го погодија Марјан“ - кога, мене кога ми се здрви раката, оп, „Абе“ - реков: „јас сум бил погоден“. Јас прво помислив дека Марјан е погоден, во првиот момент не се...

ГТ: Не почувствува?

ДР: Не почувствував. Отпосле, после некоја секунда, се сетив дека ми се здрви раката и ми помодре овде и...

ГТ: Каде беше погоден точно?

ДР: Овде, овде се парчињата (покажува на подлактицата).

ГТ: Тоа е во подлактицата, значи на левата рака?

ДР: Подлактица, да, да

ГТ: А, куршумот излезе од рака?

ДР: Нема куршум, парчиња се, гелери. Гелери, метални парчиња.

ГТ: Од што се?

ДР: Тоа е најверојатно или од рачен фрлач, минофрлач, така нешто. Најверојатно.

GT: Si kanë arritur deri te ty?

DR: E, hajde, de.

GT: Pastaj? E ndjeve se të rëndoi dora, ç'ndodhte?

DR: Pastaj, vozitësit vazhduan të vozisin, me goma të shpërthyera dhe, ta theksoj këtë, diku tetë kilometra e 600 metra mendoj se ishte vozitja dhe u ndalëm, morëm pozicionet në rrugë. Vinte një autobus i zbrazët prej atje.

GT: Prej ku?

DR: Prej Tetove drejt Shkupit. Ishte një autobus i kaltër, u ngarkuan njerëzit, ndërsa unë, Rubinçoja i ndjerë, i cili u plagos me mua, dhe ai rreshteri Goce, ndaluan një Tojota të OSBE-së. Brenda ishte një grua dhe përkthyesi, me gjasë ishte shqiptar. Mos paragjykoj, por mendoj se ishte shqiptar, sipas theksit, dhe ata na dërguan deri te kazerma në Tetovë, deri te ambulanca, dhe menjëherë na dhanë ndihmën e parë. Ndërsa ditën e ardhshme, më 9-shin, na dërguan në Spitalin e Qytetit – Tetovë, na bënë incizimet e kështu me radhë.

GT: Dime, që të dy u plagosët në autobusin e dytë, Rubinçoja...?

DR: Rubinçoja ishte në të parin, unë në të dytin.

GT: Ti në të dytin.

DR: Po.

GT: Siç the, ndaluan një veturë të OSBE-së, shkuat...?

DR: Po, Tojota, pik-ap.

GT: Të dy të plagosur, së bashku ishit me Rubinçon, gjatë gjithë kohës...?

DR: Unë, Rubinçoja dhe rreshteri Goce, ai na udhëhiqte, faktikisht.

ГТ: Како стигнале до тебе?

ДР: Е, ајде де.

ГТ: Што понатаму? Почувствува раката дека ти натевна, што се случуваше?

ДР: Понатаму, продолжија да возат шофериве, со скинати гуми и тоа да го напоменам, негде 8 километри и 600 метри мислам дека е возењево и застанавме. Зазедовме позиции на патот. Идеше еден празен автобус оттаму.

ГТ: Од каде?

ДР: Од Тетово спрема Скопје. Беше плав автобусот, се претоварија луѓето, а јас, Рубинчо покоен, што беше ранет со мене и тој и водникот Гоце запревме тојота од ОБСЕ. Внатре беше една жена и преведувач, најверојатно беше Албанец. Да не прејудуцирам, ама мислам дека Албанец беше, - по нагласокот, и тие нè однесоа до касарната во Тетово, до стационарот и одма ни беше пружена прва помош. А другиот ден пак, на 9-ти, нè однесоа во Градска болница - Тетово, нè снимаа и така натаму.

ГТ: Диме, и двајцата ранети бевте во вториот автобус, Рубинчо...?

ДР: Рубинчо беше во првиот, а јас во вториот.

ГТ: А, ти во вториот.

ДР: Да.

ГТ: Како што рече, застанавте некое возило од ОБСЕ, заминавте...?

ДР: Да, тојота, пикап.

GT: Domethënë, së pari shkuat në kazermë?

DR: Po.

GT: Jo në spital?

DR: Jo, së pari në kazermë, ndërsa ditën e dytë na dërguan në spital për incizime.

GT: Ç'ndodhte në kazermë atë ditë?

DR: Sapo arritëm, nuk kaluan as disa minuta, nga të gjitha anët filluan të na gjuajnë edhe atje, madje rëndë, fuqishëm. Ne ende pa u kthjellur nga rruga, kjo ishte si mirëseardhje.

GT: Ambulanca ishte në ndonjë objekt, ju zhvendosën kur kishte të shtëna apo jo?

DR: Ambulanca ishte objekt në vete.

GT: E them për shkak të të shtënave apo sulmit ndaj kazermës, a zhvendoseshit diku, disi...?

DR: Jo, aty qëndronim, ku do të shkoje, ku? S'ke ku shkon. Kudo që të shkosh në rrethin e kazermës je. Tani, nëse ke fatin të të qëllonjë – në rregull, nëse jo – prapë në rregull. Kështu...

GT: The se ditën e ardhshme ju kanë dërguar në Spitalin e Qytetit në Tetovë.

DR: Në Spitalin e Qytetit, po.

GT: Si ishte atje? Ç'ndodhte?

DR: Si ishte atje – na dërguan me pizhame, kishte një vozitës dhe një doktor.

GT: Doktorin nga kazerma?

DR: Po. Ai hyri brenda, te kolegët, ndërsa ne rrinim me pizhame në veturë dhe nëse kisha për diçka frikë – kisha frikë të

ГТ: И двајцата ранети, заедно бевте со Рубинчо цело време?

ДР: Јас, Рубин и Гоце водникот, тој нè водеше фактички.

ГТ: Значи, прво заминавте во касарната?

ДР: Да.

ГТ: А, не во болницата?

ДР: Не, прво во касарната, а другиот ден нè однесоа на снимање.

ГТ: Што се случуваше во касарната тој ден?

ДР: Таман дојдовме, не поминаа неколку минути, од сите страни пак нè запукаа и таму и тоа убаво, здраво. Ние уште несвестени од патот, добредојде тоа ни беше.

ГТ: Стационарот беше во некој објект, ве преместија кога имаше пукање или не?

ДР: Стационарот си беше посебен објект.

ГТ: Зборувам заради пукањето или нападот на касарната, дали некаде се преместувавте, како?...

ДР: Не, тука бевме, каде ќе одиш, каде? Нема каде да одиш. Каде и да бидеш во касарнава во кругот си. Сега ако имаш среќа да те погоди - арно, ако не - пак арно. Тоа е тоа.

ГТ: Наредниот ден, рече дека ве однесле во Градската болница во Тетово.

ДР: Во Градската болница, да.

ГТ: Како беше таму? Што се случуваше?

ДР: Како беше таму - нè однесоа по пижаме, возач имаше еден и докторот.

mos më robërojnë. Sepse e dimë se çka u ndodhte robërve, maltretime e kështu me radhë. Me siguri ju keni disa njohuri, nga kjo kisha më së shumti frikë. Nuk kisha frikë se a do vritem, kisha frikë nga robërimi.

GT: Kisha frikë se në spitalin në Tetovë do të të robërojnë?

DR: Epo, kishte gjasa. Kishte gjasa, sepse vozitësi që ishte, që e voziste automjetin e ambulancës na tregoi “Ja, ata të dy janë Uçka”. Njëri i lidhur këtu (tregon brinjët), ai i njej. Ishte i lindur në Tetovë, ndërsa jetonte në Ohër, por pasi e ka njohur Tetovën, e kanë mobilizuar për vozitës.

GT: Domethënë, frika të ka ardhur nga kjo?

DR: Domethënë, më së shumti kisha frikë nga robërimi. Nuk kisha frikë se a do të vritem.

GT: Pas sa kohë u kthye doktori?

DR: Epo, qëndruam ndoshta më shumë se gjysmë ore në veturë. Herë djersë të ftohta, herë të nxehta. Mendon se ç’do të ndodhte nëse ndodh kjo gjë, vetëm të mos ndodhë një gjë e tillë. I falënderoj Zotit.

GT: Kur hytë në spital?

DR: Kur hymë në spital na incizuan së pari dhe doktor Vahid Selmani, e mbaj mend dhe do ta mbaj mend tërë jetën – njeri jo-human. “Shko” – tha – “dilni jashtë, rri në veturë, këtu nuk është e sigurt”. Por, ku është më sigurt? Në spital, në veturë, nuk e di...? Por, këtë e tha në një mënyrë jo të bukur. Dhe, do ta mbaj mend unë këtë.

GT: Nuk u shtrinë në spital?

DR: Jo, jo. Na rehabilituan, na rregulluan dhe na kthyen prapa dhe unë pastaj duhej të marr injeksione, por i merrja te ne, në kazermë.

ГТ: Од касарната докторот?

ДР: Да. Тој си влезе внатре, кај колегите, а ние си седевме по пижами в кола и ако нешто ми беше страв - ми беше страв да не ме заработ. Оти знаеме што им се случуваше на заробениците, изживувања и така натаму. Сигурно вие имате и некои сознанија, е тоа ми беше најголем страв. Не ми беше страв дали ќе загинам, ми беше страв од заробување.

ГТ: Имаше страв дека во болницата во Тетово ќе те заработ?

ДР: Па, имаше шанса. Имаше шанса, пошто возачот што беше, што ја возеше колава болничка ни покажа: „Еве“ - вели: „е, оние се двајцата Учки“. Едниот преврзан овде (покажува на ребрата), тој ги знае. Тој беше роден во Тетово, а живеел во Охрид, ама пошто го познавал Тетово го мобилизирале да ја вози.

ГТ: Значи, стравот ти доаѓаше од тоа?

ДР: Значи, најмногу ми беше страв од заробување. Не ми беше страв дали ќе загинам.

ГТ: По колку време се врати докторот?

ДР: Па, поседивме, можеби повеќе од пола час в кола. Де ладна пот - де жешка. Си размислуваш што би било кога би било, само ајде не се случи такво нешто. Фала му на Господ.

ГТ: Кога влеговте во болницата?

ДР: Во болницата кога влеговме нè снимил прво и доктор Вахид Селмани, го памтам и ќе го памтам цел живот - нехуман човек. „Оди“ – рече: „излезете надвор, седете в кола, овде не е безбедно“. А, каде е побезбедно? Во болница, в кола, не знам?... Ама она, на некој начин неубаво ни го кажа. И ќе го памтам јас тоа.

GT: Nëse e kuptova mirë edhe nga ana e personelit spitalor ju është thënë se nuk është e sigurt për ju në spitalin e Tetovës?

DR: Në spital. Më e sigurt qenka në veturë të qëndrojmë, jashtë me pizhame. Epo, tani, le ta gjykojë çdonjëri ta shohim se ku ka qenë më e sigurt apo ku s'ka qenë.

GT: Përveç se me këtë mjekun që e përmende, kishit komunikim me persona të tjerë mjekësor në spital?

DR: Kishte vetëm shkurt, na incizonin, ai ishte radioestezist, na incizuan dhe...

GT: Radiolog, për incizim?

DR: Radiolog, po, dhe na dërgoi të rrimë në veturë. Pastaj na ktheu vozitësi, nuk ndodhi asgjë, kjo është.

GT: Deri kur mbete në kazermën në Tetovë?

DR: Deri në fund me njësitin mbeta, u ktheva me të gjithë së bashku, deri në fund. Diku rreth, nuk e di se sa ditë u mblodhën, më shumë se një muaj.

GT: Edhe pse ishe i plagosur?

DR: Po.

GT: Në Spitalin Ushtarak në Shkup nuk ju dërguan?

DR: Jo, atëherë nuk ishte e sigurt. Kolegu im, Rubinço, i cili vdiq, vdiq i ri në moshë 34-vjeçare, me gjasë si pasojë e plagosjes, tetë ditë plumbin e mbante në trup. Nuk mundeshin t'ia nxjerrin në Tetovë, i bën tri prerje, nuk e nxorën, pastaj ditën e tetë e dërguan në Shkup dhe atje ia nxorën plumbin.

GT: Gjatë gjithë këtyre ditëve sa ishe në kazermën në Tetovë, ishe në ambulancë apo u ktheve në shërbim?

DR: Jo, isha me njësitin. Isha me njësitin dhe edhe pse kisha arsytim, më vinte keq t'i shikoj nga gjashtë, nga tetë orë në rojë.

ГТ: Не лежевте во болницата?

ДР: Не, не. Нè санираа, нè средија и нè вратија назад и после јас инјекции морав да примам, ама си ги примав кај нас, во касарнава.

ГТ: Ако добро сфатив и од болничкиот персонал ви беше речено дека не е безбедно за вас во болницата во Тетово?

ДР: Во болницата. Побезбедно било в кола да седиме, надвор по пизами. Е, сега, нека расуди секој да видиме каде било безбедно или каде не.

ГТ: Освен со лекаров кој што го спомна, имавте комуникација со други медицински лица во болницата?

ДР: Само кратко беше, нè снимаа, тој беше радиоестезист, нè снимаја и...

ГТ: Радиолог, за снимање?

ДР: Радиолог, да и нè испрати в кола да седиме. И после нè врати возачот, не се случи ништо, тоа е.

ГТ: Во касарната во Тетово до кога остана?

ДР: До крај со единицата си останав, се вратив со сите заедно, до крајот. Негде околу, не знам колку дена се собраа, повеќе од месец.

ГТ: И покрај тоа што беше ранет?

ДР: Да.

ГТ: А, во Воената болница во Скопје не бевте однесени?

ДР: Не, тогаш не беше безбедно. Колегата мој, Rubincho, што почина - млад почина на 34 години - најверојатно последица од ранувањето, 8 дена зрното го носеше во него. Не можеа во Тетово да му го извадат, му направија три реза, не го извадоа, после осмиот ден го однесоа Скопје, па таму да му го извадат зрното.

Në përgjegjësi timen, ta themi kundër vetvetes, shkoja, disa herë ndodhte që t'i zëvendësoj, nga dy, nga tre, nga katër orë, varësisht, të shkoj në pozicion në hendek. Nuk mundeshin njerëzit, nuk ishin as të fjetur, as të... Sepse, nëse ndodhnin krisma, kush ku gjendet aty mbetet, dhe mund t'i ndodhë 10 orë të jetë në pozicion në hendek dhe sapo të kthehet, përsëri mund të ndodhin të shtëna, dhe kjo është.

GT: Domethënë, ti mbete deri në fund të turnit?

DR: Po, mbeta me njësitin.

GT: U ktheve në Prilep, supozoj diku në mes të shtatorit?

DR: Kështu disi, po. Data nuk më kujtohet tani saktë.

GT: Si ndjeheshe kur u ktheve?

DR: Si ndjehesha? Sikur kam rilindur. Kjo ishte.

GT: Çfarë pasojash të la lufta?

DR: Nëse thotë dikush, kushdo qoftë nga ata që morëm pjesë, se nuk ka pasoja – ai gënjen. Është e pamundur të mos ketë pasoja, të merremi vesh. Sepse, nga atëherë 5-6 veta vdiqën.

GT: Nga pjesëmarrësit në Karpallak?

DR: Nga pjesëmarrësit. Ka disa në Demir Hisar. Shpeshherë janë nëpër neuropsikiatri. Nuk do të përmend emra, ishim së bashku. E pashë në çarshi – fliste vetë me vete. Flet vetë, dhe njeri inteligjent, e njihja para kësaj dhe kur e pashë, më dolën lot. Kjo është kjo.

GT: Ti, siç the, 90% invaliditet ke, ashtu?

DR: 30% invaliditet kam. Grupi i nëntë.

GT: Grupi i nëntë?

DR: Po. Ja, ta shpjegoj.

ГТ: Во сите овие денови дури беше во касарната во Тетово, беше во стационар или се врати во служба?

ДР: Не, си бев со единицата. Си бев со единицата и макар што имав поштеда, ми беше грев кога ќе ги гледав по 6, по 8 часа на стража, на моја одговорност, такаречи против себе си одев. Неколку пати се случи да ги заменам, по 2, по 3, по 4 часа, зависи, да појдам на позиција в ров. Не можеа луѓето, не беа ни наспани ни... Оти, ако се случеше да се запука, кој каде се најде - таму останува и може да му се случи 10 часа да биде на позиција во ров и таман ќе си дојде, пак може да се спука и тоа е тоа.

ГТ: Значи, ти остана до крај на смената?

ДР: Да, си останав со единицата.

ГТ: Се врати во Прилеп, претпоставувам некаде на средината на септември?

ДР: Така нешто, да. Датум не се сеќавам сега точно.

ГТ: Како ти беше кога се врати?

ДР: Како ми беше? Како да сум се родил повторно. Тоа е тоа.

ГТ: Кои последици ги остави на тебе војната?

ДР: Ако рече некој, дека било кој од тие што учествувавме таму, нема последици - тој лаже. Нема шанси да нема последици, да се разбереме. Оти, оттогаш 5-6 души починаа.

ГТ: Од учесниците на Карпалак?

ДР: Од учесниците. Неколку ги има по Демир Хисар. По невропсихијатриве често се. Нема име да спомнувам, заедно бевме. Го видов в чаршија - сам си зборува. Сам си зборува, а интелигентен човек, пред тоа го знам и кога го видов солзи ми дојдоа. Тоа е тоа.

GT: Më fal. Kjo është sa i përket pjesës fizike?

DR: Po, ndërsa ajo psikologjika...

GT: Dhe, psikologjika?

DR: ...e bartim ne, me shëndet e paçim. Për tërë jetën.

GT: Çfarë përkrahjeje more gjatë tërë kësaj periudhe nga ana e institucioneve? A more diçka?

DR: Kështu, tani, për hir të së vërtetës, do ta them siç ishte. Mora dëmshpërblim 360.000 denarë. Rreth 6.000 euro, gjegjësisht marka të atëhershme, ende ishin, më duket, si ishte, nuk është me rëndësi. 6.000 euro. Dëmshpërblim invalidor lufte më ndanë, ku ta di, 3-4 mijë në muaj, si shtesë për invalid lufte. Mundej të jetë kjo pak më shumë, mirëpo të tillë e kemi shtetin, kjo është kjo.

GT: Cilat janë pritshmëritë sa i përket përkrahjes, duhet të jetë më e madhe, është e mjaftueshme? Ç'është ajo që të duhet?

DR: E di si, kaloi shiu – ç'të duhet ombrella, erdhi puna. Ne jemi si një grup i marginalizuar më, të harruar. Kështu unë menjëherë. Sepse shumë fëmijëve u nevojitet ndihmë. Ja ta zëmë se unë ia kam dalë disi, sido qoftë, por ka fëmijë që as nuk janë në punë, asgjë... Dhe, me vetë këtë që nuk janë të angazhuar, edhe më shumë, edhe më të vështirë e kanë. Ndryshe është kur të shkojë në punë, kur të shoqërohet me njerëz, ndryshe është kur mbyllet në shtëpi dhe i sillet filmi.

GT: Supozoj se çdo vit, nëse ke mundësi, më 8 gusht...

DR: Pa përjashtim.

GT: ...je pjesë e njerëzve të cilët marrin pjesë në përkujtim?

DR: Vetëm një vit isha te ai vendi, në Karpallak, dhe nuk shkoj më, nuk dua.

ГТ: Кај тебе, како што рече, 90% инвалидитет имаш, така?

ДР: 30% имам инвалидитет. 9-та група.

ГТ: 9-та група?

ДР: Да. Еве да појаснам.

ГТ: Се извинувам. Тоа е во однос на физичкиот дел?

ДР: Да, а тоа психичкото...

ГТ: А, психичкото?

ДР: ...си го носиме ние, со здравје. За цел живот.

ГТ: Каква поддршка доби за целиот овој период од институциите? Дали доби?

ДР: Вака сега, во интерес на вистината, ќе кажам како што беше. Зедов отштета 360 000 денари. Околу 6 000 евра, односно тогашни марки, уште беа мислам, како беше, небитно, 6 000 евра. Воена инвалиднина ми доделија, месечно, што знам, 3-4 илјади, како воено-инвалидски додаток. Можеше тоа малку повеќе да биде, само таква ни е државата, тоа е тоа.

ГТ: Кои ти се очекувањата во однос на поддршката, треба да е поголема, доволна е? Што е она што ти треба?

ДР: Знаеш како: помина дождот - зошто ти е чадор, дојде работава. Ние сме како маргинализирана група веќе, заборавени сме. Така јас мислам. Оти на многу деца им треба помош. Ајде јас сум се снашол некако, било како, ама има деца ни на работа се, ни ништо. А, со самото тоа што не се ангажирани, уште повеќе, уште потешко им паѓа. Друго е кога ќе оди на работа, кога ќе се дружи со луѓе, а друго е да се затвори дома и да му се врти филмот.

ГТ: Претпоставувам дека секоја година, доколку си во можност, на 8 август...

ДР: Без исклучок.

GT: Pse?

DR: Ashtu, më kthehen pamjet dhe... Ndërsa, doemos, me datë shtatë shkujmë në kazermë, me tetëshin jemi në Lenishtë. Doemos. Te manastiri i Shën të Premtes, sepse vetë ngjarja ndodhi në ditën e Shën të Premtes. Ra të mërkurën, ndërsa dita ishte 08.08., dita e Shën të Premtes.

GT: Si e shikon statusin e veteranit sot, nga 2001-shi?

DR: Ju thashë – të harruar. Si, si ajo letra, i fshin duart dhe... (bën gjestin e hedhjes së një cope letre). Për dallim nga vendet fqinje – Serbia, Kroacia, ne jemi shumë larg.

GT: Si duhet të jetë?

DR: Epo, ja, në Kroaci ka madje edhe ministri për mbrojtësit. Nuk është patjetër të ketë ministri, megjithatë duhet të mbahet pak llogari për këta njerëz.

GT: Dime, ç'mendon, ç'ndodhi në vitin 2001?

DR: Ç'ndodhi? Punë e kurdisur. Kurth. Ishim mish gjahu ne, ashtu ishte. Organizim s'kishte fare, komandë s'kishte fare. Ja se ç'ndodhi: një ditë para se të nisemi, natën na i morën thikat nga pushkët. Pse na i morën? Unë sot e kësaj dite e parashtroj këtë pyetje. Këtë ndoshta nuk e keni ditur.

GT: Nuk e kam ditur.

DR: Një ditë para kësaj, a po në çdo pushkë ka thikë, bajonetë. Na i morën. Kjo është njëra nga punët që... Veç kësaj, në autobus, nga dy veta në ulëse. A e di se çfarë pajisjesh bartim? Domethënë, pajisje komplete ushtarake që është. "Rape" (çantë ushtarake për municion, vër. për.) nga njëra anë, maska, gjithçka. Ku do të na nxë? Nuk mund të lëvizim. Fat që ndoshta nuk ishin dhe aq të shkathtë, nga ajo ana tjetër, dhe të na bënë... masakër atje, 118 veta, të gjithë të na fshinin.

ГТ: ...си дел од луѓето кои што учествуваат во чувствувањето?

ДР: Само една година бев на местото, на Карпалак и не одам повеќе, нејкам.

ГТ: Зошто?

ДР: Така, ми се враќаат сликите и... А, обавезно, на 7-ми одиме в касарна, на 8-ми сме Лениште. Обавезно. На „Света Петка“ манастирот, пошто самата случка беше на сам ти ден Света Петка. Паѓаше во среда, а Света Петка денот беше 8.8.

ГТ: Како го гледаш статусот на ветераните денес, од 2001?

ДР: Еве, ви кажав - заборавени. Како, е тоа хартијата, избриши ги рацете и... (гестикулира фрлање на парче хартија). За разлика од соседни земји: Србија, Хрватска, ние сме многу далеку.

ГТ: Што би требало да биде?

ДР: Па, еве во Хрватска има министерство дури за бранителите. Не мора министерство да има, ама пак треба да се води, малку, барем малку повеќе сметка за овие луѓе.

ГТ: Диме, што мислиш, што се случи 2001?

ДР: Што се случи? Фингирана работа. Намештаљка. Глинени гулаби бевме ние, тоа е. Организација никаква, команда никаква. Еве што се случува: ден пред да тргнеме, вечерта ни ги земаат ножевите од пушките. Зошто ни ги зедао? Јас до ден-денеска си го поставувам тоа прашање. А, ова можда не го знаевте.

ГТ: Не го знаев.

ДР: Ден пред тоа, ножевите, нели на секоја пушка има нож, байонет. Ни ги зедао. Еве една од работиве што... Плус тоа, во автобус, по двајца на седиште, знаеш која опрема ја носевме? Значи, цела воена опрема што е. Рапови од едната страна, маски, триста чуда. Каде ќе нè собере? Не можевме

GT: Kush kishte faj? Kush është përgjegjës, sipas teje?

DR: Kush është përgjegjës? Do të fillojmë nga koka, nga lart, nga kryeministrat, presidentët, teposhtë, në mënyrë hierarkike. Të gjithë e kishin pjesën e vet të fajit.

GT: Për tërë këtë çorganizim dhe...?

DR: Çorganizim.

GT: The, luftë e kurdisur, gjithashtu?

DR: Kështu ishte, unë mendoj, ishim të paracaktuar për t'u vrarë, të ketë viktimë në anën tonë. Unë kështu mendoj. Kjo është.

GT: Kishit edhe një proces gjyqësor...?

DR: Kishim, po.

GT: Nuk them për ty në veçanti, por të gjithë të përfshirët që ishit.

DR: Unë, në veçanti, në fakt, mua zyrtarisht më takonte dhe e fitova atë dëmshpërblimin, ndërsa...

GT: Kjo është për shkak të plagosjes?

DR: ...kur ishte procesi gjyqësor, isha si dëshmitar. Si pjesëmarrës dhe si dëshmitar. Faktikisht, për t'u ndihmuar njerëzve që ishin me mua.

GT: Njëri nga narratorët e mëparshëm, duke folur për këtë, tha se qëllimi i procesit gjyqësor ka qenë që të përcaktohet përgjegjësia për të gjithë këtë, por, disi, gjithçka ka ndryshuar. Ka ndryshuar dialogu drejt dëmshpërblimit. Ç'ndodhi, mund ta kujtosh?

DR: Kështu, tani, faji është dëshmuar, a po? Se ka pasur faj. Dhe, kush mbajti përgjegjësi? -Askush.

GT: Çfarë ua zë për të madhe të tjerëve?

DR: Cilëve të tjerë, këtyre që i përmenda më parë?

да се свртиме. Среќа што може не беа толку и спретни, од другава страна, па да нè направеа... масакр онде, 118 души, сите да нè искинеа.

ГТ: Кои беа криви? Кој е одговорен според тебе?

ДР: Кој е одговорен? Ќе почнеме: од главата, одозгора од премиери, претседатели, па надолу, хиерархиски. Сите си имаа свој дел од кривицата.

ГТ: За цела таа неорганизираност и?...

ДР: Неорганизираност.

ГТ: Рече, фингирана војна, исто?

ДР: Тоа беше, јас мислам, наместени бевме да загинеме, да има жртви од наша страна.

Јас така мислам. Тоа е.

ГТ: Имавте и судски процес?...

ДР: Имавме, да.

ГТ: Не зборувам ти посебно, туку сите вклучени кои што бевте.

ДР: Јас посебно, уствари, јас по службена должност си добив, тоа отштетата, а...

ГТ: Тоа е веќе заради ранувањето?

ДР: ...кога беше судскиот процес, бев како сведок. Како учесник и сведок. Фактички, да им помогнам на луѓево што беа со мене.

ГТ: Еден од претходните наратори, зборувајќи за тоа, рече дека целта на судскиот процес била да се утврди одговорноста за сето тоа, но некако, сè се сменило. Се сменил дијалогот кон отштетата. Што се случи, можеш да се присетиш?

GT: Armikut. Palës tjetër.
DR: E di çka? Kjo le të mbetet...

GT: Ka diçka që ua zë për të madhe?

DR: Nuk mundesh të mos ua zësh për të madhe, kur e di se dikush të ka gjuajtur, nuk mund të mos ia zësh për të madhe, a po? Ka dashur të të vrasë. Mirëpo, të harrohet. Është fakt se janë këtu, ekzistojnë, a po? E parëndësishme se me çfarë përqindje, doemos do të jetohet së bashku edhe më tej. S'ka tjetër. Kjo është. Por, se ua zë për të madhe, normalisht se do t'ua zë për të madhe. Të të rrahë dikush, a nuk do t'ia zësh për të madhe? Kjo është.

GT: Tuajve çfarë ua zë për të madhe?

DR: E pra, atë që e thashë, që na hodhën në lumë ashtu. Shumë më ndryshe duhej të ishte, për shkak se, ja tani do t'ju tregoj një shembull. Unë shërbeja në APJ. Në Mitrovicë. Kur duhej të hidhen plehrat nga kazerma, me sigurim shkohej deri te deponia. Plehra! Jo më municion dhe ushtri dhe gjithçka, vetëm sa për të thënë. Si mundet, kur ktheheshim të na lëshojnë "Ujq"? Forca speciale, njerëz të stërvitur. Përpara BTR (ALT), në mes të kolonës BTR, prapa BTR. Atëherë mundej, por, pasi shkuan njerëzit?

GT: BTR-të nuk janë hermelina, a po?

DR: Nuk janë hermelina, ato i përdorin "Ujqit". BTR (ALT) do të thotë "automjet luftarak transportues". Në Serbi e quajnë BOV, te ne BTR, kështu disi. Me tetë rrota janë, ndërsa hermelinat janë me katër.

GT: Më të vogla, ashtu?

DR: Hermelinat janë më të vogla.

ДР: Вака сега, вина е установена, така? Дека постои вина. А, кој одговараше? - Никој.

ГТ: Што им замеруваш на другите?

ГТ: На кои други, на овие што ги спомнав претходно?...

ГТ: Непријателот. Спротивната страна.

ДР: Знаеш што? Тоа нека остане...

ГТ: Дали нешто им замеруваш?

ДР: Не можеш да не му замеруваш, кога знаеш дека пукал некој на тебе, не можеш да не му замеруваш, така? Сакал да те убие. Ама, да се заборави. Факт е дека тука се, постојат, така? Небитно во кој процент, мора да се живее заедно понатаму. Друго нема. Тоа е тоа. А, што им замерувам, нормално дека ќе им замерувам. Да те тепа некој нема да му замериш? Тоа е.

ГТ: А, на своите што им замеруваш?

ДР: Па, ете тоа што кажав, што нè пуштија низ вода така. Многу поинаку требаше да биде, затоа што, еве сега ќе ви кажам еден пример: Јас во ЈНА служев. Митровица. Да требаше ѓубре од касарнава да фрламе, со обезбедување се одеше до депонија. Ѓубре! А, не и муниција и војска и сè и така само ради-реда. Како можеше кога се враќавме да пуштат волци? Специјалци, обучени луѓе. Напред БТР, на средина од колонава БТР, најназад БТР. Тогаш можело, ама од кога заминаа луѓето?

ГТ: БТР-ите не се хермелини, така?

ДР: Не се хермелини, тие се, ги користат волците. БТР во превод е борбено транспортно возило. Во Србија го викаат БОВ, кај нас БТР, така нешто. Со 8 колца се, а хермелиниве се со 4.

GT: Përafërsisht i parashtrova të gjitha pyetjet që i kisha përgatitur, mirëpo në rast se dëshiron diçka të na thuash dhe nuk të kam pyetur, pavarësisht se a është e lidhur ngushtë me përvojën tënde në vitin 2001 apo me luftën në 2001, thuaje, lirisht.

DR: Siç thashë, domethënë, mos u përsëritë. Ndërsa, të harrohet – kjo është shumë e vështirë. Askush nuk do ta harrojë këtë, këto janë trauma të cilat do të na mbeten të gjithëve. Mirëpo jeta duhet të vazhdojë.

GT: Faleminderit!

DR: Faleminderit edhe juve!

ГТ: Помали, така?

ДР: Помали се хермелините.

ГТ: Отприлика ги исцрпив јас прашањата кои што ги имав подготвено, ама доколку сакаш нешто да споделиш, а не те прашав, независно дали е поврзано строго со твоите искуства во 2001 или за војната во 2001, слободно кажи.

ДР: Како што реков, значи да не се повтори. А, да се заборави - тоа многу тешко. Никој нема да го заборави тоа, тие се трауми што ќе си останат кај сите нас. Ама животот мора да продолжи.

ГТ: Фала ти.

ДР: Фала и на вас.

Salija Rashidoski

Unë ndjehesha i vetmuar, si i frikësuar, sepse thashë: “Tani unë shkoj, më thirrën mua ta mbrojë atdheun, kurse në shtëpi familjarët e mi do të vriten në kohë paqeje”

Салија Рашидоски

„Јас се чувствував како осамен, како исплашен, бидејќи реков: Сега јас одам, ме викнаа мене да ја бранам татковината, а дома моите ќе загинат во мирно време.“

GORAN TALESKI: Të lutem prezantohu.

SALIJA RASHIDOSKI: Unë jam Rashidoski Salija, me prejardhje prej familje partizanësh. Im atë ka qenë partizan, diku tre vjet, ai vdiq në 83-tën. Ndërkaq, unë isha si ushtar të mbroj shtetin dhe kufijtë në vitin 2001.

GT: Salija, cilin vit ke lindur?

SR: '61-shin. Në shtëpi lashë fëmijë, kam lindur në '61-shin, më 11 gusht në Prilep. Në shtëpi lashë fëmijë, në rrethore (dubak), 4-muajsh, dhe u nisa të mbroj atdheun dhe nëse duhet, në çdo kohë sërish do ta mbroj, gjithmonë.

GT: Je i martuar, ashtu?

SR: Po, jam i martuar. Kam një djalë, studion medicinën në Shtip. Fëmijë të tjerë nuk kemi.

GT: Ky është djali që tash e përmende?

SR: Po.

GT: I lindur më 2001, ashtu?

SR: Po, ai është, bash atëherë është lindur. Atëherë, mendoj se ishte edhe njëfarë - të them frikë e madhe dhe trishtim - të themi. Tani për dikë jo, por dikush që e ka, atë duhet ta përjetosh, ta shohësh. Unë për shembull atë e përjetova, e pashë, dhe si e pashë këtë, për shembull: unë kur erdha këtu, duhej sërish, radhën e dytë për të shkuar sërish atje. Në shtëpi, atëherë kur filluan apo, e digjnin xhaminë, vidhnin dyqane, përzienin, nga kazerma ua hapën dyert krah më krah, u dhanë armë, këta. Atëherë në pushtet ishte VMRO, ata ishin, u dhanë dhe ata hynë, gjithandej ndërtesave ua vinin flakën. Rrihnin atje ku ka, të them, myslimanë, për ata tashmë nuk kishte rëndësi a është rom, a është shqiptar (allbanec), ashtu... vetëm po të kishte mbiemër mysliman dhe u krye. Pikërisht në ndërtesën time jetonte Roza Sedlloska, ajo ishte gazetare në RTL, kurse përndryshe shiste në qendrën tregtare kë-

ГОРАН ТАЛЕСКИ: Те молам претстави се.

САЛИЈА РАШИДОСКИ: Јас сум Рашидоски Салија, потекнувам од партизанско семејство. Татко ми беше партизан, негде 3 години, тој е умрен `83. Инаку, јас бев како војник да ја бранам државата и границите во 2001.

ГТ: Салија, која година си роден?

СР: `61. Дома оставив дете, `61 сум роден, 11 август во Прилеп. Дома дете оставив, во дубак, на четири месеци и заминав таму да ја бранам татковината и ако треба, секој момент пак ќе ја бранам, секогаш.

ГТ: Женет си значи, така?

СР: Да, женет сум. Имам еден син, учи медицина во Штип. Други деца немаме.

ГТ: Ова е синот кој што го спомна сега?

СР: Да.

ГТ: Роден 2001, така?

СР: Да, тој е, баш тогаш се роди. Тогаш, мислам беше и некој - да речам, голем страв и трепет - да речеме. Сега за некој не, ама некој тоа што го има, тоа треба да го доживееш за да видиш. Јас тоа на пример го доживеав, го видов, а како го видов тоа, на пример: јас кога си дојдов овде, требаше пак, вториот пат за да заминам пак таму. Дома, тогаш кога почнаа нели, ја палеа џамијата, дуќани крадеа, матеа, од касарната им ги отворија вратите ширум, им дадоа оружје. Овие, тогаш беа на власт ВМРО, тие беа, им дадоа и тие влегоа, палеа по зградиве сегде. Тепаа каде што има, да речам, муслимани. За нив веќе не беше дали Ром е, дали е Албанец, она... само а, муслиманско презиме има и готово. Баш во мојата зграда, живееше Роза Седлоска, новинарка во РТЛ беше таа, а инаку продаваше во бизнис-центарон, чевли, обувки во „Денис“ продавница и тие дошле за да ја убијат нејзе, бидејќи работела

puçë në shitoren “Denis”, dhe ata kishin ardhur ta vrasin atë sepse punon për shqiptarët (shiptarite). Në fakt, shefat e saj nuk janë shqiptarë (shqiptari), janë boshnjakë, nga Ladhani dhe asnjëherë nuk kishin, të them, ndonjë problem me këtë. Dhe erdhën atëherë ta hedhin nga lartë dhe t’ia djegin banesën. Por në ndërtesë, dola unë, para asaj e parandjeva seç po ndodh, sepse filluan të flasin se kanë për ta djegur xhaminë: kjo do jetë, ajo do jetë. Unë shkova në kazermë i thashë atij komandantit kështu e kështu po ndodh, tha “Mos u brengos, rri në shtëpi me uniformë, vetëm armën mos e trego” - dhe në shtëpi unë e kisha automatikun dhe kisha katër krehër me fishekë. I mbaja, sepse duhej sërish të largohesha, dhe më tha “Armën mos e ekspozosh, sepse janë në revoltë të madhe, kanë humbur jetë fëmijë, njerëz, ushtarë, policë, dhe nuk e di se çfarë, të ndodhin disa probleme”. “Mirë ashtu le të jetë”. E ata kur humbën jetën ne duhej të ktheheshim, por ai yni që ishte, të them udhëheqësi, kapiten, atje që ishte, Lade Bojçeski, tha “Ne nesër do të shkojmë, sot nuk do të shkojmë” - dhe në vend që ne të shkojmë, ata nga Bervenica duhej të largoheshin. Ata t’i zëvendësojnë atje dhe atëherë ndodhi ajo që ndodhi në Karpallak dhe tjerat – ai cirku kur i sulmuan.

GT: Hajde të fillojmë nga fillimi, kjo është njëra nga temat kyçe për të cilat desha që të bisedojmë, gjithsesi do ta hapim. Të provojmë, ndoshta, nëpër ndonjë ecuri kohore të ngjarjeve të vitit 2001. Por, megjithatë në fillim do të doja të të pyes ku e ke kryer shërbimin ushtarak dhe kur?

SR: Shërbimin ushtarak e kam bërë më 1981, me 8 janar shkova në ushtri.

GT: Pra, e ke kryer në APJ?

SR: Po. Në kazermën “Sutjeska”, disa muaj isha në Tetovë, nga atje më shpërngulën në Shkup 7-8 muaj. Atëherë shërbenim 15 muaj dhe të gjitha që mbetën, edhe ata disa muaj, i përfundova në Kumanovë. Dhe atëherë ishin, bash ishim në kuadër të Jugosllavisë. Kishte veprime luftarake në, në atë kohë e quanin Fer-

за Шиптарите. Всушност газдите нејзини не се Шиптари, тие се Босанци, од Лажани и немаа никогаш, да речам, некои проблеми со тоа и тогаш дојдоа нејзе да ја фрлат одозгора и станот да го запалат. Ама во зградата, јас излегов, пред тоа почувствував што се случува, дека почнаа да кажуваат да ја запалеле џамијата: ова ќе биде - она ќе биде. Јас појдов в касарна, му реков на тој командантот, реков: вака и вака се случува, рече: „Не се секирај, дома седи в униформа, само оружјето не го покажувај“ - и дома ми беше мене автоматот и имав четири шаржери со куршуми. Ми стоеја, бидејќи требаше пак да заминам, и ми рече: „Оружјето да не го прикажуваш, бидејќи се под голем револт, има деца загинато, луѓе, војници, полицајци, не знам што, да не станат некои проблеми“. „Добро, така нека биде“. А, тие кога загинаа требаше ние да се враќаме, ама тој нашиот, што беше, да речам водач, капетан, таму што беше, Ладе Бојчески рече: „Ние ќе си одиме утре, денеска нема да си одиме“ - и место ние да си одиме, тие од Брвеница требаше да си заминат. Нив да ги сменат таму и тогаш тоа стана во Карпалак останато - циркузот кога ги нападнаа.

GT: Ајде да почнеме од почеток, ова е една од клучните теми за кои што сакав да разговараме, секако ќе ја отвориме. Да пробаме, можда, низ некој временски тек на случувањата во 2001. Но сепак на почеток сакав да те прашам каде имаш служено воен рок и кога?

SR: Воен рок служев 1981, на 8 јануари појдов војска.

GT: Значи во ЈНА си служел?

SR: Да. Во „Сутјеска“ касарната, бев неколку месеци во Тетово, отука ме префрлија во Скопје 7-8 месеци. Тогаш служевме 15 месеци и остатокот што остана, таму уште тие месеци, ги завршив во Куманово. Е тогаш беа, баш бевме во склоп на Југославија. Имаше борбени дејствија во, тогаш го викаа Феризај, сега што го викаат Урошевац. Тогаш беше Феризај и после му го променија името, таму имаше, дававме мртва стража, нон-стоп одевме по тие работи.

izaj, sot e quajnë Uroshevac. Në atë kohë ishte Ferizaj dhe pastaj ia ndryshuan emrin, atje kishte, bënim “rojë të vdekur” [shërbimi i rojës në ushtri kur gjuan pa paralajmërim nëse të afrohet dikush papritur, vër.përk.], vazhdimisht shkonim pas atyre punëve.

GT: Aha, pra në kohën e protestave të vitit 1981 në Kosovë?

SR: Po, po, atëherë.

GT: Edhe sot emrin e ka Ferizaj, njëjtë, në Kosovë.

SR: Por, ashtu e quanin, por pastaj e ndryshuan, kinse Uroshevac. Edhe atë - e di, kur na morën, ishte edhe ajo - e di, ushtar në APJ shkon si për të kryer shërbimin, e jo të shkosh si në luftë. Si tani njëjtë që ishte më 2001-shin, alarm siç japin, dhe e japin alarmin, të gjitha ato ishin alarmime ushtarake, të rrejshme. “Hajde se na sulmuan”, vrapo andej këndeje, e di si është, kur të rregullohesh, do të shkosh në dhomën e gjumit. Alarmime, zgjohesh, “Të gjithë në fillim merrni armët”, armët në kamion dhe drejt atje. As nuk e dinim se ku shkojmë dhe vetëm na thonë “Ceradat të ngritura nga kamionët”, me ata “pincgauerët” shkonim, ashtu plot, kolona, 30-40.

GT: Çfarë është ajo?

SR: Pincgauer? TAM 1100, me goma të mëdha të ngritura...

GT: Aha, kamion.

SR: ...që nuk kanë goma të shpërthyeshme, nuk e di sa plumba të futen në to, ato nuk mund të shpohen. Nuk e di sa kilometra bëjnë deri tek pompa e parë e benzinës ose vullkanizeri, të them. Ndërkaq, unë shërbeja në “Mareshali Tito” në Shkup.

GT: Pra një pjesë të shërbimit ushtarak e kalove në Ferizaj?

SR: Po. Kurse, në Kumanovë isha në “Boro Menkov” kazer-mën, ndërsa në Tetovë në “Sutjeska”. Shërbeva 15 muaj. Një muaj

GT: Аха, значи ова е времето на протестите 1981 на Косово?

CP: Да, да, тогаш.

GT: И денес името му е Феризај исто така, на Косово.

CP: Е па, така го викаа, ама после го сменија, гоа Урошевац. И тоа - знаеш, кога нè зедоа, беше и тоа - знаеш, војска ЈНА одиш како за војник да служиш, а не да одиш како во војна, како сега исто што беше 2001: узбуна како што даваат и даваат узбуна, тоа сите беа војнички узбуни, лажни. „Ајде нè нападнаа“ - трчај навака-натака, знаеш како, кога ќе се средиш, ќе си се вратиш в спална. Узбуна, станување: „Сите оружјето првин земајте го“ - оружјето в камион и право таму. Не знаевме ни каде одиме и само ни викаат: „Церадите поткренати од камионите“ - со тие пинцгаверите одевме, полно такви, колона, 30-40.

GT: Што е тоа?

CP: Пинцгавери? ТАМ 1100, со големи гуми кренати...

GT: Аха, камион.

CP: ... што немаат пробојни гуми, не знам колку куршуми во нив да влезат, тие не можат да се дупнат. Може не знам колку километри да одат до првите бензински или вулканизери - да речам. А, инаку јас служев во „Маршал Тито“ во Скопје.

GT: Значи, дел од воениот рок помина и во Феризај?

CP: Да. А, во Куманово бев во „Боро Менков“ касарната, а во Тетово во „Сутјеска“. Служев 15 месеци. Еден месец си дојдов - да речам, ме пуштија порано како најдобар. Сега да се пофалам, како најдобар стрелец. Единствено тој што беше мајор и јас, од мене, во мојата чета мислам, подобар немаше. Јас бев во везистите, подобар стрелец немаше. Бидејќи јас секогаш кога ќе гаѓав, сето центар гаѓав, ама само со моето оружје, со другите не и со моето оружје исто гаѓаше и мајорот. Кога ќе одевме по боеви гаѓања, по тие работи. Еден месец

erdha, të them, më lëshuan më herët, si më i miri, tani të lëvdohem, si qitësi më i mirë. Vetëm ai që ishte major dhe unë, nga unë në çetën time, nuk kishte më të mirë. Unë te njësia e ndërlidhjeve isha, s'kishte qitës më të mirë. Meqë unë gjithmonë kur merrja shënjestër, gjithmonë shënjestroja në qendër, por vetëm me armën time, me të tjerat jo, dhe me armën time gjithashtu gjuante edhe majori. Kur shkoni në qitje me municion luftarak dhe gjëra të tilla. Një muaj për atë kisha shpërblim, një muaj na jepnin, ja nga Jugosllavia e Titos, "shkurtim", na lëshonin dhe dy muaj erdha më herët, vetëm 13 muaj shërbeva përndryshe...

GT: The se ndjenja kur ju kanë çuar në Ferizaj ka qenë sikur të jesh në luftë?

SR: Në fillim na u duk si film, por kur na thanë "Hapni ceradat" dhe na dhanë plumba dhe "Prisni atje", sepse kur shkoni, e di, nuk kishim municion. Nëpër kamionë vendoseshin arka të mbushura me municion, por nëpër pushka nuk kishim municion, kur kishte alarme, stërvitje. Por kështu, kur na dhanë të gjithëve, pushkë gjysmë automatike dhe kallashnikovë, nga një ngjitur në pushkë, nga ata krehërit që janë për plumba dhe nga një nëpër skajet brenda, tashmë e kishim të qartë se diku po shkojmë. Na thanë "Ceradat pak të ngritura, nëse dikush dëgjon urdhër, dëgjoni të shtëna, gjuani! Edhe ju lirisht gjuani, hiç... ose nëse ndjeni se dikush gjuan, gjuaj dhe ti, hiç as urdhër mos presësh". Përndryshe pret urdhra, ja, të kesh ndonjë qitje të atillë, siç ka, të them, që shkon ushtria atje. Kur do të sulmojnë, gati është, gjuaj hiç mos pyet dhe atje bënim "rojë të vdekur".

GT: Hajde të zhvendosemi 20 vite më vonë, lufta në Maqedoni.

SR: Në 2001.

GT: Po. A more thirrje nga Ministria e Mbrojtjes?

SR: Nga Ministria e Mbrojtjes mora thirrje dhe shkova, me rregull u paraqita.

за тоа имав награда, еден месец ни даваше, ете, од Тито Југославија, „скрачење“, нè пуштаа и два месеци си дојдов порано, 13 служев само инаку...

GT: Рече дека чувството кога ве однесле во Феризај било како да е војна?

SR: Првин ни дојде како филм, ама кога ни рекоа: „Церадите отворете ги“ - и куршуми ни дадоа и: „Чекајте таму“. Оти кога ќе одевме, знаеш, не носевме муниција. В сандаци муниција се ставаше по камиониве, ама на пушките немавме муниција кога ќе праевме така узбуни, вежби. Ама вака, кога ни дадоа на сите, ова полуавтоматскиов, овие калашников пушките, по едно в пушка закачено, од тие шаржери што се за куршуми и по едно во тоа рабовите внатре, веќе јасно ни беше дека негде одиме. Ни рекоа: „Церадите поткренати, ако некој слушна наредба, слушнавете пукање - пукајте! Пукајте и вие слободно, ич или почувствува некој пука, пукај и ти, ич да не чекаш ни наредба“. Инаку наредби чекаш ако, ете, да имаш гаѓање онакво, како што го има - да речам, што оди војска таму. Кога ќе напаѓаат готово веќе, пукај ич не прашувај и таму дававме мртви стражи.

GT: Ајде да се преместиме 20 години покасно, војна во Македонија.

SR: Во 2001.

GT: Да. Дали ти стаса покана од Министерството за одбрана?

SR: Од Министерството за одбрана ми стаса покана и појдов, уредно си се пријавив.

GT: Кога беше тоа, во кој месец? Дали ти текнува сега?

SR: Кога појдов првиот пат?

GT: Kur ishte kjo, në cilin muaj? A të kujtohet?

SR: Kur shkova për herë të parë?

GT: Kur e more thirrjen...po, kur shkove?

SR: Thirrja më erdhi më, si të ta them, diku një muaj më parë. Diku në qershor më erdhi. Në korrik, me të 7-in, shkova, pastaj ishim këndeј, me këtë me ushtrinë. Atje që të tregova, në Tetovë në Fidanishte, u kthjem... u ktheva atëherë me 8-shin.

GT: Pra më 7 korrik shkove në kazermë në Prilep, ashtu?

SR: Po.

GT: Kur shkove në Tetovë?

SR: Më 7 korrik shkova, përndryshe shkonim në kazermë. Ku e di, do qitje me municion zjarri bënim atje lartë në Lekovë. Këndeј - andeј, aso gjërash. Këtu pastronim pushkët, këtë- atë, do trajnime na tregonin.

GT: Disa ditë më herët?

SR: Po.

GT: Edhe në Tetovë, në Fidanishte, sa kohë kalove?

SR: Atje kalova 31 ditë. Pastaj isha edhe një muaj e diçka, por...

GT: Nga cila datë, a të kujtohet? The 7-shi?

SR: Nga 7 korriku, në Fidanishte atë ditë zbrita, kurse prej këtu u largova më 8-shin.

GT: Gusht?

SR: Gusht. Për këndeј.

ГТ: Кога ти стаса поканата... да, кога појде?

СР: Поканата ми дојде на, како да ти кажам, пред еден месец негде. Кај јуни негде ми дојде. Во јули 7- ми, појдов, после бевме ваму, со ова со војскава. Таму кога ти кажував, во Тетово во Расадник, се вративме... се вратив на 8-ми тогаш.

ГТ: Значи на 7 јули отиде во касарната во Прилеп, така?

СР: Да.

ГТ: Кога замина за Тетово?

СР: На 7 јули заминав, а инаку одевме в касарна. Што знам, некои боеви гаѓања правевме горе во Леково. Наваканатака, некои такви работи. Тука пушки чистевме, ова-она, некои обуки ги кажуваа.

ГТ: Неколку дена претходно?

СР: Да.

ГТ: И во Тетово, во Расадник, колку време помина?

СР: Таму поминав 31 ден. После бев уште месец и нешто, ама...

ГТ: Од кој до кој датум, дали ти текнува? Рече 7-ми?

СР: Од 7 јули, во Расадник дента слегов, а оттука си заминав на 8-ми.

ГТ: Август?

СР: Август. За ваму.

ГТ: Што се случуваше таму, во оваа твоја прва смена на Расадник?

СР: Што се случуваше? Сите беа - знаеш како, како растревожени. Сепак секој ден кажуваа негде се случило, некој

GT: Çfarë ndodhte atje, në këtë ndërrimin tënd të parë në Fidanishte?

SR: Çfarë ndodhte? Ishin të gjithë, e di si, si të shqetësuar. Megjithatë çdo ditë tregonin se diku ka ndodhur që të vrasin dikë, diçka ka ndodhur. E, a do të kthehemi gjallë e shëndoshë në shtëpi? Megjithatë çdokush ka lënë familje në shtëpi, gruan, fëmijët, ose më të rinjtë ndonjë të dashur, kanë lënë diçka. Megjithatë nuk e kisha njëjtë. Nga njëra anë e kisha për krenari, po shkoj për atdheun, por jo sikur që isha kur i kisha 18 vjet kur shkova ushtar, sepse atëherë gjithçka e kisha rrafsh, edhe sikur 100 vjet të më thoshin, drejt do të nisesha. Nëna, babai, ata janë dhe kaq. Por kështu, gruan në shtëpi, të lësh fëmijën dhe nuk e di se a do t'i shohësh edhe njëherë... Në atë kohë nuk kishte celularë, ai që ishte kapiten kishte celular, atje, për shembull prej atje ndonjë ditë do ta jepete "Hajde, telefononi në shtëpi, tek familjarët", atyre që kishin telefona fiks. Telefono, thuaj dy fjalë, "Në këtë numër mund të më kërkosh" dhe gati, e fik, dhe pastaj nëse duan nga shtëpia të të kërkjnë, do të kërkjnë në darkë, ditën jo, se ka trajnime, vrapime, turne... Dhe në mbrëmje do të kërkjnë "Mirë je?", "Mirë jam", zakonisht informonin në radio, në televizion, nëpër media "Ka të shtëna këndeje". Dhe, menjëherë afër, të them, Fidanishtes, të them, pranë atij kopshtit të pemëve kalon lumi Pena, dhe nëpërmjet tij, vazhdimisht teprohej me këta ushtarët që janë nga shqiptarët - për të drejtat e njeriut siç paraqiteshin, ata shëtisnin lart e poshtë, me maska, me gjithçka, me armë. Ç'është e vërteta nuk na preknin. Nëse i provokoje menjëherë hapnin zjarr dhe neve na thanë edhe eprorët: "Mos i provokoni, mos gjuani, vetëm do të gjuani në..." - ja, ne atje ishim me topat, me 155-shet, me urdhër. Kurse, ndërkaq..." Nëse vjen me urdhër t'ju japim diçka, do të gjuhët, nëse jo...", nuk guxon të gjuash.

GT: Gjithë kohën e kalove në Fidanishte apo të çuan edhe diku tjetër?

SR: Në Fidanishte, po. Por, edhe mund të lavdërohem se zakonisht, si të them, kishte, - e dinë ata që ishin nga Prilepi dhe

го отепале, нешто се случило. Па, дали ќе се вратиме живи дома? Сепак секој дома оставил фамилија: жена, деца или помлади некои женска, нешто таму си имаат оставено. Сепак не ми беше сеедно. Од една страна ми беше како гордост, одам за татковината, ама не како што бев на тие 18 години кога појдов војска, оти тогаш ми беше сето рамно и 100 години да ми речеа, директно ќе заминев. Мајка, татко, тие се и готово, ама вака дома жена, дете оставаш и не знаеш дали уште еднаш ќе ги видиш. Па, немаше тогаш мобилни, имаше мобилни кај тој капетанот што беше, таму, оттука на пример ќе ни даде дента и: „Ајде, јавете се дома, на домашните“ - на овие што си ги имавме фикснине. Јави се, два збора кажи: „На овој број можеш да ме бараш“ - и готово, и ти гаси и после ако сакаат од дома да те бараат, ќе те бараат приквечер, денски не, има обуки, растрчување, смени. И навечер ќе те побараат: „Добар си?“ „Добар сум“ - претежно нели кажуваа на радио, на телевизија, по медиумите: „Има пукање ваму“. Па, одма тука до, да речам, до Расадников, да речам, до тоа овоштарникот, врви реката Пена, па низ нејзе нон-стоп се претеруваа од овие војници што се од Албанците - за човекови права како што се пријавуваа, тие се шетаа нагоре-надолу, со маски, со облеку, со сè, со оружје. Додуша не нè чепкаа. Ако ги предизвикаш, одма отвараа оган. И нас ни кажаа и старешините: „Немојте да ги предизвикувате, немојте да пукате, само ќе пукате на...“ - ете со хаубиците таму бевме ние, со 155-ки, по наредба. А, инаку... „Ако дојде со наредба да ви дадеме нешто, ќе се пука, ако не...“ - не смееш да пукаш.

GT: Цело време го помина во Расадник или беше прераспределен некаде?

SR: Расадник, да. Па и можам да се пофалам дека и претежно, како да речам, имаше - знаат тие што беа и од Прилеп и Битола и од Скопје, претежно имаше многу, да речам, дрогираши, и ќе си се дрогираат и ќе почнат да си пукаат, ќе ти направат афери, „Гр гр гр гр гр“ - како на филмовине. Ќе си трчаш, ќе си се будалиш...

Manastiri dhe nga Shkupi, kryesisht kishte shumë, të them, drogaxhinj, dhe do të drogohen dhe fillojnë të gjuajnë, do të bëjnë afëra, “Gër-gër-gër-gër-gër”, si në ato filmat. Do të vraposh, do të budallesh...

GT: Për kë e ke fjalën, për ushtarët?

SR: Për ushtarët, për tanët. Nën ndikimin e drogave që ishin. Dhe vazhdimisht kërkonin. Po, unë jetoja shumë me ta. Vazhdimisht u çoja tableta. U shkoja nga kazerma u merrja me pincegaurin, atë që ishte nga KFOR-i. Sepse me automjetin tonë nuk guxonim të shkojmë. Patjetër me automjet të KFORI-t, ato që ishin të huaj. Përndryshe, nëse kalonim nëpër rrugë me automjetin tonë, do ta ngrinin në ajër, nuk ka si të kalohet. Vetëm automjeti i atyre lihej, i KFOR-it, këtu kalon edhe automjeti i tyre, askush nuk i prek. Kapelën do ta heqësh, të mos të shohin se është uniforma jonë, se ashtu do ta pësosh edhe ti.

GT: Po shoferi ishte i KFOR-it?

SR: Jo ore, ne vetë vozisnim. Kishte të lënë një kamion të vogël, gjithçka. Nëse nuk ke frikë, ja ku e ke - shko.

GT: KFOR-i ua la kamionin e vogël ose ju vetë e ngjyrosët?

SR: Jo ore, te ne i kishin lënë. Kishte edhe në kazermë dhe nga KFOR-i kishte ushtri atje. Te ne jo. Në kazermë kishte.

GT: Pra, kjo ishte marrëveshje me ta, për të..?

SR: Me ta marrëveshje që t'i përdorim ato.

GT: Për të qenë transportimi i ushtarëve më i sigurt?

SR: Më i sigurt, po.

ГТ: За кого велиш, за војниците?

СР: За војниците, нашиве. Под дрога што беа. И нон-стоп бараа. Па, јас многу заживеав со нив. Им носев нон-стоп апчиња. Им одев од касарна, им земав со пинцгаверот - овој што беше од КФОР. Оти со наше возило не смеевме да одиме. Обавезно од КФОР возило, тие што беа странскиве. Инаку, по патот ако помине наше возило, ќе го кренат во воздух - нема врвење. Само нивно возило оставено, од КФОР, тука и нивно возило врви, никој не те задева. Капата ќе ја извадиш, да не те гледаат дека наша униформа, па да си го однесеш и ти.

ГТ: А, шоферот од КФОР беше?

СР: Не бе, ние сами си возевме. Имаше и камионче оставено, сè. Ако немаш страв, еве ти го - оди.

ГТ: КФОР ви го остави камиончето или вие си го префарбавте?

СР: Не бе, кај нас беа оставени. Имаше и в касарна полно и од КФОР имаше војска таму. Кај нас не. Во касарната имаше.

ГТ: Значи тоа беше договорено со нив, за да?...

СР: Со нив договорено, за да ги употребуваме тие.

ГТ: За да биде побезбеден транспортот на војниците?

СР: Побезбеден, да.

ГТ: Имаше инциденти на возила од АРМ или од полицијата, да бидат пукани?

СР: Не, баш тогаш ни го украдоа тоа хермелинот. Еден, не баш од нашето место, од друго, другиве некои. Така што имаше, со војска заградени, не знам, ни го украдоа еден хермелин, па вечерта се мотаа нагоре-надолу. Го возеа, трокираше целиот, кркореше. Па, настана страв, не знаеш каде може да мавне, оти може да се сврти натака, накај војската. Ние бевме вистина во ровови, ама тие што се до капија, имаат ров, ама се шеташ

GT: Kishte incidente të automjeteve të ARM-së ose nga policia, që të gjuhen?

SR: Jo, pikërisht atëherë na vodhën hermelinën. Një, nuk ishte bash nga vendi ynë, nga një vend tjetër, disa të tjerë. Kështu që kishte, me ushtri rrethuar, nuk e di, na vodhën një hermelin, dhe natën silleshin vërdallë, lart e poshtë. E vozisnin, i tëri buçiste, gulçonte. U shkaktua frikë, nuk e di se ku do të shkrepë, sepse mund të kthehet andej, drejt ushtrisë. Ne vërtet që ishim në istikame, por ata që janë afër portës, kanë istikame, por ecish i drejtuar, pra, nuk do të futesh gjithë kohën në istikame. Por, kur do të na thoshin...

GT: Pra, nga UÇK-ja e vodhën hermelinën, ashtu?

SR: Jo, ata na e kishin dhënë. Hermelinin tonë? I yni, prej atyre që janë nga APJ-ja që kishin mbetur tek ne...

GT: Po, kush e vodhi atë?

SR: Ja, këta që i quanin, të them, terroristë, ajo ushtria, ata e vodhën dhe shëtisnin lart e poshtë, po.

GT: Pasi të përfundoi turni, më 8 gusht u ktheve në Prilep?

SR: Po.

GT: Më 8 gusht gjithashtu ishte edhe sulmi në Karpallak. Si erdhët prapa më 8-shin? Cilës rrugë ktheheshit?

SR: Paj, jo që e di. Si patate na futën nëpër ata kamionët dhe erdhëm. Sesi erdhëm një Zot e di.

GT: E, nuk të kujtohet se a ktheheshit nëpër Kërçovë apo nëpër autostradë?

SR: Vinim nëpër Kërçovë. Nëpër Kërçovë.

исправен, значи, не ќе се пикаш в ров цело време. А, кога ќе ни речеа...

ГТ: Од ОНА значи го украдоа хермелинот, така?

СР: Не, тие ни го имаа дадено. Хермелинот наш? Наш, од овие што се од ЈНА останати кај нас...

ГТ: А, кој го украде него?

СР: Па, овие што ги викаат, да речам, терористите, војскава, тие го украдоа и тие шетаа нагоре-надолу, да.

ГТ: Откако ти заврши смената, на 8 август се врати во Прилеп?

СР: Да.

ГТ: На 8 август исто така беше и нападот на Карпалак. Како си дојдовте назад на 8-ми? По кој пат се враќавте?

СР: Ами, не оти знам. Нè багнаа како компири во тоа камионите и си дојдовме. Како си дојдовме Господ знае.

ГТ: А, не ти текнува дали преку Кичево си идевте или пак по автопатот?

СР: Преку Кичево си идевме. Преку Кичево.

ГТ: Овде кога си дојде на 8 август, во Прилеп имаше многу немили настани. Беа запалени, пред сè Чарши-џамијата во Прилеп која што е многу стара џамија...

СР: Обгорени имаше дуќани, за чевли еве баш каде што ви кажувам, каде што работеше Роза девојчево. И други.

ГТ: И други објекти на муслимани...

СР: Општо муслимани имаше... Трафика овој што има. Некои семки, сончоглед, сите им беа искршени, опљачкани и запалени.

GT: Kur erdhët këtu më 8 gusht, në Prilep kishte shumë ngjarje të pahijshme. Iu dha flaka, para se gjithash, Xhamisë së Çarshisë në Prilep, xhami shumë e lashtë...

SR: Kishte edhe dyqane të djegura, për këpucët, ja pikërisht siç ju tregoj, ku punonte vajza Roza. Dhe të tjerë.

GT: Dhe objekte të tjera myslimane...

SR: Në përgjithësi myslimanë kishte...kioskën ky që e ka. Disa me fara, luledielli, të gjitha ua thyen, i plaçkitën dhe i dogjën.

GT: Gjithashtu u shënjestruan edhe banesat dhe vetë njerëzit që...

SR: Ashtu. Edhe banesa. Kishte edhe banesa, ishte një doktor i shquar, neuropsikiatër, Osman Muaremoski, në neuro. Edhe tek ai njëjtë ishte ashtu, në banesë, ai ka banesë në Toçila, por pak nga karshi. Këtu tek ajo kisha që është tani, Shën e Premtja, a si e quajnë. Këtu ka shtëpi ai, trekatëshe. Të gjitha xhamat ia thyen dhe e plaçkitën, i morën shumë gjëra me vlerë. Lart në banesë kishin ikur, ata janë nga Debreshti me prejardhje, dhe në banesë iu kishin hyrë për të vjedhur gjëra me vlerë dhe gjithçka, kanë thyer, shkatërruar dhe janë larguar. Ishte ai kirurgu, Luani, nuk ia di mbiemrin, njëjtë ishte këtu në këtë (spitalin) tonin, edhe tek ai. Ai rrinte përballë spitalit tek ato ndërtesat e bardha, të dyja. Në cilën saktë, do ta dija po të shkojmë atje, a kështu nuk e di të të tregoj prej këtu, por e di se menjëherë përballë spitalit, ku është furra e bukës e "Zhito Prilepit". Edhe tek ai gjithçka u plaçkit dhe gjithçka, xhamat e hapur, nëpër xhama gjithçka e hedhur jashtë, atë që nuk duan ta marrin, për shembull divanin. Ajo që nuk u duhet dhe nëpër penxhere gjithçka ishte hedhur jashtë.

GT: Ti je turk?

SR: Po.

ГТ: Исто така беа таргетирани и станови и самите луѓе коишто...

СР: Така. И станови. И станови имаше, баш имаше врвен еден доктор, невропсихијатар, Осман Муаремоски, во нервно. И кај него исто беше така, во станот, тој има стан во Точила, ама малку од карши. Тука кај тоа црквата што е сега, „Света Петка“ - како ја викаат. Тука има куќа тој на 3 спрата. Му беа сите џамови искршени и опљачкано, земено работи многу. Горе во станот беа избегани, тие се од Дебреште по потекло и во станот им беа влезени, украдено вредни работи и сè, што има нешто искршено и заминато. Имаше хирург, Љуан, не знам како се презива, исто беше овде во нашава [болница] и кај него. Тој седеше карши болницата во тие зградите белите, двете. Во која точно, да појдам таму знам, а вака не знам да ти кажам одовде, ама знам карши болницата одма, кај што е лебарницата од „Жито Прилеп“. И тука кај него беше сè опљачкано и другото после сето, џамовите отворени, низ џамови сето фрлано надвор, што нејќат да земат, на пример седмосед. Ова што не им треба и низ пенџере сето беше фрлано надвор.

ГТ: Ти си Турчин.

СР: Да.

ГТ: Кога се врати тука дали имаше проблеми некои, како почувствува?

СР: Јас се почувствував како, кога видов дека влегоа внатре, за кај Роза, „Каде се Шиптарите, муслиманите да ги палиме, редум палете ги, ако треба ќе ги колиме“...

ГТ: Која е Роза?

СР: ... зборуваа внатре и носеа такви шишиња, како коктели со бензин, со што беа не знам, со нафта, внатре група...

GT: Kur u ktheve këtu a kishte ndonjë problem, si e ndjeve?

SR: Unë u ndjeva sikurse, kur pashë se hynë brenda, për tek Roza, “Ku janë shiptarët (shiptarite), myslimanët, t’i djegim, digjini me rend, nëse duhet edhe do t’i therim”...

GT: Kush është Roza?

SR:...flisnin brenda dhe i mbanin ashtu shishet, si kokteje me benzinë, nuk e di se me çfarë ishin, me naftë, brenda një grup...

GT: Pra te ndërtesa ku jeton ti, ashtu?

SR: Në ndërtesë. Unë jetojë në ndërtesën “Makedonija”.

GT: Të kthehemi në atë që filllove tani. Dhe çfarë ndodhte?

SR: Kur u ktheva? Unë ndjehesha i vetmuar, si i frikësuar, sepse thashë: “Tani unë shkoj, më thirrën mua ta mbrojë atdheun, kurse në shtëpi familjarët e mi do të vriten në kohë paqeje”. Aj, këndeje bëhej luftë, gjuhet, dikush, ka ndodhur diçka..., në Prilep nuk kishte aso gjërash, por ja nga revolta diçka, kanë filluar... kjo nuk ishte nga revolta, por nga disa për ndonjë hajdutllëk, për tërbime të dëbojnë. Vjedhnin, rrihnin, thernin dhe kisha frikë se mos do të ndodhë diçka. Fatmirësisht tek unë askush nuk provoi, unë pashë nga ata, kur erdhën, shumë veta. Koljo nuk ishte, ai që e vranë, sepse unë jetoja me të. Unë pastaj u drejtova tek ai, ai punonte në kafiterinë poshtë, në “Premier”, pranë barnatores “Zegin”. E pyeta, i thashë kështu e kështu, ai më thotë “Mos u mërzi”, sepse ai në Tetovë ishte me “luanët” dhe kaluan njëherë, erdhën atje me këta “luanët” që ishin atje, ku ishim ne me ushtrinë. Edhe para kësaj njihemi, unë ku punoj, atëherë ishte si “Proleter”, tash “Leov” është, “Proleter” fabrika për abazhurë. Ai ishte ashtu i mbyllur, të gjithë që ishin të mbyllur të burgosurit, të gjithë i çonin ose në Kombinat ose te ne. Punonin si punëtorë, ngarkonin kuti, njëren - tjetren, ndihmonin, punonjës magazine. Këtu u afruam dhe shkova dhe i thashë, kështu e kështu i thashë: “Aq jam i afërt me ty, kështu e kështu po ndodh”. “Ty askush nuk guxon të të prekë”, thotë “kjo

ГТ: Значи во зградата каде што живееше, така?

СР: Во зградата. Јас живеам во зграда „Македонија“.

ГТ: Да се вратиме на она што започна сега. И што се случуваше?

СР: Кога се вратив? Јас се чувствував како осамен, како исплашен, бидејќи реков: „Сега јас одам, ме викнаа мене да ја бранам татковината, а дома моиве ќе загинат во мирно време“. Aj, ваму се водеше војна, се пука, некој, се случило нешто, во Прилеп немаше таква работа, ама ете од револт нешто, почнале... тоа не е од револт, туку од некој за арамирук, за бесови да брка. Крадеа, тепаа, колеа и ми беше страв нешто да не се случи. Додуша, кај мене никој не проба, јас видов од нив, кога дојдоа, многумина. Кољо не беше, овој што го отепаа, оти јас живеам со него. Јас после се обртив кај него, тој во кафичот долу работеше, во „Премиер“, до „Зегин“ аптекана. Го прашав, реков: вака и вака и тој ми вика: „Не се секирај“ - оти тој во Тетово беше со лавовите и поминаа еднаш, дојдоа таму со тоа лавовите таму што беа, каде што бевме ние војскава. И од пред тоа се знаеме, јас кога, каде што работам, тогаш беше како „Пролетер“, сега „Леов“ е, „Пролетер“ фабрика за лустери. Тој беше така затворен, сите што беа затворени затворениците, сите ги носеа или во Комбинат или кај нас. Работеа како работници, товараа кутии, едно-друго, помагаа, магацински работници. Тука заживеавме и појдов, му реков, вака и вака реков: „Толку живеам со тебе, вака и вака се случува“. „Тебе не смее никој да те задева“ - вика - „тоа е“ - вика - „сето направено, ние имаме список каде да одиме“ - вика - „каде што има, кај богатите“. На пример јас немам, не сум богат човек. Јас сум од работничко семејство. Кај богатите, еве како Љуан, Осман - доктори, каде што има што да украдат, што да земат и злато и пари, техника. Кај мене што ќе земат, мене да ме земат? После повторно заминав таму.

ГТ: Каде?

СР: Во Расадник.

është”, thotë “e gjitha e përgatitur, ne kemi listën se ku shkojmë”, thotë, “atje ku ka, te pasanikët”. Për shembull unë nuk kam, nuk jam i pasur. Unë jam nga një familje punëtorësh. Te të pasurit, ja si Luani, Osmani, doktorë, ku kishin se ç’të vjedhin, ç’të marrin - edhe flori, edhe para, teknikë. Tek unë çfarë do të marrin, mua të më marrin? Pastaj sërish shkova atje.

GT: Ku?

SR: Në Fidanishte.

GT: Aha, kur ishte kjo?

SR: Kjo ishte 18 ditë pasi u ktheva.

GT: Domethënë përafërsisht nga fundi i gushtit?

SR: Fundi i gushtit.

GT: Atëherë veç më ishte nënshkruar Marrëveshja Kornizë e Ohrit...

SR: Po pra, atë e nënshkruan me 11-shin.

GT: Si ishte situata tani?

SR: Topi u qetësua. Topi krejtësisht u qetësua, nuk kishte, të them, frikë. Atëherë filluan të paraqiten shumë. Për të shkuar atje shumë nga njerëzit paraqiteshin, duhanin tashmë e kishin mbledhur dhe paraqiteshin nga fshatrat, nga këta romët, nga gjithandej, që të shkojnë për shkak se jepnin para, nga 1.000 marka dhe tashmë për para, tashmë filluan të shkojnë.

GT: 30.00 denarë të sotshëm, përafërsisht, ashtu?

SR: Ashtu, por markat u zëvendësuan me euron, pra 60.000 shkon kjo. Nga puna, kur isha atje, ma jepnin pagën. Atë që kisha pagë ma jepnin, aq sa merrja normalisht, njëjtë sikur të kisha qenë në punë, e këndeј na jepnin 1.000 marka. Kur do të

ГТ: Аха, кога беше тоа?

СР: Тоа беше после 18 дена откако си дојдов.

ГТ: Значи отприлика на крајот на август?

СР: Крајот на август.

ГТ: Тогаш веќе беше потпишан Охридскиот рамковен договор...

СР: Да де, тој на 11-ти го потпишаа.

ГТ: Каква беше ситуацијата сега?

СР: Се смири топката. Скроз се смири топката, немаше, да речам, страв. Тогаш почнаа да се јавуваат многу. За да одат таму се јавуваа многу од луѓево, веќе тутунот го доберуваа и се јавуваа од селава, од кај Ромиве, од сегде, за да одат оти даваа по 1000 марки пари и веќе за пари, веќе почнаа да одат.

ГТ: 30 000 денешни денари отприлика нешто, така?

СР: Така, ама пак марките се сменети со еврото, значи 60.000 иди ова. Од работа, кога ќе бев таму, платата ми ја даваа. Тоа што ми е платата ми ја даваа, колку што си земам нормално, исто како да сум на работа, а ваму ни даваа 1.000 марки. Кога ќе си дојдеме, тој Шаркоски, Благоја, не се сеќавам, мислам се викаше, што умре, во 13-катницана седеше. Тој беше благајник за тие пари што ни ги даваа и ќе ни ги дадеа и со здравје. Сега, земавме и аванс таму, од тоа капетанот, од Бојчески. Побарај му аванс на пример, те запишува и сега нормално кога ќе си дојдеш ти со него одиш кај Благојче и потпишува, ти дава. Земаа, за пиене, за едно за друго. Додуша за јадење имаше, доволно јадење ни даваа, пиене, млека, чоколада, сè живо имаше. За тоа не можам да се пожалам, облека, сè си имавме. Е, сега претежно многу се пиеше таму алкохол и за алкохолот. Тука нема алкохол и ќе одеа во тоа бензинските, од самопослугите. Знаеш, малку некои изигруваа рамбовци, автоматите на рамо и тргни група натака, па капетанот им велеше: „Кога ќе се стемни, не самотете многу, ќе ги предизвикате“, треба да има инцидент...

vinim, ai Sharkoski, Bllagoja mendoj se quhej, nuk më kujtohet, ai i cili vdiq, që banonte te trembëdhjetëkatëshi. Ai ishte arkëtar për ato para që na jepnin dhe do të na jepnin dhe me shëndet. Tani, atje merrnim edhe paradhënie (avans), nga kapiteni, nga Bojçeski. I kërkon avans për shembull, të shënon dhe tani normalisht kur do të vish ti me atë, shkon tek Bllagojçeja dhe nënshkruan, të jep. Merrnin, për të pirë, për njëren për tjetrën. Ç'është e vërteta, kishte mjaftueshëm për të ngrënë, na jepnin, pije, qumësht, çokolata, të gjitha i kishim. Për këtë nuk mund të ankojem, tesha, të gjitha i kishim. E, tani atje kryesisht pihej shumë alkool dhe për alkoolin. Këtu nuk ka alkool dhe do të shkonin nëpër ato pompat e benzinës, nga vetëshërbimet. E di, disave ju dukej vetja Rambo, automatikët në krah dhe nisej grupi andej, dhe kapiteni u thoshte "Kur të bjerë nata, mos u sorollatni shumë, do t'i provokoni", - duhet të ketë incident...

GT: Sa ishit larg Tetovës?

SR: Mendoj se 8 kilometra, siç thoshin, unë nuk e di.

GT: Kishte diçka afër, vendbanim, ndërmyet Fidanishtes dhe Tetovës, ose jo?

SR: Nuk ka, nga kjo anë Ereбина, ndërsa nga andej nuk ka.

GT: Pyetjen e kam a kishit ndonjë komunikim me banorët lokalë?

SR: Me lokalët, kishim dy burra, afër 40-50 vjeç, ata...

GT: Shqiptarë, maqedonas?

SR: Shqiptarë (allbanci). Në këtë, kopshtin me fruta si ta them, vishnjat që ishin, normal, këtu ata kanë punuar. Sikurse këtu te ne hidrosistemi që është, ata kanë qenë përgjegjës ta ndalin atë ujin, ta lëshojnë, ta marrin, të merren me ato punë këtu dhe neve na u tha dhe nuk i ngacmonim - nuk na ngacmonin. Thoshin "Edhe neve, kjo luftë e shkretë", thoshin "edhe neve na i morën

GT: Колку бевте оддалечени од Тетово?

SR: Мислам дека 8 километри, како што велеа, јас не знам.

GT: Има некое блиску, населено место, помеѓу Расаdник и Тетово или не?

SR: Нема, од оваа страна Еребино, а оттаму нема.

GT: Прашањето ми е дали имавте некоја комуникација со локалното население?

SR: Со локалното, имавме двајца мажи, тука 40-50 години, тие...

GT: Албанци, Македонци?

SR: Албанци. Во ова, овоштарникот да го речам, вишните што биле, нормално, тука работеле тие. Како овде кај нас хидросистемот што е, тие биле надлежни за да ја запираат тоа водата: да ја пуштаат, да ја земат, да матат тука и ни беше кажано и не ги задевавме - не нè задеваа. Викаа: „И нас, оваа пуста војна“- викаа - „и нас ни ги зедао децата“. Правевме муабет, кажуваа, ќе дојдат, ќе ти го земат детето. „Ајде да дојде со нас, да ја браниме државата“ - и ако нејќеш ќе ти речат: „Дај 5-10 илјади марки и нема да иди син ти сега“ - ама веќе не си спасен. „Кога ќе помине“ - вика: „другата тура пак ќе ти побараат пари“ - може по недела, по две недели, други, друга екипа некои, друг водич ќе ти побара: „Дај еден син пушти навака нека дојде, ако нејќеш дај пари“ - и вика: „Бевме приморани да ги криеме, ама ги најдуваат тие, знаеш“ - вика: „лопов-лопова наџе“- вика. Единствено тие што имаа многу пари, си ги праќаа во Турција, си ги праќаа во Германија, каде што си имаме луѓе. „Прешалтовај ги и готово“ - вика: „кога ќе дојдат нема, ќе бараат, ќе шуркаат, каде е, Германија замина. Нека го бараат Германија, не можат да го земат оттаму“. И така правеа. Вика: „Кога ќе заврши војната, ќе си дојдат дома, ако си дојдат. Ако си се оженат, ќе останат таму и заврши песната“.

fëmijët”. Bënim muhabet, tregonin, do të vijñë do ta marrin fëmijën “Hajde, le të vijë me ne, që ta mbrojmë shtetin” - dhe nëse nuk do, do të thonë “Jep 5-10 mijë marka dhe yt bir nuk ka për të shkuar tani”, por tashmë nuk je i shpëtuar. “Kur të kalojë”, thoshin “turni tjetër sërish do të kërkojnë para”, mundet pas një jave, pas dy javësh... të tjerët, ekipi tjetër, disa, një tjetër udhëheqës do të të kërkojë: “Lësho një djalë të vijë këndeje, nëse nuk do - na jep para” - dhe thotë “Ishim të detyruar t’i fshehim, por ata i gjenin, e di” - thotë “hajduti gjen hajdutin” thotë. Vetëm ata që kishin shumë para i nisnin në Turqi, i nisnin në Gjermani, ku kemi njerëzit tanë. “Mashtroji dhe kaq”, thotë, “kur do të vijñë nuk ka, do të kërkojnë, do të kërkojnë, ku është, iku në Gjermani. Le ta kërkojnë në Gjermani, prej atje nuk mund t’i marrin”. Dhe ashtu bënin. Thotë: “Kur të mbarojë lufta, do të vijñë në shtëpi, nëse vijñë. Nëse martohen, do të mbeten atje dhe mbaroi puna”.

GT: Ishe dy herë në...?

SR: Po.

GT: Pra, herën e dytë kur erdhe mbarove me shkuarjen?

SR: Po, po.

GT: Më thua, si ishte sjellja e ushtarëve të tjerë, para se gjithash supozoj maqedonas, në ARM, ndaj teje?

SR: Atje ku ishim?

GT: Po.

SR: Shumë normale.

GT: Nuk ndjeheshin dallimet sepse je turk, apo..?

SR: Nuk ndjeheshin, jo. Unë për shembull, ndonjëherë ndjehesha disi më i shqetësuar edhe nga drogaxhinjtë, të them edhe nga pijanecët.

ГТ: Беше на двапати во?...

СР: Да.

ГТ: Значи, вториот пат кога си дојде заврши со одењето?

СР: Да, да.

ГТ: Кажи ми, каков беше односот на другите војници, пред сè Македонци претпоставувам во АРМ, кон тебе?

СР: Таму каде што бевме?

ГТ: Да.

СР: Многу нормален.

ГТ: Не се чувствуваа разлики бидејќи си Турчин или...?

СР: Не се чувствуваа, не. Јас на пример, некогаш се чувствував како позагрижен и од дрогирашите, да речам и од пијаниците.

ГТ: Ама не на етничка основа?

СР: Не на етничка, ќе се опијанат и ќе почнат со автомативе да вртат, оти одовде јас знам што чекам, гледам, ама одовде не знам што чекам. Ќе се опијанат: „врррр“ автоматот. А инаку ме сакаа оти нив не им фаќаше, да речам, кликерот, да одат таму. Апчиња им требаа, ги пиеја со алкохол - овие што беа дрогирашиве, немаа тревки, немаа глупости, таму што знам што си носеле, од каде знам што пиеле и ќе му земаме лексилиуми, глупости, и ќе му дадам, ќе ги голтаат. Јас си одев си земав, почнаа таму да ме болат бубрезите многу.

ГТ: Каде?

СР: Во Тетово. И во касарната одев, оттаму, имаше амбуланта во касарната и во касарната влегувавме внатре, со тоа возилата од КФОР што се и други некои одеа, ама ретко, еден-два-тројца, други што бевме тука. Другиве не одеа, страв им беше.

GT: Por jo në bazë etnike?

SR: Jo në bazë etnike. Do të dehen dhe do të fillojnë të rrotullojnë automatet, sepse prej andej e di se çfarë më pret, e shoh, por prej këndeј nuk di se çfarë pres. Do dehen, “vrrrr” automatin. Por, megjithatë më donin, sepse atyre nuk ua kapte, të them, radakja, të shkojnë atje. Tabletat u duheshin, i pinin me alkool, këta që ishin drogaxhinjtë, nuk kishin bari, nuk kishin këso budallallëqesh, atje ku e di se çka kanë marrë me vetë, nga ta di se çfarë pinin dhe do t’ju merrja “leksilium”, budallallëqe, do të gëlltisin. Unë shkoja merrja, atje veshkat filluan shumë të më dhembin.

GT: Ku?

SR: Në Tetovë. Edhe në kazermë shkoja, prej atje, kishte ambulancë në kazermë dhe në kazermë hynim brenda, me atë automjetin e KFOR-it që janë, edhe disa të tjerë shkonin, por rrallë, një-dy- tre veta tjerë që ishim këndeј. Të tjerët nuk shkonin, kishin frikë.

GT: Nga çka filluan të të dhembin veshkat?

SR: Nuk e di. Kisha sulme të forta, kisha dhembje edhe pasi u ktheva këtu, kur përfunduan të gjitha ceremonitë, kur erdha në shtëpi. Isha në spital, u shtriva në spital një muaj e gjysmë dhe atëherë më thanë se kam formuar një gur të madh, nuk e di, nga uji më thanë se ka gjasa të jetë edhe nga ftohja. Sepse, e di, koha e ngrohtë, rri shtrirë brenda në ato istikamet, do bjerë shi, njëra tjetra, do të ngjiten teshat. Atje nuk kishim tешa tјera. Zhvishi tешat, kishte një fuçi, disa tuba, të varura lartë, ngroheshin në diell, me një rubinet të vogël dhe me një mushama tende, e bërë si kolibe, si banjë e improvizuar. Hip, lëshoje, laju, vishi të njëjtat tешa dhe hajt me shëndet.

GT: Cilat pasoja i la lufta te ti?

SR: Më la më shumë strese. U bëra shumë nervoz – domethënë këtë tashmë e kam. Fitova tensionin, atë më thanë atje, “në

ГТ: Од што почнаа да те болат бубрезите?

СР: Не знам. Големи напади, болки имав и тоа после кога се вратив оттаму, кога завршија сите церемонии, кога си дојдов дома. Си бев на болница, лежев месец и пол и тогаш ми кажаа дека имало голем камен оформено, не знам што, од водата ми рекоа наводно било и од прехлада. Оти знаеш како, топличко времето, лежиш внатре во тоа рововите, дожд ќе заврне едно, друго, ќе ти се залепат алиштата. Таму алишта други немавме ние. Соблечи ги алиштата, едно буре имаше, едни туби горе обесени, се топлат на сонцето, со славинче и со шаторско крило, како колиба направено, како купатило импровизирано. Качи се, пушти си, искапи се, истите алишта облечи си ги и ај со здравје.

ГТ: А, кои последици ги остави војната на тебе?

СР: Ми остави така поголеми стресови. Нервозен станав многу - значи тоа веќе си го имам. Притисок си добив, ми рекоа таму: „На основа“ - на болница - „на некој стрес ти е“. Е одошто, од ова, од она, ми редат и после падна муабет, им кажав дека ваму бев и ми рекоа: „Ами што да разговараме повеќе?“

ГТ: Ова е во болницата во Прилеп, така?

СР: Во Прилеп, да. Таму не. Е, таму ми беше малку, да ти кажам пак, ами знаеш како, како „Мирко и Славко“, како партизани да играме. Првиот пат кога појдов, одам таму, болки големи и влегоа...

ГТ: На болница?...

СР: В болница во Тетово и кампањолата таму, тоа џипот остави го и паркирав и кацигите ставени, оние шлемовите, и со трчање до болницата да влеземе. Оти и таму, во дворот имаше една капија од каде што влегувавме ние, а една капија одозгора од каде што влегуваа од Армијава. И натака ако излезеш, од кај тоа жичарата, се пердашат, се пукаат, едните и другите бичат нон-стоп дури да ги опоменат. Оти и таму има водич

bazë”, në spital, “e ke nga ndonjë stres”. Dhe për shkak të kësaj, të asaj... më radhisin dhe pastaj u hap muhabeti, iu thashë se isha këndeј dhe më thanë: “E çfarë të bisedojmë më shumë?”.

GT: Kjo është në spitalin në Prilep, ashtu?

SR: Në Prilep, po. Atje jo. E, atje e kisha pak, të them prap, por e di si është, si “Mirko dhe Sllavko” [fëmijë partizanë të librave me ilustrime në kohën e ish-Jugosllavisë, vër. përk.], sikur luanim si partizanë. Herën e parë kur u paraqita, shkova atje, kisha dhimbje të mëdha dhe hynë...

GT: Në spital..?

SR: Në spital në Tetovë dhe kampanjollën atje, e lashë atë xhipin dhe parkova dhe helmetat e lëna dhe vrap të futemi në spital. Sepse edhe atje në oborr kishte një portë nga e cila hynim ne, kurse një portë nga lartë nga hynte Armata. Dhe andej po dole, prej nga teleferiku, krekoseshin, gjuheshin, edhe njëerët edhe tjerët kapadahinj pandërprerë, derisa të mernin vërejtje. Sepse edhe atje ka udhëheqës dhe prej këtu kur do të thonë “Stop”-stop, pauzë dhe nuk ka më, qetësi është pastaj. Sërish do të thonë “Gjuajtje”- gjuajte. Kurse prej këtu, prej ku hyn KFOR-i, nuk kishte, askush nuk të ngacmonte. E, tani nuk mund të nxjerrësh automat, të ndalesh për nga ata, do të mbarojnë menjëherë punën. Ndryshe jo, nuk të prekin dhe mund të hysh lirisht... Muhabetin e kisha, u futa brenda dhe ajo doktoresha e re, atje infermiera, i shoh janë gjunjzuar këtu në tokë, heshtin. Dhe: “Ku ka doktoreshë?”, “Këtu jam, bjer në gjunjë ore, bjer në gjunjë!” - sepse edhe atje ata ku janë xhamat dhe atje ka pasur të shtëna dhe e gjitha e mbuluar me thasë, kështu me rërë, xhamat deri lart dhe vetëm pak dritë të hyjë. Pastaj veç më u zbardh. Në Tetovë kam shërbyer ushtrinë, të tregoja, për ato katër muaj kazermën e mësova fije për pe. E njihja, edhe tash e njoh, edhe ambulancën dhe të gjitha, dhe kur nuk ishte ashtu, mundesh të futesh nëpër dritare, kur e gjitha brenda... dhe rri aty në gjunjë dhe ashtu të kontrollon. “Ç’të dhemb, si të dhemb”, kjo, ajo dhe këtu, zorrë qorre thotë diçka,

и одовде и кога ќе ги опоменат: „Стоп“ - стоп, пауза и нема, мирно е после. Пак ќе речат: „Пукање“ - пукање. А, одовде, од каде што КФОР влегуваат нема, никој не те задеваше. Е, сега не можеш да го извадиш автоматот, да застанеш за од кај нив, ќе ти свршат одма работа. Ама инаку не, не те задеваат и си влегуваш... Ми беше муабетот, влегувам внатре и докторкава млада, таму тоа сестрата и ги гледам клекнале тука на земја, кутат. И: „Докторка каде има?“ „Тука сум, клекни бе, клекни!“ - оти и таму тие од каде што се тоа џамовите и таму им пукале и сето со вреќи наредено, со песок вака, џамовите догоре и малку само светлина да влегува. После веќе се раздени. Во Тетово јас имам служено војска, ти кажував, за тие 4 месеци ја научив до сламка касарната. Си ја познавав и сега ја знам и амбулантата и сè и кога не беше така можеше да си влегуваш низ пенџере, кога сето внатре... и клечиш тука и така те прегледува. „Што те боли, како те боли“ - ова, она и овде, слепо црево нешто вика, така тие по нешто, не знам таму и ајде после ми дадоа баралгин апчиња, за болки. Така ми се смири болката и после си земав така баралгин, спазмекс за болки ми даваа. И јас сега си идев за тоа да си земам. Родила се мана - овие сите: „Ај, шшш, оди, оди ти, брзо оди, оди земи апчиња, те боли бубрегот“ - и јас земи го, појди си, за сите апчиња. Еден ќе рече за главата земи ми апчиња, другиот за срцето ме боли, ногата ме боли, најдуваа нешто и сега кој што си има мака си пие. Ама овие си пиеја, да речам, дрогирашиве, сега и тоа е некоја болест, нешто се случило, дали приморан е или му дошло до тоа...

GT: Значи, од војната ти остана со бубрезите проблем и покачен притисок и нервоза?

SR: Да и каменот уште си стои внатре и не можам да се решам да го направам операција. Пари се рушив од давање, кога ќе те фатат напади оди снимај во ехо, ова-она, па апчиња за болка ќе се напиеш, ама да го лекуваш не можеш. За подолго време за да опстанеш, да не те боли, ќе си пиеш. Ке ти пишат некои лекарства што одат на природна база - па тие се скапи. А, имам пробано апчиња, инјекции, сега по имиња не ги знам, дома си ги знам, си имам пишано, од Германија, од

ashtu nga diçka, nuk e di dhe pastaj më dhanë tableta “Baralgin”, për dhimbje. Ashtu m’u qetësua dhimbja dhe ashtu pastaj merrja “Baralgin”, “Spazmeks” për dhimbjet më jepnin. Dhe ashtu tani shkoja unë për t’i marrë. Lindi manaja – ata të gjithë: “Hajde, shshsh, shko, shko ti, shko shpejt, shko merr tableta, të dhemb veshka” - dhe unë merre, shko, për të gjithë merr tableta. Dikush do të thoshte më merr tableta për kokën, tjetri për zemrën më dhemb, këmba më dhemb, gjenin nga nodnjë gjë dhe tani secili çfarë halli kishte ashtu pinte. Por këta pinin, të them drogaxhinjtë, tani edhe kjo është ndonjë sëmundje, diçka i ka ndodhur, a është i detyruar ose i ka ardhur për atë...

GT: Domethënë, nga lufta të mbeti problemi me veshkat dhe tensioni i lartë dhe nervoza?

SR: Po dhe guri më rri brenda dhe nuk mundem ta ndaj med-njen të operohem. U mbyta së dhëni para, kur të kapin sulmet, shko incizo eho, këtë, atë, pastaj tableta për dhimbje do të pish, por ta shërosh nuk mundesh. Për një kohë më të gjatë që të qëndrosh, që të mos të dhemb, do të pish. Do të t’i shkruajnë disa ilaçe që shkojnë në bazë bimore – ndërsa ata të shtrenjta. Kam provuar barna, injeksione, tash me emra nuk i di, në shtëpi i kam, i kam të shkruara, nga Gjermania, nga Zvicra, nga gjithandej. Fare nuk është pak, kam dhënë ndoshta 10.000 euro për ilaçe, për hapa. “Prej kësaj duhet ta pish një seri, kaq e kaq...” - e, tani më japin, im vëlla është jashtë shtetit, më jepte para për hapat. Vetë çfarë kam në shtëpi, çfarë punoj. Edhe para kësaj shkoja privatisht, kur isha i lirë, të shtunave dhe të dielave, kur nuk do të isha në punë shkoja, mbaja Ilaç dhe punoja argat... Do të mbledh para dhe gjithçka që kisha kursyer prej dikur, sepse shpejt, më shumë para kisha në Jugosllavi kur isha, merrja 1.000 marka rrogë. Këtu ishin të gjitha, 1000, 1050 marka rrogat ishin.

GT: A kishe ndonjë ndihmë nga shteti për..?

SR: Asnjë lloj. Edhe atë shëndetësinë që e kishim na e hoqën, kur erdhi në 2006-n...

Швајцарија, од сегде. Ич не е малку, имам може 10.000 евра дадено за лекаства, за апчиња. „Од ова треба една серија да пишеш, толку и толку...” - е, сега ми даваат, брат ми е странство, ми даваше пари за апчиња. Сам што си имам дома, што си работам. Така и пред тоа си одев вака на приватно кога ќе бев саботи и недели слободен, од работа кога ќе не сум, си одев, малтер си носев, цемент на аргатница. Ќе си имам пари и сето што си имав заштедено од некогаш, оти побргу, повеќе пари имав Југославија кога беше, јас земав 1.000 марки плата. Тука беа сите, 1.000, 1.050 марки плата беа.

GT: Дали имаш некаква поддршка од страна на државата за?...

SR: Никаква. И тоа здравството што го имавме и тоа ни го укинаа, кога дојде во 2006...

GT: За кое здравство велиш? За здравствената поддршка за ветерани?

SR: Имавме до 2006, таму кои беа тогаш на власт, не знам, ги зедаа, ни направија... После од 2006 навака, веќе ни го укинаа скроз здравството и кога ќе одевме таму, ти вика: „Ова не важи“ - и кога ќе им речевме: „Ами ние излеговме за државата, за вас, ова, она, да ве браниме, вие да уживате“ - ќе ти речеа: „Барај го Љубчо. Љубчо ја направи војната“. Со него се вадеа.

GT: Кој ти велеше вака? Доктори?

SR: Да бе. „Оди Љубчо барај го, ние што има да ти го решаваме тебе проблемот?“ Многу пати сме барале помош од сегде така за разговори, од партии, од сè, никој... Идат така, згора-згора ќе те слушнат. Никој досега ни нема обратено внимание.

GT: Што сметаш дека треба да се стори, а во врска со настаните на 8 август 2001, тука во Прилеп? Опожарената џамија и понатаму стои, како таква - опожарена...

SR: Како опожарена, јас на пример би сакал таа на пример одма да се направи. Оти не дека сум Турчин, како

GT: Për cilën shëndetësi thua? Për mbështetjen shëndetësore për veteranë?

SR: Kishim deri më 2006-n, atje kush ishin ata në pushtet, nuk e di, i morën, i bënë... Pastaj nga 2006 e këndej, krejtësisht na hoqën shëndetësinë dhe kur do të shkoje atje, të thonë: “Kjo nuk të vlen” - dhe kur t’u thoshim: “Por, ne a nuk dolëm për shtetin, për ju, kjo, ajo, t’ju mbrojmë, ju të kënaqeni”, do të thoshin: “Kërkoje Lupçon. Lupçoja e bëri luftën”. Nxirreshin me të.

GT: Kush të thoshte ashtu? Doktorët?

SR: Po, ore. “Shko kërkoje Ljupçon, çfarë kemi ne të ta zgjidhim ty problemin?”. Shpesh herë kemi kërkuar ndihmë nga gjithandej, nga parti, nga gjithçka, askush... Vijnë ashtu, shkel e shko do të të dëgjojnë. Askush deri më tani nuk na ka kushtuar vëmendje.

GT: Çfarë mendon se duhet të bëhet, e në lidhje me ngjarjet e 8 gushtit 2001, këtu në Prilep? Xhamia e djegur edhe më tej qëndron si e tillë - e djegur...

SR: Si e djegur, unë për shembull do të doja që ajo të rregullohet menjëherë. Jo pse jam turk, por xhamia si e tillë është objekt historik. Një xhami e vetme në Ballkan me dy minare, s’ka, askund nuk ka të tillë, me dy minare, e bërë në atë shekull. As në Turqi nuk ka, mirë në Anadolli diku ka, për këtu të them në Evropën, të them, nuk ka një gjë të tillë. Dhe për shembull, pse për shembull thoshin atëherë se, ja UÇK-ja, siç përmendej, por ajo nuk ishte nga UÇK-ja. Atë dikush e ka bërë nga bejlerët ose ja për shembull, siç bëjnë kisha, xhami, kjo – ajo, kanë dhënë për njerëzit të luten në të. Kjo për shembull asgjë nuk pengon. Kisha, xhamia, katedralja, mua asnjëherë nuk më kanë penguar, për shembull. Jo se po bëj fytyrë, unë asnjëherë, i tillë jam, unë nga vetja e di se jam, ashtu më ka këshilluar im atë, në mënyrë patriarkale. Asnjëherë nuk më ka penguar dhe babai më ka mësuar: “Gjithmonë nëse mundesh ndihmoje njeriun, mos e pengo”. Lutet në xhami - le të shkojë në xhami, në kishë - në kishë, nuk shkon askund - le të mos shkojë,

џамија таа е веќе историски објект. Една единствена џамија на Балканот со две минариња направена, нема, никаде таква не постои, со две минариња, од тој век направена. Нема ни во Турција, добро во Анадолија има негде, ама овдека да речам во Европава - како да речам, нема таква работа. И на пример, зошто на пример, тогаш викаа дека, ете УЧК, како што се спомнуваше, ами таа не беше од УЧК. Таа, некој ја правел од беговите или ете на пример, како што прават црква, џамија, ова-она, давале за луѓето да се молат во неа. Тоа ништо на пример не смета. Црква, џамија, катедрала, мене никогаш не ми сметало на пример. Не да правам лице, јас никогаш, таков сум, јас си знам по мое дека сум, така ме советува татко ми, патријархално. Никогаш не ми сметало и татко ми ме учел: „Секогаш ако можеш на човек помогни му, не му одмагај“. Се моли во џамија - во џамија нека оди, во црква - во црква, не оди нигде - нека не оди, негов проблем. Секој си е, во животот нешто си се определува. Плус, татко ми, јас да ти кажам, во последно време ние зедевме со брат ми пензија за него. Тој викаше, јас секогаш, тогаш идеја тие Руското, Чавкаро, Лилјако, сите од Скопје, тие старите борци што беа, правите и секогаш тој: „Ајде да ти направиме куќа“. Тогаш знаеш како, ги викаат затворениците и прават куќа одма. Овие од затворов, ќе ти викнат тие, баш одма материјали носат и куќа ќе ти направат со неколку соби, спрема луѓето колку што се дома и готово. А, ние во стара куќа седевме, 300 и кусур години стара и после се преместивме „Точила“. Тука ја турнаа, каде што е зградана моја, тука куќата ни беше назад и после таа ја турнаа за да ја прават тука зградата. Тука имав 500-600 квадрати место, едната зграда, белана, скоро на мое место е направена.

ГТ: Значи, тоа е ваш некој стар, семеен имот, од време?

СР: Да, да, таа ни е втората куќа што сме се преместиле. Првата куќа ни била кај поштата. Таа била негде, 350-360 години во нејзе живееле на тоа место. После ваму зеле да живеат и таа беше 200-300 години, колку има. Оти пред турското ропство сме дојдени нашиве, негде 600 и кусур години во Прилеп. Нели, Турците биле 5 и пол века, а овие биле пред тоа, некој обожавател, војник, мој дедо некој, пра-

problemi i tij. Secili për veten e vet, në jetë përcaktohet për diçka. Plus, ima atë, unë të të them, kohëve të fundit unë me vëllain morëm pension për të. Ai thoshte, unë gjithmonë, atëherë vinin Ruskoja, Çavkari, Liljaku, të gjithë nga Shkupi ishin, ata luftëtarët e vjetër që ishin, të vërtetët, dhe gjithmonë ai: “Hajde të ta bëjmë një shtëpi”. Atëherë e di si, i merrnin të burgosurit dhe menjëherë bëjnë shtëpi. Këta të burgut, do të t’i thirmin ata, bash menjëherë sjellin materiale dhe do të ta bëjnë shtëpinë me disa dhoma, varësisht se sa njerëz jeni në shtëpi dhe gati. Kurse, ne rrinim në shtëpi të vjetër, 300 vite e kusur e vjetër dhe pastaj u shpërngulëm në Toçilla. Këtu e shembën, ku është kjo ndërtesa ime, shtëpinë e kishim mbrapa dhe pas asaj e shembën që këtu të bëjnë ndërtesë. Këtu kisha 500-600 metra katrorë vend, njëra ndërtesë, ajo e bardha, thuajse në vendin tim është bërë.

GT: Domethënë, ajo është ndonjë pronë e vjetër familjare, që moti?

SR: Po, po, ajo është shtëpia e dytë ku jemi shpërngulur. Shtëpinë e parë e kemi pasur te posta. Ajo ka qenë diku, 350-360 vite në të kanë jetuar në atë vend. Pastaj këndeje kanë marrë të jetojnë edhe ajo ka qenë 200-300 vjet, sa i ka. Sepse ne kemi ardhur para sundimit turk, diku para 600 e kusur viteve në Prilep. Sepse, a po, turqit kanë qenë pesë shekuj e gjysmë, kurse këta kanë qenë para kësaj, ndonjë adhures, ushtar, ndonjë gjysh i imi, katragjysh, kush e di se kush, ka ardhur në Greqi, nëpërmjet Greqisë i kanë thënë që zagari i ka ikur këndeje. Me mendjen pas zagarit, e di se ku mund të të çojë, dhe këndeje dhe këtu i ka pëlqyer, ka mbetur të jetojë këtu diku nga Konjara. Prandaj është quajtur Konjare, atje kanë filluar kuajt, tendat t’i vendosin. Pastaj kanë ardhur këndeje, këtu e gjitha shkretëtirë, bahçe, bukur ashtu poshtë, lumë, kanë gërmuar ata, të them, pak shërbëtorët: op, tek lumi atje, lumi ja incizime të vjetra ke parë, e gjitha ujë. “Këtu gjithandej ka ujë, këtu tendat, këtu do të jetojmë dhe kaq”. Dhe Prilepi prandaj quhet “prilepen” (i ngjitur), sepse këtu nuk ka patur qytet. Qyteti ka qenë në Varosh, Markov Grad është quajtur.

дедо, којзнае кој, дошол во Грција, преку Грција му кажале загарот дека избегал навака. По умот од загарот, знаеш каде може да те однесе и навака и овде му се бендисало, останал да живее негде ваму кај Коњари. Затоа се викало Коњари, таму после почнале коњите, шаторите да ги ставаат. После навака дошле, овдека сето пустелија, бавчи, убаво онака ниско, река, ископале тие, да речам, слугите малку: оп, кај рекана ондека, рекана ене стари снимки имаш гледано, сето вода. „Овде сега има вода, овде шаторите, овде ќе живееме и готово“. И Прилеп затоа се вика прилепен, инаку овде град немало. Градот бил на Варош, Марков Град се викал.

GT: Ајде да се вратиме чисто на темата, на оваа наша работа, дали нешто им замеруваш на другите? Зборувам сега во однос на 2001.

CP: На кого на пример да му замерувам?

GT: На спротивната страна.

CP: Никогаш. И немам ни тогаш замерувано. На никој не замерувам. Секој некој го натерал нешто, така му фатил умот, така правел. Секој човек, на пример, не размислува. Овде знаеш дека претежно... сега од помладава генерација што се, повеќе така, жими што излегоа интернетите и почна школување ова. Инаку не знаеја, проста маса, ќе му кажат, еден водич ќе ги води, ќе му дадат пари - терај.

GT: Тогаш, дали им замеруваш нешто на водачите? На водичите како што рече. Зборувам сега, од денешна перспектива, а за 2001.

CP: На водичите? На водичите на сите им замерувам, оти тие изиграа политичка топка за да дојде војната. Инаку не можеше, народот сам не може никогаш да се тепа, тоа нема шанси. Ене, појди во струшки села, не знам негде, ете ти како новинар, провери, ќе видиш. Црква прават, Турци, таму како потурчени се, не знам нешто таму, како ги викаат не знам, одат му помагаат во црквата, работат, прават. Џамија ќе прават, па

GT: Hajde t'i kthehemi pastër temës, kësaj punës sonë. A ke vërejtje për të tjerët? Flas tani në raport me 2001-shin.

SR: Për kë për shembull të kem vërejtje?

GT: Palën kundërshtare?

SR: Asnjëherë. Dhe as atëherë nuk kam pasur vërejtje. Nuk kam vërejtje për askënd. Çdokënd e ka shtyrë diçka, ashtu ia ka marrë mendja, ashtu ka bërë. Çdo njeri, për shembull, nuk mendon. Këtu e di se kryesisht... tash nga kjo gjenerata e re që janë, më shumë ashtu, rroftë që dolën internetet dhe filloi shkollime e këtë. Përndryshe nuk dinin, populli i thjeshtë, do t'i thonë, një drejtues do t'i udhëheqë, do t'i japin para - ec tutje.

GT: Atëherë a ke vërejtje për udhëheqësit? Drejtuesit siç the. Flas tani, nga perspektiva e sotme, kurse për 2001-shin.

SR: Për drejtuesit? Për të gjithë drejtuesit kam vërejtje, sepse ata e luajtën topin politik që të bëhet lufta. Ndryshe nuk mundej, populli vetë asnjëherë nuk do të luftonte, kjo nuk ka gjasa. Ja pra, shko në fshatrat e Strugës, nuk e di ku, diku, ja ti si gazetar, kontrollo, do të shohësh. Kishë bëjnë, turqit, atje sikur janë të turqizuar, nuk e di se si i quajnë, shkojnë iu ndihmojnë për kishën, punojnë, bëjnë. Xhami do të bëjnë, pastaj ata atje ndihmojnë, për Pashkët, Krishtlindjen, kremtojnë, hanë pinë, nuk ka tek ata aso zënkash. Këtë vetëm politika e bën.

GT: A ke vërejtje për palën tënde? Për të tutë në luftë?

SR: Nga kjo anë që ishim? Gjithashtu kam vërejtje për politikanët tanë. Kam vërejtje, sepse atëherë bënë ndonjë biznes. Kjo ishte biznes. Sepse këtë mund ta zgjidhnin me laps, me marrëveshje. Ata janë të shkolluar, ne për shembull votojmë, shkojmë gjithandej, ia jep votën dhe ai të flasë në emrin tënd. Sikurse në fabrikë, tani hajde janë privat, por më shpejt ia japim aksionet drejtorit, që ai me to të punojë. E, tani ti ia jep që të punojë mirë me fabrikën, e jo që ai për shembull të bëjë biznes për vete, kurse

тие таму помагаат, за Велигден, Божиќ, си прават слави, јадат, пијат, нема кај нив такви расправи. Тоа само политиката го направи.

GT: А, дали нешто ѝ замеруваш на својата страна? На своите во војната?

SR: Од оваа страна каде што бевме? Им замерувам исто и на нашите политичари. Им замерувам, оти тогаш направија некој бизнис. Тоа беше бизнис. Зашто можеа тоа со налив да го решат, со споразум. Тие се школувани, ние на пример гласаме, одиме сегде, му го даваш гласот и тој да зборува во име твое. Како во фабрика, сега ајде приватници се, ама побргу му ги дававме нели акциите на директорот, за тој со нив да работи. Е, сега ти му ги даваш за да работи со фабриката убаво, а не тој на пример да си прави бизнис, а ти да патиш. Така и тоа со тоа, од тоа дојде, оти тоа некој голем бизнис си направи, а народот си го однесе, ене мајки... Оти, јас како што гледав таму, не видов од директор дете таму, не видов од јаки, да речам, големи некои, великани, деца таму. Имаше на список, да. На список имаше, првиот пат видов кога бев, 120 души бевме првиот пат во Расадник, 120 души, а 140 оброци идеја. И сега ете, манџа, јадење, млеко, ова, она, глупости, тоа, ама млеко на пример идеше, што е паковано, чоколадо ова...

GT: Значи 20 луѓе не беа тука?

SR: Не. И тие одеа...

GT: А, официјално како да беа?

SR: Да, де и тие на пример, тоа чоколада, глупости што се, тие се паковани. Тие одат в самопослуга, се претвораат во пиво, во ракија и во цигари и ни ги продаваа. Цигари ни даваа по една кутија во денот, „партнер“, скопски некои зелени кутии, што знам какви беа, тие што пушат. Тој што не пуши, ќе ти ја даде тебе. Јас пушев тогаш по 4 кутии. Со 2 појдов, по 4 почнав да пушам. И така.

ti të vuash. Kështu edhe kjo me këtë, nga kjo erdhi, sepse dikush bëri ndonjë biznes të madh, kurse populli e mori, ja nënat... Sepse, unë siç shihja atje, nuk pashë ndonjë fëmijë drejtori, nuk pashë nga të fortit, të them, nga ata të mëdhenjtë, udhëheqësit, fëmijë atje. Kishte në listë, po. Në listë kishte, herën e parë kur isha, 120 persona ishim herën e parë në Fidanishte, 120 persona, kurse sillnin 140 vakte ushqimore. Dhe tani ja, gjellë, ushqim, qumësht, kjo, ajo, budallallëqe, ato... por kishte për shembull qumësht që shkante, i paketuar, çokollata, kështu...

GT: Pra 20 veta nuk ishin?

SR: Jo. Dhe ato shkonin...

GT: Por zyrtarisht sikur ishin?

SR: Po de, edhe ato për shembull, ato çokollatat, budallallëqe që janë, ato janë të paketuara. Ato shkojnë në vetëshërbim, këmbehen me birra, me raki dhe me cigare dhe na i shisnin. Cigare na jepnin nga një pako në ditë "Partner", disa kuti të gjelbra nga Shkupi, ku ta di si ishin, ata që pinin duhan. Ai që nuk pi duhan do ta japë ty, unë në atë kohë pija nga 4 pako në ditë. Shkova me dy pako, fillova të pij nga katër. Dhe ashtu.

GT: Unë më nuk kam pyetje, nëse ke diçka të ndash, diçka që nuk të pyeta, e që ka të bëjë me luftën, lirisht.

SR: Unë jam falënderues që më thirrët ja kështu për intervistë të flasim. Kam shumë se çfarë të them, mundem edhe libra të shkruaj, por nuk e di për shembull nga të filloj, çfarë të tregoj, sepse ka shumë.

GT: Të faleminderit për këtë.

SR: Faleminderit.

ГТ: Јас повеќе прашања немам, ако имаш уште нешто да споделиш, нешто што не те прашав, а поврзано со војната, слободно.

СР: Јас сум благодарен што ме повикавте е вака, за на интервју да поразговараме. Имам јас многу да кажувам, можам и книги да пишувам, ама не знам на пример што да почнам, што да кажувам, оти има многу.

ГТ: Фала ти за ова.

СР: Благодарам.

Dushan Boshevski

“...dy veta dolën me zolja, u ulën në gjunjë, dhe ne mbetëm të shtangur. Fatmirësisht, zolja e parë vetëm pranë xhamit të përparmë kaloi, e dyta e goditi autobusin ndër, siç duket qëlloi në asfalt dhe autobusi filloi të lëkundet. Dhe, filluan pastaj të gjuajnë me armatim automatik dhe me mitraloza dhe u krijua një panik i madh në autobus.”

Душан Бошевски

„... двајца излегоа со зољи, клекнаа и останавме како стаписани. Ама арно првата зоља само покрај шофершајбна помина, втората погоди под автобус, изгледа мавна на асфалтот и автобусот почна да се ниша. И почнаа после да гагаат со автоматски оружја и со митралези и настана голема паника во автобусот.“

GORAN TALESKI: Ju lutem, prezantohuni!

DUSHAN BOSHEVSKI: Unë jam Dushan Boshevski nga Prilepi.

GT: Mund të na tregoni pak më shumë për vete. Kur keni lindur?

DB: Unë kam lindur në vitin 1952 në Uzhička Pozhega, në Serbi. Babai im ishte epror ushtarak, kështu që në atë kohë jetonim në Serbi dhe në vitin '55, '56 diku, u vendosëm, u kthyem në Prilep dhe që atëherë jetojmë në Prilep.

GT: Kur e keni kryer shërbimin ushtarak?

DB: Shërbimin ushtarak e kam kryer në vitin '75 në Travnik dhe në Sarajevë.

GT: Në cilën njësi?

DB: Artmekanik. Mekanik artilerie.

GT: Aha, mekanik artilerie. Kur ju erdhi ftesa për 2001-shin?

DB: Për 2001-shin më erdhi diku në orët e mëngjesit. Ftesë nga Ministria e Mbrojtjes.

GT: Në cilin muaj?

DB: Në korrik.

GT: Korrik 2001?

DB: Nga fundi i muajit, po, 2001-shin.

GT: Pasi keni lindur në vitin 1952, domethënë i keni pasur 49 vjet?

DB: Po, po, 49. Epo, isha epror ushtarak i përbërjes rezerve të ARM-së.

GT: Pak si atipike për atë moshë për ti thirrur...

DB: Tani, shikoni, kjo është e domosdoshme, pasi që je në përbërjen rezerve, pa dallim. Tani, për shembull, siç shkojmë, dikur deri në 50 vjet, pastaj nuk i thërrasin, mirëpo kjo duket një situatë e posaçme dhe kështu mora ftesën menjëherë, urgjentisht, të shkoj të paraqitem në vendtakimin – në kazermë.

ГОРАН ТАЛЕСКИ: Ве молам претставете се.

ДУШАН БОШЕВСКИ: Јас сум Душан Бошевски од Прилеп.

ГТ: Можеби можете уште нешто за вас да ни кажете. Кога сте роден?

ДБ: Па, јас сум роден 1952 година во Ужичка Пожега, Србија. Мојот татко беше воено лице, така да живеевме тоа време во Србија и `55, `56 година некаде, се доселивме, си се вративме во Прилеп и оттогаш навака живеам во Прилеп.

ГТ: Кога служевте воен рок?

ДБ: Воен рок служев `75 година во Travnik и во Сараево.

ГТ: Кој род?

ДБ: Артмеханичар. Артилериски механичар.

ГТ: Аха, артилериски механичар. Кога ви стигна покана за 2001?

ДБ: За 2001 покана ми стигна негде во утринските часови. Покана од Министерството за одбрана.

ГТ: Во кој месец?

ДБ: Во јули.

ГТ: Јули 2001?

ДБ: При крајот на месецот, да 2001.

ГТ: Бидејќи сте роден 1952, тогаш сте имале 49 години?

ДБ: Да, да, 49. Па, бев резервен воен старешина на резервниот состав на АРМ.

ГТ: Малку нетипично за таа возраст да ги повикаат...

ДБ: Сега, видете, тоа е неминовно, пошто си во резервниот состав, без разлика. Е, сега на пример, како што одиме, некогаш до 50 години, после натака не ги повикуваат, ама ова изгледа посебна ситуација и така да, добив повик одма итно да се јавам на зборно место - касарна.

GT: Në çfarë date u paraqitët na kazermë?

DB: Menjëherë në mëngjes. Erdhën korrierë, ma dhanë ft-esën, u vasha dhe...

GT: Ju kujtohet cila ditë ishte?

DB: Eh, nuk më kujtohet tani cila ditë ishte. Nuk më kujtohet cila ditë ishte.

GT: Jeni pjesëmarrës në ngjarjet e Karpallakut, domethënë kjo me siguri ka qenë para Karpallakut... në fillim të gushtit apo në korrik shkuaat në kazermë?

DB: Në kazermë shkuaam në muajin korrik, nga fundi i muajit ishte diku, dhe në kazermë kishim trajnim, nja 7-8 ditë, sepse kryesisht ishin të rinj, kështu që kishim trajnim për përdorimin e armëve, shkonim në qitje - punë të tilla, i mësonin që të mund të shkojmë pastaj në rajonin e krizës.

GT: Ky trajnim i shkurtër u bë këtu, në kazermën e Prilepit?

DB: Po, po, u bë në kazermën e Prilepit, ndërsa qitja bëhej lart në Lekovë.

GT: Më 8 gusht ishit pjesë e varganit i cili shkonte nga Prilepi për në Tetovë. A mund të na rrëfeni pak më me detaje për atë ditë, kur u nisët në mëngjes, si ishte, si dukej vargani?

DB: Epo, shikoni, ne në mëngjes u zgjuam shumë herët sepse nisja duhej të bëhej në ora 6. Domethënë, kishim dy autobusë, një kamion dhe një furgon. Mirëpo, kur u zgjuam, në kazermë nuk kishte ujë. Në rregull, u mblodhën ushtarët, u rreshtuam, gjithçka, ndërsa që në fillim, para se të nisemi, kishte një grindje mes epro-rëve, këta që ishin aktivë, se diçka nuk është në rregull, se nuk duhet shpejtuar për të shkuar.

GT: Ata mes vete grindeshin, apo...?

DB: Po, po, eprorë, po, po, komandanti i kazermës që ishte dhe një rreshter Goce, ia harrova mbiemrin. Me të grindeshin se vargani nuk duhet të shkojë ashtu, me autobusë, duhet me kamionë, nuk e di se për çfarë grindeshin, nuk është me rëndësi. Dhe, unë isha në autobusin e parë, ku vozitës ishte Regani. Hipën

ГТ: На кој датум се јавивте во касарната?

ДБ: Одма сабајлето. Дојдоа курири, ми ја дадоа поканата, се облеков и...

ГТ: А, се сеќавате кој ден беше тоа?

ДБ: Е, не ми текнува сега кој ден беше. Не можам да се сетам кој ден беше.

ГТ: Учесник сте во настаните на Карпалак, значи ова сигурно било пред Карпалак... на почетокот на август или јули месец отидовте во касарна?

ДБ: В касарна отидовме во јули месец, при крајот на месецот негде беше, а в касарна имавме обука, едно 7-8 дена затоа што претежно беа сите млади, па имавме обука да ракуваат со оружје, на гаѓање одевме - такви работи, им се кажуваше за да може после да појдеме на кризниот регион.

ГТ: Таа кратка обука се изведе тука во касарната во Прилеп?

ДБ: Да, да, се изведе во касарната во Прилеп, а гаѓање се вршеше горе на Леково.

ГТ: На 8 август бевте дел од конвојот кој што одеше од Прилеп за Тетово. Дали можете малку подетално да ни раскажете за тој ден, кога тргнавте утрото, како беше тоа, како изгледаше конвојот?

ДБ: Па, видете, ние утрото станавме многу рано, оти тргнувањето требаше да биде во 6 часот. Значи, имавме 2 автобуси, камион и комбе. Арно ама, кога се разбудивме, во касарната немаше вода. Е, добро, се собраа војниците, се построивме, сè, а уште на почетокот, пред да тргнеме имаше некоја расправија со старешиниве. Овие што беа активни, дека нешто не е во ред, дека не треба да се брза со одење.

ГТ: Тие помеѓу себе се расправаа или?...

ДБ: Да, да, старешини, да, да, командантот на касарната што беше и еден водник Гоце, заборавив како се презива. Со него се расправаа дека конвој така не треба да оди со автобуси, треба со камиони, не знам што се расправаа таму, не е битно. И

njerëzit dhe duhej të nisemi. Mirëpo, disa nuk dëshironin me autobus – shkuan me kamionin. Dhe, u nis me, ta zëmë një orë e ca vonesë [nga koha kur duhej] të nisem. Na u bashkëngjit një hermelinë – polici ushtarake.

GT: Ku?

DB: Më duket se në hyrje, gjegjësisht në hyrje të Velesit. Ata ishin nga Kavadari, policia ushtarake.

GT: Hermelinë – automjet i blinduar?

DB: Jo, jo, një hermelinë e thjeshtë, nuk është si ato që i quajmë “BTR”, me mitraloz lart, njërën, tjetrën, por... Dhe, pushimin e parë e kishim mbi Veles, mbi Liqenin Mlladost, atje ka një separacion, këtu u ndalëm. Pak ta çlirojmë trupin dhe atëherë Regani i tha vozitësit Borçe: “Kur të afrohem te lokaliteti Grupçin”, që të vozisin...

GT: Borçe është...?

DB: Borçe, shoferi i ndjerë i autobusit të dytë...

GT: I të dytit, ndërsa Regani është i të parit?

DB: ...ndërsa Regani i të parit. Mirë, u morëm ç’u morëm vesh...

GT: Çka i tha, më fal?

DB: “Kur do të arrijmë te Grupçini...”, sepse natën kur u kthyen, të njëjtët vozitës bartnin turnin nga Bërvenica. Në të kthyer, kanë vërejtur te Grupçini njëfarë rigrupimi.

GT: Kjo përafërsisht është mes Tetovës dhe Shkupit?

DB: Po, po, ndërmyet, ku e sulmuan Lube Boshkovskin, ministrin që ishte i punëve të brendshme. Dhe, ata kur erdhën në mbrëmje në kazermë, këtë ua treguan eprorëve. Mirëpo askush nuk e mori si një punë serioze, nuk e di ku, si... Përndryshe, para kësaj, nga Tetova deri në Shkup kishte punkte policore dhe ushtarake.

јас бев во првиот автобус кај што беше шофер Реган. Се качија што се качија луѓе и требаше да тргнеме. Арно ама, некои нејќеа во автобус - отидоа во камионот. И тргна, на пример со саат и нешто закаснување [од времето кога што требаше] да тргне. Ни се приклучи еден хермелин - воена полиција.

ГТ: Каде?

ДБ: Мислам дека на влезот, уствари на влезот на Велес. Тие беа од Кавадарци, таа воена полиција.

ГТ: Хермелин - оклопно возило?

ДБ: Не, не, обичен хермелин е, не е како оние ние што ги викаме „БТР-и“ со горе со пушкомитралез, едно, друго, за да... И првиот одмор ни беше над Велес, над Младост езерото, таму има една сепарација, тука застанавме. Ај малку да се размрдаат и уште тогаш Реган му рече на Борче шоферот: „Кога ќе се наближиме на местото Групчин“, да возат...

ГТ: Борче е?...?

ДБ: Борче, починатиот шофер на вториот автобус...

ГТ: На вториот, а Реган е на првиот автобус?

ДБ: ...а, Реган на првиот. Е, добро, се договоривме што се договоривме...

ГТ: Што му рече, извини?

ДБ: „Кога ќе стасаме на Групчин...“ - оти вечерта кога се вратија, истиве шофери носеа смена од Брвеница. На враќање приметиле на Групчин некое разместување.

ГТ: Отприлика тоа е помеѓу Тетово и Скопје?

ДБ: Да, да, помеѓу, каде што го нападнаа Љубе Бошкоски, министерот што беше за внатрешни работи. И тие вечерта кога дојдоа в касарна, тоа му го кажаа на старешиниве. Ама никој не си зеде за здраво за готово ништо, не знам како што... А, инаку, пред тоа од Тетово до Скопје имаше полициски пунктови и воени пунктови.

GT: Deri kur, deri në cilin muaj?

DB: Deri në atë ditë. Natën, për shembull, ditën para se të shkojmë, i kishin tërhequr punktet. Si, pse, të mos diskutojmë për këtë. Dhe, që në Shkup, në dalje të Shkupit, fëmijë na tregonin me gishta, nuk e di, kështu shqiponja (bën shqiponjën me duar)... ndërsa gjatë gjithë kohës e vërejtëm, ne rrinim në autobus, një veturë e zezë para-prapa na shkonte. Tani, nuk e di çfarë lloji ishte, me rëndësi ishte veturë e madhe, diçka si BMW më duket, na ndiqte. Sapo i afrohem Grupçinit, të themi disa kilometra më parë, kjo veturë u tërhoq, u zhduk, fare. Dhe, unë siç isha i ulur, më duket se isha në sediljen e tretë, me një djalë tjetër, ndërsa prapa meje ishte ulur një tjetër, punon në gjyq, Sasho e quajnë. “Hej” – më thotë – “Dule, ja ku është vendi ku e sulmuan Lube Boshkovskin”. Sapo e tha këtë, kur shikua, dy veta dolën me zolja, u ulën në gjunjë, dhe ne mbetëm të shtangur. Fatmirësisht, zolja e parë vetëm pranë xhamit të përparmë kaloi, e dyta e goditi autobusin ndër, siç duket qëlloi në asfalt dhe autobusi filloi të lëkundet. Dhe, filluan pastaj të gjuajnë me armatim automatik dhe me mitraloza dhe u krijua një panik i madh në autobus. Fëmijë, të gjithë të rinj, disa bërtitnin: “Do të na vrasin!”, nuk e di se çka, nuk e di se si, disa bërtisnin “Vazdho!”, disa bërtisnin “Nдалu!”. Mirëpo, ky rreshteri Goce, ai ishte epror aktiv edhe në luftën në Kroaci dhe, siç tregonte ai, Goceja, unë nuk e pashë, por e di se qëndronte pranë Reganit. Regani u përkul dhe ky si duket ia shkel pedalën e gazit, sepse vendi ishte pak si përpjetë dhe pastaj shkon teposhtë. Si duket ata pikërisht te përpjeta na prisnin, ky kurthi që na u bë. Kur e kaloi përpjetën, autobusi filloi të ecë më shpejt. Mori shpejtësinë dhe shkuam ndoshta rreth dy kilometra, tre, nga vendngjarja dhe u ndal, nuk mund të ecte më, gomat ishin të shpërthyera, motori ishte qëlluar dhe doli ushtria, dolëm, morëm pozicionet dhe shikonim andej, nga Grupçini. Shikonim disa rigrupime, por nuk mund të ndërmarresh gjë... Kaloi një vargan i KFOR-it.

GT: Kush prej jush arriti në atë vend?

DB: Si?

GT: Nga vargani, cilat automjete arritët deri...?

DB: Arritëm vetëm dy autobusët, ndërsa kamioni jo dhe

ГТ: До кога, до кој месец?

ДБ: До самиот ден. Вечерта, на пример, дента ние пред да одиме, пунктовите ги повлекле. Како, зошто, да не дискутираме за тоа. И уште во Скопје ние, на излегување од Скопје, деца ни покажуваа прсти, не знам вака орли [прави орел со рацете]... А, цело време приметивме, ние в автобус седевме, една црна кола пред нас-зад нас. Сега не знам што марка беше, важно голема кола, нешто БМВ ми се чини дека беше и нè пратеше. Таман наближавме на Групчин, да речеме на неколку километри, колава се повлече, ја снема, никаде. И јас како што седев, мислам на трето седиште седев, со едно друго [момче], а пак зад мене седеше едно, работи во судот, Сашо го викаат. „Е“ ми вели: „Дуле ене го местоно каде што го нападнаа Љубе Бошкоски“. Дури го рече тоа, кога се испуливме, двајца излегоа со зољи, клекнаа и останавме како стаписани. Ама арно првата зоља само покрај шофершајбна помина, втората го погоди автобусот под, изгледа мавна на асфалтот и автобусот почна да се ниша. И почнаа после да гаѓаат со автоматски оружја и со митралези и настана голема паника во автобусот. Деца дека, сето млади, некои викаат: „Ќе не истепаат“ - не знам што, не знам како, некои викаат вози, некои викаат застани. Арно ама, ова што беше водникот Гоце, тој активен старешина беше и во Хрватска во војната и тој како што кажуваше - Гоце, јас не видов, ама знаев дека стоеше до Реган. Реган клекна и овој изгледа му цапна на гаста, оти местото баш вака малку како успон, па после оди удалница, а баш точно изгледа тие малку на успонот нè начекаа, заседава што беше. Кога помина автобусот малку угорницата и забрза. Забрза и отидовме можеби негде околу 2 километри, 3, од настанов и застана автобусот, веќе не можеше да оди, гумите беа издупени, моторот беше погоден и излезе војскава. Излеговме, зазедовме позиции и се пулиме натака, накај Групчин, сега гледаме некое разместување, ама не можеш да онадиш... Поминаа еден конвој на КФОР.

ГТ: А, кои стигнавте од конвојот на местото?

ДБ: Како?

dëgjuam një shpërthim të madh, detonim, dhe askush s'tregonte gjë, mirëpo, më vonë, gjatë bisedave, ata kur e kanë parë se nuk i kanë qëlluar autobusët, nuk na qëlluan si duhet, vetëm me plumba që na bënë shoshë, iu kthyen kamionit. Zolja e parë që e ka qëlluar kamionin, e ka qëlluar motorin, ndërsa kamioni ishte i ngarkuar me municion, mendoj kishte granata për topa dhe të tjera, armë të tjera të vogla. Në të ishin të gjithë, domethënë, vozitësi, dy eprorë rezervistë dhe shtatë ushtarë, edhe pse nuk guxon ushtari të vozitet aty ku transportohet municioni, përveç vozitësit dhe përcjellja që duhet për vozitësin.

GT: Ashtu, dy persona maksimumi?

DB: Po. Ndërsa, prapa kamionit, furgoni i kuq. Brenda dy eprorë aktivë, majori Rashiќ dhe, tani a ishte Drakaleski, nuk më kujtohet mirë. Kur e kanë parë se është goditur kamioni, e kanë kthyer furgonin dhe janë kthyer në Shkup. Edhe këta tanët kanë dalë nga kamioni, janë hedhur, por, nuk kanë pasur fat. I kanë bërë shoshë... Pasi ka përfunduar e tëra, janë kthyer dhe edhe një herë i kanë qëlluar me plumba nga afër.

GT: Sa kohë ka kaluar që kur u ndalët me autobusin deri te shpërthimi i kamionit?

DB: Një kohë e shkurtër, nuk kishte as 5-6 minuta.

GT: Kamioni shpërtheu kur u ndal autobusi dhe, pastaj?

DB: Po, po, tashmë të gjithë kishim dalë nga autobusi dhe...

GT: Domethënë, mund të thuhet diku 7-8 minuta nga fillimi i sulmit...

DB: Po, po.

GT: ...dua të them, më pas shpërtheu, jo në fillim.

DB: Jo, jo. Sepse caku i tyre, qëllimi, ishin autobusët.

GT: Aty ku ka pasur më së shumti ushtarë?

DB: Po, pra, e gjithë ushtria ishte aty. Dhe, tani, kur e panë se nuk i kanë qëlluar autobusët, e kanë parë kamionin se ai, kamion ushtarak, nuk shkon aq shpejt sa autobusët dhe e kanë qëlluar atë.

ГТ: Од конвојот, кои возила стигнавте до?...

ДБ: Стигнавме двата autobusi само, а камионов не и слушнавме ние, голема експлозија се слушна, детонација и никој ништо не кажуваше. Ама после, во разговори, тие кога виделе дека autobusиве ги промашиле, не нè погодија како што треба, само со куршумиве што ги решетеа, му се свртија на камионот. Првата зolja в камион што мавнала, мавнала в мотор, а камионов беше товарен со боева муниција, мислам имаше за бестрзени топови гранати и некои други таму, некое друго ситно оружје. И во него беа сите, значи, шоферот, двајцава старешини резервни и 7 војници - што не смее војник да се вози каде што се пренесува муниција, освен шоферот и пратња што треба за шоферот.

ГТ: Така, две лица на пример максимум?

ДБ: Да. А, позади камионот, комбе црвено. Внатре двајца активни старешини, мајор Рашиќ и сега дали беше Дракалски, не се сеќавам точно. Кога виделе дека камионов е погоден, го завртиле комбето и се вратиле во Скопје. И овие нашиве излегле од камион, изрипале, ама немале среќа. Ги изрешетиле до... Од кога сето [завршило] се привратиле и уште додатно ги гаѓале со куршуми одблиску.

ГТ: Колку време отприлика помина откако застанавте со автобусот, до експлозијата на камионот?

ДБ: Кратко време беше, немаше може ни 5-6 минути.

ГТ: А, камионот експлодира откако застана автобусот и после?

ДБ: Да, да, веќе бевме сите излезени надвор од автобус и...

ГТ: Значи, може да се рече некои 7-8 минути од почетниот напад...

ДБ: Да, да.

ГТ: ...мислам, отпосле експлодиран, не во почетокот.

ДБ: Не, не. Затоа што нив метата, целта, им беа autobusиве.

GT: Çka ndodhi pas kësaj, kur u ndalët atje?

DB: Kur u ndalëm atje, kishte tela, gardh, pjesa më e madhe e ushtrisë i kapërceu telat.

GT: Janë ato telat skaj autostradës, standard?

DB: Po, telat që ishin skaj autostradës dhe ishte një pyll i vogël dhe u strehuan të gjithë atje, prapa drurëve. Një mitraloz, në autostradë kishte një si gropë, si kapanxhë ishte. Këtu e vendosëm mitralozin dhe, po të them, ky rreshteri Goce tha: “Jini të gatishëm, të shohim se ç’do të ndodhë”. Dhe, po të them, nga vendngjarja, ata, pasi që e dëgjuam shpërthimin, të tregova, atëherë erdhi vargani i KFOR-it dhe ata nuk u ndalën. Ne ua bënim me dorë që të ndalen dhe sikur s’ka ndodhur gjë, vazhduan dhe pastaj filluam të ndalojmë vetura civile. Por askush nuk ndalej, sepse kishim dy të plagosur. Njëri ishte i plagosur në dorë, tjetri prapa diku në shpinë dhe ndihmë i dhanë këta ushtarët tanë që ishin të shërbimit shëndetësor...

GT: Të dy autobusët nuk ishin më në gjendje për t’u vozitur?

DB: Jo, jo, nuk ishin. Dhe, pas një ore erdhën dy autobusë nga Tetova, u ngarkuam dhe drejt në kazermë.

GT: Në kazermën në Tetovë?

DB: Po, në kazermën në Tetovë, në poligon, arritëm atje dhe...

GT: Kur arritët në kazermën në Tetovë?

DB: Epo, diku 11 e diçka ishte ora. 11:30 diku, kështu disi. Ndërsa, sulmi ndodhi në 9 e diçka, 9:10 apo 9:30, aty diku.

GT: Dhe, në Tetovë?

DB: Dhe, në Tetovë zbritëm në poligon dhe njëfarë rrëmuje...

GT: Kjo brenda më, në kazermë?

DB: Po, pra, e tëra brenda në kazermë. Dhe, rastësisht, baxhanaku im nga Kavadari, kur më pa: “Ore, çfarë” – tha – “ju jeni?”. “Ne jemi” dhe gjëra të tilla. Ai tashmë e dinte, i kishin lajmëruar menjëherë se këta 10 veta... “Eja” – tha – “do të të tregoj diçka, por, mos kij frikë, nuk është gjë”. “Çfarë nuk është?” – e pyes –

ГТ: Каде што имало најмногу војска?

ДБ: Да де, па цела војска тука беше. И сега кога видеоа тие дека ги промашиле автобусиве, го приметиле камионот дека тој, воен камион, не оди толку брзо колку автобусиве и го погодиле него.

ГТ: А, што се случуваше потоа, кога застанавте ваму?

ДБ: Таму од кога застанавме, имаше жица, ограда, поголем дел од војскава се префрли преку жица.

ГТ: Тоа е онаа жица покрај автопат што е?

ДБ: Да, покрај автопат што е жицата и шумичка вака имаше и се засолнаа сите тука зад дрва. Еден митралез, на автопат имаше како дупка, како шахта беше, го поставивме тука митралезот и ти велам и овој водникот Гоце рече: „Бидете на припремност, да видиме што ќе се случи“. И ти велам - од настанот, тие, од кога ја слушнавме ние експлозијата - ти кажав - тогаш наиде конвој на КФОР и тие не застаанаа. Ние мавтавме за да застанат, [да видиме] како што, ништо, си продолжија и после почнавме да застануваме цивилни коли. Ама никој не застануваше, оти имавме двајца ранети. Едниот беше в рака ранет, едниот позади негде на грбот беше ранет и помош му дадоа овие војнициве нашиве што беа од санитет...

ГТ: Двата автобуси веќе не беа во возна состојба?

ДБ: Не, не, не беа. И после саат време дојдоа два автобуси од Тетово, се претоваривме и право в касарна.

ГТ: Во касарната во Тетово?

ДБ: Да, во касарната во Тетово, на полигон, се онадивме тука и се измеш...

ГТ: Кога стигнавте во касарната во Тетово?

ДБ: Па, негде 11 и кусурот саатот беше. 11:30 некаде, така нешто. А, нападот се случи во 9 и нешто, 9:10 или 9:30, тука негде беше.

“Këta tanët si duket u vranë”. “Ashtu është” – tha. Dhe, askush nuk na tregoi se ku duhet të shkojmë, çka duhet të bëjmë dhe në atë çast ndodh sulmi mbi kazermën. Dhe, e di, kur ka sulm, gjithçka në kaos, të gjithë iknin. Ne mbetëm, nuk e dinim ku të shkojmë, ne të Prilepit. Aty pranë ishte një ndërtesë dhe u fshehëm prapa ndërtesës.

GT: Ju prisnit në poligon, në të hapur?

DB: Ne, po, pra, të na udhëzonte dikush ku të shkojmë. Ku të lëvizim, nuk e njihnim kazermën, kur kemi qenë – kurrë. Dhe, u hap një derë, doli një kuzhinier, i veshur në të bardha – “Ore, ç’bëni ju” – tha – “fëmijë këtu?”. “Ore, asgjë” – i themi – “e shohim se ka sulm”. “Ore, uluni” – tha – “nga lart gjuajnë, hyni shpejt brenda” dhe hymë në një hapësirë, kaloi sulmi, kërkujmë s’ka ndonjë nga njerëzit, kurse atje disa ishin fshehur në ngrohtore.

GT: Ky sulm ishte ditën domethënë, aty nga ora 11:30?

DB: Ditën, po, po. Pas kësaj, sepse nëpër kazermë tollovi, eprorë në lëvizje, andej-këndeje, 10 viktima përnjëherë ti.... Dhe, po të them, na vendosën në një pavijon.

GT: E tëra kjo ndodh më 8-shin?

DB: Po, e tëra më 8-shin. Prandaj të tregova, njëri sulm te Grupçini, dy orë më vonë në kazermë. Hajde, kaloi disa dita, ra nata, rreth orës 9 përsëri sulm.

GT: Natën?

DB: Natën. Shuhet e tërë kazerma, e ndalën rrymën dhe vetëm shikon raketat si bien, granata. Mirë, ato 82 milimetra nuk i konsiderojnë si shumë vrastare, vetëm se kanë shpërthim të fuqishëm. Dhe, ushtria e strehuar, kush këtu, kush atje, dhe kjo ishte për atë ditë.

GT: Ditë e keqe.

DB: Pastaj përsëri kishte sulme ditën e ardhshme, derisa, prit, e nënshkruan marrëveshjen kornizë, më 12-shin apo më 15-shin...?

ГТ: И во Тетово?

ДБ: И во Тетово се истоваривме на полигон и сега некакво мешање...

ГТ: Тоа е внатре веќе, во касарната?

ДБ: Да де, внатре в касарна сето. И случајно вака, баџанак мој од Кавадарци, кога ме виде: „Абе што“- рече: „вие сте?“ „Ние сме“ - и такви некои работи. И сега тој знаеше, веќе одма ги известиле дека овие 10-мина се... „Ела“- рече: „ќе ти кажам нешто, ама не се плаши, не е ништо“. „Што не е?“- му велам: „Овие нашиве изгледа загинаа“. „Така е“ - рече. А, никој нас не ни кажа каде треба да одиме, што треба да одиме, во моментот се случува напад на касарнава. И знаеш, кога ќе има напад, хаос сето и се разбегаа сите. Ние останавме, не знаеме каде да одиме прилепчаниве. И ај тука имаше една зграда, се скривме вака зад зграда.

ГТ: Вие на полигон чекате на отворено?

ДБ: А, ние, да де, да нè упати некој каде треба да одиме. Каде да се движиме, не ја познаваме касарната, кога сме биле - никогаш. И се отвори една врата, излезе еден кувар, дека во бело. „Абе што правите“- рече: „деца тука?“ „Абе ништо“- му викаме: „гледаме дека има напад“. „Абе седете“- рече: „онде одозгора гаџаат, брзо влегувајте внатре.“ И влеговме во една просторија, помина нападот, бараме нема некој од луѓево, тие таму пак некој се скриле в котлара.

ГТ: Тоа беше напад денски значи, тогаш кај 11:30 некаде?

ДБ: Денски, да бе да, исто после ова и дека низ касарна гужва, растрчани старешини, ваму, таму, 10 жртви наеднаш ти... И ти велам, после нè сместија во еден павилјон.

ГТ: Ова на 8-ми се случува сето?

ДБ: Да, сето на 8-ми. Затоа ти кажав, едниот напад на Групчин, по два саати в касарна. Ајде, помина некако денот така, се затемни, накај 9 часот пак напад.

GT: Ato ditë ishte, më 13-shin më duket...

DB: Nuk është me rëndësi, ato ditë më duket se e nënshkruan. Kishte atëherë disa të shtëna sporadike, por, nuk ishte aq keq. Ndërsa, ato net, atë natë, apo natën tjetër, kishte shumë sulme të mëdha.

GT: Deri në nënshkrimin e marrëveshjes ishin më të fuqishmit...

DB: Po, po, dëshironin ta pushtojnë kazermën, por, nuk mundeshin, kishte shumë ushtri, nga Prilepi, nga Kavadari, nuk e di, nga s'kishte. Pastaj, rreth kazermës, sepse ne shkonim si logjistikë, bënim roje, kishte edhe roje edhe sigurim, mes dy vendeve të rojës nga një sigurim, të gjithë me pushkë automatike, po, po.

GT: Thua brenda në kazermë?

DB: Po, po, brenda në kazermë. Kishte 2-3 tanke, obusë të vendosur prapa kuzhinës, nga atje vepronin kur kishte nevojë për lart, për në Ratajë. Kam harruar edhe vendet si quheshin. Nga ana e djathtë e kazermës, hekurudha, ku gjithashtu kishim ushtarë tanë, nga vargani që ishim, ata bënë rojë te hekurudha.

GT: Kishte edhe ushtri të jashtme atëherë në kazermën e Tetovës?

DB: Jo. Ata vinin vetëm kur kishte sulme dhe nëse tanët përgjigjeshin pak më ashpër, vinin të KFOR-it me xhipa. Të mos gjuajmë aq shumë, të mos veprojmë aq sa duhet dhe si shkon ajo punë, ai të të gjuajë, të të gjuajnë, e ti të heshtësh, nuk është... Nuk e di, disi nuk ishte e logjikshme, shumë ishte e ndyrë puna atje e tëra.

GT: Ç'do të thuash me këtë?

DB: Nga njëra anë i kritikonin se janë terroristë, nga ana tjetër i mbronin se janë luftëtarë për të drejtat e njeriut. Ndërsa, kanë marrë armët në dorë. Nuk kërkohet e drejta me armë në dorë, kërkohet në tavolinë. Sepse, kishte edhe në kazermë, kishte forca speciale, "Ujqit" ishin, përballë pavijonit tonë ishin "Ujqit". Ata vepronin me urdhër, mirëpo ne i siguronim. Ata kryesisht natën dilnin, njësi i "Ujqve" të ARM-së.

ГТ: Вечерта?

ДБ: Вечерта. Се гасни цела касарна, ја исклучуваат струјата и само гледаш ракети каде што паѓаат, гранати. Добро тие 82 милиметри ги сметаат дека не се толку многу убоити, само што имаат јака детонација. И засолнети војскава, кој ваму - кој таму и тоа е за тој ден.

ГТ: Лош ден.

ДБ: После пак имаше напади другиот ден, сè до, чекај, кога го потпишаа, Рамковниот договор го потпишаа дали на 12-ти или на 15-ти?...

ГТ: Тие денови беше, 13-ти мислам...

ДБ: Не е битно, тие денови мислам дека го потпишаа. Имаше тогаш некои спорадични пукања, ама не беше толку страшно. А, тие [вечери], таа вечер или другата вечер имаше многу големи напади.

ГТ: До потпишувањето на Договорот беа најсилни...

ДБ: Да, да, сакаа да ја освојат касарната, ама не можеа, имаше доста војска. Прилепчани, кавадарчани, не знам, од каде немаше. После, околу касарната, оти ние одевме како логистика, стража дававме, имаше и стража и обезбедување, меѓу две стражарски места уште едно обезбедување, сите со автоматски пушки, да, да.

ГТ: Велиш внатре во касарната?

ДБ: Да, да, внатре в касарна. Имаше 2-3 тенка, имаше хаубици поставено позади тоа кујната, оттаму тие дејствуваа кога требаше горе за Ратае. Заборавив и местата како се викаа. Од десна страна на касарната, пругата каде што е и таму имавме наши војници од конвојот што беа, па тие таму на пруга стражареа.

ГТ: Имаше и странска војска во тој момент во касарната во Тетово?

ДБ: Не. Тие идеа само кога ќе имаше напад и нашиве ако малку пожестокото одговореа и тогаш идеа КФОР-овци со џипови.

GT: Deri kur qëndrova në kazermën në Tetovë?

DB: Deri në fund, 44 ditë ishim.

GT: Aha, domethënë deri në fund të shtatorit?

DB: Po pra, po. Jo, jo, jo, në fillim ishim gjatë gjithë gushtit, diku deri më 15, 20 shtator, kur erdhi koha për të shkuar. Tani, shkuarja, kthimin e bënë... Duhej, për shembull, ditën, në mëngjes të nisemi, të vijë turni tjetër, ta dorëzojmë, të shkojmë. Tërë ditën prisnim atje dhe një mot i keq u krijua – binte shi pandërprerë. Dhe, në të kthyer nuk erdhëm me autobusë. Me kamionë. Cera-dat e hapura, majtas dhe djathtas ushtarë me pushkë, para nesh “BTR”, prapa nesh edhe një “BTR” dhe një helikopter. Sepse kishte informata se edhe në të kthyer do të na bëjnë kurthi. Dhe, tani si, çka, doli kështu. Dhe, na çuan në kazermën “Ilinden”, atje na prisnin autobusët, në autobusë dhe në Prilep.

GT: Pasi u nënshkrua marrëveshja kornizë, the se...

DB: Po, po, vetëm disa të shtëna sporadike dëgjoheshin, nuk kishte shumë, nuk kishte më sulme pastaj.

GT: Kishte vetëm disa të shtëna?

DB: Po, de, në mënyrë sporadike dëgjohej ndonjë e shtëne aty-këtu.

GT: Pasi u ktheve në Prilep, si ndjeheshe?

DB: Eh, si ndjehesha. Assesi, të them. E di, njeriu nuk mund t'i përshkruajë ato ngjarje, ato punë. Ta themi se atëherë kur unë i pashë ata dy burra të mëdhenj me zolja në duar, e shikon vdekjen në sy, nuk di, nuk guxon të veprosh, më kupton? Sepse në autobus, 50 veta të armatosur. Nëse vepron, me gëzhojat që dalin nga pushka automatike mund ta lëndosh kolegun pranë teje. Dhe, prandaj po të them, si në film. Shpeshherë e kujton, ndonjëherë kam bërtitur natën, tregojnë fëmijët, tregon bashkëshortja. E di... Kjo është, kemi trauma, të gjithë që mbetëm kemi trauma sot e kësaj dite. Nuk jemi siç kemi qenë më parë. Shpeshherë ulemi kështu dhe dikush thotë: “Ti më parë nuk bërtisje kështu, nuk bëje kështu”. “Ore, nuk bërtisja...” - por koha tani ka ndryshuar. Ngjarja, këtu të gënjejnë: “Do të jetë kështu, do të jetë ashtu, do të jetë...”, do të

Да не сме пукале толку многу, да не дејствуваме колку што треба и сега тоа како иди: тој да те пука, да те гаѓа, а ти да кутиш, не е... Не знам, некако не беше логично, многу беше изгледа валкана работата таму сета.

ГТ: Што мислиш под тоа?

ДБ: Од една страна ги критикуваа дека се терористи, од друга страна ги бранеа дека се борци за човекови права, а зеле оружје в рака. Не се бара право со оружје в рака, се бара на маса. Оти имаше и в касарна, имаше од специјалциве беа, волците беа, одма карши нашиот павилјон беа волците. Тие дејствуваа по наредба, ама ние ги обезбедувавме. Тие претежно ноќе излегуваа, единицава волци што беше од АРМ.

ГТ: До кога остана во Тетово во касарната?

ДБ: До крај, 44 дена бевме.

ГТ: Аха, значи скоро до крајот на септември?

ДБ: Да де, да. Не, не, не, во почетокот цел август бевме, негде до кај 15 таму, 20 септември, кога идеше за да си идиме. Е, сега идеево, враќањето го направија... Требаше истото, на пример дента, сабајлето да тргнеме, сменава да дојде, да ја предадеме, да си замине. Цел ден седевме таму, па пусто време кога се зададе - само дожд да врне. А, на враќање не се враќавме со автобуси. Со камиони. Церадите отворени, лево и десно војници со пушки, пред нас „БТР“, позади нас уште еден „БТР“ и хеликоптер. Оти имаше дојава дека и кога ќе се враќаме ќе има заседа. Е, сега како, што, испадна вака. И нè однесоа во „Илinden“ касарна, оттука автобусиве нè чекаа, в автобус и Прилеп.

ГТ: Откако се потпиша Рамковниот договор, рече дека...

ДБ: Да, да, само некои спорадични така истрели ќе се слушнат, немаше толку, немаше никаков напад после.

ГТ: Имаше само некакви пукања?

ДБ: Да, де, спорадично некое ќе слушниш истрел некој ваму-таму.

na ndihmojnë, po askush. Të gjithë ata e shikojnë vetëm politikën e tyre: të marrin sa më shumë vota, të jenë në pushtet, ndërsa për mbrojtësit fare dhe askush nuk angazhohet. Kurse më vonë, a po, na quanin “Mbretëria e Kafshëve” disa politikanë dhe e di, nuk është mirë të dëgjosh gjëra të tilla. Ke shkuar me ftesë të shtetit, të ka thirrur të dalësh në mbrojtje dhe të të mohojë pastaj, mendoj se këto janë punë jo të bukura.

GT: Domethënë, lufta të ka lënë pasoja?

DB: Ka lënë, po, po. Le të thotë kush çka të dojë, gjithkund ku ka luftë patjetër do të ketë edhe pasoja. Megjithatë, tru njeriu është.

GT: A je në kontakt me të mbijetuarit e tjerë të Karpallakut?

DB: Si jo. Kemi bërë edhe shoqatën “Karpallak”. Shihemi, çdo 8 gusht mblidhemi, pastaj shkojmë shpesh herë në Lenishtë në manastir. Atje shkojmë sepse u betuam, ndihmuam që manastiri të ndërtohet bukur, ndihmuam sa mundëm. Kryesisht, takohemi.

GT: Si duket shënimi çdo vit që e bëni?

DB: Më fal?

GT: Çdo vit e shënimi 8 gushtin.

DB: Po, po, çdo vit. Po, ne organizojmë gjithçka që duhet.

GT: Dhe, ju si organizatë, si shoqatë “Karpallak” jeni përgjegjës për këtë. Si duket shënimi atë ditë apo ato dy ditë?

DB: Në fillim përgatitëm një program dhe pothuajse çdo vit e bëjmë të njëjtin program.

GT: Mund të na e përshkruash këtë program?

DB: Epo, për shembull, më 7 gusht mblidhemi te kazerma, sepse atje është bërë një përmendore, dhe takohemi atje. I kujtojmë viktimat. Nga aty shkojmë te dhoma përkujtimore, vizitojnë dhomën përkujtimore, ka atje disa fotografi.

GT: Njëjtë edhe në kazermë?

DB: Po, njëjtë edhe në kazermë. Nga kazerma pastaj shkojmë

ГТ: Откако се врати во Прилеп како ти беше?

ДБ: Е, како ми беше, никако да ти кажам. Знаеш, човек не може да опише тие настани, тие работи. Да речеме тогаш јас кога ги видов тие двајца робусни мажишта со зољите в раце, и се пулиш на смртта в очи, не знаеш, не смееш да дејствуваш, ме разбираш? Оти в автобус вака, 50 души војници наоружани. Ако дејствуваш можеш со чауриве што ќе излегуваат од автоматскава пушка да го повредиш колегата што е до тебе. И затоа ти велам, како некој филм. Многупати се секаваш, некогаш навечер сум подвикнувал, кажуваат децава, кажува сопругата и таа. Знаеш... тоа е, имаме трауми, сите имаме трауми што останавме и ден-денеска. Не сме како што бевме порано. Многупати, е вака некаде ќе седнеме и [некој ќе рече]: „Ти во времето вака не подвикнуваше, не онадеше“. „Море, не подвикнував...“ - сега времето се измени. Настанот, овдека те лажат: „Ќе биде вака, ќе биде онака, ќе биде...“ - ќе ни помогнат, ама никој. Тие сите само си ја гледаат политиката нивна: да соберат што повеќе гласови, да си бидат на власт, а за бранителите никој и ништо не се ангажира. Нели, после, нè нарекуваа „Животинско царство“ некои политичари и знаеш, не е убаво да слушаш така. Си отишол со покана на државата, те повикала во одбрана да застанеш и да те негира после, мислам тие неубави работи се.

ГТ: Значи некакви последици остави војната на тебе?

ДБ: Остава, да, да. Кој сака нека кажува, секаде каде што има војна, мора да има и последици. Сепак човечки ум е.

ГТ: Дали си во контакт со другите преживевани од Карпалак?

ДБ: Како не. Имаме и направено здружение „Карпалак“. Се гледаме, секој 8 август се збираме, после се збираме и многупати одиме Лениште на манастир. Таму пошто се ветивме, помогнавме и манастирот да се изгради убаво, помагавме колку што можевме. Важно се гледаме.

ГТ: Како изгледа одбележувањето секоја година кое што го имате?

ДБ: Молам?

në Lenishtë, para manastirit gjithashtu është bërë një përmendore e vogël, shkojmë atje dhe qëndrojmë në manastir për... Ditën, për shembull, më 8 gusht, shkojmë te të gjitha varret ku ka të vrarë, sepse kemi nga Novosella, Bellopole, Pashinoruvci dhe Ropoto-va. Çaktojmë disa njerëz, shkojnë atje, ndezin qirinj, lënë buqeta me lule. Ne shkojmë këtu në varrezën e qytetit, ku janë të tjerët, dhe pastaj te përmendorja "Karpallak" që është ndërtuar para 13-katëshit, atje ka miting...

GT: Shënimi qendror është atje?

DB: Po, manifestimi qendror, po. Kjo është e rëndësishme, çdo vit e bëjmë të njëjtën gjë.

GT: Shkoni edhe në vetë vendin e ngjarjes?

DB: Po, më 8 gusht shkon një autobus, kush dëshiron shkon edhe atje. Atje bëjnë edhe meshë kishtare, përkujtim, i pyesin nga pak të mbijetuarit. Me rëndësi është se e vizitojnë çdo vit. Ja, shpesh herë edhe pllakën përkujtimore në Karpallak e thyenin. Tani, dy vitet e fundit, e shoh se nuk ka më gjëra të tilla, por, në fillim, pandërprerë, vendose një të re, prishe, vendos të re...

GT: Tani është duke qëndruar pllaka?

DB: Tani për tani qëndron, ta shohim deri kur.

GT: Të të kthej edhe një herë në vitin 2001 dhe kur u ktheve këtu. Vetë ditën e 8 gushtit, përveç në Karpallak, disa orë pas ngjarjeve që na i përshkrove, kishte ndodhi edhe në qytet këtu. Gjegjësisht u dogj së pari xhamia, Çarshi Xhamia në qytet, dhe disa objekte në pronësi të myslimanëve. Nuk do të thosha të shqiptarëve, sepse nuk ishin të gjitha të shqiptarëve, por edhe të të tjerëve, të maqedonasve myslimanë dhe të turqve. Ç'mendon nga kjo perspektivë e sotme për atë që ndodhi?

DB: Shiko, ajo ngjarje, ne i ndiqnim lajmet, kur mora vesh se ka trazira në Prilep, unë e dija se do të ndodhë diçka, sepse 10 veta u vranë, sepse unë ku jetoj tani kishte një shqiptar dhe një grup qytetarësh ishin mbledhur për t'ia djegur banesën. Ai për shembull në katin e katërt, kurse unë në të pestin banoj. Mirëpo, kur ka dalë im bir te shkallët, kur e kanë parë atë dhe u ka thënë kështu

GT: Секоја година го одбележувате 8 август.

DB: Да, да, секоја година. Да, ние организираме сè што треба.

GT: И вие како организација здружение „Карпалак“ сте одговорни за тоа. Како изгледа одбележувањето во тој ден или тие два дена?

DB: На почетокот направивме програма и ја тераме скоро секоја година истата програма.

GT: Можеш да ни ја опишеш програмата?

DB: Па, на пример на 7 август се збираме на касарна, оти таму има направено како спомен-обележје и се збираме таму. Им даваме почит на загинатите. Оттука, има спомен-соба, во спомен-собата разгледуваат, слики има таму некои.

GT: Исто во касарната?

DB: Да, исто в касарна. Од касарна после одиме пред Лениште, пред манастирот има исто направено како спомениче, одиме таму и остануваме на манастир да... Дента, на пример, на 8 август, одиме по сите гробови каде што се загинати, оти имаме во Новоселани, Бело Поле, Пашинорувци и Ропотово. Си одредуваме луѓе, одат таму, палат свеќи, оставаат букет цвеќиња. Ние одиме овде на градските гробишта каде што се другиве и после на споменикот „Карпалак“ што е изграден пред 13-катницата, таму има митинг...

GT: Централното одбележување е таму?

DB: Да, централната прослава, да. Тоа е важно, секоја година истото го тераме.

GT: Одите и на самото место на настанот?

DB: Да, на 8 август оди еден автобус, кој сака и одат таму, исто таму панихида прават, нешто ги потпрашуваат овие преживевани што се. Важно го посетуваат секоја година. Ете многу пати па и спомен-плочата на Карпалак ја кршеа. Е, сега овие последни две години гледам така, нема такви работи. Ама во почетокот нон-стоп, намести нова, скрши ја, намести нова...

e kështu, janë tërhequr. Kanë thyer disa gjëra, mirëpo nuk e kanë djegur. Sikur ta digjnin, ka mundur të ndodhë diçka në ndërtesë, më kupton? E dinim ne atje, bënim muhabet mes vete se në Prilep do të ketë trazira dhe vërtet kishte trazira. Ne nuk e dinim, pastaj gjithçka na tregonin në telefon, dëgjoheshim me celular. Me rëndësi, kjo dihej se diçka do të ndodhë në Prilep, mirëpo nuk ndodhi ashtu si do të duhej të jetë.

GT: Fqinjët ikën?

DB: Jo. Por, ky, Sinan quhet, ditën nuk është parë askund. Ata si duket janë larguar para kohe, nuk e di tani a në Ropotovë apo kjo, si quhej, apo në Debresht, nuk e di, nuk ka rëndësi. Me rëndësi, nuk kanë qenë në shtëpi.

GT: U kthyen ata pas luftës apo jo?

DB: Pas 10 ditësh, 15, janë kthyer në shtëpi.

GT: Aha, për të jetuar, mendoj, këtu janë, në qytet?

DB: Po pra, po, mendoj, njerëzit janë të mirë, s'ka lidhje se janë myslimanë. Jetojmë mirë, shumë mirë jetojmë me ta. Ja, ndonjëherë vjen këtu në Prilep, tani në Tetovë jeton, gjithçka në rregull...

GT: Aha, janë shpërngulur në Tetovë tani?

DB: Po, po, u shpërngulën. E shitën banesën, u shpërngulën.

GT: Aha, cilin vit? Apo, moti?

DB: Epo, nuk e di cilin vit.

GT: Mirë, kaluan shumë vite, vërtet. A ka diçka që ua zë për të madhe të tjerëve?

DB: Cilëve të tjerë?

GT: Armikut.

DB: S'kam çka ju zë për të madhe. Ata, për shembull, kërkonin diçka, por, tërë këtë e bënë disa fuqi të tjera, sepse, sipas meje, përderisa ishim ne atje, ajo pjesë ku është kazerma dhe rruga, e tërë pjesa ishte shpërngulur, më kupton? Kur u nënshkrua

ГТ: Сега стои плочата?

ДБ: Сега засега стои, до кога ќе видиме.

ГТ: Да те вратам уште еднаш на 2001 и кога се врати тука. На самиот ден, на 8 август, освен во Карпалак, неколку саати по овие случувања кои што ни ги опиша, имаше и случувања во градот тука. Односно опожарени беа пред сè џамијата, Чарши-џамијата во градот и некои објекти во сопственост на муслимани. Не би рекол на Албанци, бидејќи не беа сите тие во сопственост на Албанци, туку и на други, на Македонци-муслимани и на Турци. Што мислиш од оваа перспектива, денешна, за тоа што се случуваше?

ДБ: Види, тој настан, ние пратевме вести, кога разбрав дека има немири во Прилеп, јас знаев дека ќе се случи нешто, пошто 10-мина се загинати, затоа што јас каде што живеам сега имаше еден Албанец и група граѓани се собрале да му го палат станот. Тој на пример на 4-ти, а јас на 5-ти живеам. Арно ама, синот мој на скали кога излегол, кога го виделе него и му кажал тој вака и вака и се повлекле. Нешто раскршиле, иначе не го запалиле, ако го запалеле, можело и нешто да се случи во зградава. Ме разбираш? Знаевме ние таму, си правевме муабет меѓу себе дека во Прилеп ќе има нереди и стварно имало нереди. Ние не знаевме, после сè ни кажуваа по телефон, се слушавме со мобилни. Важно, тоа се знаеше дека нешто ќе се случи во Прилеп, ама не се случи баш онака како што би требало да биде.

ГТ: Комшиите избегаа?

ДБ: Не. Него, овој Синан го викаат, дента нигде го немало. Тие изгледа уште предвреме пошле, не знам сега дали Ропотово или ова, како се викаше или Дебреште, не знам, не е битно. Важно дома не биле.

ГТ: Се вратија тие по војната или не?

ДБ: По 10 дена, 15, се вратиле дома.

ГТ: Аха, да си живеат, ислам, тука се во градов?

ДБ: Да, де, да, ислам, луѓево беа фини, без разлика што се муслимани. Си живеевме, многу убаво живеевме со нив. Еве

Marrëveshja Kornizë, filluan të kthehen. Domethënë, nuk e kishin përkrahjen as të popullit të vet, domethënë jo atë që e kërkonin, të ngrenë armët kundër Maqedonisë.

GT: Dhe, çfarë ua zë për të madhe tuajve?

DB: Tanëve? Për tanët kam shumë vërejtje. Sepse gjithçka na premtonin dhe asgjë nuk përmbushën. Kërkonim shëndetësi falas, kërkonim ndihmë për fëmijët të shkollohen, të kenë një trajtim të posaçëm. Gjithçka do të premtojnë dhe asgjë nuk do të përmbushin. Pasi kalojnë zgjedhjet, harrohen të gjitha, “e hëngri ujku gomarin”, siç thonë serbët.

GT: Në rregull, Dushan, faleminderit për këtë intervistë.

DB: Faleminderit edhe juve.

понекогаш иди овде во Прилеп, сега во Тетово живее, онака фино сè...

ГТ: Аха, преселени се во Тетово сега?

ДБ: Да, да, преселени се. Станот го продадоа, си се преселија.

ГТ: Аха, која година? Или одамна?

ДБ: Па, не знам која година.

ГТ: Добро, поминаа години стварно. Дали има нешто што им замеруваш на другите?

ДБ: На кои други?

ГТ: На непријателот.

ДБ: Нема што да им замерам. Тие, на пример, си бараа нешто, ама, ова сето го направија некои други сили, затоа што, по мое, ние дури бевме таму, делот како што е вака касарнава и улицата, сето беше раселено. Ме разбираш? Кога се потпиша Рамковниот договор, почнаа да си се доселуваат. Значи немаа поддршка и од сопствениот народ, значи не она што го барале, да кренат оружје на Македонија.

ГТ: А, што им замеруваш на своите?

ДБ: На нашиве? На нашиве многу замерувања имам. Затоа што сè ни ветуваа и ништо не ни исполнија. Баравме бесплатно здравство, баравме помош за децава што се школуваат, да има некои посебни третмани. Сè ќе ветат и на крајот ништо нема да исполнат. Од кога ќе завршат изборите: „Појео вук магарац“ - што викаат Србите.

ГТ: Во ред Душан, ти благодарам многу за ова интервју.

ДБ: Фала и на вас.

Sasho Dimovski

“...mendoj për ushtarë, nuk ka asgjë që nuk është normale.”

Сашо ДИМОВСКИ

„... мислам за војник, нема ништо што не е нормално.“

GORAN TALESKI: Ju lutem prezantohuni!

SASHO DIMOVSKI: Mirëmbërëma, quhem Sasho Dimovski, pjesëtar i përbërjes rezerve të Armatës së Republikës së Maqedonisë në ngjarjet e vitit 2001-2002.

GT: Ndoshta mund të na thoni diçka për veten.

SD: Për veten, jam profesor i diplomuar i mbrojtjes, prind. Aktualisht i punësuar... më shumë, mendoj se nuk ka ndonjë nevojë të madhe. Jam 49 vjeç, mund ta shtonim. Për vete tjetër gjë nuk di.

GT: Faleminderit.

SD: Sikurse edhe të gjithë njerëzit, ashtu edhe unë.

GT: Sa vjeç ishit në vitin 2001?

SD: Në vitin 2001, për herë të parë kur shkova, nuk kisha as 31 vjet. Pra, 30-vjeç shkova, të them shkova në ato ngjarje. Në atë kohë, kujtoj, atë natë nuk isha në shtëpi, kur erdhi postieri të ma dorëzojë ftesën. Nuk isha në shtëpi, pastaj më telefonuan, të them..., në punë, në vendin ku punoja, atje më lajmëruan, erdha në shtëpi, mora ftesën, natyrisht edhe iu përgjigja thirrjes që ma kishin bërë mua.

GT: Kur ishte kjo?

SD: Kjo ishte në prill të vitit 2001, për herë të parë, pastaj më, në vazhdimësi edhe disa here, në vazhdimësi, të them, shkoja.

GT: Pasi iu përgjigje thirrjes, supozoj se ishe këtu në kazerme...?

SD: Po, po në garnizonin e kazermës "Mirçe Acev" në Prilep iu përgjigja thirrjes për mobilizim dhe isha i mobilizuar. U formua njësitit, me të gjitha ato... me të gjitha ato gjëra dhe veprimtari, aktivitete që duhet t'i ketë një njësit i cili është thirrur për mobilizim.

ГОРАН ТАЛЕСКИ: Ве молам претставете се.

САШО ДИМОВСКИ: Добровечер, јас се викам Сашо Димоски, припадник на резервниот состав на Армијата на Република Македонија и учесник во настаните 2001-2002 година.

ГТ: Можеби можете нешто за себе да ми кажете.

СД: За себе, инаку сум дипломиран професор по одбрана и заштита, родител. Моментално вработен... повеќе, мислам дека нема некоја поголема потреба. На возраст 49 години, би можеле да додадеме. За себе друго не знам.

ГТ: Фала.

СД: Како и секој, како и сите луѓе, така и јас.

ГТ: Колку години имавте во 2001?

СД: Во 2001 година имав, првпат кога појдов имав неполна, неполни 31 година. Значи со 30 години првпат, да речам, појдов на... на тие збиднувања. Во тоа време, така се присеќавам, значи вечерта не бев присутен дома кога дојде курирот, да речам да ми ја достави поканата, не бев дома, после преку телефон, да речам... на работа, на местото каде што работев, таму ме известил, си дојдов дома, ја зедев поканата, нормално и се одзвав на повикот што ми беше упатен мене.

ГТ: Кога беше тоа?

СД: Тоа беше април месец, 2001 година, првпат тогаш, после тоа веќе, континуирано и неколку пати последователно, да речам, одев.

ГТ: Откако се одзва на повикот, претпоставувам дека тука во касарната беше...?

СД: Да, да, во гарнизонот, во касарната „Мирче Ацев“ во Прилеп се одзвав на повикот за мобилизација и бев мобилизиран. Се формираше единицата, со сите оние... со сите оние работи и дејности и активности кои што треба да ги има една единица која што е повикана на мобилизација.

GT: Supozoj se edhe më herët kishe shërbyer...

SD: Po.

GT: ...ushtrinë e ARM-së?

SD: Më herët kam kryer shërbimin ushtarak në Armatën Popullore të Jugosllavisë.

GT: Aha. Cilin vit?

SD: Vitet '90-'91 isha në shërbimin ushtarak në Zarë, pas kësaj u ktheva në qytet dhe natyrisht u rreshtova në përbërjen rezerve të Armatës. Edhe më herët kam pasur disa mobilizime, pra e kisha të njohur, të them, se jam pjesëtar i përbërjes rezerve, kështu që nuk kisha ndonjë problem të madh, të them, lidhur me këtë.

GT: Si ushtar i ri mos ishe pjesëmarrës në ngjarjet e Kroacisë?

SD: Jo, jo. Iu shmanga për një periudhë të shkurtër, pra diku... për një muaj jo të plotë, filluan, të them, në fillim në Slloveni, dhe pastaj... pastaj teposhtë në Kroaci dhe kështu deri në Bosnjë, të them edhe në Kosovë.

GT: Pas mobilizimit në Prilep, mendoj, ku u dërgove? Kjo ishte në prill, disa muaj pas paqes relative ndërmjet ngjarjeve të marsit edhe atyre në fillim të majit... si ishte kjo?

SD: Në atë kohë pra, kishte pak ngarkim më të madh të njësiteve të rregullta të Armatës së Republikës së Maqedonisë, kjo do të thotë se ishin të angazhuar edhe më shumë se kaq... mendoj më shumë se kaq është nocion relativ për kushtet e armatës, megjithatë... relativisht më shumë nga ajo që u angazhuan, pastaj në përbërjen rezervë të Armatës. Pra përbërja rezervë në fillim shkonte nga 15 ditë, pastaj u bë në 30 ditë dhe të them me interval të caktuar ndërmjet. Kështu ishte shkuarja, pra 15 ditë, pastaj 15 në shtëpi, pastaj sërish 15, sërish 15 në shtëpi, në mënyrë që pastaj ky afat të rritej, të them, në një muaj, një muaj. Kishte edhe njerëz që shkonin vazhdimisht, unë t'ju them nuk shkoja vazhdi-

ГТ: Си претпоставувам дека претходно имаше служено...

СД: Да.

ГТ: ...војска во АРМ?

СД: Претходно служев војска во Југословенска народна армија.

ГТ: Аха. Која година?

СД: 90/91 година го отслужив воениот рок во Задар, после тоа се вратив овде во градов и нормално бев преведен во резервниот состав на Армијата. Имам и неколку мобилизации претходно, значи ми беше познато, да речам, дека сум член на резервниот состав, така да немав некој поголем проблем, да речам, во врска со тоа.

ГТ: Да не беше учесник како млад војник во настаните во Хрватска?

СД: Не, не. Ги избегнав за краток период, значи некаде... па верувам неполн месец дена, почнаа, да речам, прво во Словенија, па после... после надолу во Хрватска и така до Босна, да речам и Косово.

ГТ: После мобилизацијата во Прилеп, мислам, каде беше испратен? Април беше, она, некој месец на релативен мир помеѓу мартовските настани и она на почеток на мај... па како беше тоа?

СД: Тоа време, значи, имаше малку поголемо оптеретување на редовните единици на Армијата на Република Македонија, тоа значи дека тие беа ангажирани и повеќе од... мислам тоа повеќе е малку релативен поим за армиски услови, меѓутоа... релативно повеќе од она што беа ангажирани потоа резервниот состав на Армијата. Значи резервниот состав одеше прво по 15 дена, па потоа се префрли на 30 дена и со одредени интервали да речам, измеѓу. Така беше одењето, значи 15, па 15 дома, па пак 15, пак 15 дома, за потоа да се зголеми тој рок, да речам, на месец дена - месец дена. Имаше луѓе кои што и одеа и последователно, јас не одев да ви кажам последователно, значи правев малку пауза, мислев дека е

misht pa ndërprerje, pra bëja pak pauzë, mendoja se ashtu ishte më mirë, për këtë arsye, ashtu edhe sillesha, të them, në atë kohë. Ndërkaq, prej këtu, të them, pas aktiviteteve të rregullta, të njësitit për mobilizim. Çfarë nënkupton kjo - nënkupton përsëritjen e disa njohurive nga fusha e gjërave ushtarake, natyrisht, disa, ndonjë kamping në poligonin e Krivollakut, u dërguam në rrethinën e Tetovës, më saktë në fshatin Zhelinë. Atje kishim lokacionin, atje qëndronim, të them, dhe mund të them se atë periudhë unë qëndroja atje, pjesën më të madhe, domethënë, mbi 200 ditë kam qëndruar në atë lokacion.

GT: Më 2001 ose bashkë... ?
SD: 2001 dhe 2002 bashkë.

GT: Çfarë kishte në Zhelinë?

SD: Në Zhelinë ishte... ishte i lokalizuar njësitit ynë, konkretisht njësitit im. Këtu ne qëndronim, u jepnim përkrahje njësiteve të Armatës, natyrisht në rast të nevojës dhe sipas urdhrave. Akomodimi, normal, mendoj për ushtarë, nuk ka asgjë që nuk është normale, kështu që unë jam i kënaqur nga ajo se ku qëndronim, nga vetë përzgjedhja e lokacionit, nga organizimi i punës brenda, mund të them se kaluam shumë mirë.

GT: Si ishte komunikimi me popullatën lokale?

SD: Kishim komunikim me popullatën lokale, sepse ai vend ku qëndronim njëkohësisht ishte selia e një kooperative bujqësore, kështu që për çdo ditë shiheshim me civilë. Komunikimi normal, disa lëvizje më të mëdha, në afërsi ishte një pikë karburanti dhe atje realizonim disa kontakte, ashtu. Ndërkaq, popullatë tjetër lokale nuk kishte rreth nesh, kështu të them që të kontaktojnë fort me ne.

GT: Në këtë fshat, si ishte përbërja etnike e popullatës?

SD: Fshati Zhelinë mendoj se është me përbërje etnike shqiptare, në afërsi gjendet Saraqina, fshati Saraqinë, atje popullata

така подобро, од таа причина, така и се однесував, да речам, во тоа време. Инаку, одовде, да речам, после редовните активности на една единица за мобилизација, тоа што значи - значи повторување на некои знаења од областа на војничките работи, нормално, некои, некое мало логорување на полигонот Криволак, бевме испратени во околината на Тетово, поточно во околината на село Желино. Таму ни беше локацијата, таму и престојувавме, да речам, па можам да речам од овој период што јас престојував таму, поголемиот дел, значи, некаде околу 200 дена некаде престојував на таа локација.

GT: 2001 или заедно?...
SD: 2001 и 2002 заедно.

GT: Што имаше во Желино?

SD: Во Желино беше... беше лоцирана нашата единица, мојата единица конкретно, тука ние престојувавме, вршевме поддршка на единиците на Армијата, нормално во случај на потреба и по наредба. Сместувањето, нормално, мислам за војник, нема ништо што не е нормално, така да јас сум задоволен од тоа каде престојувавме и од самата, од изборот на локацијата, од организацијата на работата внатре, можам да речам дека многу добро поминавме.

GT: Каква ви беше комуникацијата со локалното население?

SD: Комуникација со локалното население имавме затоа што тоа, местото каде што престојувавме истовремено беше и седиште на една земјоделска задруга, така да секојдневно се гледавме со цивили. Комуникацијата најнормална, движења некои поголеми, во близина имаше и некоја бензинска станица и таму остварувавме некои контакти, така. Иначе друго локално население немаше околу нас, така поблиску да речам да контактира многу со нас.

GT: Во селово, каков беше етничкиот состав на населението?

SD: Село Желино е мислам од албански етнички состав, во близина се најдува Сараќино, село Сараќино, таму е населението мешано, меѓутоа мнозинство се, е македонско

është e përzier, mirëpo shumica janë popullatë maqedonase. Komunikimi ishte me ata njerëz nga ai fshat. Këtu në afërsi është edhe fshati Stërmnicë, ai fshat mendoj se është i banuar me popullatë të kombësisë shqiptare. Natyrisht, edhe rrethina më e largët, atje fshatrat janë ose të përzier ose...

GT: Ajo në cilën pjesë i vjen, pjesa e Tetovës ose e Gostivarit?
SD: E Tetovës.

GT: Domethënë, e Tetovës.
SD: E Tetovës.

GT: Kah jugu... ?
SD: Fshati Zhelinë është skaj rrugës, rrugës rajonale Shkup - Tetovë, domethënë diku në hapësirën ndërmjet fshatit Zhelinë dhe Tetovës, këtu është lokacioni.

GT: Nëse e kuptova mirë, pjesa më e madhe shkonte 15 ditë, pastaj 15 ditë pauzë, ashtu? Dhe sërish 15 ditë... ?
SD: Po. Po, po, deri në një datë të caktuar, pastaj kjo ndryshoi, filloi të jetë një muaj ditë, pastaj pauzë, pastaj një muaj dhe ashtu.

GT: Në periudhën maj - fundi i gushtit, kur ishin edhe pjesa më e madhe e luftimeve, ishte atje ose... ?
SD: Isha i pranishëm atje, pra në periudhën e majit, atëherë qëndroja edhe në... në, të them në, punktun kufitar, respektivisht në kazermën kufitare Kodra e Diellit, qëndroja atje, fundi i muajit maj, pastaj veçmë u kthyem në Prilep, dhe sërish, të them, në lokacionin e vjetër dhe ashtu.

GT: Sa kohë kaluat në Kodrën e Diellit?
SD: Isha 17 ditë.

население. Комуникацијата беше со луѓето од тоа село. Во близина е, непосредно е тука и село Стримница, тоа мислам дека е со албанска националност населено. Нормално и веќе подалечната околина селата се или мешани или...

ГТ: Тоа во кој дел му доаѓа, Тетовско ли е тоа или Гостиварско?
СД: Тетовско.

ГТ: Значи, Тетовско.
СД: Тетовско.

ГТ: Кон југ?...
СД: Село Желино е покрај патот, регионалниот пат Скопје-Тетово, значи некаде на просторон помеѓу село Желино и Тетово, тука е локацијата.

ГТ: Ако добро сфатив, поголем дел одеше 15 дена, па 15 дена пауза, така? Па, пак 15 дена?...
СД: Да. Да, да, до одреден датум, па потоа тоа се промени, почна да биде месец дена, па пауза, па месец дена и така.

ГТ: Во периодот мај - крајот на август, кога беа и најголем дел од борбите, беше таму или?...
СД: Бев таму присутен, значи во периодот на мај, тогаш престојував и на... во, да речам во, на граничниот пункт, т.е. граничната касарна Попова Шапка, престојував таму, крајот на мај, потоа веќе се вративме во Прилеп, па повторно, да речам, на старата локација и така.

ГТ: Колку време поминавте на Попова Шапка?
СД: 17 дена бев.

ГТ: Значи една смена?
СД: Една смена, да, да.

GT: Pra vetëm një turn?

SD: Një turn, po, po.

GT: A pat luftime atje?

SD: Po, po. Unë jam pjesëmarrës i drejtpërdrejtë, të them, në luftime, edhe pse gjinia ime [ushtarake] nuk është gjini që është për në afërsi të drejtpërdrejtë, të them, kemi fuqi më të madhe të zjarrit, mund të gjuajmë edhe prej më së largu, dhe ashtu. Megjithatë, kisha rastin të shoh, pra, para së gjithash lokacionin e masakrës në fshatin Vejcë, sepse nga Kodra e Diellit ka... ka pamje të mirë tek ajo pjesë. I pashë, i shikoja nga larg natyrisht, automjetet që mbetën atje në ato momente dhe ashtu. I shihja edhe ushtarët e armikut, gjithashtu kisha rastin t'i shoh.

GT: Domethënë u gjete atje në atë periudhë, në atë lokacion, në fillimin e majit.

SD: Po, saktë. Pra, unë jam ndoshta nga të rrallët pjesëmarrës që drejtpërdrejt ka marrë pjesë në luftime.

GT: Si ishte situata në mesin e ushtarëve?

SD: Situata në mesin e ushtarëve...

GT: Thjesht në Armatë.

SD: Domethënë në Armatë, për atë pjesën profesionale, e di se duronin mundime të mëdha, të mos them përpjeke mbinjerëzore, sepse në të vërtetë presionet janë intensive, të përditshme, afatgjate, kështu që besoj se atyre njerëzve u mungonte edhe pushimi dhe ndonjë relaksim, i çfarëdo lloji qoftë, pra për të mos pasur presion, konkretisht në një punë siç ishte në atë rast. Përbërja rezervë e Armatës mendoj se u tregua e shkëlqyeshme, natyrisht me ndonjë përjashtim, çfarë gjithmonë gjithandej ekzistojnë. Them se ajo është ndonjë psikologji normale e njeriut, domethënë ndryshon. Nga trimëria, deri mund të shkojë deri në frikë, mund të ndodhë panik, edhe pse janë raste të rralla, aq situata apo raste të tilla paniku nuk kam parë dhe aq. Ndoshta

ГТ: Видовте борби таму?

СД: Да, да. Јас сум директен учесник, да речам, во борби, макар што мојот род не е род кој што е за непосредна близина, да речам, имаме поголема огнена моќ, можеме да гаѓаме и од подалеку и така. Меѓутоа имав прилика да видам, значи, пред сè локацијата на масакрот кај село Вејце, затоа што Попова Шапка се... има добар поглед на тој предел. Ги видов, ги гледав оддалеку нормално, возилата што останаа таму во тие моменти и така. Ги гледав и непријателските војници, исто имав прилика да ги гледам.

ГТ: Се погоди во тој период значи, на таа локација, почетокот на мај.

СД: Да, точно. Значи, јас сум еден од можеби поретките учесници кој што директно учествувал во борбени дејствија.

ГТ: Каква беше ситуацијата помеѓу војниците?

СД: Ситуацијата помеѓу војниците...

ГТ: Во Армијата едноставно.

СД: Во Армијата значи, за оној професионалниот дел, знам дека трпеа огромни или да не речам натчовечки напори, затоа што навистина напрегањата се интензивни, секојдневни, долготрајни, така да верувам дека на тие луѓе му недостасуваше и одмор и некаква релаксација, било каква, значи да нема напрегање, конкретно на една работа како што беше во случајот. Резервниот состав на Армијата мислам дека се покажа одлично, со нормално понекое, понекој исклучок, секогаш ги има и секаде. Викаме и таа е нормална некоја психологија на човек, значи варира. Од храброст, до може да појде до страв, може да појде до паника, макар што тоа се ретки случаи, такви панични дејства некои или случки немам толку видено. Можеби сум бил сведок на луѓе кои што биле некаде или оделе на работ на, по онаа жица што ја викаме, тенка, сега дали лево, дали десно, каде ќе биде не знаеме, меѓутоа мислам дека добро... добро го поднесоа тој дел. Повеќе и од нив ги познавам, да речам, па и сум се сретнувал и после, да речам, тие настани, луѓето се во ред, мислам по

kam qenë dëshmitar i njerëzve që kanë qenë diku ose kanë ecur nëpër skajet, nëpër atë telin, që e quajmë të hollë, tani a majtas apo djathtas, ku do të jetë nuk e dimë, megjithatë e dimë mirë se... e përballuan mirë atë pjesë. Shumicën e tyre i njoh, të them, madje jam takuar edhe pas të them, atyre ngjarjeve, njerëzit janë në rregull, mendoj sipas mendimit tim, edhe pse, them nuk jam në shtëpi, pra të gjithë kemi ndonjë lloj problemi dhe... dalin gjatë jetës, pra nuk është kontestuese, del, del diçka për të cilën nuk kemi menduar se do të dalë.

GT: Ajo periudhë fillestare kur keni arritur atje vërtet ishte e vështirë dhe e gjithë vera ishte e rëndë edhe për tanët...

SD: Ishte e rëndë, megjithatë besoj se njëjtë ishte e rëndë edhe për të gjithë banorët që jetojnë në atë zonë, të them, sepse me luftëra të tilla, me prishjen e qetësisë, me shqetësim, me energjinë negative, njëfarë tendosjeje, mendoj se nuk është në rregull dhe nuk është mirë për askënd.

GT: Përmendët se shkonit 15 ditë, 15 ditë pauzë, dhe mirë pastaj një muaj, pastaj një muaj pauzë? Si ishte për ju? Tani flas nga aspekti i asaj që diçka tjetër është jeta atje, ktheheni në shtëpi me obligime tjera, obligime të shtëpisë, stil më ndryshe i të jetuarit. Si tani, si ia dilnit të... ose nga kjo perspektivë, ndoshta mundeni tani të... si e shihni atë periudhë vis-a-vis kësaj... kësaj mënyre të të jetuarit?

SD: Më duhet ta pranoj, pra në atë periudhë isha më i ri, të them, ndoshta mendoja më ndryshe, edhe pse... duke krahasuar, të them ose duke bërë një paralele nga ajo kohë me këtë të sotmen, nuk do të kishte shumë dallim, të paktën në sjelljen time. Më së shpeshti përpiqem të kryej detyrat e punës, atë e kam me prioritet, ashtu si sot në jetën civile, të them, në vendin ku punoj, edhe atje sillsha ashtu njëjtë. Natyrisht, vëmendja, të them, përqendrimi im ishte në veprimet e atjeshme. Natyrisht, para së gjithash shihet mbrojtja personale, e jotja dhe e njerëzve rreth teje, sepse pa njerëz edhe ju shumë lehtë mund të bini pre. Kështu që... kishte

мое мислење, макар што, велама, дома не сум, значи сите си имаме некакви проблеми и... излегуваат во текот на животот, значи не е спорно, излегува, излегува нешто кое што, на кое што не сме се надевале дека ќе излезе.

GT: Тој почетен период кога сте стигнале таму навистина беше тежок и целото лето беше тешко, вклучително и за нашите...

SD: Беше тешко, меѓутоа верувам дека беше тешко исто и за, за сите жители кои што живеат во тој крај, да речам, затоа што со онакви борби, со реметење на мирот, со неспокој, со негативна енергија, набој некој, мислам дека не е во ред и не е добро за никого.

GT: Спомнавте дека одевте 15 дена, па 15 дена пауза, па добро после еден месец, па еден месец пауза. Како ви беше тоа? Зборувам сега од аспект на тоа дека еден е животот таму, се враќате дома други се обврските, домашни обврски, подруг стил и живеење. Како сега, како успеавте да се... или од оваа перспектива, можда може сега да... како гледате на тој период виз-а-ви ова... овој начин на живеење?

SD: Морам да признам значи, тој период бев помлад, да речам, малку можеби поинаку размислував, иако и... споредувајќи, да речам или правејќи некоја паралела од тоа време со ова денеска, многу разлика не би имало, барем во моето однесување. Најчесто се трудам да си ги извршувам работните задачи, тоа ми е примарно, дали денеска во цивилство, да речам, на местото каде што работам, истото се однесував така и таму, нормално, вниманието, да речам, концентрацијата ми беше насочена на, значи на тамошните дејства. Нормално дека се гледа пред сè заштитата своја, сопствена и на луѓето околу вас, затоа што без луѓе и вие многу лесно ќе станете залак. Така да... си имаше некој логичен и нормален тек на настаните во денот, да речам, онака како што пропишуваат армиските структури и каков што е армискиот живот.

një ecuri logjike dhe normale të ngjarjeve ditore, të them, ashtu sikurse parashohin strukturat ushtarake dhe ashtu sikurse është jeta ushtarake.

GT: Si një 30 vjeçar keni qenë atje, ndërsa pas përfundimit të luftës edhe gjatë të gjithë asaj periudhe, sot si 49 vjeçar, çfarë ndikimi kishte lufta mbi ty, mendoj a të ndryshoi?

SD: Është normale se, se ngjarjet e tilla të ndryshojnë. Pra, themi se njeriu sapo është mësuar, unë të them bëra shërbimin ushtarak kur isha 18 vjeç, me 19 të them konkretisht ushtri dhe natyrisht tani, pas asaj një periudhë të caktuar në jetën civile isha student, jeta studentore është pak më e gjallë, më e relaksuar, pak më shumë i relaksuar. Ndërkohë të them edhe u martova, kam dhe një fëmijë... pastaj mbetën.

GD: Pas luftës, ashtu? Apo u martove para luftës?

SD: Para luftës, para luftës isha i martuar, të them në vitin '94 më lindi fëmija.

GD: Pra tash... 25-vjeçar?

SD: Tani [vajza] është rritur, po, do t'i mbushë 25 vjet sivej, presim të diplomojë në fakultet dhe... me obligime rreth familjes, të them, kështu, pas këtyre ndodhive, në masë të caktuar domethënë organizmi edhe vetë psikoza, pra vetë mënyra do të thosha e përhapjes së asaj energjie, nëse themi, se tani po, unë jam diell, shkëlqeva nga energjia dhe tani është ajo, përhap pozitivitet gjithandej, tashmë, filloni të mendoni se po, bukur është të përhapet, por të paktën në këtë ose në atë drejtim ose ndonjë përqendrim më të madh merr në një vend të caktuar, nuk është më e përhapur, të them, ashtu drejt të gjithëve, të them, në rrethimin dhe ashtu. Bëheni pak më i fortë, e shihni se disa gjëra që i keni menduar, keni vepruar sipas atyre bindjeve, e kuptoni se në të vërtetë sa ndihmë keni pasur, nga ajo që ju kanë mësuar të tjerët, nga ajo që ju kanë thënë, a të sjellin përvojë, të them, ngjarjet ose diçka e ngjashme, e kuptoni se ajo është e domosdoshme dhe

ГТ: Како 30-годишник сте биле таму, па по завршувањето на војната тука и измеѓу целиот тој период, денеска како 49 години, како војната влијаеше на тебе, мислам дали те промени?

СД: Нормално е дека, дека таквите настани променуваат. Значи викаме додека човек се привикнал, јас да речам служев на 18 години, на 19 да речам конкретно војска и нормално сега, после тоа извесен период во цивилство бев студент, студентскиот живот е малку побурен, порелаксиран, малку повеќе релаксиран. Во меѓувреме да речам и се оженив, имам и дете... после останаа.

ГТ: По војната, така? Или пред војната се ожени?

СД: Пред војната, пред војната бев женет, да речам, '94 година ми се роди детето.

ГТ: Значи сега... 25 години?

СД: Сега е веќе голема, да 25 ќе прави годинава, чекаме факултет да дипломира и... со обврските околу семејството, да речам, така, после овие збиднувања, во прилична мерка значи организмот и самата психа, значи самиот начин на, би рекол на ширење на таа енергија, ако велíme дека сега да, јас сум сонце, бликнав од енергија и сега е таа, јас ширам позитивност секаде, веќе, почнувате да размислувате дека да, убаво е да се шири, ама барем во овој правец или во оној правец или некако поголема концентрација добива на одредено место, не е веќе таа распоредена, да речам, така спрема сите, да речам, во околината и така. Станувате малку поцврст, гледате дека некои работи кои што сте ги размислувале, сте постапиле по тие размислувања, сфаќате навистина колку сте имале помош од она што ве учеле други, од она што ви кажувале, дали се искусвени, да речам, збиднувања или нешто слично, сфаќате дека тоа е навистина неопходно и дека мора да се прави и повеќе престанувате да имате, го намалувате прагот на толеранција за одредени работи. Тоа е она што јас сум го почувствувал, да речам, лично, ако сум бил толерантен за нешто претходно, денеска можеби не сум и така.

se duhet të bëhet dhe filloni ta ulni, të zvogëloni pragun e tolerancës për gjëra të caktuara. Ajo është ajo që kam ndjerë unë, të them, personalisht, nëse kam qenë tolerant për diçka më parë, sot ndoshta nuk jam. Dhe ashtu.

GT: Përmende pak se, mendoj jo vetëm për ty por edhe për të gjithë veteranët, se lufta ka ndikuar në këtë, e tani me probleme shëndetësore, kush, si?

SD: Pra themi dhe jemi dëshmitarë të them të asaj sindrome post-traumatike, edhe pse tek ne, të themi, kur bëhet krahasim, të them, me disa ngjarje të tjera në rrethin tonë më të gjerë, ndoshta nuk ishin deri në atë masë, edhe pse them se ka situata dhe situata, pra ndoshta ka pasur njerëz të cilët kanë qenë ashtu në, në kontakt më të afërt, e dini kjo nuk është njëjtë, domethënë nuk është njëjtë të shihni nga larg, ndjeheni më i sigurt, largësia, vetë largësia ju rrit sigurinë, sesa të jeni sy më sy, të them, me dikë përballë i cili ka ndonjë qëllim, t'ju bëjë diçka. Njerëzit të cilët kanë qenë të ekspozuar në, në zjarr, të them, pa dallim se a është nga armatimi këmbësor apo i artilerisë, edhe pse jam njëri nga ata natyrisht është pikërisht ajo që ju fola deri më tani, të kuptoni sa është dhe sa ka qene e rëndësishme ajo që jua kanë transmetuar, nëse keni dëgjuar mirë dhe keni mësuar, domethënë ju keni arritur shumë në jetë ose çka është ajo shumë, keni arritur të shpëtoni të paktën jetën tuaj, të paktën, dhe ju them që ka gjëra të cilat mësohen në jetë dhe duhet t'iu përmbahemi atyre rregullave, ato janë rregulla për në situata të dhëna, të cilat duhet të respektohen.

GT: Nga kjo tani, ndonjë perspektivë si, nga kjo distancë, si e përjeton luftën, çfarë ndodhi?

SD: Lufta sipas meje mbeti shumë, mbetën shumë gjëra të paqarta, të paktën për mua. Pra, themi nëse tani do t'i vendosnim të gjithë faktorët për një luftë, unë jam profesor megjithatë, pak më shumë i kam të qarta ato gjëra, duke u nisur nga vetë propaganda që fillon, të them ose propaganda e luftës e cila fillon ose nga vetë

ГТ: Спомна малку дека, мислам не само за тебе туку и за сите ветерани важи дека војната влијае на тоа, па сега со здравствени проблеми, кој, како?

СД: Значи викаме и сведоци сме да речиме на тој пост-трауматски синдром, макар што кај нас, да речиме, кога се врши споредба, да речам, со некои други збиднувања во нашава поширока околина, можеби и не беа до таа мера, макар што велам дека има и ситуација и ситуација, значи можеби имало луѓе кои што биле така во, во поблизок контакт, знаете тоа не е исто, значи не е исто да гледате оддалеку, се чувствувате посигурно, далечината, самата далечина ви ја зголемува таа сигурност, отколку да бидете очи во очи, да речам, со неког од спротива кој што има намера некоја, нешто да ви направи. Луѓето кои што исто биле изложени на, на оган, да речам, без разлика дали од пешадиско дали од артилериско оружје, макар што сум јас еден од нив, нормално е токму ова што ви го зборував досега, дека сфаќате колку е и колку било важно тоа што ви го пренесле, ако добро сте слушале и сте научиле, значи вие сте постигнале многу во животот или што е тоа многу, сте успеале да си го спасите барем сопствениот живот во најмала рака и велам значи има работи кои што се учат во животот и мора да се придржуваме на тие правила, тие се правила во дадена ситуација, кои што мора да се почитуваат.

ГТ: Од оваа сега, некоја перспектива како, од оваа дистанца некоја, како ја доживуваш војната, што се случи?

СД: Војната, според мене остана многу, многу работи останаа нејасни, барем за мене. Значи, викаме кога би ги ставиле сега сите чинители за една војна, јас сум професор сепак, малку повеќе ги разбираам тие работи, тргнувајќи од самата пропаганда која што почнува, да речам или пропагандна војна која што почнува да се води или од самата близина или рефлексива на некое одредено воено жариште, во случајов јас лично сметам дека е, ова што се случуваше кај нас е само една рефлексива на она што се случуваше во нашата непосредна близина.

afërsia ose reflektimi i një vatre të caktuar lufte, në rastin konkret unë personalisht konsideroj se ajo që ndodhte tek ne, është vetëm reflektim i asaj që ndodhte në afërsinë tonë të drejtpërdrejtë.

GT: Mendon në Kosovë?

SD: Po, në Kosovë, e saktë. Dhe mendoj se kishte bartje, pra në këtë anë, kjo është normale. Pse është normale, sepse çdokush që lufton kërkon mënyrën sesi të vijë më lehtë për të realizuar qëllimin e paramenduar. Gjatë paramendimit të atij qëllimi, domethënë natyrshëm, përdoret hapësirë e caktuar, territoriale, ne hyjmë në atë hapësirë dhe natyrisht edhe hapësira jonë të shfrytëzohet, të them, në atë aspekt, kurse punë e jona është natyrisht ta mbrojmë, sepse nuk jemi mjaftueshëm të sigurt deri në fund, se çfarë duan ata njerëz dhe çfarë mund të bëjnë këtu. Mendoj se këto ishin shkaqet kryesore, edhe pse, të them, këtu dolën problematika të tjera të cilat janë të natyrës juridiko-politike, juridiko-politike sepse shqiptarët kërkonin disa të drejta të caktuara, unë nuk mund të them se ata edhe më herët nuk i kanë pasur, po i kanë pasur, megjithatë në ndonjë shtet tjetër. Çfarë ndodhi pastaj edhe vetë jemi dëshmitarë se...

GT: Mendon për Jugosllavinë?

SD: Po, e saktë, mendoj pikërisht për Jugosllavinë, para se gjithash flas për atë se edhe dëftesat i kishin të shkruara në gjuhën shqipe, se flisnin në gjuhën shqipe, nuk e di saktësisht deri në cilën klasë ishin shkollat, të them, kanë folur, nuk jam plotësisht i sigurt, megjithatë e besoj se e kanë folur dhe...

GT: Për të drejtat të cilat ishin pas pavarësimit... ?

SD: Ashtu, të drejta të cilat në njëfarë forme, ashtu... dhe këtë normal njerëzit vështirë e pranojnë, ato dolën në sipërfaqe, ne me vetë thirrjen të them, të shtetit që të, që të paraqitemi dhe t'u përgjigjemi kërkesave të shtetit, pra, shkojmë në një situatë të cilën nuk e kemi dëshiruar ndoshta, por megjithatë ka ardhur. Si pjesëtarë të këtij shteti, të themi edhe të armatës sonë, natyrisht

ГТ: На Косово мислиш?

СД: Точно, на Косово, да. И мислам дека дел имаше прелевање, значи на оваа страна, тоа е нормално, зошто е нормално, затоа што секој оној што се бори, бара начин како да дојде или полесно да си ја оствари својата замислена цел. При замислувањето на таа цел, нормално значи, се користи одреден простор, територијален, ние влегуваме во тој простор и нормално и нашиот простор да биде искористен, да речам, во тој поглед, а наше е нормално ние да си го браниме затоа што не сме доволно сигурни докрај што тие луѓе сакаат или што можат овде да направат. Мислам дека тие беа главните причини, иако, да речам, овдека излегоа некои други проблеми кои што се од правно-политичка природа, правно-политичка затоа што Албанците бараа одредени права, јас не можам да речам дека тие и претходно ги немаа, ги имаа да, меѓутоа во некоја друга држава. Што се случи потоа и самите сме сведоци дека...

ГТ: Мислиш на Југославија?

СД: Да, точно, да, мислам на Југославија, значи зборувам пред сè на она дека свидетелствата му беа напишани на албански јазик, дека си зборуваа албански јазик, па и не знам точно во училиштата до кое одделение, да речам, зборувале, не сум точно сигурен меѓутоа верувам дека го зборувале и...

ГТ: За права кои што беа по осамостојувањето?...

СД: Така, права кои што се на некаков начин, така... и тоа нормално луѓето дека тешко го поднесуваат, испливаа на површина тие, ние по самиот повик, да речам, на државата да се, да се јавиме и да одговориме на барањата на државата, значи, идиме до некоја ситуација која што сите и не сме ја посакувале можеби, меѓутоа дошла. Како припадници на оваа држава, да речам и на нашата армија, нормално сме реагирале така како што нè водел врвот, да речам и воениот и политичкиот и општо како што функционираше правниот систем со сите оние елементи што ги има.

edhe kemi reaguat, ashtu siç na ka udhëhequr kreu, të them edhe ushtarak edhe politik dhe në përgjithësi siç ka funksionuar sistemi juridik me të gjitha elementet që i ka.

GT: A ke, dhe nëse ke cilat janë, vërejtje ndaj të tjerëve?

SD: Mendoni anës së kundërt? Më së shumti...

GT: Për të cilën ti mendon se është... ?

SD: ...më së shumti kam vërejtje për sulmet ndaj njerëzve që mbronin shtëpitë e tyre. Nuk kam ndonjë vërejtje më të madhe përveç kësaj...

GT: Për çfarë mendon?

SD: Pra, mendoj për sulmet të cilat në fshatra të caktuar ku, të them, u sulmuan shtëpi individuale. Pra shtëpi individuale, njeriu ka arritur ta shpërngulë familjen, ta shpëtojë, mbetet për ta mbrojtur shtëpinë, dhe vritet atje, duke e mbrojtur shtëpinë e vet. Edhe ajo... thirrje e hapur ose dëbim i njeriut nga vatra e tij e lindjes dhe diçka e tillë mendoj se nuk është e lejueshme. Jo vetëm se nuk është e lejueshme, nuk është humane dhe nuk e ka vendin në këtë shekull, është mendimi im personal, edhe pse mendoj se luftën e kemi vazhdimisht të pranishme në të gjitha periudhat e historisë së njerëzimit, kështu edhe atë e kemi edhe sot. Megjithatë themi kështu, ne jetojmë në këto hapësira sot dhe në përgjithësi prej se mbahet mend. Fqinjët, miqtë, bashkëqytetarët tjerë, bashkështetasit si t'i quaj, njerëz që jetojnë në këtë copë tokë, duhet patjetër të ketë tolerancë. Ato gjëra nuk janë të lejueshme, edhe pse them, domethënë, politika dhe të tjerat, të gjitha ato gjëra që i bëjnë njerëzit të sillen në një mënyrë të caktuar, kanë ndikim edhe në ato gjëra. Përdoret, a është kjo nuk e di nga cila natyrë, duke menduar se janë të cenuar ata vetë apo jo... ka gjëra që, kur e shihni atë botën paqësore, ose shtetet të cilat jetojnë në paqe, e shihni se ka llojllojshmëri, përzierje të mëdha të popujve, sidomos në shtetet e botës së re, të them, kontinentin amerikan. Pra, atje keni, po edhe atje ka patur luftëra, më herët janë sjellë disi

ГТ: Дали и ако да, што им замеруваш на другите?

СД: Мислите на спротивната страна? Најмногу...

ГТ: За која ти мислиш дека е?...

СД: ...најмногу му замерувам за нападите на луѓето кои што си ги бранеа своите домови. Немам поголема забелешка освен тоа...

ГТ: На што мислиш?

СД: Па мислам на нападите кои што во одредени села, да речам, беа напаѓани индивидуални куќи. Значи индивидуални куќи, човекот успеал да ја тргне фамилијата, да ја спаси, останува да си ја брани куќата, па загинува таму, бранејќи ја својата куќа. И тој... отворен повик или бркање на човекот од своето родно огниште и такво нешто мислам дека не е дозволено. Не само што не е дозволено, не е хумано и не му е местото во овој век, по мое лично мислење, иако сметам дека војната ја имаме константно во сите периоди на историјата и човештвото, па и неа ја имаме и денеска. Меѓутоа велите вака, ние живееме на овие простори денеска и општо од памтивек. Комшии, пријатели, други сограѓани, содржавници како да ги наречеме, да речам, луѓе кои што живеат во овој, на ова парче земја, да речам, мора да има толеранција. Тие работи не се дозволени, иако велам значи, политиката и другите, сите оние работи кои што ги тераат луѓето да се однесуваат на одреден начин, имаат влијание и во тие работи. Се користи, дали е тоа не знам од која природа, сметајќи дека се загрозувани самите себе или не... има работи кои што, кога го гледате овој мирниот свет или државите кои што живеат во мир, гледате дека има голема разновидност, голема мешавина на населенија, посебно државите од Новиот Свет, да речам, на Америчкиот континент. Значи таму имате, да и таму имало војни, претходно се однесувале некако нецивилизирано, меѓутоа денеска тоа е малку поредок случај. А, кај нас кои што, еве да речеме ние релативно, во таа Социјалистичка Федеративна Република Југославија живеевме мирно 50-тина години, па сега наеднаш избувнаа проблеми кои што се, биле пикнати под тепих или не знам каде или не знам од каде дојдоа, кои ветришта дувнаа, па

në mënyrë të pacivilizuar, megjithatë sot kjo është rast më i rrallë. Kurse, tek ne, ja të them ne relativisht, në atë Republikën Socialiste Federative të Jugosllavisë jetonim në paqe rreth 50 vjet dhe tash përnjëherë shpërthyen probleme të cilat janë, kishin qenë të futur nën tapet ose nuk e di se ku, nuk e di nga erdhën, cilat erëra frynë dhe na i sollën e kështu me radhë e kështu me radhë. Megjithatë sërish do të thosha kjo është një rrjedhim, të them, i gjithë situatës së luftës, nga Kosova mendoj se erdhi dhe tek ne.

GT: Problemet nuk duhej të ruhen nën tapet?

SD: Problemet nuk duhet kurrë të ruhen nën tapet. Pse? Sepse e dini si, nëse lini diçka të prishur dhe të mykur, ajo vetëm mund të kalbet dhe mund të shkaktojë dëm më të madh, sesa që do të keni dobi po ta mbani diku në izolim ose të përpiqeni ta izoloni. Edhe pse them, mendoj se aq probleme, sipas mendimit tim, të them, mendoj se nuk do të duhej të kishte, megjithatë ato ekzistonin dhe ky është fakt se ekzistonin dhe... dhe u reagua, reagues si njëra ashtu edhe pala tjetër në mënyrën për të cilën mendonin se është më... më së miri dhe më e domosdoshme.

GT: Çfarë vërejtjesh ke për të tutë?

SD: Çfarë vërejtjesh kam për të mitë? Nuk e di se në çfarë kuptimi, të them, do të kisha vërejtje, pra sërish do ta përsëris...

GT: Si të duash definoi të tutë, ashtu siç ti e sheh atë lidhur me 2001-shin.

SD: Mendoj se ndoshta duhej të kishte pak më shumë mirëkuptim edhe për çështjen shqiptare, të them, nëse quhet çështje edhe pse personalisht mendoj se, sepse megjithatë ata janë pakicë në këtë shtet, të them, mendoj se çështja jonë duhej të zgjidhej, e pastaj të zgjidheshin problemet tjera. Natyrisht duke zgjidhur çështjen tonë, do ta zgjidhnim edhe çështjen e tyre, unë supozoj se gjërat ashtu shkojnë, sepse nuk do të duhej të harronim se i kemi fqinjë dhe komshinj. Megjithatë gjërat nuk shkuan ashtu. Morën, të them, njëfarë rrjedhe negative. A ka mundur të shman-

ни ги донесоа и така натаму и така натаму. Меѓутоа повторно ќе речам, мислам дека е тоа прелевање, да речам, на таа сета ситуација, воена, од Косово мислам дека дојде и кај нас.

GT: Проблемите не требаше да се чуваат под тепих?

СД: Проблемите не треба никогаш да се чуваат под тепих. Зошто? Затоа што знаете како, ако оставите нешто расипано и труло, тоа само може да скапува и може да направи поголема штета, отколку што ќе имате некоја корист да го држите некаде во изолација или да се убедувате да го изолирате. Макар што, велам, мислам дека толкави проблеми, по мое лично расудување, да речам, мислам дека не би требало да има, меѓутоа ги имаше и тоа е факт дека ги имаше и... си реагираа, реагираа и едната и другата страна на начин така како што мислеле дека е нај... најдобро и најнеопходно.

GT: А, што им замеруваш на своите?

СД: Што им замерувам на своите? Не знам во кој поглед, да речам, би им замерувал, значи повторно ќе повторам...

GT: Како што сакаш дефинирај ги своите, онака како тоа ти го гледаш поврзано со 2001.

СД: Мислам дека требаше можеби малку повеќе разбирање и за албанското прашање, да речам, ако веќе се нарекува прашање иако лично сметам дека, бидејќи тие се сепак малцинство во оваа држава, да речам, мислам дека нашето прашање требаше прво да се реши, па после да се решаваа другите работи. Нормално решавајќи го нашето прашање, би го решиле и нивното, јас претпоставувам дека работите така одат, затоа што не би смееле да ги заборавиме дека ни се комшии и соседи. Меѓутоа работите не одеа така. Добија велам, некој тек негативен. Дали можело да се избегне или не, не знам, не можам значи да судам за тие работи и мислам дека уште се затворени некои работи, не се зборува, да речам, многу-многу за тоа, иако лично сметам дека и збиднувањата после што се случија... значи после таа 2001, мислам дека не се, не се баш најдобри можеби, во поглед на организација, пред сè на Армијата, затоа што сметам дека огромен офицерски кадар беше пензиониран, можеби потребно, можеби непотребно...

get ose jo, këtë nuk e di, pra nuk mundem të gjykoj për ato gjëra dhe mendoj se disa çështje akoma janë të mbyllura, nuk flitet, të them, shumë-shumë për këtë, edhe pse personalisht konsideroj edhe ngjarjet që ndodhën më pas... pra pas atij 2001-shit, mendoj se nuk janë, nuk janë më së miri ndoshta, në kuptim të organizimit, para së gjithash të Armatës, sepse mendoj se një numër i madh i stafit komandues u pensionua, gjë që, ndoshta ishte e nevojshme, ndoshta ishte e panevojshme...

GT: Flet për para luftës?

SD: Jo, jo flas për pas luftës. Para luftës mendoj se iu përmbaheshin atyre afateve ligjore, pra kush si e mbush moshën del në pension. Pas kësaj, mendoj se shumë njerëz të rinj shkuan në pension. A është kjo e arsyeshme apo jo, nuk e di. Shumë gjëra fliteshin se duhej të modernizoheshin, megjithatë, prapë po them, kjo është ndonjë pjesë e asaj politikës që e udhëheq shtetin tonë, mendoj...

GT: Mund të rikthehemi në 2001-shin, përkatësisht në ndonjë perspektivë nga këndvështrimi i sotëm, çfarë mendon se, ja, sot duhet të bëhet, lidhur me luftën në 2001-shin? Tani flas se, mundemi ndoshta në nivel shoqëror, krejtësisht, apo në disa segmente të shoqërisë, ndoshta të targetojmë disa grupe?

SD: Mendoj se kjo... kjo periudhë është një periudhë e cila ashtu siç po kalon koha, mendoj se njerëzit edhe nuk duan fort të flasim për 2001-shin. Mendoj se duan ta harrojnë. Para se gjithash mendoj se pasqyrohet vetë raporti, të them, ndaj njerëzve të cilët ishin pjesëmarrës në atë punë. Fillimisht nga ky aspekt, pra të gjithë shohin disi: “po, po, kjo kështu duhet, e di edhe unë se duhet, do të bëjmë gjithçka që është e mundur” - derisa të mos zhduken.

GT: E, çfarë mendon se duhet të bëhet, nëse merret...

SD: Po ja, mendoj, mendoj se duhet t'u ndihmohet atyre njerëzve të paktën, të cilët, të them ja në këto vite të kaluara, të them, kisha rastin të njoh edhe njerëz të cilët në të vërtetë kaluan keq. Unë, pra lirisht mund të them se kam qenë edhe me fat ndoshta.

ГТ: За пред војната зборуваш?

СД: Не, не за после војната зборувам. Пред војната веќе мислам дека се држеше оној законски, оние законски рокови, значи кој како ја достигнува годината на старост оди во пензија. После тоа, мислам дека многу млади луѓе појдоа во пензија. Дали е тоа оправдано или не е, не знам. Многу нешта се зборуваа дека треба да се осовременат, меѓутоа пак велам, тоа е некој дел на таа политика која што ја води нашата држава, мислам...

ГТ: Може да се навратиме на 2001., односно некоја перспектива од денешен агол, што сметаш дека треба денеска, еве, да се направи, а поврзано со војната во 2001? Зборувам сега дали на општествено ниво, целосно, дали во некои делови на општеството, можеби некои групи кои треба да таргетираме?

СД: Мислам дека овој... овој период е некој период кој што како минува времето, мислам дека луѓето и не сакаат многу да зборуваат за таа 2001. Мислам дека сакаат да ја заборават. Пред сè мислам се огледува самиот однос, да речам, спрема луѓето кои што беа учесници во таа работа. Првенствено од тој аспект, значи сите гледаат некако: „да, да, ова вака треба, знам и јас дека треба, ќе направиме сè што можеме“ - додека не ги снема.

ГТ: А, што мислиш дека треба да се направи, ако се има...

СД: Па мислам, мислам дека треба да му се помогне на тие луѓе барем, кои што, да речам еве, во овие години што изминаа, да речам, имав прилика да запознам и луѓе кои што навистина и лошо поминаа. Јас, значи слободно можам да речам дека сум бил и среќен можеби.

ГТ: Зборуваш за ветераните?

СД: Зборувам за ветераните, пред сè мислам на тие што се ранети, што едвај куртулиле, да речам, значи со не знам какви напори на медицина или на тие институции медицински, да речам, опстојуваат и денеска. Знаете, тие нивни проблеми веќе не се ни мали. Значи викаме, човекот остана без нога, остана без рака, тоа е... од протетика, да речам, она што го

GT: Flet për veteranët?

SD: Flas për veteranët, para se gjitha për ata që janë plagosur, që mezi kanë shpëtuar kokën, të them, pra nuk e di se me çfarë përpjekjesh të mjekësisë ose të atyre institucioneve mjekësore, të them, mbijetojnë edhe sot. E dini, problemet e tyre nuk janë fare të vogla. Pra themi, njeriu ka mbetur pa këmbë, pa dorë, kjo është... nga protetika, të them, atë që e quajnë ortopedët, prej gjërave të këtilla, deri te vetë nevojat që i ndjen organizmi që mban proteza të tilla, të them edhe mjete ndihmëse. Ka se për çfarë të ndihmohet. Pra, deri te ata njerëz, të them, të cilët sot e kësaj dite ndoshta ka ndonjë që edhe nuk ka mundur të gjendet, pra nuk mund të gjejnë punë dinjitoze e kështu me radhë e kështu me radhë. Dhe e dini si, thonë me vete pjesëmarrës në 2001-shin, po, ku është më së vështiri natyrisht, janë kthyer këtu, sërish e kanë të vështirë, sërish nuk mundën, pra sërish luftojnë ndonjë luftë të brendshme, edhe pse ajo luftë nuk është me armë, domethënë themi, fillimisht psika pra, njeriu duhet të mbijetojë, ndonjë shpresë, duhet të ketë diçka që do ta udhëhiqte, që... Kemi edhe njerëz familjarë, të them, ja të them ndoshta më mirë përshtaten me të gjitha këto ndryshime, të cilat sot i kemi në shoqëri, të them, ndoshta janë më mirë ekonomikisht... megjithatë kemi njerëz të cilët janë lënë të braktisur dhe që janë vetëm. Kemi njerëz të cilët vdiqën, të them, pas, pas ngjarjeve të 2001-shit, në këtë periudhë të fundit, të them. Se cilat janë shkaqet, a janë të themi ato, sindromat post-traumatike, a është kjo arsyeja, asnjëherë nuk mund të jemi të sigurt. Shumë njerëz u sëmurën, pra ka nevojë për ndihmë, të them, plotësuere mjekësore. U lanë vetë të gjinden, ashtu sikurse gjinden edhe njerëzit e tjerë, pra asgjë më shumë dhe më të veçantë, a e as më pak. Dhe kjo është ajo tek ne që e themi funksionon ose nuk funksionon, edhe pse në përgjithësi shumë gjëra shoqërore, të them, do të vendosnin një pikëpyetje, a është kjo... unë, megjithatë sërish them se edhe vetë vendosja e pikëpyetjes, jep shenjë se diçka po funksionon. Edhe sikur të ishte vënë pikëpyetje, dëshmi është se dikush diçka ka menduar, se diçka ka parë. Megjithatë, shohim shumë pak rezultate, rezultate konkrete, veprime dhe aksione të ndërmarra konkrete për problem të caktuar, në këtë kontekst.

нарекуваат ортопедите, од такви работи, до самите потреби што ги чувствува организмот кој што носи такви протези, да речам и помагала. Има што да се помага. Па, до оние луѓе, да речеме, кои што и ден-денеска можеби некој има и што не можат да се снајдат, значи не можат пристојна работа да најдат и така натаму и така натаму. И знаете како, си велите учесници во 2001, да, каде што е најтешко нормално, се вратиле овде, повторно им е тешко, повторно не можат, значи повторно војува некоја внатрешна војна, макар што не е со оружје таа војна, значи велите, прво психата значи, треба човек да опстои, некаква надеж, мора да има нешто што него би го водело, што... Имаме луѓе и што се семејни, фамилијарни, да речам, па еве можеби малку подобро, да речам, корелираат со сите овие промени кои што ги имаме денеска во општеството, да речам, можеби се малку подобро ситуирани, можеби... меѓутоа имаме луѓе кои што и се оставени и сами. Имаме луѓе кои што починаа, да речам, после, после настаните од 2001, во овој период последен, да речам. Дали, причините кои се сега, викаме тие, пост-трауматски синдром, дали е тоа причината, не можеме да бидеме сигурни никогаш. Многу луѓе се разболеа, значи има потреба од дополнителна, да речам, медицинска грижа. Оставени се да се снајдуваат, да речам, така како што се снајдуваат и другите луѓе, значи ништо посебно повеќе, ниту помалку. И тоа е она што, велите кај нас функционира или не функционира, макар што општо и многу општествени работи, да речам, би ставиле знак прашалник, дали е тоа... јас, макар што пак велам и самото ставање прашалник дава, оддава показ дека нешто функционира. И да се ставел прашалникот, доказ е дека некој нешто размислувал, дека гледа нешто. Меѓутоа, резултати гледаме многу малку, резултати во смисла на конкретни, на преземање на конкретни дејства и акции за одреден проблем, во таа смисла.

ГТ: Генерално моите прашања ги исцрпив. Дали имаш ти нешто што би сакал дополнително да ни кажеш што не опфативме овде? Слободно...

СД: Дополнително има многу да се зборува, да речам, ако тргнеме... ако се тргне да се анализира, да речам, тие

GT: Përgjithësisht, unë i harxhova pyetjet e mia. A ke diçka ti vetë të shtosh, që ne nuk e përfshimë këtu? Lirisht...

SD: Ka shumë për t'u folur, të them, nëse fillojmë... nëse fillohet të analizohen, të them, veç e veç të gjitha punët, duhet shumë kohë. Duhet shumë kohe dhe natyrisht, me dikë më kompetent, të them, i cili do të jepte ndonjë rezultat ose do të tregonte ndonjë drejtim se ku dhe si, të them, kjo do të punohej.

GT: Nuk kam pritshmëri se do ta... [zbulojmë]... të gjithë të vërtetën për 2001-shin, nuk është as kjo poenta, por...

SD: Me siguri nuk do ta gjejmë... kështu, kryesisht... Dhe sërish do të them, pra për mua janë të qarta, unë i kam mësuar ato definicionet për luftën dhe tani them, lufta është, thuhet, para së gjithash dukuri shoqërore, pra një definicion i thjeshtë, dukuri shoqërore do të thotë ku ka njeri, atje ka edhe shoqëri, atje ka edhe luftë. Thotë, është pasqyrim i fuqisë politike-ushtarake që e ka dikush, lufta edhe kështu mund të definohet. Definicionet e fundit të them, janë nëse keni 1.000 viktime atëherë është luftë, nëse nuk i keni atëherë nuk është. Ju mund të keni një milion ndodhish të tilla ku nuk ka 1.000 viktime. Nuk është luftë? Kurse janë vrave në periudhë më të gjatë më shumë, ka një numër shumë më të madh, të them, të viktimave, sesa në një luftë "normale", ku themi ja u përplasën këtu, u zgjidh beteja, përfundoi lufta e kështu me radhë e kështu me radhë.

GT: E qartë.

SF: Ashtu.

GT: Të faleminderit shumë.

SD: Të lutem.

поединечно сите работи, треба многу време. Многу време треба и нормално, со некој постручен, да речам, кој што би можел да даде некаков резултат или да каже некоја одредена насока каде и како, да речам, тоа би се работело.

ГТ: Па немам очекувања овде дека ќе ја... [откриеме]... сета вистина за 2001, не е ниту тоа поентата, ама...

СД: Најверојатно нема да најдеме... така, воглавно... И повторно ќе речам, значи мене ми се јасни, јас ги имам учено тие дефиниции за војна и сега викаме, војната е вика, пред сè општествена појава, значи една проста дефиниција, општествена појава значи каде што има човек, таму има и општество, таму има и војна. Вика, е олицетворение на воено-политичката моќ, што ја има некој, може и така да се дефинира војната. Последниве дефиниции, да речам, се ако имате 1 000 жртви тогаш е војна, ако немате не е. Вие можете да имате еден мал милион такви збиднувања каде што нема 1 000 жртви. Не е војна? А, изгинале во подолг период многу поголема, поголема бројка, да речам, на жртви има, отколку во некоја „нормална“ војна, која што ете велиме се судрија тука, се реши битката, заврши војната и така натаму и така натаму.

ГТ: Јасно.

СД: Така.

ГТ: Ти благодарам многу.

СД: Молам.

Oliver Panoski

“Domethënë, na dhanë disa hapa, ishim në kontrollë, por ne, fëmijë si fëmijë, thamë se nuk kemi nevojë për to - ndoshta duhej t’i pimë... Mendoj, askush nuk i pinte. Pa-soja patjetër ke, domethënë, së pari nuk flija. Një muaj të flesh për toke dhe pastaj në krevat, nuk është aq...”

Оливер Паноски

„Значи, ни дадоа некои апчиња, бевме на прегледи, ама ние деца како деца, рековме дека не ни требаат - можеби требаше да ги испиеме... Мислам никој не ги пиеше. Последници мора да имаш, значи, не спиев првин. Еден месец да спиеш на земја и после в кревет, не е така...”

GORAN TALESKI: Prezantohu, të lutem!

OLIVER PANOSKI: Unë jam Panoski Oliver, i lindur më 11.03.1971 në Shkup, jetoj në Prilep.

GT: Ku e ke kryer shërbimin ushtarak?

OP: Shërbimin ushtarak, unë jam nga të parët, domethënë '91 – Garda e Maqedonisë, njësitë i parë në Maqedoni, që u krijua pas pavarësimit të Maqedonisë, domethënë në Shkup.

GT: Aha, domethënë ti je nga ata të klasës së parë, të fillimit të ARM-së?

OP: Po.

GT: Interesant. Si ishte atëherë?

OP: Atëherë ishte shumë vështirë. Nuk kishte ushqim, nuk kishte krevatë. Kishte stërvitje shumë të rënda... kështu që - keq kaluam. Nuk kishte mazut, kishim, a po, nga Serbia bllokada, nuk kishim ngrohje.

GT: Ku ishe i stacionuar gjatë stërvitjes?

OP: Në Shkup, në "Ilinden".

GT: Je pjesëmarrës në veprimet luftarake gjatë luftës në vitin 2001. Ma merr mendja si pjesë e përbërjes rezerve në Armatën e Republikës së Maqedonisë?

OP: Po, po.

GT: Kur e more ftesën për t'u paraqitur në kazermën në Prilep?

OP: Ftesën e mora më 26.07.2001.

GT: Kjo ishte ftesa e parë e juaj atë vit?

OP: Po, po, e para.

GT: Kur u paraqite, mendoj, kur shkove në kazermë?

OP: Më 28-shin, pas dy ditëve.

ГОРАН ТАЛЕСКИ: Те молам претстави се.

ОЛИВЕР ПАНОСКИ: Јас сум Паноски Оливер, роден 11.3.1971 година Скопје, а живеам во Прилеп.

ГТ: Каде го отслужи воениот рок?

ОП: Воениот рок, јас сум од првите, значи '91 - Македонска гарда, првата единица во Македонија, што е после осамостојувањето на Македонија, значи во Скопје.

ГТ: Значи ти си од оние кои што во првата класа беа, на почетокот на АРМ?

ОП: Да.

ГТ: Интересно. Како беше тогаш?

ОП: Тогаш беше многу тешко. Се немаше јадење, немаше кревети. Имаше обука многу тешка - така да лошо поминавме. Немаше мазут - нели имавме од Србија таму блокади, немаше ни греене.

ГТ: Каде беше стациониран со обуката?

ОП: Скопје, во „Илинден“.

ГТ: Учесник си во воените дејства за време на војната во 2001, претпоставувам како дел од резервниот состав во Армијата на Република Македонија?

ОП: Да, да.

ГТ: Кога ја доби поканата да се пријавиш во касарната во Прилеп?

ОП: Поканата ја добив на 26.7.2001.

ГТ: Тоа ти беше прва покана во таа година?

ОП: Да, да, прва.

ГТ: Кога се пријави, мислам, кога појде во касарна?

ОП: 28-ми, по 2 дена.

GT: Më 28 korrik, domethënë?

OP: Po, kështu mendoj, nuk jam aq i sigurt.

GT: Dhe, sa kohë qëndrove në kazermë?

OP: Domethënë, shtatë ditë. Duhej të jemi atje 14 ditë, kështu që del se 7 apo 10 ditë kemi qenë dhe më 8-shin u nisëm për Tetovë.

GT: Kishit ndonjë stërvitje të shkurtër apo...?

OP: Kishim, po, trajnim të shkurtër. Gjuanim, dhe kaq.

GT: Je pjesëmarrës në ngjarjet e Karpallakut, më 8 gusht 2001.

OP: Po.

GT: Mund të na e përshkruash atë ditë, duke filluar nga mëngjesi?

OP: E po, nga mëngjesi, u zgjuam rreth orës pesë, katër e gjysmë, pesë. Filluam t'i ngarkojmë kamionët me pajisje. Ne ishim pesë veta, më duket, në kamion. Së pari u nisëm me kamionin, me kapitenin Nane Naumoski, por kishim pak fat që në vendin ku ngarkojnë rërë, pas Velesit, në stacionin e rërës, ai na tha të zhvendosemi në autobus, të vinë me mitraloza, me pushkë-mitraloza që ishin fëmijët. Kështu që për një orë ne shpëtuam, nuk u vramë.

GT: Domethënë, ti je njëri nga ata të cilët origjinalisht ishin në kamionin, e deri para Shkupit, ta themi ashtu?

OP: Shkup, Veles, ajo që është, për rërë, nga ana e djathtë, aty u ndërruam. Hëngrëm drekë aty dhe na tha kapiteni të ndërrohemi, sepse pushkë-mitralozat kanë penguar në autobus.

GT: Atëherë kur u ndalët, në ç'orë ndodhi kjo? Siç the ti, në pauzë mes Velesit dhe Shkupit.

OP: Diku tetë, tetë e gjysmë.

GT: Dhe, pastaj vazhduat?

OP: Vazhduam, po.

ГТ: 28 јули значи?

ОП: Да, така мислам, не сум баш сигурен.

ГТ: И колку време остана во касарната?

ОП: Значи 7 дена. Требаше 14 таму да бидеме, така иди 7 или 10 дена бевме и на 8-ми тргнавме за Тетово.

ГТ: Имавте некоја краткотрајна вежба или...?

ОП: Имавме, да, обука краткотрајна. Пукавме и толку.

ГТ: Учесник си на настаните на Карпалак, на 8 август 2001 година.

ОП: Да.

ГТ: Дали можеш да ни го опишеш тој ден, почнувајќи од утрото?

ОП: Па, од утрото, се разбудивме кај 5 часот, 4 и пол, 5. Почнавме да ги товариме камионите со опрема. Ние бевме 5 души, мислам, во камионот, првин тргнавме со камионот, со капетанот Нане Наумоски. Но имавме малку среќа што, каде што песок товараат, после Велес, на песочната станица, тој ни рече да се преместиме в автобус, да дојдат со митралези, со пушкомитралезите што беа децата. Така да, за 1 час ние куртуливме, не загинавме.

ГТ: Значи ти си еден од оние оригинално кои што беа во камионот, па се до скоро до Скопје, така рече?

ОП: Скопје, Велес, што е она, за песок нели има од десна страна, тука се сменивме. Ручавме тука и ни рече капетанот да се смениме, пошто пушкомитралезите сметале во автобусите.

ГТ: Тогаш кога застанавте, кое време беше? Како што рече ти, на пауза помеѓу Велес и Скопје.

ОП: Па некаде 8, 8 и пол.

ГТ: И после продолживте?

ОП: Продолживме да.

GT: Drejt Shkupit?

OP: Vazhduam drejt Shkupit, nuk u ndalëm te kazerma, vazhduam drejtpërdrejt për Tetovë. Rrugës...

GT: Kjo ishte në autostradë?

OP: Po, në autostradën Shkup - Tetovë. Unë nga ngjarja e Karpallakut e mbaj mend se pashë njërin atje te bregu se si u drejtua. Unë mendoja se është nga policët tanë, por nxori një zolë, në fakt RPG, jo zolë, dhe e pashë se si gjuan drejt automjetit të parë. Vetëm i thashë atij pranë meje: “Kujdes, këta do të gjuajnë” - dhe nisën të shtënat, u krijua një kaos i vogël, e di, në autobus...

GT: Ti ishe në autobus, ashtu? Në cilin autobus?

OP: Po, në autobusin e parë.

GT: Si ishit të vendosur në vargan?

OP: Domethënë, para nesh ishte hermelina, ne, autobusi i dytë dhe prapa ishte kamioni dhe një furgon nga këta, disa kolonelë vinin, nuk e di, kapitenë...

GT: Disa oficerë?

OP: Oficerët.

GT: Më fal që të ndërpreva. The se u krijua njëfarë kaosi?

OP: Kaos, pra, filluan të gjuajnë nga të gjitha anët, disa bërtisnin: “Nдалу të luftojmë”, disa bërtisnin “Vazdho!”. Por rreshteri Goce, nuk më kujtohet mbiemri, i tha vozitësit, Reganit, të vazhdojë, të mos ndalet, dhe vazhduam. Në atë çast, njëri prapa meje, domethënë, një shok, tani do të më kujtohet emri, Gomari (Magareto) e thërrisnin... tha se e kanë qëlluar, ishte rrëzuar skaj karri-geve. Ai ishte ulur në fund, unë përpara tij. Dhe, unë i thashë se jo, së pari i thosha se nuk është asgjë, se është lënduar vetë, por kur ia ngritëm bluzën e pashë se ishte qëlluar dy herë në shpinë. Kërkonim fasha për t'i ndihmuar, e lidhnim...

GT: Kjo ndodhte derisa autobusi ishte në lëvizje?

OP: Në vozitje, po.

ГТ: Накај Скопје?

ОП: Продолживме накај Скопје, в касарна не застанавме, продолживме директно за Тетово. По пат...

ГТ: Тоа беше по автопат?

ОП: Да, по автопатот Скопје-Тетово. Јас од настанот на Карпалак се сеќавам дека видов еден од брегот таму, каде што се исправи. Јас мислев дека е полицаец од нашите, ама изваде зоља, уствари, РПГ, не зоља, и го видов каде што стрелаше во првото возило. Само му реков на тој до мене: „Пази, овие ќе пукаат“ - и почна пукањето, настана мал хаос, знаеш, во автобус...

ГТ: Ти беше во автобусот, така? Во кој автобус?

ОП: Да, во првиот автобус.

ГТ: Како бевте во конвојот поставени?

ОП: Значи, пред нас беше хермелин, ние, вториот автобус и назад беше камионот и уште едно комбе од овие, полковници некои идеа, не знам, капетани...

ГТ: Офицери некои?

ОП: Офицерите.

ГТ: Извини што те прекинав претходно. Рече дека настана некаков хаос?

ОП: Па, хаос, почнаа од сите страни да пукаат, некои викаа: „Застани да се бориме“, некои викаа „Оди!“ - но Гоце водникот, Гоце, не се сеќавам на презимето, му рече на шоферот, на Реган, да продолжи, да не застанува и продолживме. Во тој момент еден од зад мене, значи, другарче, сега името ќе ми текне, Магарето го викаа... рече дека го погодија, паднат беше покрај седишта. Тој седеше најназад, јас пред него. И јас му реков оти не, првин му велев дека не е ништо, дека се има издраскано, ама кога ја кренавме блузата видов дека е двапати погоден во грбот. Баравме завои да му помогнеме, го преврзиме.

GT: Gjetët?

OP: Gjetëm, Marjan Risteskin e kishim intendant, i vumë një fashë dhe pastaj u ndal. Krisi autobusi dhe u ndal, nuk ecte më. Zbritëm të gjithë atëherë, u sistemuam skaj rrugës.

GT: Si u sistemuat, kishte rrezik më atje apo...?

OP: Epo, kishte, kjo ishte 5-6 kilometra nga vendi, dukej edhe vendi. Mund të ishin disa me furgonë, poshtë, nëpër rrugën e vjetër, mund të ishin larguar. Ndoshta ishin ata, nuk e di, të gjithë mendonim se ata janë duke u larguar, ata që na sulmuan, me furgonë, u binin borive, gjuanin nga poshtë.

GT: Kishte që lëviznin me furgonë rrugës së vjetër?

OP: Po, po, kurse para kësaj një BMW na tejkaloi, 2-3 herë i binte borisë, e tejkalonte varganin. Pastaj, e njëjta BMW edhe para kapisë i binte borisë dhe bënte "shllajfa", si ta quaj këtë.

GT: Te cila kazermë?

OP: Kazerma në Tetovë, pasi arritëm, po.

GT: Aha, ku e hasët këtë BMW?

OP: Rrugës, na tejkaloi dy herë.

GT: Në autostradë?

OP: Që kur dilnim nga Shkupi, dy herë na tejkaloi, pastaj u ndal, pastaj ne e tejkaluam, pastaj prapë ajo na tejkaloi.

GT: Mendon se kjo ka ndonjë lidhje me...?

OP: Epo, siç ishim duke bërë muhabet, mendojmë se ai u lajmëronte se ku jemi, ç'bëjmë. Pastaj, kur u sistemuam, kaluan ata të KFOR-it. Ata as që u ndalën, nuk deshën as të...

GT: Ishte vargan ky?

OP: Po, nuk deshën as ta marrin të plagosurin, kështu që pastaj ndaluam një veturë, e di se ishte greke.

GT: Greke?

OP: Greke, pik-ap, nga ato kamionetët.

ГТ: Тоа беше уште во возење, во автобусот?

ОП: Уште во возење, да.

ГТ: Најдовте?

ОП: Најдовме, Марјан Ристески ни беше интендант, му ставивме еден завој и после застана. Пукна автобусот и застана, не сакаше да вози повеќе. Слеговме тогаш сите, се распределивме покрај пат.

ГТ: Како се распределивте, имаше опасност веќе таму или?...

ОП: Па, имаше, тоа беше, 5-6 километри немаше од местово, се гледаше и местото. Може тие да беа и со комбиња едни, долу по стариот пат, може да си заминаа. Можда беа тие, не знам, сите мислевме оти тие си одат, што нè нападнаа, со комбињата, свиреа таму, пукаа одоздола.

ГТ: По стариот пат имаше некои кои што одеа со комбиња?

ОП: Да, да, а, пред тоа едно БМВ нè прстигна, 2-3 пати свиреше, ја претекнуваше колоната. После, истото БМВ и пред капија в касарна свиреше и правеа шлајфки, како да ги речам.

ГТ: Во која касарна?

ОП: Во Тетово касарната, од кога стасавме, да.

ГТ: Аха, а, каде тоа БМВ го начекавте?

ОП: По пат, нè претекна 2 пати.

ГТ: На автопат?

ОП: Уште од Скопје кога излеговме, тоа 2 пати нè претекна, па застана, па ние го претекнавме, па тоа нè претекна.

ГТ: Сметаш дека има тоа некаква врска со...?

ОП: Па, како што си правевме муабет, мислиме оти тој им дојавуваше до каде сме, што сме. После, кога се распоредивме, поминаа од КФОР. Тие не ни застанаа, нејкеа ни да го...

GT: Aha, veturë private?

OP: Private, dhe ai e mori, e kishte patjetër ta hipë. Dy veta e ngarkuam dhe dy veta shkuan me të, ndërsa ne mbetëm, prisnim, ndaluan një autobus tjetër.

GT: Me kë shkuan këta të dy?

OP: Me të plagosurin dhe me atë grekun. Grek ishte 1.000%, një pik-ap privat, për ta çuar në spital, ndërsa ne mbetëm aty ndoshta për gjysmë ore, një orë, derisa nuk ndalëm një autobus të zbrazët, të Strumicës. U pajtua vozitësi, u kthyem, na çoi deri te kazerma e Tetovës.

GT: Pasi ndaloi autobusi, me sa e di unë, të dy autobusët u ndalën aty në të njëjtin vend?

OP: Po.

GT: A dëgjoheshin ende të shtëna nga vendi?

OP: Dëgjoheshin, mirëpo atje larg. Tashmë kaluam, rreziku kishte kaluar.

GT: Ndërsa shpërthimi i kamionit u dëgjua pasi u ndalët, apo...?

OP: Unë asgjë nuk dëgjova...

GT: Apo nuk të kujtohet kjo?

OP: Jo, jo, u interesuam se ku është kamioni, ku është kamioni. Unë isha në kontakt me Nanen, me kapitenin, e thirrja në celular - nuk funksiononin celularët dhe vetëm më vonë, në kazerme, na treguan se ishin vrarë. Ne nuk e dinim, mendonim se ishin kthyer.

GT: Kur arritët te kazerma në Tetovë?

OP: Nuk e di saktësisht, 10:30, 10:40...

GT: Ashtu, domethënë ende nuk ishte as mesditë?

OP: Nuk ishte, jo. Atje na lanë në oborr të rrimë. U ulëm të gjithë në pistë, të them kështu, rreth pistës, dhe përnjëherë filluan të bien granata...

ГТ: Конвој беше тоа?

ОП: Да, нејќеа да го качат ни ранетиот дури, па запревме едно возило, грчко знам дека беше.

ГТ: Грчко?

ОП: Грчко, пикап, од оние камиончињана.

ГТ: А, приватно возило?

ОП: Приватно и тој го качи, мораше да го качи. Двајца го товаривме и двајца заминаа со него, а ние останавме, чекавме, запревме друг автобус.

ГТ: Со кого заминаа овие двајца?

ОП: Со ранетиот и со тој Гркот, Гркот беше 1000% значи, приватно пикапче, да го однесат до болница, а ние останавме можеби уште пола час, час, дури не запревме еден автобус, празен, струмички. Се нафати шоферот, свртивме, [нè] однесе до касарна до Тетово.

ГТ: Откако запре автобусот, ако добро знам и двата автобуси застанаа тука на истото место?

ОП: Да.

ГТ: Дали се слушаа сè уште пукотници од местото?

ОП: Се слушаа, ама далеку таму, веќе поминавме, опасноста помина.

ГТ: А, експлозијата на камиончето се слушна откако застанавте или?...

ОП: Јас не слушнав ништо...

ГТ: Или не се сеќаваш на тоа?

ОП: Не, не, се распрашувавме за каде е камионот, каде е камионот? Јас имав контакт со Нане, со капетанот, на мобилен му свонев - не функционираа мобилните и после дури в касарна ни кажаа оти се загинати. Ние не знаевме, ние мислевме оти се имаат вратено.

GT: Ky është ai vendi i helikopterëve, me siguri, për zbritjen e tyre apo ashtu e quajnë këtë vend?

OP: Vendi ku ngrihet flamuri, ku rreshtohet ushtria, pistë quhet në ushtri. Dhe, filluan të bien granata, ne sapo kishim arrihur, as që e dinim ku të vrapojmë, u gjetën disa prilepas, na mblodhën në një si qilar, njëfarë istikami.

GT: Nga një situatë në një tjetër...

OP: Në tjetrën, menjëherë. Hymë, pastaj na sistemuan nëpër dhoma, mirëpo edhe aty nuk ishte e sigurt. Përsëri filluan të gjuajnë, t'i gjuajnë xhamat me snajperë dhe na zbritën pastaj në qilar. Në pjesën krejtësisht më të poshtme, dhe fjetëm në qilar për 30 ditë. Domethënë, kush kishte krevat, kush nuk kishte, kush si gjendej... Dhe, filluam me rojë menjëherë atë natë.

GT: Një ditë e parë e vështirë, e tmerrshme.

OP: E vështirë. Ditën e parë na sistemuan, unë isha te sigurimi i kazermës, domethënë te sigurimi numër katër, që gjendej poshtë pranë telit, nën kuzhinë, menjëherë pranë murit. Kishte të shtëna sporadike, të shtëna natën, por më vështirë ishte më 11 gusht, kur e sulmuan kazermën.

GT: Si dukej sulmi?

OP: Kisha unë një qen pranë, domethënë ky qen ndoshta më shpëtoi. Qëndroja jashtë, ai filloi të lehë dhe të vrapojë nën tel, këtu kishte një fidanishte me mollë.

GT: Në çfarë kohe ishte kjo, natën?

OP: Epo, para se të erret, shtatë e gjysmë, tetë e gjysmë, kështu disi. Dhe unë, m'u bë e dyshimtë, sapo hyra, prapa meje kishte një hangar dhe qëlloi një rafal në hangarin lart dhe filluan të shtënat edhe nga ata edhe nga ne. Sulmi zgjati ndoshta gjysmë ore. E panë ata se nuk mundën dhe u tërhoqën. Pas kësaj nuk kishte më probleme aq të mëdha, të shtënat ishin sporadike.

GT: Së shpejti u nënshkrua edhe Marrëveshja Kornizë.

OP: Kështu ishte disi, pas disa ditëve, si ishte, më 16-shin. Kishte disa, ashtu, sa për të mos të lënë të flesh. Kalonin, gjuanin nga vetura, sa për të të frikësuar, të mos mundesh të flesh.

ГТ: Кога стигнавте во касарната во Тетово?

ОП: Точно да ти кажам не знам, 10:30, 10:40...

ГТ: Така, значи уште не беше ни пладне?

ОП: Не беше, не. Таму нè оставија во дворот да седиме. Сите поседнавме на пистата, да речам, околу писта и едно време почнаа да паѓаат гранати...

ГТ: Тоа е онаа хеликоптерска, веројатно, за слетување или така го викаат местото?

ОП: Она каде што седигазнамето, каде што се постројуваат, писта се вика тоа во војска. И почнаа да паѓаат гранати, ние тогаш дојдени, не ни знаевме каде да трчаме, па се најдоа едни прилепчани, нè прибраа во една визба земуница.

ГТ: Од една ситуација во друга...

ОП: Во друга одма. Влеговме, после нè распоредија по соби, ама и таму не беше безбедно. Почнаа пак да пукаат, да ги гаѓаат џамовите со снајпери и нè слегаа после во визба да бидеме. Скроз најдолу и спиевме во визба 30 дена. Значи, кој имаше кревет, кој немаше, кој како се снајде... И почнавме со стража уште одма вечерта.

ГТ: Тежок прв ден.

ОП: Тежок. Првиот ден нè распоредија, јас бев на обезбедување на касарната, значи обезбедување број 4, тоа беше долу до жицата, под кујната, одма до сидот. Имаше спорадични така, пукања навечер, но најлошо беше мислам на 11 август, кога ја нападнаа касарната.

ГТ: Како изгледаше нападот?

ОП: Имав јас едно куче до нас, значи тоа кучето можда ме спаси. Надвор стоев, тоа почна да лае и под ограда да трча, тука имаше расадник од јаболкници.

ГТ: А, кое време тоа беше, навечер?

ОП: Па, пред стемнување, 7 и пол, 8 и пол, така нешто. И јас, сомнително ми стана, таман што влегов, зад мене имаше

GT: A komunikonit, ju që e mbijetuat Karpallakun, ato ditë?

OP: Po, po, të gjithë i kisha pranë, të gjithë ishim të sistemuar këtu, njëri afër tjetrit. Disa ishin... por vazhdimisht ishim të gjithë së bashku, gjatë gjithë kohës, deri në ditën e fundit. Të gjithë atje na thoshin se do të vinë të na zëvendësojnë për 2-3 ditë, për 2-3 ditë – mbetëm edhe 30 ditë të tjera...

GT: I tërë turni domethënë mbetët, madje edhe më shumë?

OP: Po, po.

GT: Deri kur mbete atje, në Tetovë?

OP: Deri kur ishte, kur u kthyem... 9-shi, 10-shi apo 11-shi, nuk më kujtohet saktë.

GT: Gjatë gjithë kohës ishit atje në kazermë, ashtu?

OP: Po, po, në kazermë dhe kishim disa te hekurudha. Domethënë, një pjesë ishte te hekurudha, nga vargani që ishin me ne. Ajo është jo shumë larg kazermës, një kilometër, një kilometër e gjysmë. Ka një stacion hekurudhor, atje ishin të vendosur disa.

GT: Në Prilep u ktheve në shtator, ashtu?

OP: Po.

GT: Këtu jo shumë më parë kishte përfunduar ora policore, e cila zgjati...?

OP: Kishte përfunduar, mendoj. Dhe, kjo është, nuk di ç'të të them tjetër.

GT: Si u ndjeve kur u ktheve?

OP: E po, nuk ishte dosido. Domethënë, na dhanë disa hapa, ishim në kontrolle, por ne, fëmijë si fëmijë, thamë se nuk kemi nevojë për to... ndoshta duhej t'i pimë.

GT: Kjo derisa ende ishit në Tetovë?

OP: Jo, kur u kthyem. Disa kontrolle...

GT: Në spitalin e këtushëm, apo në Shkup?

OP: Që në kazermë, jo, në kazermën tonë ishte. Në ambulancë disa na i sugjeronin atje këto hapa, ato...

хангар еден и мавна еден рафал во хангарот горе и почнаа да пукаат и ние и тие. Нападот можда траеше пола час. Видоа оти не можеа и се повлекоа. После тоа немаше проблеми такви големи, спорадични беа пукањата.

ГТ: Скоро се потпиша и Рамковниот договор.

ОП: Па, така нешто беше, после неколку дена, како беше, 16-ти. Имаше некои така, колку да не спиеш, ќе поминат, ќе испукаат од кола, колку да те плашат да не можеш да спиеш.

ГТ: Комунициравте, луѓето кои што го преживеавте Карпалак, во тие денови?

ОП: Да, да, сите до мене беа. Сите бевме распоредени тука еден до еден. Некои беа... ама, нон-стоп бевме заедно сите, цело време до последниот ден. Сите ни викаа таму дека ќе дојдат да нè сменат за 2-3 дена, за 2-3 дена - останавме 30 дена плус...

ГТ: Цела смена значи останавте, дури и повеќе?

ОП: Да, да.

ГТ: До кога остана таму, во Тетово?

ОП: До кога беше, кога се прибравме... 9-ти, 10-ти или 11-ти, не ми текнува точно.

ГТ: Цело време бевте таму во касарната, така?

ОП: Да, да, в касарна и имавме едни на пруга. Значи еден дел беа и на пруга, од конвојов што беа со нас. Таа е малку, од касарната еден километар, километар и пол. Има железничка станица, таму беа некои сместени.

ГТ: Се врати Прилеп во септември, така?

ОП: Да.

ГТ: Тука скоро беше завршен полицискиот час, кој што траеше?...

ОП: Завршен беше мислам. И тоа е, не знам друго што да ти кажам.

GT: Vendose të mos...?

OP: Mendoj, askush nuk i pinte. Pasoja patjetër ke, domethënë, së pari nuk flija. Një muaj të flesh për toke dhe pastaj në krevat, nuk është aq... Kthehen disa pamje, u bëra pak më nervoz sesa isha. Kjo. Tani jam duke pirë hapa, tani jam më mirë.

GT: A mendon se kjo që sot ke pasoja është për shkak të 2001-shit?

OP: Po, po, them se kjo është. Në fakt, kur shkova te mjeku, disa pyetje që m'i parashtronin, më thanë se nga ajo e kam.

GT: Je duke punuar në sigurim. Të pengon?

OP: Jo, jo. Nuk jam... në punë jam i qetë.

GT: Çdo vit e shënoni 8 gushtin së bashku me të mbijetuarit e tjerë.

OP: Po, ne e filluam edhe këtë, mund të them, kur u kthyem, domethënë, donacioni i parë ishte i yni për "Shën të Premten", manastirin sipër. Atëherë edhe filloi të bëhet kjo me ndihmën e biznesmenëve, na ndihmuan. Me rëndësi, ideja e parë ishte e jona, të fillohet, dhe e filluam atë... për nder, të them, të të rënëve. Dhe u bë, kështu ishte.

GT: Çfarë përkrahjeje morët nga shteti në vitet pas 2001-shit?

OP: Asnjë ndihmë. Kush si vjen në pushtet, kur janë zgjedhjet, të gjithë premtorin. Tani e fundit, këta të fundit, ta them, 10 vite ndoshta jo, mirëpo nuk i besojmë më askujt. Domethënë, të gjithë derisa kanë nevojë, të gjithë të thërrasin, të premtojnë, pasi kalojnë zgjedhjet askush s'ta... Kishim nga kryetari i komunës, pasi që është anëtar i yni, ai ndihmoi, aq sa mundej, ndoshta mundej më shumë, por ndihmoi diçka.

GT: Këtu, për sqarim, Marjan Risteski, të cilin e përmende si intendant në autobusin, ishte kryetar komune për disa mandate në Prilep.

OP: Po, po. Punësoi disa. Kjo ishte e tërë ndihma që morëm nga shteti, ta them kështu.

ГТ: Како ти беше кога си дојде?

ОП: Па, не баш сеедно. Значи, ни дадоа некои апчиња, бевме на прегледи, ама ние деца како деца, рековме дека не ни требаат - можеби требаше да ги испиеме.

ГТ: Тоа уште Тетово кога бевте?

ОП: Не, кога си дојдовме. Некои прегледи...

ГТ: Во болницата овде или во Скопје?

ОП: Уште в касарна, не, во нашава касарна беше, в амбуланта некои предлагаа таму овие апчиња, оние...

ГТ: Одлучи нема?...

ОП: Мислам никој не ги пиеше. Последници мора да имаш, значи, не спиев првин. Еден месец да спиеш на земја и после в кревет, не е така... Се враќаат некои слики, станав малку понервозен од што бев, тоа. Сега пијам апчиња, сега ми е подобро.

ГТ: Сметаш дека ова што денеска имаш последици е од 2001?

ОП: Да, да. Па си велам ете тоа е. Уствари, каде што појдов на доктор, некои прашања што ми ги поставуваа, рекоа дека од тоа ми е.

ГТ: Работиш во обезбедување. Ти смета?

ОП: Не, не. Не сум, на работа сум смирен.

ГТ: Секоја година го одбележувате 8 август заедно со останатите преживевани.

ОП: Да, ние го почнавме и тоа можам да кажам, кога се вративме, значи, првата донација беше наша за „Света Петка“ што е манастирот горе. Тогаш и почна да се прави тоа со помош на бизнисмени, ни помогнаа. Важно првата идеја беше наша, да се почне и го почнавме тој... во чест, да речам, на загинатите. И се направи, тоа е.

GT: Dhe, cilat janë pritshmëritë tua nga shteti? Mendoj, çfarë ndihme është e nevojshme për veteranët, çfarë përkrahjeje?

OP: Mund të bënin, nuk është ku ta dish se çka, domethënë, kishte në fillim shërbime shëndetësore falas, pastaj na e ndërprejnë këtë. Në spital nuk paguaje për fëmijët, për gruan, na e hoqën edhe këtë. Ose paguaje, pastaj t'i kthenin paratë, por na e ndërprejnë edhe këtë. Domethënë, ne nuk kërkojmë ku ta dish se çka, kërkojmë ja, ndonjë... për fakultet diçka, për fëmijët, për punë. Përse të mos mundën të gjejnë punë, të konkurrojmë unë dhe ti për të njëjtin vend, mund të ketë ndonjë përparësi mbrojtësi. Domethënë, nuk është gjë e madhe kjo, ne nuk duam të jemi para të gjithëve, por... Ka mënyra për të ndihmuar nëse do dikush.

GT: Çfarë ua zë për të madhe të tjerëve?

OP: Për palën tjetër, mendon? Epo, shumë gjëra ua zë për të madhe. Domethënë, së pari nuk e kishin domosdo të... me armë, ja, përsëri e fituan atë që e kërkonin. Mundeshin edhe me të qetë të merren vesh, domethënë... Aq sa ishin ata të varfër, po aq edhe ne ishim të varfër, domethënë nuk kishte ndonjë dallim mes tyre dhe neve, për të marrë armë për të luftuar kundër shtetit. Të ngrihen kundër shtetit. Ata, unë mendoj, luftonin për territor, jo për disa të drejta, kjo ishte diçka pa... Domethënë, nuk ka, të drejtë me armë nuk mund të fitosh kurrë, përsëri i fituan ato që u takojnë.

GT: Mendon se kjo nuk ishte për të drejta?

OP: Mendoj se nuk ishte, për territor ishte. Tjetër s'di ç'të them.

GT: Çfarë ua zë për të madhe tuajve?

OP: Tanëve ua zë për të madhe që ndoshta duhej të nisemi në mënyrë më të vendosur, pasi veçmë kishte nisur, duhej ta mbrojmë, jo ta humbasim. Ne ushtarakisht ndoshta nuk humbëm, por humbëm politikisht.

GT: Si mendon?

OP: Epo, humbëm, megjithatë fituan me forcë. Domethënë, unë nuk dua asgjë të bëhet me forcë. Nuk kam asgjë kundër që ai të mësojë shqip, të mësojë turqisht, ka këtu më shumë kombësi,

ГТ: Каква поддршка добивте од државата во годините по 2001?

ОП: Никаква. Кој како што идат на власт, кога ќе се избори, сите ветуваа. Сега последно, последниве, ај да речам, 10 години може не, ама не веруваме повеќе на никого. Значи сите, дури имаат мака, сите ќе те викаат, ќе ти ветуваат, од кога ќе поминат изборите никој не те... Имавме од градоначалникот, значи пошто е наш член, тој помогна, сега колку што можеше, можда можеше и повеќе, но помогна нешто.

ГТ: Овде, за појаснување, Марјан Ристески, кој што го спомна како интендант во автобусот, беше градоначалник во неколку мандати на Прилеп.

ОП: Да, да. Вработи некои. Тоа беше сета помош што се доби од државава, да речам.

ГТ: А, кои се твоите очекувања од државата, мислам, каква помош е потребна за ветераните, каква поддршка?

ОП: Можеа да направат, не е нешто страшно, значи, имаше првин беспари се лекувавме, после и тоа го укинаа. На болница не плакаш за дете, за жена, па го укинаа и тоа. Или ќе платиш, ни ги враќаа парите - после и тоа го укинаа. Значи ние не бараме којзнае што, бараме ете така, некоја... за факултет нешто, за децата, за работа. Оти да не може да најдат работа, да конкурираме јас и ти на исто место, може да има некоја предност бранителот. Значи не е ништо страшно тоа, ние нејќеме да бидеме пред сите, но... Има начини да се помогне ако сака некој.

ГТ: Што им замеруваш на другите?

ОП: На другата страна мислиш? Па, многу нешта им замерувам. Значи, првин не мораа да се... со оружје, еве пак го добија тоа што го бараа. Можеа и со мирно да се разберат, значи... Колку што беа тие сиромашни и ние бевме сиромашни, значи немаше некоја разлика меѓу нас и меѓу нив, па да земат оружје да се тепаат против државата. Да се креваат против држава. Тие, јас мислам, оти се бореа за територија, а не за некои права, тоа беше нешто без... Значи нема, права со оружје не можеш да освоиш никојпат, пак ги добија тие што им следуваат.

nuk janë vetëm shqiptarët, mirëpo jam kundër që kjo të kërkohet me armë, domethënë të vriten njerëz. U vranë miq të mi, shokë. Kështu që, ndoshta me kohë kjo do të harrohet, mirëpo... Tani e shohim se kërkojnë edhe më shumë diçka. Vazhdimisht kërkojnë ata, nuk janë të kënaqur me asgjë. Nuk e di se ç'duhet t'u japim, shtetin t'ua japim që të jenë të kënaqur, kurse tanët vazhdimisht u bëjnë lëshime, njëjtë siç ka qenë. Tjetër s'kam asgjë.

GT: Këto janë pyetjet e mia, nëse ke diçka për të shtuar dhe nuk të kam pyetur, lirisht.

OP: S'kam gjë, kjo është, është thënë njëqind herë. Kaq.

GT: Faleminderit!

OP: Faleminderit edhe juve!

GT: Сметаш дека не беше за права?

OP: Сметам оти не беше, за територија беше. Друго не знам што да кажам.

GT: Можеби што им замеруваш на своите?

OP: На нашите им замерувам што можда требаше поодлучно да се тргне, веќе кога почна, требаше да си ја одбраниме, а не да ја изгубиме. Ние воено можда не изгубивме, ама политички изгубивме.

GT: Како мислиш?

OP: Па, изгубивме, пак добија со сила. Значи, јас нејкам ништо со сила да биде. Немам ништо против тој да учи албански, да учи турски, има овдека повеќе националности, не се само Албанците, ама имам против тоа да се бара со оружје, значи да загинат луѓе. Загинаа пријатели мои, другари. Така да, можда со тек на време ќе се заборави тоа, ама... Сега гледаме уште повеќе бараат нешто, стално само бараат тие, не се задоволни од ништо. Не знам што треба да му дадеме, државава да му ја дадеме, па да бидат задоволни, а нашиве само уште им попуштаат, исто како што беше. Друго немам ништо.

GT: Ова ми се прашањата, ако имаш нешто дополнително да кажеш, а не те прашав, слободно.

OP: Нема што, тоа е, сто пати е кажувано. Толку.

GT: Фала ти.

OP: Фала и вас.

Goce Cuculovski

“Kur veç më gjendesh në terren, ti shikon edhe jetën tënde ta shpëtosh, normalisht, në kuadër të gjithçkaje tjetër. Domethënë, kjo është një, nuk e di, logjikë, të cilën unë e kisha kuptuar dhe ua rrëfej njerëzve: domethënë ti je atje për ta shpëtuar jetën tënde.”

Гоце Цуцуловски

„Кога ќе си веќе на теренот, ти гледаш и животот да си го спасиш, нормално во склоп на сето останато. Значи тоа е таква некоја, што знам, логика, која јас би ја сфатил и им ја раскажувам на луѓе: значи ти си таму да си го спасиш животот.“

GORAN TALESKI: Ju lutem, prezantohuni.

GOCE CUCULOVSKI: Përshëndetje, unë jam Goce Cuculovski. I lindur në Prilep në vitin 1972, më 24 dhjetor. I martuar, domethënë bashkëshort, baba i një fëmije 5-vjeçar. Kjo është shkurtimisht, në vija të shkurta, ajo se kush jam unë.

GT: Ç'punoni, Goce?

GC: Momentalisht merrem me montazh të enterierëve, siç do të kishin thënë tanët: të orendive, mobileve, kështu disi prilepasçe. Kjo është, domethënë, veprimtaria ime, momentalisht këtë e kam. Domethënë, montues.

GT: Kur ishit në shërbimin ushtarak dhe ku?

GC: Shërbimin ushtarak e bëra në vitin e largët '98 në Shkup, në kazermën "Ilinden". Në batalionin e gardës si artilerist - minahedhës. Minahedhës 120 milimetra.

GT: A nuk është obligimi i gardistëve që ta ruajnë Presidentin?

GC: Nuk është ajo detyra e plotë, gardistët janë të ndarë. Gardistë ka në batalion të parë, në të dytin, të tretin. Dhe, siç ishin në atë kohë: njëri e ruan qytetin e Shkupit, tjetri e ruan kufirin e Republikës [së Maqedonisë] dhe ka pjesë që janë, si ta them, për mbrojtjen e institucioneve qeveritare. Domethënë, jo në mënyrë të prerë vetëm si president, sepse ka mbrojtje të posaçme presidenti. Edhe në atë kohë, supozoj edhe tani. Kështu që, i yni ishte për qytetin e Shkupit, por, ja që edhe atëherë kishte disa incidente. Në kufi me Kosovën mendoj se ishin atëherë, kështu që duke pasur parasysh gjendjen numerike të ushtrisë edhe batalioni i parë gardist edhe i dyti duheshin ta ruajnë kufirin e shtetit. Kjo ishte te vendkalimi "Gjenerali Janković" ["Hani i Elezit"], në atë kohë.

GT: Domethënë, ishe në shërbim ushtarak kur ishte lufta në Jugosllavi, në Serbi?

GC: Jo, ata tashmë ishin në luftë, tashmë kishte, '91-shi mendoj se ishte fillimi, '92-shi... ne në '98-shin, tashmë ishin...

GT: Po flas për krizën e Kosovës.

GC: A, për atë të Kosovës, po, në atë periudhë. Atëherë na

ГОРАН ТАЛЕСКИ: Ве молам претставете се.

ГОЦЕ ЦУЦУЛОВСКИ: Здраво, јас сум Гоце Цуцуловски. Роден во Прилеп 1972 година, 24.12. Женет, значи сопруг, татко на едно дете - 5 години. Тоа е накратко во црти кој би бил јас.

ГТ: Што работите Гоце?

ГЦ: Моментално се занимавам со монтажа на ентериери, нашиве што би рекле: намештај, мебел, така нешто по прилепски. Тоа ми е значи дејност, моментална ми е таа. Значи монтер.

ГТ: Кога служевте воен рок и каде?

ГЦ: Воен рок служев веќе далечна '98 година во Скопје, во касарна „Илинден“. Во гардиски баталјон, како артилерец-минофрлач. Минофрлач 120 милиметри.

ГТ: Зарем не е задачата на гардистите да го чуваат претседателот?

ГЦ: Не е целокупна задача таа, гардистите се поделени. Гардисти има: прв, втор, трет баталјон. И како што беа во тоа време: еден го чува град Скопје, друг ја чува границата на Република [Македонија] и делови има што се за како да речам, за заштита на владини институции. Значи не стриктно за само како претседател, пошто си има посебна заштита претседателот. И во тоа време, претпоставувам и сега. Така да нашиот беше за град Скопје, но ете и тогаш имаше некои инциденти. На граница со Косово мислам дека беа тогаш, така да што со оглед на бројната состојба на војската и првиот и вториот гардиски баталјон, мораа да ја чуваат границата на државата. Тоа беше на преминот „Генерал Јанковиќ“, во тоа време.

ГТ: Значи служеше воен рок кога беше војната во Југославија, во Србија?

ГЦ: Не, веќе беа тие во војна, веќе имаше, '91 мислам дека беше почетокот, '92, ние '98, веќе беа...

kapi periudha, viti i mëparshëm ishte vala e refugjatëve, vala tejet e madhe. Normalisht që e pritëm, bash ashtu, miqësisht, dhe pastaj dolën ato situatat e konflikteve. Kështu që, pikërisht në atë periudhë ishte, atëherë qëllloi. Domethënë, në atë periudhë kishte... ndoshta edhe në të nuk ishin bash ashtu, luftarake, ndërshitetore, por, kishte një valë të punëve të kontrabandës ta them. Kjo vërehet dhe kështu zhvilloheshin ngjarjet. Kishte situata, normalisht, ku intervenonte edhe ushtria dhe policia dhe gjithçka. Domethënë përsëri ashtu disa situata më të pakëndshme, shqetësuese, kishte edhe në atë kohë.

GT: Ju si artileri, supozoj se ishit pak më prapa nga vetë kufiri?

GC: Po, puna jonë është e tillë, por shërbimi im, ta them, ishte zbulues në artileri. Kështu që je pak pararojë i të gjithëve, nuk je... Këtë e kishim edhe trajnim edhe shërbim. Në [njësitë] minahedhëse, po, kështu është, ndërsa në të tjerat mund të jetë edhe ndryshe renditja e shërbimit të vetë, ta them, ushtarëve apo si janë ato... në çdo armë ka shërbim të ndryshëm.

GT: Domethënë, kishte situata të rrezikshme në atë periudhë '98-'99 në kufirin drejt Kosovës?

GC: Ndodhnin, po. Kishte disa situata konflikti, kishte... Kishte vrasje të një polici nga radhët tona, nga ushtria, normalisht, i cili ishte i veshur si civil, i cili nuk e ka respektuar urdhrin e ushtarit në kufi. Normalisht, nëse dikush ta tërheq vërejtjen të ndalosh, duhet të ndalosh, kurse pas tri herësh dihet se gjuhet. Kështu që, në këtë mënyrë u vra ky polic, nga Shkupi më duket se ishte. Në dëm edhe të tij, në dëm edhe të ushtarit, i cili me siguri edhe sot e kësaj dite është me pasoja të rënda. Nëse është, si themi, shëndoshë e mirë, nuk e di a është. Por, normalisht, e tërë kjo bart pasoja, shqetësim dhe gjëra të tilla – trauma.

GT: Domethënë, situata ishte pothuajse gjysmë luftarake?

GC: Paj, po, kishte, me vetë atë që ishte në Bllacë, ta them, në vetë vendkalimin. Njëjtë edhe veprime, ta them, tani kishte, a u ndërpre kontrabanda, apo çfarë tjetër ndodhi, kush do ta dijë se si. Por, një lëvizje më e madhe dhe një intervenim më i madh ushtarak edhe nga ana jonë edhe nga ana e tyre. Domethënë dëgjo-

ГТ: Зборувам за Косовската криза.

ГЦ: А, за Косовската, да, во тој период. Тогаш нè фати периодот, претходната година беше со бранот на бегалци, огромниот бран. Нормално што го пречекавме, баш она, гостопримливо и после излегоа тие конфликтни ситуации. Така да, баш во тој период беше, се потрефи. Значи, во тој период имаше... може и на тој првин не беа стриктно, она, воени, меѓудржавни, но многу имаше наплив на шверцерски работи. Тоа се забележуваше и така се движеа настаните. Имаше ситуации, нормално, каде што интервенираше и војска и полиција и сè. Значи пак така некои немили, вознемирувачки ситуации имаше и во тоа време.

ГТ: Вие како артилерија, претпоставувам дека малку поназад бевте од самата граница?

ГЦ: Да, нашата работа е така, но мојата служба беше извидник во артилерија. Така, да си малку претходница на сите, не си... Тоа ни беше и обуката и службата. Во минофрлачки, да така е, а во другите може и да е поинаку распоредот на служба на самите војници или како веќе се, на секое орудие различна служба има.

ГТ: Значи имаше опасни ситуации во тој период '98-'99 на границата кон Косово?

ГЦ: Се случуваа, да. Имаше некои конфликтни ситуации, имаше... Имаше убиство на полицаец од нашите редови, од војската, нормално, кој беше во цивил, кој не почитувал наредба на војник на граница. Нормално, ако некој те опомене да застанеш, треба да застанеш, а после три пати се знае дека се пука. Така да, на таков начин загина тој полицаецот. Од Скопје мислам дека беше. На штета и на него, на штета и на војникот кој што сигурно и ден-денеска со тешки последици е. Ако е, што викаме, жив и здрав, не знам дали е. Но нормално сето тоа си носи последица, вознемиреност и такви работи - трауми.

heshin breshëri, mitraloza dhe, siç themi ne, kallashnikovë, në atë kohë - kështu që nuk është gjithçka e thjeshtë. Mendoj, vetë fakti, në vija të shkurtra, se kishim patrullë në kufi, ku ke plumb në tytë dhe ku pushkën e ke të zhbllokuar. Vetë kjo tregon, domethënë nuk ka këtu dofarë dilemash të tilla se çfarë ishte situata.

GT: Lufta te ne erdhi 2 vjet më vonë – në vitin 2001. Në çfarë mënyre iu bashkëngjite Armatës?

GC: Unë në atë përbërje u bashkëngjita, mendoj nuk është se mund të thuhet se nuk ishte vullnetarisht, por me thirrje nga... si përbërje rezerve. Domethënë, thirrje e cila vjen papritmas gjithmonë. Askush nuk e do, normalisht, kush dhe sado që bëhet, të them edhe hero tani, por, vështirë se dikush e do atë thirrje, si ta them...

GT: Kur ishte kjo?

GC: Eh, tani, saktësisht...

GT: Cili muaj, përafërsisht?

GC: A, muaji, qershor, korrik... korrik në fillim, kështu disi, në atë periudhë. Fundi i majit, fillimi i qershorit. Normalisht, një muaj pranveror, siç thonë, i bukur. Kthehesh nga puna, ke punuar diçka, freskohesh, dikush i bie ziles. Del dhe sheh persona civilë, jo ushtarakë, të cilët të sjellin një ftesë. Dhe, tani, normalisht është t'i përgjigjesh ftesës, sepse me thirrjen pason edhe ndonjë vërejtje, normalisht, gjë që në atë kohë ne e kuptonim të gjithë. Kemi mësuar edhe si nxënës në kohën e mbrojtjes mbarëpopullore se si shkojnë këto gjëra. Kështu që, erdhi edhe kjo. Dhe, tani mendohej se si do të reagohet në atë thirrje, sepse në atë kohë kishte, ishte... tashmë ngjarjet, lufta, kishin marrë një vrull më të madhe. Domethënë tashmë kishte filluar, kishte marrë hov. Nuk ishte vetëm ajo, ditën e parë, ditën e dytë, por...

GT: E prisje thirrjen?

GC: Epo, me rezerva, po. Domethënë, pritej. Tani mendoj unë ashtu e prisja dhe, supozoj, edhe ata të mitë që ishin, artileristët, e prisnin. Sepse të gjithë njerëzit që i njihja, disi disa ishin vullnetarisht, disa ishin ashtu të propozuar, disa të tjerë u

ГТ: Значи ситуацијата беше скоро полувоена?

ГЦ: Па, да имаше, со самото тоа што беше Блаце, да речам, на самиот премин. Исто и дејствија, сега имаше, дали беше шверц прекинат, дали било што, кој ќе знае како. Но поголема раздвиженост и поголема воена интервенција и од наша страна и од нивна. Значи се слушаа рафали, митралези што викаме ние, калашникови, во тоа време - така да не е сè едноставно. Мислам, самиот податок, во кратки црти, дека имавме патрола на граница каде што имаш куршум во цевка и каде што ти е пушката откочена. Самото нешто кажува, значи нема тука такви некои дилеми, каква беше ситуацијата.

ГТ: Војната кај нас дојде две години покасно - во 2001. На кој начин се приклучи во армијата?

ГЦ: Јас во тој состав се приклучив, мислам не тоа да се каже дека не е доброволно, туку на повик од, како резервен состав. Значи повик кој што пристигнува неочекувано секогаш. Никој го нејќе нормално, кој и колку да се прави, да речам и херој сега, ама тешко некој дека го сака тој повик, како да кажам...

ГТ: Кога беше тоа?

ГЦ: А, сега точно...

ГТ: Кој месец отприлика?

ГЦ: А, месеци, јуни, јули... јули почетокот, така некој тој период. Мај крајот, јуни почетокот. Нормално, пролетен, што се вика, убав месец. Се враќаш од работа, нешто си работел. Се освежуваш, некој ти звони на врата. Излегуваш и гледаш лица цивили, не воени, кои што ти носат покана. И сега нормално е да се јавиш на поканата, пошто со повикот следи и опомена некоја, нормално, што во тоа време ние ја разбиравме сите. Сме учеле и како ученици во времето на општонародна одбрана како одат тие настани. Така да, дојде и тоа. И сега размислување беше како ќе се реагира на тој повик, пошто во тој период имаше, беше веќе настаните беа во поголема, војната беше во поголем ек. Значи почната веќе, засилена. Не беше само она, првиот ден, вториот ден, туку...

thirrën nga miqtë: “Hajde të shkojmë”, ndërsa disa, ja thjesht si unë, me thirrje. Domethënë, unë thjesht për mua flas, shkova me një rezervë. Nuk e di se ç’po ndodh, nuk e di se si është. Kurrë s’mund ta dish. Pasi pritjen e kishim në kazermën “Mirçe Acev”, domethënë në atë të Prilepit, kishte atje mjaft njerëz të cilët kanë shkuar vullnetarisht, që askush nuk e dinte se si ka shkuar. Dikush ka qenë edhe për herë të pestë, kush mund ta dijë tash, siç ishin periudhat e prera, kështu disi nga 5, nga 10 ditë. Kishte situata ku njerëzit shkojnë me dokumente se kanë, të themi, invaliditet të përhershëm në gju, ndërsa ai vrapon më shumë se Ben Xhonsoni, siç thuhet. Punë të tilla domethënë ndodhnin, çdonjëri me stres të ndryshëm, frikë dhe rezervë e prisnin tërë këtë. Askush nuk e di se ç’pritet atje. Dhe, nuk ishte e thjeshtë...

GT: Sa kohë kaloi që nga arritja në kazermën “Mirçe Acev” në Prilep deri te vendosja diku në front?

GC: Epo, mendoj se saktësisht 5 ditë ishin diku. 4 ditë – ditën e pestë u nisëm për te vendi. Ditët e para ishte, normalisht, një mini njohje. Sepse rezervistë si rezervistë, supozohet se dikush ka kaluar 2, dikush 5, dikush 10 vjet me armë, me gjithçka. Ishim të ridestinuuar, nga minahedhës u dërguam te obusët. Domethënë, për dikë që tashmë i ka dëgjuar gjërat është lehtë të ridestinohet, kështu që një ditë duhej patjetër të bëhet marrja e uniformës, e armës dhe të shkohet.

GT: Ku ju vendosën?

GC: Ishim të vendosur në rajonin e Tetovës. Domethënë, kishte një vend ashtu të njohur, në atë pjesë, në grupet tona, si Fidanishtja, sepse artileria ishte aty, obusët u vendosën. Dhe, aty ishim pothuajse një muaj. Dhe pastaj kishte veprime, normalisht, sado që është... kishte edhe kujdestari, të përgjithshme, për të gjithë, askush... pritët sulmi, pritët kjo, gjithçka. Domethënë, për personat më të rinj është traumatike, sepse kishte fëmijë, me plot kuptimin e fjalës fëmijë, në përbërjen e rregullt, të cilët i ka gjetur kjo situatë. Domethënë, nuk e kanë ata njëjtë sikur e ka një rezervist. Së paku ke provuar diçka, siç thuhet. Nëse asgjë tjetër, ke dëgjuar se si kris pushka, ndërsa këta nuk kanë dëgjuar pushkë, dhe tash përnjëherë dëgjojnë 10 obusë duke krisur. Kështu që, kishte situata të tilla për ta.

ГТ: Го очекуваше повикот?

ГЦ: Па, со резерва да. Значи, се очекуваше. Сега мислам јас така го очекував и претпоставувам и моите што беа, артилерци, го очекуваа. Пошто сите луѓе што ги познавав, некако некои беа доброволно, некои беа, е така предложени, некои други беа викнати од пријатели: „Ајде да појдеме“, а некои еве чисто како мене со повик. Значи, јас чисто за мене кажувам, појдов со резерва некоја. Не знам што се случува. Не знам како е. Никогаш не можеш да знаеш. Пошто ни беше пречекот во касарната „Мирче Ацев“, значи прилепската, имаше таму доста луѓе што се доброволно појдени, што никој не знаеш како е појден. Некој бил и по петти пат, кој ќе го знае, како што беа периоди сечени, така нешто по 5, по 10 дена. Имаше ситуации каде што луѓе одеа со документи дека имаат, како да речам, инвалидитет траен во коленото, а тој трча повеќе од Бен Џонсон, што се вика. Такви работи значи се случуваа, секој со различен стрес, страв и резерва го пречекуваа сето тоа. Никој не знае што се очекува таму. И не беше едноставно...

ГТ: Колку време помина од стигнувањето во касарната „Мирче Ацев“ во Прилеп, па до распоредувањето некаде на фронтот?

ГЦ: Па, мислам дека точно 5 дена некаде беа. 4 дена – петтиот ден веќе се тргна на местото. Првите денови беше, нормално, мини-запознавање. Пошто резервисти како резервисти, значи се претпоставува некој поминал 2, некој 5, некој 10 години со орудија, со сè. Бевме пренаменети, од минофрлачи бевме наменети во хаубици. Значи за некој што веќе го слушал нештото е лесно да се пренамени, така да пак некој ден мораше да биде задолжување на униформа, на оружје и заминување.

ГТ: Каде ве распоредија?

ГЦ: Бевме распоредени во тетовскиот регион. Значи имаше така познато место, во тој дел, во нашите групи, како Расадник, пошто артилеријата беше тука, хаубиците беа распоредени. И бевме тука скоро еден месец. И после имаше

GT: Sipas vetë emrit – Fidanishte, na tregon se vendi është diku në luginë?

GC: Po, po.

GT: Në vend të ulët diku?

GC: Po. Pasi që artileria gjithmonë vepron, siç përmenda në fillim, diçka si në prapavijë. Nga të gjithë ata, minahedhësit janë më të fshehur. Domethënë ata mund të veprojnë edhe nga prapa kodrës, bie fjala. Me plot kuptimin e fjalës, jo siç thuhet, por me plot kuptim, prej prapa kodre. Askush të mos e shohë dhe t'i vijë granata prej askund. Siç thonë, arma më e keqe në çdo luftë është minahedhësi. Ai tingulli i njohur për të gjithë, edhe nëpër filma, ai është i vërteti, kur fishkëllen mina, ndërsa nuk e di kur do të bjerë. Kurse ajo fluturon saktësisht 45 sekonda. Domethënë, ti e dëgjon tingullin, nuk di se ku do të bjerë. Mund të të bijë ty, përmbi ty, mund të bijë 20-30 metra larg, domethënë kjo është ajo... Kështu që, artileria gjithmonë është në atë përbërje si përkrahje e këmbësorisë, e forcave speciale, e të gjithave. Dhe, kurdo qoftë, nëse ka ndërlikime, domethënë ti je për t'i përkrahur. I merr koordinatat dhe mund t'u ndihmohet, të veprosh.

GT: Ndërsa, ju ishit të ngarkuar me obusë?

GC: Po.

GT: Cila është fusha e veprimit të obusëve, sa larg?

GC: Fusha është larg, mendoj se rreth, mund të veprojë edhe 10 kilometra, ashtu, precize, deri në 12 maksimalisht. Tani, saktësisht nuk më kujtohet, por mendoj se ashtu ishte njëfarë largësie. Por, varet edhe ku është vendosur dhe në çfarë [largësie]. Sepse ne nga Fidanishtja vepronim me plot kuptim të fjalës, në kodrat, në malet ku kishte fshatra: Grupçin, Llojan, që ishin, domethënë veprohej nga kjo rrëzë. Kështu që, me terme ushtarake, një armë mjaft efikase dhe precize, para së gjithash.

GT: Ku është saktësisht Fidanishtja, ku gjendet? Sa kilometra larg Tetovës?

GC: Nuk më kujtohet saktë kjo, por mendoj se diku në fillim, domethënë mund të jetë... nuk e di, mund edhe të gaboј, tre-katër kilometra, pesë.

дејствија нормално, колку и да е... имаше и дежурства, општо на сите, никој... напад се очекува, ова се очекува, сè. Значи за помлади лица и трауматично оти имаше деца, буквално деца од редовниот состав, што ги затекна ситуација. Значи не им е нив сеисто како што би му било на резервист. Пак нешто си искусил - што се вика. Ако ништо друго си слушнал како пука пушка, а овие не слушнале пушка, а наеднаш слушаат 10 хаубици како пукаат. Така да, имаше такви ситуации за нив.

ГТ: Според самово име - Расадиќ, ни вели дека местото е некаде во котлината?

ГЦ: Да, да.

ГТ: На ниско некаде?

ГЦ: Да. Пошто артилеријата секогаш дејствува, како на почетокот што спомнав, нешто како во позадина. Од сите тие, минофрлачката е најзатскриена. Значи таа може да дејствува и преку рид, што се вика. Буквално, не како што се вика, туку буквално преку рид. Никој да не ја гледа, а да му дојде граната од нигде-никаде. Што викаат најлошо оружје во секоја војна е минофрлачот. Оној звук познат на сите, и по филмови, тој е вистинскиот, кога ќе свири мината, а не знаеш кога ќе падне. А таа лета точно 45 секунди. Значи ти слушаш звук и не знаеш каде паѓа. Може да падне до тебе, на тебе, може да падне 20-30 метри подалеку, значи тоа е она... Така да, артилеријата секогаш е во тој состав како поддршка на пешадинци, на специјалци, на сè. И било кога, ако загусти нешто, значи ти си им поддршката. Координатите ги добиваш и можеш да им помагаш, да дејствуваш.

ГТ: А, вие бевте задолжени за хаубици?

ГЦ: Да.

ГТ: Кое е полето на дејствување на хаубиците, колку далеку?

ГЦ: Полето далеку е, мислам дека околу, може да дејствува и 10 километри, така прецизно до 12 максимално. Сега точно не можам да се сетам, ама мислам дека така беше некоја

GT: Relativisht afër qytetit?

GC: Po, domethënë këtu është, në atë lokalitet, të them, rreth qytetit. Gjithçka rreth ngjarjeve ku ndodhnin, po.

GT: Sa njerëz ishit atje në Fidanishte?

GC: Kishte më shumë, domethënë njerëz në Fidanishte, edhe këmbësori edhe artileri, domethënë të përzier. Numrin e saktë mendoj se askush në atë çast që ishim atje nuk e kishim si të dhënë. Secili kishte njësinë e vet dhe atje shoqërohesh me të dhe nuk i kushton vëmendje se sa ka.

GT: Goce, cilat ishin obligimet tuaja?

GC: Obligimet tona, sa më kujtohet, në atë kohë ishin, kështu pra, përkrahje për të gjithë pjesëtarët e Armatës, të policisë, të forcave paqësore, të them, tona, maqedonase dhe të huaja. T'i përkrahim, ta ruajmë rajonin, normalisht, territorin në atë pikë-pamje. Kështu që, kjo ishte e tëra dhe qëllimi i tërë asaj.

GT: Çka ndodhte atje? Ndoshta mund të na rrëfesh për disa ngjarje?

GC: Kishte shumë, si të them, situata dhe situata, sepse të gjithë ishim të vendosur në tenda. Nga situatat në tenda mes miqve, shokëve, kolegëve, deri te vendi i veprimit, veprimit. Domethënë, si ta them, në njëfarë mënyre është shumë... lidhesh në mënyrë sentimentale me njerëzit, si ta them, nëse është fjala e saktë. Domethënë, gjendesh në një situatë, siç themi, pak të palakmueshme, çdo ushtar në fillim, ja, edhe nëpër filmat që i shikojmë, më së miri, botërore t'i quajmë, i kanë të njohura njerëzit, Vietnamin do ta përmendim, në motivin e parë, ushtari shkon për ta mbrojtur shtetin e vet, Amerikën në Vietnam. Në çastin e dytë kur arrin atje, e sheh se lufton për ta shpëtuar jetën e vet. Domethënë, kjo ndodh edhe te ne. Kur veç më gjendesh në terren, ti shikon edhe jetën tënde ta shpëtosh, normalisht, në kuadër të gjithçkaje tjetër. Domethënë, kjo është një, nuk e di, logjikë, të cilën unë e kisha kuptuar dhe ua rrëfej njerëzve: domethënë ti je atje për ta shpëtuar jetën tënde. Sepse ndodhi një situatë me një shok timin, që jemi rritur bashkë, kemi jetuar bashkë, domethënë në një mëhallë. Shkon atje, vjen komanda, duhet të veprohet, kjo ishte në

далечина. Но, зависи и каде е поставена и на која [далечина]. Оти ние од Расаdникот делувавме значи буквално на ридовите, на планините каде што имаше села: Групчин, Лојане, кои беа, значи се дејствуваше од тоа подножје. Така да, доста, во воен термин: ефикасно оружје и прецизно пред сè.

GT: Каде е точно Расаdник, каде се наоѓа? Колку километри од Тетово?

GT: Не можам да се сеќавам точно на тоа, но мислам дека некаде на почетокот, значи може да е... не знам, може и да згрешам, 3-4 километри, 5.

GT: Релативно блиску до градот?

GT: Да, значи тука е, на тој локалитет, околу градов. Сето околу дејствијата каде што и беа, да.

GT: Колку луѓе бевте таму во Расаdник?

GT: Имаше повеќе, значи луѓе во Расаdник и пешадија и артилерија, значи мешано. Точна бројка мислам дека никој во тој момент што бевме таму ја немавме како податок. Секој си имавме своја единица и стално се дружиш со таа и не обрнуваш внимание колку има.

GT: Goce, што беа вашите обврски?

GT: Нашите обврски, колку што се сеќавам, во тоа време беа, ете така, поддршка на сите други припадници на Армија, на полиција, на мировни, да речам, наши сили, македонски и странски. Да ги подржуваме, да го чуваме реонот, нормално, територијата во тој поглед. Така да, тоа беше сето и намената на тоа нешто.

GT: Што се случуваше таму? Можеби да ни раскажеш за некои настани?

GT: Имаше многу, како да речам, ситуации од ситуации, пошто сите бевме сместени во шатори. Од ситуации во шатори меѓу пријатели, другари, колеги, па до, на место на дејствување, на делување. Значи како да речам, во еден начин е многу... сентиментално се поврзуваш со луѓе, како да го

pjesën e dytë tashmë, kur u ngjitëm në majën e Kodrës së Diellit, dhe atje kishte obusë. Dhe, tani, përnjëherë ka veprime, komanda është që të veprohet. Ne dalim – disa fëmijë nuk dalin. “Pse?” – “E po, rrezik është”. Domethënë, rrezik është për të gjithë. Domethënë kjo është në kuptimin: ai e mbron jetën e vet, ndërsa e rrezikon jetën tënde, nuk të sheh më. Kjo është ajo situatë që ndodh atje. Domethënë nuk janë të gjithë të paracaktuar të marrin një rrezik të tillë. Dhe, siç thamë në fillim, në ditë të sotme nuk janë të edukuar kështu disa, të veprojnë: “Jetën e jap”... Ja, një situatë kur thjesht një shok i imi të thotë: “Unë nuk dal, është rrezik” – ndërsa ti del për ta mbrojtur atë. Dhe ashtu, janë disa situata interesante, sa i përket veprimet. Interesante – ndonjëherë ndoshta s’bën as t’i kujtosh, por, ja që kanë ndodhur, kanë kaluar dhe gjëra të tilla.

GT: Ani, me rëndësi është që të mbeten për historinë.

GC: Mirë, këto janë ngjarje që kanë ndodhur, tani... Situata pas (e pakuptueshme) dhe si ta them... Madje te Fidanishtja ishim, ai llogaritej si një rajon më i qetë, relativisht më i qetë. Domethënë, me plot kuptim të fjalës...

GT: E përmende se jeni ngjitur në Kodrën e Diellit?

GC: Po, po. Pastaj kishte, pas rreth një muaji, kishte komandë, shkohej në Kodrën e Diellit. Në atë periudhë nuk kishte vullnetarë për atje dhe njerëzit refuzonin. Kishte disa veprime të cilat ishin relativisht të rrezikshme, dhe njerëzit refuzonin dhe s’kishin kë të dërgonin dhe ishte thjesht, njësia që ishte te Fidanishtja. “Do të shkoni në Kodrën e Diellit, t’i zëvendësoni ata të cilët do të duhet të vijnë, ka ngecje”. Tani, normalisht, ngecje, të gjithëve na e merr mendja ç’është, por je i kapur në stuhi dhe “do të shkohet në Kodrën e Diellit”. Shkohet! Normalisht, e merr municionin, të japin pancir dhe e di se nuk shkon në piknik. Dhe, ndodhi rastësisht, me të parën zbritje në tokë, sapo zbritëm në Kodrën e Diellit, ranë disa predha nga minahedhësi. Jo 120, prej 80, mendoj, kalibri milimetra, por, megjithatë, një pritje jo e bukur. Përnjëherë situata është ndryshe ku... ndjen një situatë stresuese që të ndikon më tej, normalisht. Dhe, pastaj veprohet, shkon atje, atje obusët ishin vendosur saktë në 300 metra. I shikon, të them, armiqtë, i dëgjon. Të thotë eprori, domethënë: “Mbushje, s’ka këtu caktim distance, por

кажам, ако е точен зборот. Значи се најдуваш во ситуација, што викаме, малку неблагодарно, секој војник на почетокот, еве и по филмови што ги гледаме, најубаво, светски да ги кажеме, познати им се на луѓево, Виетнам ќе го спомнеме, во првиот мотив, војникот оди за да ја брани неговата држава Америка во Виетнам. Во вториот миг кога ќе слета таму гледаш дека се бори животот да си го спаси. Значи тоа се случува и кај нас. Кога ќе си веќе на теренот, ти гледаш и животот да си го спасиш, нормално во склоп на сето останато. Значи тоа е таква некоја, што знам, логика, која јас би ја сфатил и им ја раскажувам на луѓе: значи ти си таму да си го спасиш животот. Пошто се случи ситуација со мој другар, што сме растеле, живееле заедно, значи во маалото. Одиш таму, командава иди, треба да се делува, тоа беше во вториот дел веќе, кога се искачивме на врвот на Попова Шапка, и таму има хаубици. И сега наеднаш има дејствија, командата е да се дејствува. Ние излегуваме - некои деца не излегуваат. „Зошто?“ - „Е, опасно е“. Значи опасно е за сите. Значи тоа е во смисла она: тој си го брани неговиот живот, а го загрозува твојот, веќе не те гледа. Таа е таа ситуација што се случува таму. Значи не се сите предодредени да сносат таков ризик. И како што кажавме на почетокот, во денешно време значи не се така ни воспитувани некои, да делуваат: „Животот го давам“... Еве ситуација каде што буквално мој другар ти вика: „Јас не излегувам, опасно е“ - а ти излегуваш да го штитиш него. И така некои ситуации, има интересни, во поглед на делување. Интересни - некогаш дури и не е убаво ни да се присетуваш, ама ете се случувале, поминале и такви работи.

ГТ: Ако, битно е да останат за историја.

ГЦ: Добро, тоа се настани што се случувале, сега... Ситуации по (неразбирливо) и како да речам... Дури во Расадиот бевме тоа важеше како за помирнен, релативно помирнен реон. Значи буквално...

ГТ: Спомна дека сте се качиле на Попова Шапка?

ГЦ: Да, да. После имаше, веќе после отприлика месец дена, значи команда имаше, се одеше на Попова Шапка. Во тој период

drejtpërdrejt, atë që e sheh nëpërmjet gypit, atë e gjuan”. Është snajper atëherë. Domethënë, vetëm e hap gypin, e drejton, e vendos mbushjen dhe... Veprohet edhe kështu. Domethënë, dëgjon edhe britma dhe gjithçka, e di se ndodh diçka atje ku e ke gjuajtur granatën. Domethënë nuk... nuk është sikur ke gjuajtur një gur, domethënë. Nga ta di, edhe vetë tingulli ka domethënie. Kishte veprime ku fluturonin helikopterë, atëherë që i kishim. Ndodhi një sulm mbi ta, pastaj përgjigjja e helikopterëve ishte mjaft drastike, domethënë. Mjafton vetëm... Ndryshe është në film ta shikosh këtë, ndryshe është drejtpërdrejt. Domethënë, flas për një vijë ajrore prej 300 metrave, helikopteri thjesht qëndron. E shikon se si rri pezull dhe si hedh gjithçka që ka nga ai, nga arsenalet. Domethënë, në një pozitë, sepse dikush ka gjuajtur granatë mbi të dhe dëshiron ta shkatërrojë. Faktikisht, edhe mbrohesh edhe sulmon. Dhe, kjo është një situatë e cila, nga njëra anë, në atë çast si ushtar të plotëson, që ja, më në fund, ndodhi që të përgjigjem edhe ne. Sepse gjithmonë, ashtu ishte, në jetë ndodh çdonjëri vetëm të gjuan, të gjuan ty dhe assesi t’ia kthesh. “Hajde, nesër do t’ia kthej, hajde nesër...”. Kështu ndodhi. E njëjta gjë ndodhi edhe me veprimin para se të nënshkruhet armëpushimi. Domethënë, ndodhën sulme mbi armatën, policinë, mendoj se atëherë gjithçka që kishte nga artileria u përdor në atë periudhë. Dhe, për, saktë mos them, atë ditë për disa orë u nënshkrua edhe armëpushimi. Domethënë, kur u pa se s’ka më tolerancë, por mbase edhe faktori politik mbisundoi - sipas mendimit tonë, atëherë. Se, ja: “Aha, mirë është, tani po e kthejnë, ta ndërpresim të tërën, sepse do të bëhet më keq”. Në njëfarë kuptimi të këtillë edhe të sotmit, ata që nënshkruan që të mos jetë keq, i shohim tani ku janë.

GT: Domethënë, para armëpushimit kishte shumë veprime luftarake?

GC: Po, po, shumë, shumë veprime luftarake, sidomos ato 2-3 ditë. Bash, ditën e fundit kur u nënshkrua armëpushimi, domethënë ishte... Supozoj se nëse nuk do të nënshkruhej në atë mënyrë, do të nënshkruhej në mënyrën tjetër. Domethënë, nëse jo armëpushim, do të ishte një kapitulum i dikujt. Por, në atë periudhë, mendimi ynë, i ushtarëve, ndoshta edhe do të ishte kjo një zgjidhje më e mirë. Pasi veç më ka ardhur deri në atë shkallë, s’ka nevojë të kthehesh prapa.

немаше доброволци за таму и откажуваа луѓе. Имаше неколку дејствија што беа релативно опасни и луѓево си откажуваа и немаа кој да ги пратат и едноставно беше, единица што беше во Расадииков. „Ќе одите на Шапка, да ги замените тие што треба да дојдат, ќе има застој“. Сега нормално застој, сите насетуваме што е, ама си фатен во бурата и „Ќе се оди на Попова Шапка“. - Се оди! Нормално си ја земаш муницијата, ти се даваат панцири и знаеш дека не одиш на излет. Па, случајно се потрефи, првото слетување, само што слетавме на Попова Шапка, паднаа неколку гранати од минофрлач. Не 120, од 80, мислам, калибар милиметри, но сепак неубав пречек. Одма ситуација друга е каде што... чувствуваш стресна ситуација што ти влијае и понатаму, нормално. И после се делува, па таму одиш, па таму хаубиците беа поставени буквално на 300 метри. Ги гледаш, да речам, непријателите, ги слушаш. Ти вика командирот, значи: „Полнење, нема тука далечина одредување, туку директно, што гледаш низ цевката - тоа гаѓаш“. Тоа е снајпер тогаш. Значи само ја отвораш цевката, ја насочуваш, ставаш полнење и... Се дејствува и така. Значи слушаш и викотници и сè, знаеш дека нешто се случува таму каде што си ја испукал гранатата. Значи не... не е како камен да си фрлил, значи. Што знам и самиот звук нешто значи. Имаше дејствија каде што надлетуваа хеликоптерите, тогашните што ги имавме. Се случи напад врз нив, после одговорот од хеликоптерите беше доста драстичен значи. Доволно само што... Друго е на филм да го гледаш нештото, друго е во живо. Значи викам за воздушна линија од 300 метри хеликоптерот буквално стои. Го гледаш каде што лебди и каде што исфрла сè што има од него, од арсенали. Значи на една позиција заради тоа што некој испукал граната на него и сака да го уништи. Фактички и се браниш и напаѓаш. И таа е ситуација која од една страна, во моментот како војник те исполнува што ете конечно се случи да вратиме нешто и ние. Оти стално, како буквално, во животот се случува секој само фрла, фрла по тебе и никако ти да вратиш. „Ајде утре ќе вратам, ајде утре...“. Така се случи. Истото се случи и со дејствието, пред да се потпише примирјето. Значи се случија напади врз армија, врз полиција, мислам дека тогаш сè што имаше од артилерија се употреби

GT: Si mendon?

GC: Epo, në kuptimin se je i provokuar nga dikush. Tani, ti je, hajde të them, paqekrijues, dikush të nget. Të ngacmon, ti respektton dhe përnjëherë të vjen mbi kokë edhe armëpushimi edhe gjithçka. Ti përdor forcë dhe tani ai tjetri thjesht e shikon se është më i dobët dhe të thotë: “Hajde, në rregull, armëpushim”. Ndërsa ti, faktikisht, e ke sjellë që domosdo të jetë, të përgjigjet për atë gjë, domethënë për atë që e ka bërë. Dhe, ti ia fal dhe që të nesërmen edhe ai është paqekrijues. Në këtë kuptim, thënë në mënyrë të vrazhdë. Mendoj, këto mendime i kishim atëherë, sepse, normalisht, ke qenë atje, ndodhi që disa ditë të mos kesh ujë, furnizim me ushqim, domethënë gjithçka ndodhte. Në të njëjtën periudhë ndodhi, hajde mori fund Kodra e Diellit, nuk ishim ndoshta shumë gjatë, diku 12-13 ditë mbetëm. Hajde, gati, kthehemi, sepse u nënshkrua armëpushimi, të tjerë do të vijnë, tani është qetë. Gjatë vetë kthimit, neve na zbritën në... do të shkonim në Petrovec... jo, në Erebinë, ishte baza ku u nisëm dhe ku ktheheshim nga Kodra e Diellit. Komanda ishte “nuk do të shkohet në Erebinë, drejt në Petrovec do të shkohet”. Por, rrugës kishte disa turbulenca, si themi ne, gjuajte drejt helikopterit me... fat, me artileri të thjeshtë këmbësore, të them, pushkë dhe gjëra të tilla. Sikur të kishin ndonjë mjet më të madh, ku ta dish se ç’do të ndodhte. Dhe, sidoqoftë, kështu përfundoi, të them, pjesa që u kthyem atje, ndërsa informata nëpër mediet ditore ishin se është... ka pasur sulme mbi helikopterin i cili bën furnizim me ushqim. Domethënë, situata të tilla të cilat të lënë edhe ty një pamje për, si të them, për disa periudha, ja, që janë kaluar në atë pjesë.

GT: A kishe komunikim me të shtëpisë?

GC: Kishim komunikim me të shtëpisë, sepse në atë periudhë u aktualizua telefonia celulare. Pikërisht atëherë filloi. Ishin shumë të shtrenjtë në atë periudhë telefonat më të thjeshtë, për çfarë arsye kurrë s’do ta kuptojmë, por, ja, na mundësonin të dëgjohemi me familjarët. Si është puna, ç’po ndodh. Domethënë s’ke nevojë, ndërsa familja ndan mjete që të kesh telefon, ta marrësh atje, të të dëgjojnë. Gjë që edhe sot e kësaj dite ndodh, çdonjëri do ta kishte bërë këtë gjë në atë mënyrë. Dhe, sa është mirë aq është edhe keq. Të dëgjojnë në shtëpi, ti thua se është qetë. Unë në atë periudhë

во тој период. И за, буквално, да не речам, тој ден за неколку часа се потпиша и примирјето. Значи веќе кога се виде дека нема повеќе толеранција, ама пак, може и политичкиот фактор преовладеа - по наше размислување, тогашно. Дека еве: „Аха, добро е, сега враќаат, да прекинеме сè оти ќе биде лошо“. Во некоја таква смисла и денешниве, тие што потпишаа да не биде лошо, ги гледаме каде се.

ГТ: Значи пред примирјето имаше многу воени дејства?

ГЦ: Да, да, доста, доста воени дејствија, нарочито тие 2-3 дена. Буквално последниот ден кога се потпиша примирјето, значи беше... Претпоставувам дека ако не се потпишеше на тој начин, ќе се потпишеше на другиот. Значи ако не примирје, ќе беше на некој капитулација. Но во тој период, наше размислување, на војниците, може и ќе беше тоа и подобро решение. Веќе кога се дошло до тој степен, нема потреба ти да се враќаш назад.

ГТ: Како мислиш?

ГЦ: Па, во смисла си предизвикан од неког. Сега, ти си, ајде да речам, миротворец, некој те задева. Те задева, ти почитуваш и наеднаш ти прекипува преку главата и примирје и сè. Употребуваш сила и сега тој другиот едноставно гледа дека е послаб и ти вика: „Ајде, важи примирје“. А, ти фактички си го дотерал да мора да е, да одговара за нештото, значи за тоа што го направил. И ти му простуваш и од утре и тој е миротворец. Во таа смисла некоја, грубо кажано. Мислам тие размислувања ни беа тогашни, пошто, нормално, си бил таму, се случи неколку дена да немаш вода, достава на храна, значи сè се случуваше. Истиот период се случи, ајде заврши Шапка, не бевме можеби многу долго, некаде 12-13 дена останавме. Ајде готово се враќаме, пошто примирјето се потпиша, други ќе дојдат сега мирно е. На самото враќање назад, нас не симнаа на... ќе одевме на Петровец... не, на Еребино база беше каде што тргнавме и каде што се враќавме од Попова Шапка. Командата беше: „Нема да се оди на Еребино, директно на Петровец ќе се оди“. Ама по пат имаше некои турбуленции, што викаме ние, гаѓање на хеликоптерот со... среќа, со обична

e kisha nënën shumë të sëmurë, e cila vitet në vijim vdiq, por, ja që atëherë, për t'ia zbutur situatën: “Nuk është rrezikshëm” - atje ku shkon, shkon në luftë, por: “Nuk ka rrezik, ja, te ne nuk ka të shtëna”. Në të njëjtin çast që ti thua: “Nuk ka të shtëna” – këtu dëgjohen si bien granata dhe, tani, nuk mund të thuash ti më as që ka të shtëna, as që s'ka të shtëna. Domethënë dëgjohet se ç'është kjo. Hajde se larg është, hajde se afër është. Së pari ishte, ja një çast qesharak, të them, qesharak në kuptimin ironik: “Nuk ka rrezik, ne jemi te Fidanishtja” – të nesërmen paraqitem: “Nuk jam te Fidanishtja, te Kodra e Diellit jam” dhe, domethënë, situatat... ndërsa përpara kësaj ke thënë se atje është keq, këtu është... për ta zbutur. Kështu që, ka disa situata mjaft ironike.

GT: Sa kohë qëndrove në Armatë?

GC: Në përbërjen rezerve atëherë 2 muaj jo të plotë. Kështu ndodhi, domethënë unë isha atje dhe me shkuarjen te Kodra e Diellit ndodhi armëpushimi. Domethënë, me vetë aktin ne na kthyen, na liruan. Mbetën, thoshin, vetëm vullnetarë. Dhe jo, askush nuk kishte vërejtje, as shënime, kush si të dojë. Funkciononte edhe ky variant. Pas një periudhe kishim thirrje përsëri të shkojmë në përbërjen rezerve. Normalisht shkon kjo, vazhdon. Supozoj, çdonjëri mban evidencë kush me kë si ka kaluar, kush u nevojitet, kush nuk u nevojitet, por mendoj se nga njësia ime që ishim atëherë se askush nuk u kthyem më atje. As vullnetarët që ishin më parë, as ata me ftesë, të them, me thirrje që ishin. Sikur thjesht: “Mjaft ishte”.

GT: Çfarë gjurmësh la lufta te ju?

GC: Gjurmë, çfarë gjurmësh... Nuk mendoj se një numër i madh si unë që kanë qenë edhe relativisht shkurt edhe relativisht gjatë, se dikush mendon se nuk ka asnjë gjurmë të lënë. Por, ndoshta gjatë jetës të tjerët e ndjejnë këtë gjë. Kishte mjaft, mjaft edhe që tashmë kanë vdekur, të cilët m'u bënë miq. Të mos them, mund t'i lidhësh drejtpërdrejt me situata stresuese, me... dikush me lëndime drejtpërdrejt, dikush me plagë drejtpërdrejt, kështu që e humbën jetën nga kjo situatë. Dhe, tani, çdonjëri për vet-vete mendon se sa i aftë është ta mbajë gjënë, ta durojë, kështu

пешадиска артилерија, да речам, пушка и таква работа. Да имаа некое поголемо средство, којзнае што ќе беше. И како и да е, така заврши, да речам, тој дел што се вративме таму, а информацијата по дневните гласила беше дека се... имало напади на хеликоптерот кој што носи достава на храна. Значи такви некои ситуации што ти оставаат и тебе слика за што знам, некои периоди, ете што се поминале во тој дел.

ГТ: Дали имаше комуникација со домашните?

ГЦ: Имавме комуникација со домашните, поради, во тој период беше актуелизирана мобилната телефонија. Баш тогаш се почна. Беа многу скапи во тој период телефони најобични, поради која причина никогаш нема да дознаеме, но, ете, ни овозможуваа да се слушнеш со твоите. Како е, што е. Значи немаш потреба, а фамилијата ти одвојува средства да имаш телефон, да носиш таму, да те слушне. Што и ден-денеска се случува, секој би го направил нештото за на таков начин. И колку е убава толку е и лоша. Дома те слушаат, кажуваш дека е мирно. Јас во тој период имав тешко болна мајка, што во текот на наредните години си почина, но ете тогаш, ајде за да ѝ ублажиш ситуација: „Не е страшно“ - каде што одиш, одиш во војна, но: „Не е страшно, еве кај нас не се пука“. Во истиот момент ти викаш: „Не се пука“ - вamu се слуша гранати паѓаат и сега не можеш ти да кажеш повеќе, ни се пука - ни не се пука. Значи се слуша што е тоа. Ај далеку е, ај блиску е. Првин беше, ете пак смешен, да речам, иронично смешен момент: „Не е страшно, ние сме во Расадникот“ - другиот ден се јавувам: „Не сум во Расадникот, сум на Попова Шапка“ и значи ситуациите... а, пред тоа си кажал дека таму е лошо, овде е... да ублажиш. Така да, има некои доста иронични ситуации.

ГТ: Колку време остана во армијата?

ГЦ: Во резервниот состав тогаш неполни 2 месеци. Така се случи, значи јас бев таму и со одењето на Попова Шапка се случи примирјето. Значи, со самиот тој чин нас не вратија, не раздолжија. Останаа наводно само доброволци. И не, никој не водеше ни замерка, ни забелешка, кој-како. Одговараше и таа варијанта. После период имавме повик

që ndonjëherë në disa situata gjendesh, si të them, hajde kështu, shkurtimisht: kurrë s'kam qenë kaq nervoz, ndonjëherë më thonë edhe agresiv, ndërsa unë mendoj se nuk jam. Ndërsa bëhesh më i shpejtë në reaktion, në tolerancë, siç themi. Shumë gjëra që i ke kaluar me qeshje, tani, me të vërtetë, madje, edhe reagon për to. Domethënë, mund t'i lidhësh me gjithçka, me punë të tilla të llojllojshme, por, prapëseprapë e bindim veten se kjo nuk është ajo e duhura.

GT: A mendon se lufta kishte ndikim mbi këtë?

GC: Epo, si të them, kishim një grup shumë të madh që jetonim në atë periudhë, domethënë kjo pas çdo lufte i afron, të them, disa njerëz të caktuar. Mjaft kohë ne kaluam, si të them, në grup, shoqëroheshim edhe pas kësaj, pothuajse në mënyrë intensive, për ta tejkualuar disi - kohë pas kohe e mendoja këtë - ta tejkalojmë disi këtë periudhë që ka kaluar atje. Domethënë shoqërohesh, hajde, ndoshta edhe banale për dikë, gjen ndonjë këngë që të ka rëndësi të madhe, ndërsa të tjerëve jo. Ti lidhesh me të, ia lehtëson vetes thjesht në këtë mënyrë gjendjen.

GT: Një lloj si një grup joformal për përkrahje?

GC: Po, pikërisht ashtu, kjo është ndoshta fjala e duhur – një grup. Thjesht, për t'u shëruar, të bësh një trajtim, siç themi, një sesion vetvetes. Domethënë, del për kafe sot, pastaj natën del në kafeteri, shoqërohesh. Thjesht, në atë periudhë ndahesh edhe nga mjedisi yt. Për shembull, ke shoqëri dhe nuk del me shoqërinë, del me këtë shoqërinë nga ky mjedisi i ri. Domethënë, megjithatë ka pasur diçka, këtë me kalimin e kohës nis ta mendosh, sepse në vetë çastin atëherë nuk ke, nuk je as i vetëdijshëm ta mendosh këtë gjë. Por, mendoj se ka mjaft reagime te shumë njerëz, ndërsa supozoj se edhe tek unë ka ndryshime nga vetë kjo ngjarje. Sepse, siç thamë, kishte pamje të cilat nuk janë karakteristike për përditshmërinë.

пак да одиме во резервниот состав. Нормално тоа си оди, си следи. Претпоставувам секој си води евиденција со кого како поминал, кој им треба, кој не им треба, но мислам дека од мојата единица што бевме тогаш дека никој повеќе не се вративме таму. Ни доброволците претходно што беа, ни тие со покана, да речам, со повик што беа. Како едноставно: „Доста беше“.

ГТ: Каква трага остави војната на вас?

ГЦ: Трага, каква трага... Не мислам дека голем број од, како мене што биле и релативно кратко и релативно долго, дека никој мисли дека нема никаква трага оставена. Но, може во текот на животот другите го чувствуваат тоа нешто. Имаше доста, доста веќе и починати пријатели што ми станаа. Да не речам, можеш да ги поврзеш директно со стресни ситуации, со... некој со повреди директно, некој со рани директно, така да што го изгубија животот од таа ситуација. И сега секој сам за себе мисли колку е способен да го поднесе нештото, да го издржи, така да некогаш во некои ситуации се најдуваш, како да речам, ај вака во кратко: Никогаш не сум бил толку нервозен, некогаш дури и ќе ми речат агресивен, а јас мислам дека не сум. А стануваш побрз во реакции, во толеранција, што викаме. Многу работи што си ги поднесувал со смеење, сега буквално уште, дури и реагираш на нив. Значи можеш да ги поврзеш со сè, со секакви такви работи, ама тоа пак се силите самите дека не е тоа - тоа.

ГТ: Сметаш дека војната имаше удел во тоа?

ГЦ: Па, како да речам, имавме доста голема група што живеевме во тој период, значи тоа после секоја војна ги зближува некои одредени луѓе. Доста време ние поминавме во група, се дружевме и после тоа, скоро интензивно, за да го пребродиме некако - по време го размислував тоа - да го пребродиме некако тој период што поминал таму. Значи се дружиш, ајде, може и банално за некој, најдуваш некоја песна што ти значи многу, а на други ништо не им значи. Ти се врзуваш за нејзе, си олеснуваш едноставно на тој начин ситуација.

GT: Sot kur mendon për luftën, ç'është gjëja e parë që të bie ndër mend?

GC: Përpiqem që as të mos e kujtoj, asgjë, zakonisht i evitoj madje edhe diskutimet politike kur janë, kur njerëzit u futen problematikave të sotme. Tepër mirë ndjehem kur shikoj vetëm filma të vizatuar me vajzën time, ose futboll, apo ndonjë sport. Domethënë, në përgjithësi politikën e kam të ç'kuçur nga këto gjëra. Por, zakonisht, sa herë që të kujtohet prapa ndonjë gjë, se ka qenë ndoshta e kotë, siç bie fjala... Ka ndodhur diçka, je gjetur në atë çast në atë tollovi, hajde të themi, ndërsa pas kësaj, si ta them, ndoshta edhe kontribuon për atë që të ndjehem ashtu, se është e kotë që vetë shoqatat e rezervistëve të vitit 2001 janë të mohuara nga shoqatat e veteranëve të luftës së '45-ës. Ndërsa jemi në të njëjtën situatë, si ta them, në të njëjtën krahurë. Dhe, e sheh pak se është kthyer nga e prapa e tëra, të gjitha situatat, dhe ndoshta prandaj kur e mendoj, mendoj se ishte e kotë. Nuk u arrit asgjë, me plot kuptimin e fjalës. Madje, pas gjithë kësaj, ana e caktuar na u fut në vetë bërthamën e shtetit. Jo se nuk duhej të bëhej, ndoshta mund të bëhej kjo në mënyrë shumë më të qetë, më të kulturuar, që është normale për një shtet në të cilin jetojnë pesë kombësi të ndryshme që të funksionojnë së bashku. Ja, në jetë kam pasur rast të jetoj në një qytet tjetër, ku jetojnë shtatë kombësi, në Malin e Zi. Nuk është as larg nesh. Domethënë, jetojnë edhe shqiptarë, edhe turq, turq myslimanë dhe turq nuk e di çfarë dhe, ashtu sikur edhe te ne, edhe katolikë edhe të krishterë dhe të gjithë së bashku dhe funksionon shkëlqyeshëm. Domethënë, normale që në komunë kishin kryetar turk, zëvendës shqiptar, shefin e policisë apo krye-shefin një shqiptar nga Kosova, ky është nga Shqipëria... Vetë rrethi e sjell këtë. Nuk mund ta mohojmë këtë në ditë të sotme. Por, ato janë situata të tilla ku nuk e di se kush si do të gjendet, kështu që edhe te ne ishte normale që ta marrë këtë rrjedhë. Domethënë s'do të duhej të ishte... Edhe sikur të ndodhte kjo, ndoshta në këtë mënyrë do të ishin në krye. Jo, si ta them tani, iniciatorët e trazirave edhe nga njëra edhe nga ana tjetër, hajde t'i quajmë huliganë, jo në kuptimin e plotë, por, ja, le t'i quajmë huliganë, por do të ishin, në udhëheqësi do të ishin njerëzit e mençur dhe të shkolluar, gjë që tani është nga pak si e kundërta. Mendimi im është ky, se është e pashmangshme që të ketë një ngjarje të tillë.

ГТ: Еден вид како неформална група за поддршка?

ГЦ: Да, е буквално така, ете тој може е и правиот збор - група. Едноставно да се излечеш, да си направиш третман, што викаме, сесија сам на себе. Значи ќе излезеш на кафе денеска, па вечер пак ќе излезеш в кафич, па се дружиш. Едноставно тој период се одделува и од твојата средина. На пример имаш друштво, а не излегуваш со друштвото, излегуваш со од новава средина друштво. Значи, сепак имало нешто, тоа по време почнуваш да го размислуваш, пошто во самиот момент тогаш немаш, не си ни свесен да го размислиш нештото. Но, мислам дека има доста реакции кај многу луѓе, а, претпоставувам и кај мене дека има промени од самиот тој настан. Пошто, како што рековме, имаше слики кои што не се својствени за секојдневието.

ГТ: Денес кога ќе се присетиш на војната, што ти доаѓа прво на памет?

ГЦ: Пробувам ни да се присетам, ништо, обично избегнувам дури и политички дискусии каде што има, луѓево кога ќе навлезат во денешниве проблематики. Преубаво ми е кога ќе си гледам само цртани со ќеркичката или фудбал или спорт нешто. Значи воопшто политиката ми е исклучена од такви работи. Но обично секогаш кога ќе се присетиш назад на нештото, дека било можеби залудно, што се вика. Се случило нештото, си бил во моментот во самата гужва - ајде да кажеме - а после тоа, како да речам, може и придонесува за тоа да чувствувам така, дека е залудно што самите здруженија на резервисти од 2001 се негирани од здруженија на воени ветерани од '45. А се најдуваме во иста каша, како да речам, во иста гужва. И малку гледаш дека е извртено сето, сите ситуации и може и затоа кога ќе размислувам, мислам дека беше залудно. Не се постигна ништо буквално. Дури после сето тоа одредената страна ни навлезе во самото јадро на државата. Не дека не требаше да биде, може можеше тоа да биде на многу помирен начин, покултурен, што е нормално во држава каде што живеат 5 различни нации да функционираат сите заедно. Еве во животот сум имал прилика да поживеам во друг град каде што 7 нации живеат, во Црна Гора. Не е ни

GT: Çfarë ua zë për të madhe të tjerëve, palës së kundërt?

GC: Vërejtja, nga ta di, ndoshta gjithmonë do të jetë vërejtje... Nuk kam menduar për këtë, ndoshta, ja, kështu jam i edukuar, të mos kem vërejtje, por, kjo pyetje më befasoi, vërtet. Vërejtja është se kurrë nuk është dashur të merret ajo rrugë për t'u arritur ajo diçka. Përsëri do ta them, popullata, të fillojmë nga Shkupi, ku kryesisht është më e madhe e tyre, në mënyrë të përsosur funksionon edhe para edhe pas kësaj. Domethënë, nga Shkupi fillojmë, të fillosh edhe nga Kumanova, kam shkuar nëpër fshatra, bash në të tilla që janë me popullatë shqiptare, funksionojnë në mënyrë të përsosur. Domethënë, s'ka nevojë për luftë, për nuk e di se çfarë trazirash. Të zbresim edhe teposhtë, edhe në Tetovë, edhe në Gostivar, edhe në Strugë, kurrë s'ka pasur nevojë, sipas meje. Edhe sot e kësaj dite jam i bindur se nuk kishin nevojë, sepse gjithçka që fituan e kishin. Nëse e merr në disa pikëpamje, popullata jonë, maqedonase autoktone, ka më pak edhe liri, edhe të drejta, edhe mundësi për realizimin e asaj që është e tyre edhe para, edhe pas trazirave. Domethënë, jo vetëm para trazirave. Edhe tani, edhe para kësaj kishin më të rrezikuar... Por, kurrë nuk i kemi ndarë në këtë apo në atë mënyrë.

GT: Çfarë ua zë për të madhe tuajve?

GC: Të mive atë që, pasi që ndodhi ajo që ndodhi, pse lejuan që të shkohet në atë drejtim. Domethënë, e ke fuqinë ta parandalosh tërë këtë, nga fillimi, ndërsa lejon që të përhapet konflikti. Ky është gabim i madh. Pasi që vetë konflikti mund të pengohet herët, që në fillim. Nuk mundet një grup, qoftë edhe terrorist, qoftë formacion paraushtarak, asnjë shtet ku ke një formacion ushtarak, ku ta ruan çdo centimetër të shtetit, të të diktojë një dinamikë se si do ta zhvillosh me të një përleshje. Domethënë, dihet: nëse është paraushtarake, zgjidhet për një, për dy orë, nuk duhet më shumë kohë mendoj për një aksion të tillë. Në kohën kur e kishim Armatën, si ishte trashëguar nga RSFJ, domethënë edhe ARM, ndoshta dolën njësi edhe më të specializuara, domethënë dëm është që lejuan të shkojë në atë mënyrë. Dhe, vërejtja është se lejuan që shumë nga miqtë tanë, shokë, moshatarë dhe njerëz më në moshë të vriten pa nevojë.

далеку од кај нас. Значи живеат и Албанци и Турци и Турци муслимани и Турци, не знам кои, и како и кај нас и католици и христијани, и сето заедно и функционира прекрасно. Значи нормално дека во општината тие имаат претседател Турчин, заменик Албанец, командир на полиција или началник е Албанец од Косово, овој е од Албанија. Самата средина тоа го носи. Не може тоа да го негираме во денешно време. Но тоа се такви ситуации каде што не знам кој како ќе се снајде, така да и кај нас беше нормално да тече во тој тек. Значи не би требало да е... И да се случеше тоа, може на тој начин ќе беа во врвот. Не, како да речам сега, иницијаторите на немирите и од една и од друга страна, ајде ќе ги наречеме хулигани, не во права смисла, ама ете да ги наречеме хулигани, туку ќе беа, во раководството ќе беа паметните и школувани луѓе, што е сега малку обратно. Мое размислување е тоа, дека неминовно е таков настан да има.

GT: Што им замеруваш на другите, на спротивната страна?

GC: Замерката, што знам, може секогаш ќе биде замерка... Не сум размислувал за тоа, може ете така сум воспитан, да не замерувам, ама прашањето ме изненади буквално. Замерката е што никогаш не требаше да се посегне по тој пат да се прави нештото. Пак ќе спомнам, населението, да почнеме од Скопје, каде што претежно е поголемо нивно, перфектно функционираа и пред и после тоа. Значи, од Скопје почнуваме, па да почнеш и Куманово, имам одено по такви, буквално села што се со албанско население, прекрасно функционираа. Значи немаа потреба од војна, од не знам какви немири. Па да слеземе и надолу и Тетово и Гостивар и Струга - никогаш немале потреба, според мене. И ден-денеска сум убеден дека немаа потреба, пошто сè што добија го имаа. Ако земеш во некои погледи, наше население, македонско автохтоно, има помалку и слобода и права и можности за остварување од нивното и пред и по немирите. Значи не само после немирите. И сега и пред тоа имаа позагрозени... Ама, никогаш не сме ги делеле на тој или на овој начин.

GT: Nëse ka diçka që nuk të pyeta, urdhëro.

GC: Nuk e di, siç e përmenda, vetëm pak kohë ka kaluar nga vetë ngjarjet, kështu që, çka, ndoshta emocionet janë më të zbehura, si ta them, epshet janë më të qeta. Në fillim, normalisht, më ndryshe ishin reaksionet. Atëherë ndryshe vlerësohej dhe ndoshta në mënyrë më reale dhe në vetë çastin, sidomos për pyetjet e fundit që i ke, si, kundër njërëve, kundër tjerëve, ose për njërit dhe për të tjerë. Momentalisht, siç qëndron puna tani, domethënë përsëri bëhet e njëjta gjë, por, në mënyrë të qetë, politike, siç themi. Tani, deri kur - nuk dihet. Siç po shkon, kështu janë punët. Siç kemi mësuar, siç thuhet, politika, ekonomia, pastaj lufta. Kështu shkojnë disa ngjarje. Forcat e sotme të cilat e mbajnë këtë rregull edhe më tutje.

GT: Mendon se ka gjasa përsëri të kemi një konflikt të llojit të armatosur?

GC: Të tanëve... Pas gjithë kësaj, tani më jam relativisht, si ta them, 50-50, siç thuhet, se mund edhe të ketë. Sepse kohën e fundit shumë gjëra ndodhin dhe ziejnë dhe ndikojnë. Domethënë, tani ne nuk duam, mirëpo ja, thuhet se janë do, siç themi, kontingjente të reja me refugjatë, ashtu po thonë, domethënë do të na vijnë të tjerë, të tretë... Njëri do të mbetet, dy do të shkojnë. "Nuk isha unë, ishte i treti". Po ndodhin sulme mbi... si në botë, ashtu edhe te ne. Hajde, në fillim është, paska bombë, në lajme dëgjojmë. Është izoluar ky e ai institucion, pastaj del se ka qenë lajmërim i rrejshëm dhe shumë herë del, një herë, dy herë, tri herë i rrejshëm, herën e katërt... Ndodh, kështu që edhe Ballkani, ne jemi në... Ballkani është një vend i mrekullueshëm për zhvillimin e luftërave, siç thuhet. Kurdo, mund të ngatërrosh jo dy, por katër veta. Ashtu ka qëlluar vendi, kështu që... Këto janë mendime momentale. Këto situatat - edhe politike, edhe tonat, edhe të jashtmet, nuk po të shpiejnë andej që të të japin ndonjë motiv që të mendosh realisht se, siç thoshim në kohën e socializmit: vijnë ditë më të mira. Ne mësonim për aq kohë, më të mira nuk erdhën. Domethënë erdhën vetëm, së paku për gjeneratat tona, ditë më të këqija, madje përjetuam që edhe luftë të shohim. Siç mësonim, gjyshërit tanë kanë qenë, që të mos përsëritet - është

ГТ: Што им замеруваш на своите?

ГЦ: На своите што веќе кога се случи нештото, што дозволија да се тргне во тој правец. Значи ја имаш силата да го спречиш сето тоа, од старт, а дозволуваш да се прошири конфликтот. Тоа е голема грешка. Пошто самиот конфликт можеше да се спречи во зародишот. Уште на стартот. Не може група, макар и терористи, макар и паравоена формација во ниедна држава каде што имаш воена формација, каде што ти го држи секој сантиметар на државата, да ти диктира темпо како ќе водиш ти со нејзе расправија. Значи се знае: ако е паравоена, се решава во 1, во 2 часа, не треба повеќе време мислам за таква акција. Во време како што ја имавме Армијата, како што беше наследена и од СФРЈ, значи и АРМ, може излегоа и поспецијализирани единици, значи штета е што дозволија на тој начин да оди. И замерка е што дозволија многу наши пријатели, другари, врсници и постари луѓе да загинат непотребно.

ГТ: Ако има нешто што не те прашав, повели.

ГЦ: Не знам, како што спомнав, само малку е време поминато од самите настани, така да, што, може емоциите се поизбледени, како да речам, посмирени страстите. На почетокот, нормално, подруги беа реакциите. Тогаш подруго се просудува и пореално може и во самиот момент, за последниве, нарочито, прашања, што имаш, како, против едни, против други или за и за други. Momentalно како што стои сега, значи пак се води истото само на мирен начин, политика, што викаме. Сега, до кога - не се знае. Како што оди, тие се работите. Како што сме учеле, што се вика, политика, економија, па војна. Така одат некои настани. Денешниве сили кои што го држат тоа правило уште.

ГТ: Сметаш дека има шанси повторно да имаме конфликт од вооружен тип?

ГЦ: На наши... По сето тоа, веќе сум релативно, како да речам, 50-50, што се вика, дека и може да има. Пошто последно време многу работи се случуваат и вријат и влијаат. Значи сега ние нејќеме, ама еве наводно се нови, што викаме контингенти

përsëritur, domethënë... Kështu që, sipas meje, siç po shkon rendi, është çështje kohe. Tani kur, ndoshta pas 5, apo ndodh që pas 50 viteve, por, se do të jetë qetë - nuk do të jetë qetë kurrë.

GT: Goce, faleminderit.

GC: Faleminderit.

на бегалци, наводно кажани, значи ќе ни дојдат други, трети. Еден ќе остане, двајца ќе заминат. „Не бев јас, беше третиот“. Се случуваат напади на... како во светот, така и кај нас. Ајде, на почеток е, она има бомба, на вестиве слушаме. Беше изолирана таа и таа институција, па лажна била дојавата и многу пати излегува, еднаш, двапати, трипати лажна, четвртиот пат... Се случува, така да и Балканов ние сме во... Балканов ни е прекрасно место за развој на војна, што се вика. Кога сакаш можеш да скараш, не двајца, [туку] четворица. Така е погодено местото, така да... Тоа се моментални размислувања. Ситуацииве и политички и наши и надворешни, не водат нешто да ти дава некој мотив да размислуваш реално дека, како што викавме во социјализмот: идат подобри денови. Ние учевме толку години, подобри не дојдоа. Значи дојдоа само, барем за нашите генерации, полоши, дури и дочекавме и војни да видиме. Како што учевме, дедовциве наши биле, да не се повтори - се повторило, значи... Така да, според мене, распоредов како што оди, прашање на време е. Сега кога, може по 5, може по 50 години, но дека ќе биде мирно - нема да биде мирно никогаш.

ГТ: Гоце, фала ти.

ГЦ: Благодарам.

Zoran Petkoski

“Nga istikami nuk dola diku 14 orë. Nuk mund të dilja, sepse natën e parë kishte shumë sulme. Pas 14 orëve erdhi turni tjetër.”

Зоран Петкоски

„Од ровот не излегов 14 часа некаде. Не можев да излезам пошто првата вечер имаше многу напади. После 14 часа, дојде смена.“

GORAN TALESKI: Prezantohu, të lutem!

ZORAN PETKOSKI: Unë jam Zoran Petkoski, pjesëmarrës në veprimet luftarake dhe pjesëmarrës në Karpallak në vitin 2001.

GT: Kur ke lindur?

ZP: Kam lindur në vitin 1976.

GT: Kur ke shërbyer ushtrinë?

ZP: Shërbimin ushtarak, 1995.

GT: Në Armatën e Republikës së Maqedonisë?

ZP: Në Armatën e Republikës së Maqedonisë, po, në Shtip.

GT: Në vitin 2001 supozoj se ke pranuar ftesën për t'u paraqitur në armatë?

ZP: Në vitin 2001 nuk më erdhi ftesa, vetë u paraqita. Shkova në Mbrojtjen Popullore, u paraqita dhe menjëherë, të nesërmen, më sistemuan në kazermë dhe më caktuan të shkoj në kazermën e Tetovës.

GT: U paraqite në korrik, ashtu, në fund? Apo diku në gusht, saktë?

ZP: E po, që nga paraqitja, atë ditë, për dy ditë, menjëherë më thanë se mund të shkosh në kazermë dhe shkova në kazermë. Atje më sistemuan dhe qëndrova për pesë ditë në kazermë dhe u nisëm në mëngjes për në Tetovë.

GT: Ç'të shtyri të paraqitesh vullnetarisht?

ZP: Ç'më shtyri vullnetarisht [të paraqitem]? Për shkak të shkuarjes së shokëve, "Hajde të shkojmë", "Shkuan të gjithë", "Ta mbrojmë Maqedoninë, pse kështu, pse ashtu..." - dhe kështu shkova. Vetë u paraqita.

GT: Shumica e shokëve të tu tashmë ishin të ftuar të paraqiten?

ZP: Shumica e shokëve ishin. Shkuan atje, mirëpo nga paraqitja shkuan pak më vonë. Unë nuk e di se si arrita aq shpejt.

ГОРАН ТАЛЕСКИ: Те молам претстави се.

ЗОРАН ПЕТКОСКИ: Јас сум Зоран Петкоски, учесник во воените дејства и учесник на Карпалак 2001 година.

ГТ: Кога си роден?

ЗП: Роден сум 1976 година.

ГТ: Кога служеше воен рок?

ЗП: Воен рок, 1995.

ГТ: Во Армијата на Република Македонија?

ЗП: Во Армијата на Република Македонија, да, во Штип.

ГТ: Во 2001 претпоставувам дека ти стигна покана за да се пријавиш во армија?

ЗП: Во 2001 не ми стигна покана, јас се пријавив сам. Појдов во Народна одбрана, се пријавив и одма другиот ден бев распределен во касарната и ми падна да одам Тетово во касарната.

ГТ: Се пријави во јули, така, на крајот? Или август некаде точно?

ЗП: Па, од пријавувањето денот, два дена, одма ми кажаа дека можеш в касарна да одиш и заминав во касарна. Таму ме распределија и пет дена во касарна и тргнувањето сабајлето за Тетово.

ГТ: Што те натера да се пријавиш доброволно?

ЗП: Што ме натера доброволно [да се пријавам]? Поради заминување на мои другари: „Ајде да одиме“, „Сите заминаа“, „Да ја браниме Македонија, зошто вака, зошто така“ - и така заминав. Се пријавив сам.

ГТ: Повеќето твои другари беа веќе поканети да се јават?

ЗП: Повеќето мои другари беа. Заминаа таму, ама од пријавувањето тие покасно малку заминаа. Јас не знам како дојдов така одма и тоа е.

GT: Më 8 gusht ishe në varganin nga Prilepi për në Tetovë, i cili bartte ushtri nga kazerma e Prilepit për në kazermën e Tetovës. A mund ta përshkruash varganin dhe ta përshkruash atë ditë, duke filluar nga Prilepi?

ZP: U zgjuam herët, katër apo pesë ishte ora, u përgatitëm, u nisëm për Tetovë me autobusë.

GT: Sa autobusë?

ZP: Dy autobusë u nisëm, një kamion...

GT: Ti në cilin autobus ishe?

ZP: Unë isha në autobusin e dytë. Bëmë disa pauza. Nga këtu u nisëm për në Shkup, pastaj ndodhi ajo ngjarja tragjike – gjuajtja. U shtrimë të gjithë në dysheme. Dikush ia doli ta marrë armën dhe gjuajti. Ne nuk mundeshim t'i marrim armët, sepse ishin të gjitha në një vend. Autobusi ecte si ecte, të gjithë xhamat ishin të thyer. U ndalëm diku 7-8 kilometra pas ngjarjes. Dolëm nga autobusi, u sistemuam. Pastaj pritnim të vijmë të tjerët nga vargani, asgjë s'dinim për ta. Pas një kohe e morëm vesh se kamioni nuk do të vijë, sepse të gjithë ishin vvarë. Të kthehemi prapa, nuk na lejonin të kthehemi. Së paku të shpëtojmë diçka, të shohim, askush nuk na lejonte të kthehemi. Prej këtu...

GT: Kishte të tillë që mendonin të kthehen?

ZP: Kishte që mendonin. Dëshëm ne, disa individë, të kthehemi.

GT: Sapo arritën autobusët atje ku arritën, ashtu, siç the, 7-8 kilometra nga vendi, kishit dëshirë të ktheheni?

ZP: Po, deshëm, kishim dëshirë të kthehemi prapa, mirëpo kapitenët atëherë nuk lejonin të kthehemi prapa. Ne deshëm, por mbetëm këtu. Pastaj erdhi një autobus tjetër, na çuan në kazermë dhe atje menjëherë edhe një ngjarje e pakëndshme. Po sa nisi rreshtimi në pistë filluan të shtëna. Nuk ke armë, nuk di ku të shkosh, çdonjëri vetë, ku të të kapë syri – atje futesh, atje fshihesh.

ГТ: На 8 август ти беше во конвојот од Прилеп до Тетово кој што носеше војска од касарната во Прилеп до касарната во Тетово. Дали може да го опишеш конвојот и да го опишеш тој ден, почнувајќи од Прилеп?

ЗП: Станавме рано, 4 или 5 часот беше, се спремивме, тргнавме за Тетово со автобуси.

ГТ: Колку автобуси?

ЗП: Два автобуси тргнавме, камион...

ГТ: Ти во кој автобус [беше]?

ЗП: Јас бев во вториот автобус. Направивме неколку паузи. Оттука почнавме да одиме низ Скопје, па се случуваше оној немил настан - пукањето. Полегнавме сите долу. Некој што успеа да си го земи оружјето, успеа и да пука. Ние не можевме да го земеме оружјето, пошто беше на едно место цело. Автобусот како тераше - тераше, сите стакла беа искршени. Застанавме на некаде 7-8 километри од настанот. Излеговме од автобусот, се распоредивме. По патот чекавме да дојдат другите од конвојот, ништо не знаевме за нив. По некое време разбравме дека камионот нема да стигне, пошто се сите загинати. Да се вратиме назад, не ни дозволуваа да се вратиме. Барем да извлечеме нешто, да видиме, никој не ни дозволуваше да се вратиме. Оттука...

ГТ: Имаше размислување да се вратите?

ЗП: Имаше размислување. Сакавме ние некои поединци да се вратиме назад.

ГТ: Само што автобусите стигнаа до каде што стигнаа, така, како што рече 7-8 километри од местото, имавте желба?

ЗП: Да, сакавме, имавме желба да се вратиме назад, ама капетаните тогаш не дозволуваа да се вратиме назад. Ние сакавме и останавме тука. Потоа дојде друг автобус, нè однесе до касарната и таму одма уште со една немила случка. Уште на постројување, на пистата почна да се пука. Оружје немаш, не знаеш каде да одиш, секој сам, каде што ќе ти фати ум - таму влегуваш, таму се криеш.

GT: T'i kthehemi pak udhëtimet tuaj, Zoran. Një grup i Armatës drejt Tetovës, the se atëherë hytë në Shkup. Atëherë duhej të hyni në Shkup, nuk kishte rrugë tranziti si sot dhe nga Shkupi vazhduat drejt Karpallakut. Karpallaku është diku në mes të udhës, mes Shkupit dhe Tetovës. Si filloi e shtëna, ç'ndodhi, të kujtohet?

ZP: Shenjat e para, gjatë hyrjes në Shkup dhe kalimit në Rugën e Plastikave, që atëherë ishim të fyer, na bënë me do shenja në atë rrugë. I pamë ato shenja, vazhduam më tej. Të shtënat e para, ndjeva vetëm xhamat se si thyhen në autobus.

GT: Ku ishe i ulur në autobus?

ZP: Isha i ulur prapa, te dera e fundit. Ulësja e parë pranë derës, dhe gjatë të shtënave të para u thyen disa xhama, ai i imi...

GT: Nga plumbi apo nga shpërthimi?

ZP: Ishte njëfarë shpërthimi. U shfaq një dritë e madhe, u thyen ata xhamat dhe menjëherë shoku im u hodh mbi mua. Ash-tu u rrëzuan poshtë në autobus dhe nuk sheh asgjë se ç'po ndodh. Autobusi lëviz, nuk mund të shohësh. Qarje, ulërime, plagë nga xhamat, punë të tilla, kjo ishte...

GT: The se armët nuk i kishit pranë?

ZP: Armët nuk i kishim pranë, të gjitha i kishim lënë sipër.

GT: Në ato pjesët për çanta, për bagazh dore?

ZP: Po, në ato pjesë ku lihen çantat, po. Nuk mundeshim t'i marrim. Nëse provon ta marrësh, e tërheqin njëra-tjetrën, nuk mund ta marrësh. Ata që e ruanin në sediljet e prapme, disa nga pushkët aty, ia dolën të gjuajnë. Nuk mundeshe të drejtohesh, kjo ishte e keqja.

GT: Domethënë, disa veta gjuajtën nga autobusi?

ZP: Gjuajtën nga autobusi disa, kjo ishte.

GT: Kishit ndonjë të lënduar apo të plagosur në autobus?

ZP: Në autobus kishte të lënduar, jo si në autobusin e parë, por kishte me të prera, me...

ГТ: Да се навратиме малку на вашето патување Зоран. Група од армија кон Тетово, рече дека тогаш влеговте во Скопје. Тогаш мораше да се влезе во Скопје, немаше обиколница како денес и од Скопје продолживте накај Карпалак. Карпалак е некаде на средина од патот, помеѓу Скопје и Тетово. Како почна пукањето, што се случи, дали се сеќаваш?

ЗП: Првите знаци, при влегување во Скопје и поминување на таа „Пластичарска“ улица, уште тогаш бевме навредувани, покажувани некои знаци, на таа улица. Ги видовме тие знаци, продолживме понатаму. Првото пукање, осетив само стакло каде што се крши во автобусот.

ГТ: Каде беше седнат во автобусот?

ЗП: Бев седнат назад, на последната врата. Првото седиште до нејзе и првото пукање се искршија некои стакла, мојот...

ГТ: Од куршуми или детонација?

ЗП: Тоа беше некоја детонација. Светлост се појави голема, се искршија тие стакла и одма мојот другар скокна на мене. Така паднавме долу во автобусот и не гледаш ништо што се случува. Автобусот вози, не можеш да видиш. Плач, лелекање, посекотини од стакла, такви работи, тоа беше.

ГТ: Рече, оружјето не ви беше при рака?

ЗП: Оружјето не ни беше при рака, сето ни беше оставено горе.

ГТ: На оние делови за чанти, за рачен багаж?

ЗП: Да, на деловите каде што се остава тука, за чанти, да. Не можевме да го земиме. Ако пробаш да го земеш, се трга едно со едно - не можеше да го земеш. Тие што ги чуваа на задното седиште, некои од пушките тука, успеаја да пукнат на нападот. Не можеш да се исправиш, тоа беше лошо.

ГТ: Значи, неколкумина пукнаа од автобусот?

ЗП: Пукнаа од автобусот неколкумина, тоа беше.

GT: Nga xhamat e thyer, domethënë?
 ZP: Nga xhamat e thyer ishte kjo, punë të tilla.

GT: Autobusi ia doli të depërtojë, njëjtë si i pari?
 ZP: Autobusi ia doli të depërtojë, si depërtoi nuk e di as unë. U përplas në njëfarë rëre, kishte diçka, u ngrit, u lëshua, dhe vazhdoi autobusi të ngasë.

GT: Ç'ndodhi kur arritët... kur u ndalën autobusët, ndihej rrezik atje?

ZP: Kur u ndalën autobusët, dolëm jashtë, i morëm armët. Dëshëm të kalojmë nga ana tjetër e autostradës, që të fshihemi në pyll. Kishte një gardh të madh të cilin nuk mundeshim ta kapërcejmë. U renditëm përgjatë gardhit dhe këtu prisnim. Nuk dinim ç'të bëjmë, të mbrohesh nga kjo anë apo nga ana e pyllit. Kaloj një vargan i KFOR-it apo nuk e di çka, por as ata nuk u ndalën, vazhduan, kështu ishte.

GT: Kur arritët në kazermën e Tetovës?
 ZP: Në kazermë, ora e saktë...

GT: Përafërsisht.
 ZP: Në mesditë ndoshta arritëm në kazermën e Tetovës.

GT: Dhe, siç the, atje ndodhi sulm?
 ZP: Po, gjatë rreshtimit në pistë ndodhi një sulm. Njëjtë edhe atëherë, dikush ka pajisje, dikush nuk ka pushkë. Pushkët e renditura ashtu, të lëna të gjitha. Dikush ia doli ta marrë pushkën, dikush nuk ia ka dalë. Çdonjëri fshihet ku mendon vetë, çdonjëri për vete - atëherë u kry, askush, nuk ka ndihmë.

GT: Nuk kishte ndonjë komandë apo diçka që duhet të bëni?
 ZP: Ajo komandë u humb pas sulmit. Kur fillojnë të bien granata në pistë apo të gjuajnë me snajperë, komanda veçmë... Çdonjëri vrapon, çdonjëri... humbet komanda, çdonjëri për vete shikon, ku të fshihet, në istikam, diku, të shpëtojë.

ГТ: Имавте некој повреден или ранет во автобусот?
 ЗП: Во автобусот имаше повредени, не како во првиот автобус, но имаше со исекотини, со...

ГТ: Од искршениве стакла, значи?
 ЗП: Од искршениите стакла тоа беше, такви работи.

ГТ: Автобусот успеа да се пробие, исто како и првиот?
 ЗП: Автобусот успеа да се пробие, како се проби не знам и јас. Мавна во некоја песок, имаше нешто се крена, па падна и продолжи автобусот да тера.

ГТ: Што се случи кога кога запреа автобусите, се чувствуваше опасност таму?

ЗП: Кога запреа автобусите, излеговме од автобусите, го зедевме оружјето. Сакавме да преминеме преку автопат, за да се скриеме во шума. Имаше голема ограда која што не можевме да ја прескокнеме. Се поредивме покрај оградата и тука чекавме. Не знаеме што да правиме, дали да се браниш од оваа страна или од кај шумата. Помина некој конвој на КФОР или не знам што, па и тие застапаа тука, па продолжија, тоа е.

ГТ: Кога стигнавте во касарната во Тетово?
 ЗП: Во касарната точен час...

ГТ: Отприлика.
 ЗП: На пладне можеби стигнавме во касарната во Тетово.

ГТ: И како што рече, таму имаше напад?
 ЗП: Да, при постројување на пистата, се случи напад. Исто и тогаш, некој има опрема, некој нема пушка. Пушките поредени онака, ставени сите. Некој успеал да земе пушка, некој не успеал. Секој се крие каде што мисли, секој сам за себе - тогаш готово, никој, нема помош.

GT: Pjesën tjetër të shërbimit në përbërjen rezerve të ARM-së e kalove në Tetovë?

ZP: Po, së pari në kazermë, pastaj isha te Fidanishtja, para Tetovës, kjo ishte... Vendi i quajtur Fidanishte.

GT: Ky vend është afër kazermës, apo?

ZP: Jo, është para Tetovës, nuk e di tani, 3-4 kilometra.

GT: Nga ana e Shkupit apo nga ana e Gostivarit?

ZP: Nga ana e Tetovës, nga prapa.

GT: Domethënë, në drejtim Shkupit?

ZP: Po, në drejtim të Shkupit.

GT: Ç'ndodhte atje?

ZP: E po, gjatë hyrjes së parë në kazermë, atë natë duhej të bëjmë rojë, por, pasi u vranë shokët tanë, kishte mungesë. Natën na lanë të pushojmë, nga dita e ardhshme të fillojmë me rojë dhe kështu u sistemova në vendin numër gjashtë, apo në istikamin numër gjashtë, natën, në ora 18. Nga istikami nuk dola diku 14 orë. Nuk mund të dilja, sepse natën e parë kishte shumë sulme. Pas 14 orëve erdhi turni tjetër.

GT: 14 orë pasi ishe i futur në istikam?

ZP: Po, në istikam nuk mundeshim të dalim për aq kohë. Pastaj na erdhi turni, shkuam në pushim. Katër orë pushim – shkon përsëri në rojë, pasi na mungonin 10 ushtarë, ata që ishin të planifikuar për turnin.

GT: Ashtu. Istikamet ishin në kazermë?

ZP: Po, istikamet ishin në kazermë, në një distancë nga teli, në 20-30, në disa më pak, në disa më shumë metra. Të shpërndarë për t'u mbrojtur kazerma.

GT: Nga vinin të shtënat?

ZP: Na gjuanin nga shtëpitë që ishin pranë kazermës, afër telit, me zjarr snajperësh, nga stadiumi, ndoshta edhe nga më larg. Punë të tilla.

ГТ: Немаше некаква команда или нешто што треба да правите?

ЗП: Таа команда се изгуби после нападот, кога ќе почнат гранати на писта да паѓаат или да пукаат со снајпер, веќе командата... Секој трча. Секој... се изгубува таа команда, секој за себе гледа, каде да се скрие, во ров, нешто, да се спаси.

ГТ: Остатокот од твоето служење во резервниот состав на АРМ го помина во Тетово?

ЗП: Да, првин бев во касарната, па потоа бев во Расаѓникот, пред Тетово, тоа беше. Местото викано Расаѓник.

ГТ: Тоа е блиску до касарната или?

ЗП: Не, тоа е пред Тетово, некои, не знам сега, 3-4 километри.

ГТ: Гледано од Скопје или од страна на Гостивар?

ЗП: Од страна на Тетово, одназад.

ГТ: Значи кон Скопје?

ЗП: Да, спрема Скопје.

ГТ: Што се случуваше таму?

ЗП: Па, при првото влегување во касарната, вечерта требаше да извршиме стража, но пошто нашите другари загинаа, имаше недостаток. Вечерта не оставија да одмориме, од другиот ден да почнеме со стража и така бев распределен на место број 6 или ров број 6, вечерта во 18 часот. Од ровот не излегов 14 часа некаде. Не можев да излезам пошто првата вечер имаше многу напади. После 14 часа, дојде смена.

ГТ: 14 часа откако беше влезен во ровот?

ЗП: Да, во ровот не можевме да излеземе толку време. По тоа време ни дојде смена. Заминавме на одмор. Четири часа одмор - одиш пак на стража, пошто ни недостасуваа 10 војници, тие планирани за смена.

GT: Ua kthenit...?

ZP: Po, ua kthenim. Kishim ditët e para shumë municion, domethënë ua kthenim mirë, kishte pranë nesh edhe tanke edhe “ujq” dhe ata na jepnin pak ashtu [përkrahje]: “Mos kini frikë, nuk mund t’ju qëllonjë, dilni edhe nga istikami, gjuani” - dhe varet, kush kishte [guxim] më shumë – dilte dhe gjuante, kush jo, gjuante nga istikami nga dritarja e vogël. Atje ku ndriçon - atje gjuan, sepse ishte natë.

GT: Ashtu. Shihet?

ZP: Shihet, po, nga vijën të shtënat – gjuan edhe ti atje.

GT: Deri kur ishte në Tetovë? Edhe sa kohë, edhe sa ditë qëndrove?

ZP: E po, në Tetovë mbeta deri në fund, një muaj.

GT: Një muaj, domethënë, pothuajse deri në mes të shtatorit diku?

ZP: Po.

GT: Ndërkohë u nënshkrua edhe Marrëveshja Kornizë e Ohrit. A u ndje kjo në terren te ju në kazermë, si ishte atmosfera?

ZP: Me atë marrëveshje, me nënshkrimin, mendonim se “ja, tani u nënshkrua marrëveshja, nuk do të ketë sulme”. Natën, menjëherë, ndodhi njëri nga sulmet më të mëdha dhe u vra një polic nga Kavadari. U sulmuan njësi, punkte në Tetovë u sulmuan dhe vazhdoi njëjtë ato disa ditë, dy ditë zgjati diku. Pastaj ndodhi një armëpushim i vogël, kështu dalëngadalë merrte fund.

GT: Pasi u ktheve në Prilep, si u përshtate me mënyrën krejtësisht tjetër të jetesës këtu?

ZP: Kur u ktheva në Prilep ishte pak e pazakonshme.

GT: Na e shpjego?

ZP: Pasi që të gjithë dilnin, shëtisnin, s’kishte të shtëna, s’kishte punkte nëpër qytet, s’kishte ushtarë. Si të thuash, të veshur, nuk ka regjim, si ajo – çohu, shko në rojë. Nuk ka frikë. Ditët e para ishte pak, derisa të adaptohesh: biseda, dalje, si ishte, çfarë ndodhi, pikëllim pak për të vvarët, vizita, kështu...

ГТ: Така. А, рововите беа во касарната?

ЗП: Да, рововите беа во касарната, на некоја оддалеченост од жицата, на 20-30, на некои помалку, на некои повеќе метри. Распоредени за да се брани касарната.

ГТ: А, од каде бевте гаѓани?

ЗП: Гаѓани бевме од куќите што се до касарна одма, до жицата, од снајперски оган, од стадионот, можеби и од подалеку. Такви работи.

ГТ: Возвраќавте на?...

ЗП: Да, возвраќавме. Имавме првите денови многу муниција, значи возвраќавме добро, имаше до нас и тенкови и волци и тие малку ни даваа така [поддршка]: „Да не се плашите, не можат да ве погодат, излезете и од ровот, пукајте“ - и зависи, кој имаше [храброст] повеќе – излегуваше и пукаше, кој не, во ровот пукаше од малото пенџерче. Каде што свети - таму пукаш, пошто беше ноќ.

ГТ: Така. Се гледа?

ЗП: Се гледа, да, од каде се пука - пукаш и ти таму.

ГТ: До кога беше во Тетово? Уште колку време, уште колку денови остана?

ЗП: Па, во Тетово останав до крајот, еден месец.

ГТ: Еден месец значи, скоро до средината некаде на септември?

ЗП: Да.

ГТ: Во меѓувреме беше потпишан и Охридскиот рамковен договор. Дали тоа се почувствува на терен кај вас во касарната, каква беше атмосферата?

ЗП: Со тој договор, со потпишувањето, мислевме дека ете сега се потпиша Договорот, нема да има напад. Вечерта, одма, беше еден од најголемите напади и загина полицаец од Кавадарци. Беа нападнати единици. Пунктови во Тетово беа нападнати и продолжи исто тие неколку денови, два дена негде беше. После се случи мало, како примирје нешто. Така полека-полека тоа завршуваше.

GT: U ktheve përsëri në shërbim pak më vonë?
ZP: U ktheva, pas 15 apo 20 ditëve përsëri shkova në Tetovë.

GT: Prapë u paraqite?
ZP: Prapë u paraqita. Pyesnin kush dëshiron, si dëshiron, unë u paraqita. Shkuam te Fidanishtja para Tetovës, atje ishin të vendosur obusët, mbanim rojë. Atje ishim nga dy veta në istikam.

GT: Kjo ndodh në shtator, tetor, kështu disi?
ZP: Po, ishte diku nga fundi. Kishte incidente të vogla me të shtëna nga autostrada, me revole dhe punë të tilla. Me kalimin me vetura të njerëzve me uniforma, por ato ishin incidente më të vogla, nuk ishin si herën e parë.

GT: Ç'të shtyri të paraqitesh përsëri, duke e pasur parasysh përvojën paraprake?

ZP: E po, nuk e di, njëfarë padrejtësie, mendoja se duhet të ketë drejtësi, doli padrejtësi, dhe hajde të shkojmë. Unë mendoj se më së shumti nga padrejtësia që ndodhi - hajde të shkojmë të mbrojmë diçka që është e jona. Dhe në fund nuk mund të gjuash, nuk guxon të gjuash. Ata gjuajnë, ty nuk të lejojnë të gjuash, kështu.

GT: Si ishte atmosfera atje te Fidanishtja? Edhe atje mbete një muaj, ashtu?

ZP: Te Fidanishtja mbeta një muaj. Na ofruan të qëndrojmë edhe dy javë, deri në mbyllje, më duket, në punkt, por unë nuk qëndrova edhe dy javë. Domethënë, një muaj dhe erdha në Prilep.

GT: Si ishte atmosfera atje?

ZP: Ishte më e qetë se herën e parë. Mundeshe të shëtisësh në mënyrë më komode, të bisedosh, të dalësh jashtë, ndërsa në kazermë këtë jo, normalisht.

GT: The se u paraqite përsëri, si edhe herën e parë, për drejtësi, që të mos i shohësh padrejtësitë. Mund të na e shpalosësh pak më shumë?

ГТ: Откако се врати Прилеп, како ти беше да се прилагодиш на сосем поинаков начин на живеење тука?

ЗП: Кога се вратив во Прилеп беше малку чудно.

ГТ: Образложи ни?

ЗП: Пошто сите излегуваат, шетаат, нема пукање, нема пунктови низ градот, нема војници. Да речеш, облечени, нема режим, она, стани на стража појди, страв нема. Првите денови беше малку, додека да се привикнеш: зборување, излегување, како беше, што беше, тага малку за загинатите, да посетиш овде, така.

ГТ: Се врати ти пак на служба, нешто покасно?

ЗП: Се вратив, после 15 или 20 дена заминав пак за Тетово.

ГТ: Се пријави пак?

ЗП: Се пријавив пак. Прашуваа кој сака, како сака - јас се пријавив. Заминавме во Расадникот пред Тетово, таму беа хаубици сместени, издржувавме стража. Таму бевме по двајца во ров.

ГТ: Тоа е веќе септември, октомври, така нешто?

ЗП: Да, тоа беше некаде при крајот. Имаше мали инциденти со пукања од автопатот, со пиштоли и такви работи. Со поминување со коли со униформирани, ама тие беа помали инциденти, не беа како првиот пат.

ГТ: Што те натера да се пријавиш повторно, имајќи ги во предвид искуствата од претходно?

ЗП: Па, не знам, некоја неправда, мислев дека треба да има правда, излезе неправда, па ајде да одиме. Јас мислам дека најмногу од неправдата што се случи - ај да одиме да си одбраниме нешто наше. Па на крајот не можеш да пукаш, не смееш да пукаш. Тие пукаат, тебе не ти дозволуваат да пукаш, така.

ZP: Mendoja se ja tani jemi të sulmuar, se dikush ka marrë pushkën në dorë, me pushkë të kërkojë drejtësi apo... Kjo mua nuk më pëlqente, mendoj se duhet të bisedohet dhe të kërkohej kjo drejtësi dhe kështu ne vendosëm të shkojmë. Po edhe ne pak të mbrohemi, domethënë në territorin tonë. Të kërkojnë me pushkë... me biseda mund të bëhej kjo, të rregullohet gjithçka, kjo ishte.

GT: Çfarë pasojash la Karpallaku te ty? A la pasoja?

ZP: Karpallaku, mendoj se te çdonjëri la...

GT: Edhe lufta?

ZP: Po, edhe lufta, mendoj se te çdonjëri ka lënë pasoja, çdonjëri do ta kujtojë atë ngjarje, një ngjarje e pakëndshme, jo e mirë, ndjenjë se dikush na tradhtoi, se... nuk e di se si shkuam pa sigurim, pa ndonjë përcjellje, kjo është.

GT: A je në kontakt edhe me të mbijetuarit e tjerë të Karpallakut?

ZP: Jam në kontakt me rreth 50%. Takohemi, dalim, shoqërohemi.

GT: Ju jeni përgjegjës çdo vit, si organizatë bartëse, për shënimin e 8 gushtit.

ZP: Çdo vit e shënojmë, aq sa mundemi, në mënyrë modeste, ndonjëherë më shumë, ndonjëherë më pak, dhe kjo mendoj se do të vazhdojë, nuk do ta ndalim.

GT: Më 8 gusht 2001, disa orë pas ndodhive në Karpallak, këtu u dogj Çarshi Xhamia, si dhe objekte të qytetarëve myslimanë. Ç'mendon, ç'duhet bërë qyteti, apo, nga aspekti i sotëm, si prilepas, si duhet të sillemi me këto ngjarje?

ZP: Ne e kuptuam se xhamia ishte djegur atje, si dhe objekte të tjera, pas dy ditë, ndoshta pas një dite, sepse s'kishim internet, telefon shumë rrallë... Komuna...

GT: Po të pyes për sot, ndodhi ç'ndodhi atëherë.

ZP: Nga aspekti i sotëm, mund të mos qëndrojmë e rrënuar, të ndërmerret diçka, të...

ГТ: Каква беше атмосферата таму во Расаdник? И таму остана еден месец, така?

ЗП: Во Расаdник останав еден месец. Ни понудија да останеме уште две недели, до затворањето, мислам, на пунктот, ама јас не останав уште две недели. Значи еден месец и си дојдов во Прилеп.

ГТ: Каква беше атмосферата таму?

ЗП: Беше порелаксирана од првиот пат, можеше покомотно да се шеташ, да разговараш, така да излезеш надвор, а во касарната тоа не, нормално.

ГТ: Рече дека си се пријавил повторно, а и првиот пат, заради правда, за да не ги гледаш неправдите. Дали може да образложиш малку повеќе?

ЗП: Мислев дека ете сега сме нападнати, дека некој зел пушка во рака, со пушка да бара правда или... Тоа мене не ми се допаѓаше, мислам дека треба со разговори да се бара таа правда и така ние одлучивме да одиме. Па и ние малку да се браниме значи на своја територија. Да бараат со пушка... можеше со разговори тоа да се направи, да се среди сето, тоа беше.

ГТ: Какви последици остави Карпалак на тебе? Дали остави некакви?

ЗП: Карпалак, мислам дека кај секого остави...

ГТ: И војната.

ЗП: Да и војната, мислам дека кај секого остави последици, секој ќе се сеќава на тој настан, еден немил настан, недобар, чувство дека некој не предаде, дека, не знам како заминавме без обезбедување, без никаква пратња да имаше нешто, тоа е.

ГТ: Дали си во контакт со другите преживевани од Карпалак?

ЗП: Во контакт сум скоро со 50%. Се гледаме, излегуваме, се дружиме.

GT: Për xhaminë po flet?

ZP: Po, për xhaminë. Të rregullohet, të mos qëndrojë ashtu, sepse tregon një pamje të keqe në qendër. Domethënë, përmendore, diçka e tillë të bëhet.

GT: A ua zë për të madhe diçka të tjerëve?

ZP: A ua zë për të madhe? Tani, sa ua zëmë për të madhe atyre... Palës tjetër?

GT: Apo çka [ua zë për të madhe]?

ZP: Më shumë do t'ua kisha zënë për të madhe politikanëve sesa atyre nga ana tjetër. Çka ua kam zënë për të madhe: ato vrasje brutale, masakra, ato punë janë për t'ia zënë për të madhe njeriut, jo të mira.

GT: Për kë saktësisht mendon, mund të na e përcaktosh?

ZP: Epo, ja, Vejca, Brioni, bombardimi i atyre atje, ato gjëra... t'i lidhësh, t'i... Vejca, gjithashtu, të masakrosh... këto janë punë të këqija. Të zhdukur, të robëruar...

GT: Çfarë ua zë për madhe tuajve?

ZP: Epo, të mive... Nuk fituam fare të drejta. Asgjë, vetëm thuhet: "Do të fitoni këtë, sigurim shëndetësor do të fitoni, këtë, punësim...". Nuk e di... asgjë nga këto as sot e kësaj dite. Shumë pak është realizuar.

GT: Cilat të drejta kishe dashur t'i fitosh si pjesëmarrës në luftën e vitit 2001 apo mendon se duhet t'i fitojnë mbrojtësit?

ZP: E para, dua të jem i respektuar si mbrojtës. Të ketë do gjëra, shëndetësi falas apo nuk e di, shkollim i fëmijëve, për shembull, ndonjë punësim, gjëra të tilla. Të ketë diçka, të ndërmerret diçka.

GT: Kjo është kryesorja që e ke si vërejtje për tuajt, që asgjë nuk është bërë?

ZP: Epo, asgjë nuk është bërë dhe si erdhi deri te ajo luftë, askush nuk na tregon, pse erdhi, a ka mundur me bisedime, e jo me... Gjëra të tilla.

ГТ: Вие секоја година сте и одговорни, како носечка организација, за одбележувањето на 8 август.

ЗП: Секоја година го одбележуваме, колку што можеме, скромно, некогаш повеќе, некогаш помалку и тоа мислам дека ќе продолжи, нема да го изоставиме.

ГТ: На 8 август 2001, неколку часа по случувањата на Карпалак, тука беше опожарена Чарши-џамијата, а и објекти на муслимани-граѓани. Што мислиш, што треба градот или од денешен аспект како прилепчани, како треба да се носиме со овие настани?

ЗП: Ние разбравме дека е опожарена џамијата таму и други објекти по два дена или по еден, пошто немавме интернет, телефон многу слабо... Општината...

ГТ: Те прашувам од денеска сега, за тогаш тоа е тоа.

ЗП: Од денешен аспект, може да не стои руина, нешто да се направи, да се...

ГТ: За џамијата зборуваш?

ЗП: Да, за џамијата. Да се направи, да не стои онака, пошто неубава слика покажува во центарот. Значи ете споменик нешто такво, нешто да се направи.

ГТ: Дали нешто им замеруваш на другите?

ЗП: Дали им замерувам? Сега, колку им замерувам на тие... Другата страна?

ГТ: Или што [им замеруваш]?

ЗП: Повеќе би им замерил на политичарите, отколку на тие од другата страна. Што им замерив: оние убиства сверски, масакри, тие работи се стварно да му замериш на човек, недобри.

ГТ: А, за кои мислиш точно, можеш да ни посочиш?

ЗП: Па, еве, Вејце, Бриони, бомбардирањето на тие таму, тоа нешто... да ги врзеш ти, да ги... Вејце исто така да масакрираш... тие се лоши работи. Исчезнати, заробени...

GT: Ç'mendon ti? Mundej? Nuk mundej?

ZP: Mendoj se edhe nuk mundej. Ishte vonë, si duket. Ata veçmë kishin vendosur për këtë dhe duket se vështirë mund të parandalohej.

GT: Kryesisht, këto janë pyetjet që desha të t'i parashtroj. Ke diçka për të shtuar apo diçka që nuk të kam pyetur dhe kishe dashur ta plotësosh?

ZP: E po, ç'të plotësoj, nëse kjo është kjo, le të jetë kështu.

GT: Faleminderit shumë.

ZP: S'ka përse.

ГТ: Што им замеруваш на своите?

ЗП: Па, на своите... Не добивме никакви права. Ништо, само се кажува: „Ќе добиете ова, здравствено ќе добиете, нешто ова, вработување...“ - не знам... од тоа ништо до ден-денес. Многу малку се има остварено.

ГТ: Кои права би сакал да ги добиеш како учесник во војната 2001 или сметаш дека треба да ги добијат бранителите?

ЗП: Како прво, сакам да бидам почитуван како бранител. Да има некои, здравство бесплатно или не знам, школување на деца еве на пример, вработување некое, такви работи. Да има нешто да се направи.

ГТ: Тоа е клучно што им замеруваш на своите, што не е ништо направено?

ЗП: Па не е ништо направено и како дојде до таа војна, никој ништо не кажува, зошто е дојдено, дали можело со разговори, а не со... Такви работи.

ГТ: Што мислиш ти? Можеше? Не можеше?

ЗП: Мислам дека и не можеше. Беше касно изгледа. Тие веќе беа одлучени за тоа и изгледа тешко можеше да се спречи.

ГТ: Воглавно, ова ми се прашањата кои што сакав да те прашам. Дали имаш уште нешто да додадеш или нешто што не те прашав, а би сакал да надополниш?

ЗП: Па, што би надополнил, тоа ако е тоа, нека биде тоа.

ГТ: Фала ти многу.

ЗП: Ништо.

Andriano Pazheski

“Епо, një kohë të gjatë, domethënë, pas kësaj të kujtohen edhe njerëzit edhe automjetet edhe gjithçka rreth teje, domethënë, nuk mund ta heqësh aq lehtë nga koka, hajde, tani, erdha dhe fund.”

Андриано Пажески

„Па, долго време, значи, после тоа се сеќаваш и на луѓе и на возила и на сè тоа околу тебе што беше, значи, не можеш туку-така да го тргнеш од главата, ајде сега си дојдов и крај.“

GORAN TALESKI: Mirëdita, urdhëroni, prezantohuni!
ANDRIANO PAZHESKI: Mirëdita, unë jam Pazheski Andriano nga Prilepi.

GT: Diçka për vetveten, kur ke lindur?
AP: Kam lindur më 19.12.1980.

GT: Kur e fillove shërbimin në Armatën e Republikës së Maqedonisë?

AP: Si ushtar, domethënë, në vitin 2001, në prill.

GT: Domethënë, të ra të shërbesh ushtrinë gjatë luftës së vitit 2001?

AP: Po.

GT: Atëherë e fillove shërbimin ushtarak?

AP: Atëherë fillova, e përfundova pas nëntë muajve dhe vazhdova edhe një muaj në përbërjen rezerve.

GT: Aha, ashtu. Ku shërbeje?

AP: Shërbeja... shkova, domethënë, në Shkup, në "Ilinden" dhe me transferim të parakohshëm, domethënë diku rreth dy muaj e gjysmë, nuk u bënë tre muaj, më transferuan në Prilep, ku asnjë ditë nuk shkela në kazermë, nuk shkela domethënë, gjatë gjithë kohës isha në terren dhe nga terreni domethënë u largova për në shtëpi.

GT: Domethënë, trajnimin bazë e fitove në kazermën "Ilinden" në Shkup, nëse e kuptova mirë, dy muaj e gjysmë në fillim, pastaj...

AP: Po, nëse mund të thuhet se ishte trajnim, sepse ishte i shkurtuar, ishte transferim i parakohshëm, domethënë jo...

GT: ...zyrtarisht të transferuan në Prilep...

AP: Në Prilep, mirëpo...

GT: ...por, në fakt, kurrë nuk erdhe në Prilep.

AP: Po.

ГОРАН ТАЛЕСКИ: Добар ден, повелете претставете се.
АНДРИАНО ПАЖЕСКИ: Добар ден, јас сум Пажески Андриано од Прилеп.

ГТ: Можеби нешто за себе, кога си роден?
АП: Роден сум 19.12.1980.

ГТ: Кога стапи во служба на Армијата на Република Македонија?

АП: Како војник, значи, 2001 година, април.

ГТ: Значи тебе ти се погоди да служиш воен рок за време на војната во 2001?

АП: Да.

ГТ: Тогаш започна да го служиш воениот рок?

АП: Тогаш започнав, го завршив по 9 месеци и продолжив уште 1 месец во резервниот состав.

ГТ: Аха, така. Каде служеше?

АП: Служев... Заминав значи Скопје, во „Илинден“ и со предвремена прекоманда, значи некаде околу два и пол месеци, не беше на три месеци, добив прекоманда за Прилеп, од каде што ниту еден ден не цапнав во касарнава, не стапнав значи, сè по терени цело време и од терен си заминав значи за дома.

ГТ: Значи, основната обука, базичната обука ја доби во касарната „Илинден“ во Скопје, ако добро те сфатив, првите 2 и пол месеци, а потоа...

АП: Да, ако може да се речи дека беше обука, затоа што беше скратена, беше предвремена прекоманда, значи не...

ГТ: ...официјално те прекомандуваа за во Прилеп...

АП: За во Прилеп, ама...

ГТ: ...ама уствари никогаш не дојде во Прилеп.

АП: Да.

GT: Në çfarë vendesh ishe?

AP: Ku s'kam qenë. Domethënë, pas transferimit, unë dhe disa ushtarë të tjerë, njëri që ishte me mua dhe dy-tre të tjerë që i takuam në furgonin i cili duhej të na dërgojë gjoja në Prilep dhe menduam se shkojmë në Prilep, mirëpo te udha për në Kavadar kthyem për në Krivollak dhe atje qëndruam diku dy muaj. Domethënë, kishim trajnim me një njësit të ri, gjithçka e re nga ajo kur arrita në ushtri. Pas dy muajve, nga Krivollaku shkuam në terren, gjithandej!

GP: Në çfarë njësie ishe?

AP: Artileri. Vozitës në artileri. Përndryshe, nuk u nisa për në artileri, shkova si ushtar, në regjimentin e lidhjeve në "Ilinden", por kjo nuk zgjati shumë, kishin nevojë për vozitës nëpër njësite, njësitet tashmë filluan të... me konfliktin filluan të tunden, të them kështu, me automjete, me gjithçka...

GT: Nëse e kuptova mirë, trajnimi bazë në Shkup, së bashku me atë plotësuesin në Krivollak, domethënë diku rreth gushtit apo shtatorit të kanë vendosur në tjera vende?

AP: Prill, maj, qershor tashmë isha në njësitin e ri, ishte i ri edhe për armatën maqedonase, të them, nuk ishte shumë i njohur.

GT: Nuk do të na tregosh se cili njësit?

AP: Jo, njësitë është "Sistemi i Qytetit", kështu quhet. Ne na ngarkuan me të në Krivollak, nuk ishte i njohur as për eprorët, të them, vërtet nuk ishte i njohur. Kishim 6-7 eprorë nga Ukraina, domethënë me ne, një përkthyes dhe kështu mbetëm në Krivollak diku dy muaj. Pas kësaj shkuan Ukrainasit, eprorët tanë që i kishim në njësit e mësuan materialin dhe prej atje shkuam në vende të ndryshme, rreth Shkupit, rreth Tetovës, kështu...

GT: Vetëm shkurtimisht, mund të më tregosh ç'do të thotë "Sistemi i Qytetit"?

AP: "Sistemi i Qytetit", kështu quhej njësit, kjo është... m'i jep fotografitë. (Gorani ia jep fotografitë). Këtë nuk e di a guxoj ta tregoj. Armë artilerie shumëtytëshe, pak e rrezikshme për (ia tregon fotografinë Goranit) atë kohë.

ГТ: А, каде сè беше?

АП: Каде не. Значи, после таа прекоманда јас и уште неколку други војници, еден што беше со мене и неколку два-тројца ги сретнавме во комбево што требаше да нè однесе наводно во Прилеп и мислевме дека идиме накај Прилеп. Арно ама патот кај Кавадарци го фативме за накај Криволак и таму останавме едно два месеци. Значи имавме обука со нова единица, со скроз ново сè од тоа како што појдов војска. После два месеци од Криволак, заминавме по терен, па кај не!

ГТ: Во кој род беше?

АП: Артиљерија. Возач во артиљерија. Инаку не појдов како артиљерија, појдов како врска, во полкот за врски во „Илинден“, но тоа траеше кратко значи, им требаа шофери по единиците, единиците веќе почнаа да се раз... со конфликтот почнаа да се размрдуваат, да речам, со возила со сè и така да...

ГТ: Ако добро сфаќам, базичната обука во Скопје, заедно со дополнителната на Криволак, значи некаде околу август или септември те распоредиле веќе на други места?

АП: Април, мај, јуни веќе бев во новата единица, беше нова и за македонскава армија, да речам, не беше баш позната.

ГТ: Не сакаш да ни кажеш која единица?

АП: Не, единицата е „Град-систем“ се вика тоа, беше, ние ја задолживме на Криволак, не беше позната ни за старешиниве, да речам, баш не беше позната. Имавме старешини 6-7 од Украина, значи, со нас, преведувач и така едно 2 месеци останавме таму на Криволак. И после тоа си заминаа Украинците, нашиве старешини што ни беа во единицава претпоставенивме, го совладаа материјалов и оттука заминавме на повеќе места, околу Скопје, околу Тетово, така.

ГТ: Само кратко, можеш да ми кажеш што значи „Град-систем“?

АП: „Град-систем“- така беше наречена единицата, тоа е... дај ми ги сликите (Горан му ги подава сликите). Ова не знам дали смеам да го прикажувам. Повеќецевно артиљериско оружје, малку опасно за (ја покажува сликата кон Горан) во тоа време.

GT: Aha. Deri kur ishe nëpër terrene? Veprimet luftarake përfunduan zyrtarisht diku me nënshkrimin e Marrëveshjes Kornizë të Ohrit...

AP: Epo, jo se vërtet përfunduan. Nuk përfunduan tërësisht sepse dikush e dinte se nënshkruan diçka se duhet të pushojmë, ama se vërtet pushoi... dhe se nuk ishte e rrezikshme... domethënë, unë përfundova në shkurt 2002, me plus një muaj si rezervist.

GT: Aha, ta vazhduan edhe pak.

AP: Po. Njëherë 15, pastaj 20, pastaj 30, kështu që mbetëm pak më gjatë. Nuk ishte normale ushtria, domethënë nuk kishim fundjavë të rregullta, nuk kishim pushim të rregullt, siç është praktikuar më parë, siç kam dëgjuar, ashtu.

GT: Pas kësaj vazhdove në përbërjen rezervë të ARM-së, supozoj, apo...?

AP: Jo me dëshirën time. Domethënë, e kisha patjetër të mbetem.

GT: Për një kohë të shkurtër?

AP: Për një muaj.

GT: Edhe një muaj, aha. Shpërblime, gjëra të tilla, asgjë nuk kishte atë vit?

AP: Nuk kishte gjëra të tilla.

GT: Dhe, si është shënuar për ty, ke qenë pjesëmarrës në një konflikt luftarak apo jo?

AP: Mendoj se kjo gjë askund nuk është e shënuar.

GT: Si e shikon ti këtë, ku ishe pjesëmarrës?

AP: Në veprime luftarake, në një konflikt luftarak, nuk di si ta them. Si mund të jetë ndryshe, domethënë e shikon se, nga njësitit tjetër e dëgjon, ja një shembull këtu, që në kohën kur isha në "Ilinden", kishte nga njësitit "Ujqërit", luanin futboll këndeje – andej, erdhi një helikopter, i mblodhi përnjëherë, mëngjesin e nesërm thanë se tre-katër janë vrarë atje, nga ata me të cilët luanim futboll këtu. Si mund të shikosh ndryshe? Mendoj se në atë kohë nuk e

ГТ: Аха. До кога беше на терени? Некаде воените дејства завршија официјално со потпишувањето на Охридскиот рамковен договор...

АП: Па, не завршија баш. Не завршија баш затоа што некој тоа го знаеше дека потпишаа нешто, дека треба да престанеме, ама дека тоа нешто престана... и дека не беше опасно... значи, јас завршив во февруари месец 2002, со плус уште еден месец како резервист.

ГТ: Аха, ти продолжија уште малку.

АП: Да. Па 15, па 20, па 30, така да останавме малку подолго. Не беше нормална војската, значи немавме редовни викенди, немавме редовно отсуство како претходно што се одвивало сето што слушавме, така.

ГТ: Отпосле остана во резервниот состав на АРМ, претпоставувам или...?

АП: Не по моја желба. Значи мораше да останам.

ГТ: Уште кратко некое време?

АП: Месец дена.

ГТ: Уште месец, аха. Оние наградни, некои такви работи, ништо од тоа немаше во таа година?

АП: Немаше такво нешто.

ГТ: И како е заведено кај тебе, си бил учесник во воен конфликт или не?

АП: Мислам дека тоа никаде не е заведено.

ГТ: Како гледаш ти на тоа, во што беше учесник?

АП: Во воени дејствија, во воен конфликт, не знам како да речам. Како може поинаку да биде, значи гледаш дека, од другава единица слушаш, еве еден пример тука, уште кога бев во „Илинден“, имаше од единицава волци, играа фудбал нешто ваму-таму, дојде хеликоптер, ги собра наеднаш, наредниов ден сабајлето кажаа дека тројца-четворица таму загинале, од тие што игравме фудбал тука, да речам. Како можеш да гледаш

shikon kështu, por pastaj e mendon se situata nuk ka qenë dhe aq...

GT: Nga këndvështrimi i sotëm të pyes...

AP: ...siç u paraqit në televizion, po.

GT: Çfarë ishte atmosfera atje?

AP: Ndoshta nga pak edhe interesante.

GT: Na e shpjego.

AP: Ne ishim fëmijë, nuk dinim shumë e shumë, e din, shikon nga pavijoni...

GT: Sa vjet kishe atëherë?

AP: Epo, '80-2001, rreth 20. Dhe, e shikon Haraçinën, si e bombardojnë fuqishëm, para se të bijë nata, me ndriçuese... dhe, e di se diçka nuk është në rregull dhe duhet të fillosh të mendosh se dikush do të ta kthejë për këtë, ose se ja ndodhi Karpallaku dhe punë të tjera, nuk e di kush do ta pësojë. Kishte shumë ngjarje. Për shembull, me cisternën që bartte ujë nëpër karaula, çdo mëngjes dilte, bartte, një ditë nuk u kthye, kaloi mbi minë dhe aq ishte.

GT: Kur ndodhi kjo?

AP: Verës. Në qershor diku. Moti ishte, nuk më kujtohet saktë edhe për kohët edhe për gjithçka, ka shumë punë për t'u treguar për 10 muaj. Për 10 muaj... Shërbimi im jonormal domethënë, edhe një muaj vazhdim sepse nuk di, nesër nuk di askush, nuk rrjedh gjithçka ashtu normalisht, a do t'i fshijmë gjethet dhe do ta hedhim borën, apo do të shkojmë në terren diku dhe do të ve-projmë. Përafërsisht kështu rridhnin punët. Njësitë merrte shumë pozicione, domethënë edhe vepronte dhe ashtu, kaluam disi.

GT: A mendon se lufta ka lënë pasoja te ty?

AP: Mendoj se ka lënë pasoja te të gjithë. Jo vetëm tek unë, ne, ta them, ishim edhe pak të rinj dhe, nuk e di si ta them, shumë të rinj. Nuk e di a ka lënë pasoja te prindërit, mendoj se edhe te ta edhe te të gjithë, domethënë te të gjithë.

поинаку? Мислам во тоа време дека не гледаш така, ама после вака се размислуваш дека не била ситуацијата баш...

ГТ: Од денешен агол те прашувам јас...

АП: ...како што беше на телевизија прикажано, да.

ГТ: Каква беше атмосферата таму?

АП: Може по малку и интересна.

ГТ: Образложи ни.

АП: Ние бевме деца, многу-многу не знаевме, знаеш, од павилјон гледаш...

ГТ: Колку години имаше тогаш?

АП: Па, од `80-2001, околу 20. И гледаш Арачиново, значи, како го бомбардираат јако, тоа пред стемнување значи, со светлечки... и знаеш дека нешто не е добро и треба да почнуваш да размислуваш дека некој ќе врати за ова или дека ете се случи Карпалак и други работи, не знаеш кој ќе настрада. Имаше многу случки. Пример, со цистерната што носеше вода по караули, секое сабајле излегуваше, носеше, еден ден не се врати, на нагазна мина и толку.

ГТ: Кога беше тоа?

АП: Летото. Јуни, така нешто. Одамна беше, не се сеќавам баш и на времиња и на сè, има многу работи за да се кажат во 10 месеци. Во 10 месеци... Ненормален мојот рок значи и уште еден месец продолжение затоа што не знаеш, утре не знае никој, не тече сето така нормално, дали ќе ги метиме лисјата и снегот дали ќе го фрламе или ќе замине на терен некаде и треба да дејствуваме. Отприлика така се одвиваа работите. Завземаше единици многу позиции, значи и дејствуваше и така, поминавме некако.

ГТ: Дали сметаш дека војната остави некои последици на тебе?

АП: Па, мислам дека остави на сите последици. Не само на мене, ние да речам, бевме малку и млади и што знам како

GT: Supozoj se atëherë nuk ke qenë i martuar?

AP: Jo, jo. Kisha 20 vjet, nga shkolla drejt në... Më erdhi shpejt të shkoj në ushtri, ftesa. U përpoqa disi ta kthej, jo për shkak të luftës, por për shkak të obligimeve, ta lë për më vonë. Dhe, më thanë: "Assesi!". Domethënë, kjo ndodhi, kështu u nisa me, nga shtëpia me ftesën në dorë, sepse më erdhi një ditë para, dolëm me dy shokë me qëllim që të vazhdojmë për kafe, ndërsa ata nuk kishin pranuar më parë ftesën, domethënë ishin një vit, '81, një vit pas meje, dhe më thanë: "Ne ç'të bëjmë, më mirë të paraqitemi" dhe u kthyen pas letërnjoftimeve, erdhën të paraqiten. Edhe brenda ishte interesant, sepse kishte prindër të cilët i kërkonin fëmijët, dy ditë nuk janë paraqitur, ku janë, çka janë, e di, ata që më parë kishin shkuar në ushtri.

GT: Në njësinë e mbrojtjes në Prilep?

AP: Në njësinë e mbrojtjes, po, dhe kur erdhën shokët e mi të paraqiten për në ushtri, dhe atëherë mori pak hov, u bërtisnin: "Ç'doni, ç'jeni trembur, këta fëmijë po paraqiten, ju tani i kërkonin fëmijët tuaj, shikojini...", gjoja me të madhe paraqiteshin për në ushtri. Kështu disi ishte. Dhe, u paraqitën, domethënë, i pyetën çka, ku... E di, të paraqitesh në një situatë të tillë, ishin pak edhe...

GT: Ata nuk kishin kryer shërbimin?

AP: Jo, as që e dinim se ç'është duke ndodhur dhe ku duhet të shkojmë, pra. Dhe, gjoja, "Ku t'ju regjistrujmë, keni ndonjë dëshirë, pasi paraqiteni vetë?", ne lidhje s'kishim, "Këtë t'jua shkruajmë, atë...", atë, çfarë do qoftë, vetëm të shkohet në ushtri.

GT: Në prill tashmë ishte kulmi i veprimeve luftarake. Çfarë ishin reaksionet në shtëpi?

AP: Kishte, por pak ishte, e di si..? Sikur, gjoja, shqiptarët vazhdimisht kërkojnë diçka, kanë kërkuar edhe më parë, gjoja do të jetë një apo dy muaj, ndonjë javë nëse kap dhe ashtu. Edhe këta të njësisë ushtarake, këtu në Prilep, thoshin: "Ore ka rezervistë, domethënë ushtria s'ka punë me këtë, ka polici, ka kështu, ka ashtu...", mirëpo, nuk ishte bash ashtu.

да речам, многу млади. Јас не знам на родителите дека остави, мислам дека и на нив и на сите, значи на сите.

ГТ: Претпоставувам тогаш не беше уште женет?

АП: Не, не. 20 години значи, сега од училиште и право на... Брзо ми дојде да речам, да одам војска, поканата. Пробав да ја вратам некако, не заради војнава, туку од обврска, да ја оставам за понатаму. И ми рекоа: „Нема шанси“! - Значи тоа се случи, така бев појден со, од дома излезен со поканата в раце, пошто претходниот ден ми дојде, со двајца другари со намера да продолжиме за на кафе, а тие немаа претходно [добиео покана], значи беа една година, '81, една година после мене и ми рекоа: „Ние што ќе правиме, дај да се пријавиме“, и се вратија по личните карти, дојдоа да се пријават, да, и внатре беше интересно што имаше родители што ги бараа децата, два дена не се јавени, каде се, што се, знаеш, од претходно што заминале војска.

ГТ: Во одделението за одбрана во Прилеп?

АП: Во одделениево за одбрана, да и малку, кога дојдоа другарчињава да се пријават за војска и тогаш зеде малку замам, им викаат: „Што сакате, што се плашите, децата се пријавуваат, вие ги барате сега децата, гледајте ги...“, као демек, претек на пријавени војници имаше. Така нешто беше. И се пријавија, значи, ги прашаа што, каде, знаеш во таква ситуација да се пријавиш, малку беа и...

ГТ: И тие не беа служени [војска]?

АП: Не беа, не ни знаевме што се случува и каде треба да одиме значи. И демек, „Каде да ве пишиме, дали имате некоја желба, пошто се пријавувате?“ - ние немавме појма, „Ова да ве пишиме, она...“ - тоа ајде, било што таму, само да се заминат војска и така.

ГТ: Април веќе беа воените дејства во полн ек. Какви беа реакциите дома?

АП: Беа, ама малку беше, знаеш како? Као, демек, знаеш Албанците сè нешто бараат и претходно барале, као ќе биде

GT: Çfarë ishin reaksionet nga shtëpia kur të erdhi ftesa?

AP: Çfarë mund të jenë reaksionet? Domethënë, në atë kohë vazhdonte të ekzistojë ajo se nuk guxon të mos shkosh në ushtri. Kuptohet, si mund të jenë reaksionet, edhe në kohë paqeje domethënë nuk dëshironin të shkojnë në ushtri. Tani, nëse e pyet gjysmën e tyre, nuk kanë dashur dhe atëherë, kanë ikur, janë shmangur, janë fshehur.

GT: Kisha mundësi të komunikosh me familjen?

AP: Kisha, mundesha, po. Lajmëroheshin vazhdimisht. E di, dëgjojnë diçka në televizion, edhe pse as gjysma nuk shfaqej. Dhe, të lajmërohen nga shtëpia: “Ku je, çfarë je, si je?” Ndonjëherë as vetë nuk e di se ku je, “Këtu jam, aty jam...”, kështu.

GT: Kisha mundësi të vish për fundjavë, të dielën, apo ng-jashëm?

AP: Shumë pak, por po. Jo si disa: “Ne iknim përnatë nga kazerma, shkonim andej-këndeje, pinim, në diskoteka, njërën, tjetrën”, domethënë këtë film ne nuk e shihnim, sepse afër nesh nuk kishte gjëra të tilla. Por, jo se ishim gjë si këta eprorët, por nuk na jepej rasti.

GT: Si ishte në ato situata, njëra është në terren dhe kur vjen këtu, nuk e di, për dy ditë, apo...?

AP: Epo, një kohë të gjatë, domethënë, pas kësaj të kujtohen edhe njerëzit edhe automjetet edhe gjithçka rreth teje, domethënë, nuk mund ta heqësh aq lehtë nga koka, hajde, tani, erdha dhe fund.

GT: Pasi përfundoi shërbimi u ktheve këtu, supozoj? Në Pri-lep?

AP: Po, na ofruan të mbetemi, këta që ishim në këtë njësit, të vazhdojmë...

GT: Si ushtarë profesionistë?

AP: Si profesionistë, po. Por, mendoj se nuk u ndal askush, sepse të bindësh një fëmijë të rri diku dhe t'i... duhet të jetë diçka, të mos mundohet aq shumë, të jetë diçka më e lehtë, kështu

месец-два, некоја недела нешто ако фати и така. И овие од Военово, тука во Прилеп викаа: „Абе има резервисти, значи војскава нема врска со тоа, има полиција, има ова-она...“ - као демек, али не беше баш така.

ГТ: Какви беа реакциите од дома кога ти стаса поканата?

АП: Какви можат да бидат реакциите? Значи, во тоа време уште постоеше она дека не смееш да не одиш војска и така. Нормално, како можат да бидат реакциите и во мирно време значи не сакаа да одат војска. Е, сега да ги прашаш половината, не сакале и тогаш, бегале, одбегнувале, фаќале кривини.

ГТ: Имаше можност да комуницираш со домашните?

АП: Имав, можев, да. Па, ти се јавуваат нон-стоп. Знаеш, слушаат нешто на телевизија, мада што тоа сето што беше не беше ни пола прикажано. И ти звонат одма: „Каде си, што си, како си?“ - Некогаш и сам не знаеш каде си, а „овде сум, онде сум...“- така.

ГТ: Имаше можности да си дојдеш на некој викенд, недела, нешто?

АП: Многу малку, да. Не како некои: „Е, ние бегавме секоја вечер од касарна, па одевме вама, па одевме таму, па се пијанчевме, па дискотеки, па ова па она“- значи тој филм ние не го гледавме затоа што блиску до нас немаше ни таква работа и така. А, не дека бевме као нешто старешиниве, ама не ни се пружи таква прилика.

ГТ: Како беше во тие ситуации, една е на терен, а овде ќе си дојдеш, не знам за два дена или...?

АП: Па, долго време, значи, после тоа се сеќаваш и на луѓе и на возила и на сè тоа околу тебе што беше, значи, не можеш туку-така да го тргнеш од главата, ајде сега си дојдов и крај.

ГТ: Откакотизаврши службата се врати тука претпоставувам? Во Прилеп?

АП: Да, ни беше понудено да останеме, овие што бевме во единицава да си продолжиме...

që... Nëse e shikon se me çfarë rutine lëviz ky njësiti, them, askush nuk do të dëshironte të qëndrojë atje. Kjo ndoshta ndodhte vetëm gjatë konfliktit, por kjo të mbetet në kokë, nga e di se nesër nuk do të ketë konflikt prapë ose se nuk do të zgjasë kush e di për sa kohë dhe se e tëra do të jetë...

GT: Pasi u ktheve në Prilep, si të shkoji adaptimi në jetën normale?

AP: Epo, nuk ishte normale, mirëpo, me kalimin e kohës e kupton, ka ndodhur ç'ka ndodhur dhe vazhdimisht me disa, ja kështu si bisedojmë ne, bisedonim me njërin, me tjetrin, me të tretin, me dikë që nuk e ke parë. Të pyesin, të kthejnë vazhdimisht, dëshirojnë ta dinë se si ka qenë, ç'ka ndodhur, a ka qenë e rrezikshme, si s'ka qenë, pastaj dëgjon do rrëfime të tjera... rrëfime mëhalla, nga këtu, nga atje, nga "Luanët" apo nga treqind njësite. Atëherë dolën se janë ku ta di se çfarë heronjsh, domethënë atje nuk ka heronj, por, më pas i dëgjon disa tregime të cilat e ke parë se nuk janë të tilla dhe se... ndërsa, të gjithë gjoja kanë qenë komando.

GT: Të krijon trauma ja, kjo intervistë, për shembull, apo, siç the, kthimi i kujtimeve gjatë luftës?

AP: Epo, nuk e di, jo dhe aq. Jo dhe aq. Domethënë, ndodhi ç'ndodhi – kaloi. Kanë kaluar edhe shumë gjëra të tjera.

GT: Këtu je aktiv në Shoqatën e Ushtarëve Rezervist 2001-2002 të Prilepit. Çfarë përpiqeni si organizatë të arrini?

AP: Po. Përpiqemi të arrijmë që... disi më ndryshe, tani kaluan shumë vite, shumë kohë, si të harruar jemi ne të 2001-shit, nga Shoqata dhe mendoj se për një kohë të gjatë do të jetë kështu, nuk do të... për gjithçka, për askënd nuk ka përgjigje... vetëm disa përgjigje ofenduese: "Ju keni qenë të paguar, keni qenë për para", apo s'di çka tjetër. Ja, unë nuk kam qenë i paguar dhe nuk kam qenë atje për para dhe nuk kam dashur të jem, pra. Unë besoj se edhe shumë të tjerë nuk kanë dashur të jenë, gjoja disa janë paraqitur vullnetarisht, kanë marrë para, nuk e di se çfarë. Nuk kam përgjigje, nuk e di se pse ndodh kështu, domethënë edhe pas kësaj thamë se u paraqitën shumë heronj dhe... nuk e di se

ГТ: Како професионални војници?

АП: Како професионални, да. Само, мислам дека не остана никој, затоа што да го убедиш некое дете да остане некаде и да му... треба да биде малку нешто, да не се мачи толку, да биде нешто полабаво, така да... Ако гледа во каква рутина се движи единицава, да речам, никој не би посакал таму да остане. Тоа беше може само во конфликтот, ама тоа ти останува во главата, од каде знаеш дека утре нема да има конфликт пак или дека нема да трае уште којзнае колку време и дека сето ќе биде...

ГТ: Откако се врати ти во Прилеп, како ти одеше прилагодувањето тука на нормалниот живот?

АП: Па, не баш нормално, ама со тек на време сфаќаш, тоа било тоа и цело време како некои, е вака како сега што разговараме, разговараме со еден, со друг, со трет, со некој што не си се видел. Те испрашуваат, те навраќаат цело време, сакаат да знаат како било, што било, како било опасно, како не било, па слушаш некои други приказни што... маалски приказни или ваму или таму или од лавови или од триста единици, тогаш излегоа како се некои херои којзнае какви, значи таму нема херои, ама отпосле ги слушаш некои приказни што си ги видел дека не се така и дека... а, сите нешто као биле некои командоси и така.

ГТ: Ти прави некаква траума откако, еве ова интервју, на пример или како што спомна навраќањето на војната?

АП: Па, не знам, не баш. Не баш. Значи беше - помина. Поминале и многу други работи, така.

ГТ: Овде си активен во Здружението на резервни воени обврзници 2001-2002 од Прилеп. Што се обидуваат како организација да постигнете?

АП: Да. Се обидуваме да постигнеме што... некако како поинаку, сега веќе поминаа многу години, многу време, како заборавени сме ние од 2001-ва, од Здружението и мислам дека долго време уште така ќе биде, нема да... за што не, за никој нема одговор... само некои навредливи одговори дека: „Ви сте биле платени, сте биле за пари“ или не знам што. Еве јас не

pse edhe ju këta “Luanët” nuk i ulni pak kështu, të bisedoni, pra, vetëm se ishin ata pak qesharakë...

GT: Heronj të rremë?

AP: Heronj të rremë, mendoj unë, dhe se më së shumti shfrytëzuan, por kjo është.

GT: Më trego, Andriano, çfarë ua zë për të madhe të tjerëve?

AP: Cilëve të tjerë?

GT: Armikut.

AP: Ua zë për të madhe vetëm se kishte disa gjëra jokorrekte, megjithëse është luftë, nuk ka korrektësi këtu, por...

GT: Ç'mendon me jokorrekte?

AP: Mendoj se nuk duhet asgjë t'ua zë për të madhe. S'ka gjë për t'ua zënë për të madhe sepse çdonjëri kërkon diçka, vetëm ua zë për të madhe se ata kërkuan diçka të cilën dëshironin ta fitojnë me armë, me vrasje, me gjëra të tilla. Përndryshe, të gjithë kërkojnë diçka domethënë, ja edhe ne si Shoqatë kërkojmë prej dikujt, domethënë kështu. Por, nuk e morëm me forcë apo në ndonjë mënyrë tjetër. Ndoshta edhe prandaj nuk fitojmë dhe nuk do të fitojmë ndoshta në të ardhmen. Pak kështu na funksionon edhe shteti, duhet patjetër diçka të jetë e dhunshme dhe të... të tërheqësh vëmendjen, përndryshe kështu qetë, nuk e di.

GT: Çfarë ua zë të për të madhe tuajve?

AP: Që kanë shkuar atje, që kanë qenë atje me këtë rast. Mendoj se nuk është dashur dhe se nuk ia ka vlejtur. Ja, edhe pse kam pasur rastin, mendoj, në atë kohë nuk kam menduar në këtë mënyrë, por në ditë të sotme... është e vështirë dikush të të bind, sepse s'ka arsye dhe gjithçka ka marrë kahe tjetër. Dhe, se në atë mënyrë asgjë nuk zgjidhëm dhe nuk do të zgjidhim dhe...

GT: Mendon me armë?

AP: Po. Dhe askush asgjë nuk fitoi askush nuk mbrojti dikë, domethënë nëse dikush ka mbrojtur dikë në atë konflikt, le të paraqitet, le të tregojë ç'ka fituar, çfarë ka mbrojtur, ç'kemi sot

сум бил платен и не сум бил таму за пари и не сум сакал да бидам, значи. Јас верувам дека и многу луѓе други не сакале да бидат, као некои се пријавувале доброволно, ќе земале пари, не знам што. Немам одговор, не знам зошто така се случува, значи и после тоа рековме дека се јавија многу херои и... јас не знам зошто и вие овие лавови, малку да ги седнете исто вака, да разговарате, значи, само што малку беа тие смешка...

ГТ: Лажни херои?

АП: Лажни херои јас мислам дека и дека најмногу искористија, тоа е тоа.

ГТ: Кажи ми, Анриано, што им замеруваш на другите?

АП: На кои други?

ГТ: Непријателот.

АП: Им замерувам само што така имаше некои нефер, сега сепак е војна, нема фер тука, ама...

ГТ: Што мислиш под нефер?

АП: Мислам дека и не треба ништо да им замерувам. Нема што да им замерувам затоа што секој, некој, нешто бара, само што им замерувам што тие побараа нешто што со оружје сакаа да го добијат, со убиства, со такви работи. Инаку, секој нешто бара значи, еве и ние како Здружение нешто од некогo бараме, значи така. Ама, не зедевме на сила или вака и така или не знам што. Можда и затоа и ништо не добиваме и нема да добиеме можда во иднина. Малку така ни функционира и државава, мора да биде насилнички нештото па да... да скренеш внимание, инаку така мирно, баш, што знам.

ГТ: Што им замеруваш на своите?

АП: Што пошле таму, што биле таму во случајов. Мислам дека не требало и дека не вредело. Ете, иако сум имал шанса, мислам, во тоа време не сум размислувал така, ама во денешно време дека... тешка работа дека некој може да те убеди, затоа што нема за што и сето е тргнато на некој друг правец. И дека на таков начин ништо не решивме и нема да решиме и...

nga e gjitha. Sepse dikush mund të më keqkuptojë pse nuk kisha shkuar përsëri, sepse ka shumë heronj, të cilët do të thonë: “Po, si jo, mezi pres” apo ngjashëm. Por, nuk është bash ashtu.

GT: Ke diçka për të shtuar? Ky është afërsisht një set pyetjesh të cilat kisha për të t'i parashtruar. Lirisht, nëse dëshiron të na rrëfesh diçka tjetër – lirisht.

AP: Jo. Nuk më shkon mendja tani te gjëra të tilla.

GT: Unë të falënderoj për intervistën dhe për fotografitë që i solle.

AP: Edhe unë ju falënderoj që u kujtuat për këtë kështu pak, vetëm ju nuk na harroni, të them, kohë pas kohe... Të tjerët nuk duan regjistrime të tilla, intervista apo çfarëdo qoftë, të kthehemi në... jo për gjë tjetër, por për shkak se kërkesat tona duan të përmbyen diku, të zhbëhen.

GT: Më vjen keq që shumë njerëz nuk e kuptojnë rëndësinë e përvojës së veteranëve për ndërtimin e paqes. Kjo është vendimtare, sipas nesh.

AP: Po.

GT: Faleminderit, edhe një herë.

AP: Faleminderit edhe juve.

ГТ: Мислиш со оружје?

АП: Да. И никој ништо не доби и никој никого ништо не заштити, значи ако има некој неког нешто заштитено и одбрането во тој конфликт нека се јави нека каже што добил, што заштитил, што имаме денеска од сето тоа, така. Оти некој ќе ме сфати грешно дека зошто не би пак, оти има многу херои ќе речат дека: „Пф, како не, јас едвај чекам“, или нешто слично. А, не е баш така.

ГТ: Дали имаш нешто дополнително да ни кажеш? Ова е отприлика некој сет на прашања што имав да ти го поставам. Слободно, ако сакаш да ни раскажеш уште нешто - слободно.

АП: Не. Не ми иди на памет сега баш нешто така.

ГТ: Јас ти благодарам за интервјуто и на сликите што ги донесе.

АП: И јас ви благодарам што се сетивте вака малку, единствено вие не нè заборавете да речам, одвреме-навреме... другиве не сакаат такви снимки, интервјуа или било што, да се навраќаме на... не ради што нешто друго, туку ради што нашите барања да потонат некаде, да ги нема.

ГТ: Жал ми е што многумина не го разбираат значењето на ветеранското искуство за изградба на мир. Тоа е клучно според нас.

АП: Да.

ГТ: Фала ти уште еднаш.

АП: Фала и вас.

Goce Bezhoski

“...në ato çaste nga përfundi, nga ana e topit nisesh, kishim municionin, kalon nën tytën nga ana tjetër dhe e mbush topin. Dy veta bartnim, nuk kishim as mbrojtëse për veshë, asgjë, dhe që nga ajo kohë, në atë çast nuk më mundonte gjë, mirëpo, pastaj... pas një, dy, tre vjet, në vitin 2007 fillova të mbaj edhe aparat...”

Гоце Бежоски

„... во тие моменти од под, од страна на топов тргнуваш, муницијата ни стоеше, поминуваш под цевка од другата страна го полниш топот. Двајцата носевме, немавме ни слушалки ни ништо и оттогаш, во моментот немав ништо мака, ама после тоа... по година, две, три, 2007 година веќе почнав и апаратче да си носам...”

GORAN TALESKI: Të lutem, prezantohu!

GOCE BEZHOSKI: Unë jam Goce Bezhoski nga Senokosi, por jetoj në Prilep. Nga viti '90 e këtej në Prilep, në rrugën "Velko Kovakoviq", i martuar, një fëmijë të martuar dhe dy nipër, qofshin shëndosh e mirë, gjithçka deri më tani është në rregull.

GT: Ku punon?

GB: Momentalisht punoj në fabrikën e cigareve, me kohë të pacaktuar pune, disa sezone isha punëtor sezonal me mëditje, tani, nga maji, jam me kohë të pacaktuar në fabrikën e cigareve.

GT: Goce, ti je pjesëmarrës në luftën e vitit 2001 në Maqedoni. Si u bë që të jesh pjesëmarrës?

GB: Po. Si u bë, unë në vitin 2001 në vetë ditën e Pashkëve shkova, ndërsa para Pashkëve, një javë më parë, nga kazerma apo nga Mbrojtja Popullore, nuk e di nga ishin, dy veta më erdhën në derë. Unë punoja para kësaj me llokumade (lloj petullash), si ëmbëltor, dhe sapo shkova në shtëpi për të ngrënë, ata erdhën në derë dhe gruaja më tha: "Nuk i njoh këta njerëz, dil shiko kush janë". Dal jashtë dhe të dy thonë: "Të paraqitesh në kazermë në orën kaq e kaq". "Si, ore, të paraqitem kur unë punoj, nuk mund ta lë, plus kam...", kisha prerë llokume, mendoj për të prerë llokum dhe t'i përgatis të gjitha. "Epo, asgjë" – tha – "shko, nëse në fund të fundit nuk paraqitesh" – tha – "do të vij në të marrin me polici ushtarake". E kur ishim në APJ, dihej se çfarë është policia ushtarake, tani në ARM nuk e di se si është, por në APJ policia ushtarake ishte e rrezikshme, nuk është ashtu, për shembull, kur vij në të marrin dhe s'ka ashtu... Dhe, shkova në kazermë me kapitenin Aco, ishte eprori im, Jordanoski. Shkova, i tregova se kam disa punë për t'i kryer për dy-tri ditë dhe pastaj do të shkoj.

GT: Kur ishin Pashkët atë vit?

GB: Më 10 maj 2001, në vetë ditën e Pashkëve, më 10 maj shkuam në Tetovë, ndërsa para 10-shit, shtatë ditë më parë, këtu në kazermë, pesë ditë isha diku në kazermë, sepse dy ditë nuk shkoja për ta bërë llokumadën, më lejoi për këtë Aco Jordanoski dhe...

ГОРАН ТАЛЕСКИ: Те молам претстави се.

ГОЦЕ БЕЖОСКИ: Јас сум Гоце Бежоски од Сенокос, ама живеам во Прилеп. Од `90 навака во Прилеп, на улица „Велко Коваковиќ“, во брачен пар, детенце едно мажено и внучиња две, таму нека се здрави-живи, сето е досега океј.

ГТ: Каде работиш?

ГБ: Работам сега моментално в цигарна, на неопределено работно време, бев неколку време сезонски надничар, сега од мај навака на неопределено работно време во цигарната.

ГТ: Гоце, ти си учесник во војната во 2001 во Македонија. Како стигна да бидеш учесник?

ГБ: Да. Како стигнав, јас 2001 година на сам ден на Велигден заминав, а пред Велигденот, пред една недела од касарна или од Народна одбрана, од кај беа не знам, двајца дојдоа на врата. Јас работев пред тоа со локумада (вид на крофни), слаткар и само што си отидов дома да јадам, тие на врата и женава вели: „Не ги познавам луѓево, излези види кои се“. Излегувам на врата и двајцата викаат: „Да се јавиш в касарна во толку часот“. „Абе како да се јавам кога јас работам, не можам да го оставам, плус си имам...“ - имав наисечено локум, мислам за сечење локум и да средам сè. „Е ништо“ - рече - „појди, ако на крај краева, ако не се јавиш“ - рече - „ќе дојдат со воена полиција ќе те земат“, а во ЈНА кога бевме воена полиција се знаеше што е, сега во АРМ не знам како е, ама во ЈНА беше воената полиција опасна, не е така, пример кога ќе те земи заминуваш нема она... И заминав в касарна со Ацо капетанот, претпоставен што ми беше, Јорданоски. Отидов, му кажав дека тоа и тоа имам работа, да завршам за ден-два, па после да почнам да одам.

ГТ: Кога беше Велигден таа година?

ГБ: 10 мај 2001, на сам ден на Велигден, на 10 мај заминавме Тетово, а пред 10-ти, пред 7 дена, овде в касарна, 5 дена негде бев в касарна, оти 2 дена не одев за со локумадата да ги средам реков, ми дозволи за тоа Ацо Јорданоски и...

GT: Domethënë, në kazermë...?

GB: ...Fillova të shkoj në kazermë në Lekovë dhe në Krivollak, shkuam për qitje me top me 5 milimetra, obus 105 milimetra, më parë topa i quanim, tani obusë quhen, 105...

GT: Ti je artilerist?

GB: Artileri, po.

GT: Ke shërbyer në ushtri gjatë APJ-së, ashtu?

GB: Po, gjatë APJ-së isha në Sllavonska Bistrica.

GT: Aha, kur?

GB: Shkova '83-shin, '84-ën u ktheva në shtëpi. Dhe, APJ me ARM janë dy gjëra krejtësisht të ndryshme.

GT: Dhe, të kthehemi në 2001, pasi arrite në kazermën në Prilep, çfarë ndodhi pastaj?

GB: Pastaj shkuam në Tetovë, në Fidanishte, para Tetovës, në fidanishten shkuam. Shkuam një ditë, dy ditë, të tretën ditë Aco Jordanoski na rreshtoi dhe na tha: "Shokë, ejani këtu t'ju tregoj një lajm jo të mirë". Ç'është tani, thamë ne, lajm jo i mirë? Ndërsa dytri ditë gjuanim me topat drejt Erebinës, lart, jo Erebinë, por, kjo... Shipkovic, Gajre, Lisec, lart dhe...

GT: Fshatrat e Malit Sharr?

GB: Po, në Malin Sharr.

GT: Gjuanit me urdhër lart?

GB: Me urdhër, gjithçka me urdhër, nëse të jep urdhrin mirë, nëse jo, nuk guxojë asgjë të bësh. Dhe, na mblodhi Aco Jordanoski, dy binjakë ishin nga Makedonska Kamenica, njëri prej binjakëve kishte marrë veturën me një shok, kishin dalë në shëtitje, duke u kthyer janë rrokullisur dhe në vend kanë mbetur. Dhe, thotë Acoja: "Shokë, ja këtu, 45 ditë ishte në baltë, i ngulitur në lloçë, asgjë nuk e gjeti, e lëshuam në shtëpi për t'u çliruar, ai u vra. Dhe, prandaj, thotë, shokë, pak t'ju jap kurajë, që të mos... se keni ardhur këtu... keni ardhur për...". Të na japë pak sikur liri, e di, për të na

ГТ: Значи во касарната?...

ГБ: ...почнав да одам в касарна и на Леково и во Криволак, отидовме на гаѓање со топ со 5 милиметри, хаубица 105 милиметри, во времето топови ги викавме, сега хаубица се вика 105...

ГТ: Ти си артилерец?

ГБ: Артилерија, да.

ГТ: А, служеше војска за време на ЈНА, така?

ГБ: Да, за време на ЈНА бев во Словенска Бистрица.

ГТ: Аха, кога?

ГБ: Па `83 отидов, `84 си дојдов од војска. И ЈНА со АРМ мислам дека е два различни поими.

ГТ: И да се вратиме на 2001, откако стигна до касарната во Прилеп, што потоа?

ГБ: Потоа отидовме во Тетово, во Расадник, пред Тетово во Расадникот отидовме. Едниот ден, два дена отидовме, третиот ден Ацо Јорданоски нè постројува и ни вика: „Другари, елате ваму да ви кажам една неубава вест.“ Што е рековме сега, неубава вест? А два-три дена пукавме со топовите кон Еребино, ова, горе, не Еребино туку ова... Шипковица, Гајре, Лисец нагоре и...

ГТ: Во селава на Шар Планина?

ГБ: Да, на Шар Планина.

ГТ: А, пукавте по наредба нагоре?

ГБ: По наредба, сето наредено, ако нареди арно, ако не, не смееше ништо да се онади. И нè собра Ацо Јорданоски, две близначиња беа од Македонска Каменица, едното од близначињава зело колата со другарче, заминало на шетање, на враќање се истумбало наместо (умрело). И вели Ацо: „Другари, еве овде 45 дена беше во кал, во тиња заглавено, ништо не му се случи, го пуштивме дома да се ослободи, тоа загнува. И затоа“ – вели - другари малку да ви дадам како

ngushëlluar. Mirëpo, sado që të jetë ngushëllim, e di si është, merr guximin, gjithçka. Unë, në fakt, isha atje, kolegut nuk i tregoja se kam frikë, frika deri në thembër më shkonte, por nuk tregoja frikë. I tillë jam që nga APJ-ja, kështu na mësonin më shumë...

GT: Nuk tregojte frikë?

GB: Po, nuk i tregoja frikë kolegut afër meje. Edhe pse frika në thembër më shkonte, nuk i tregoja se kam frikë. As në shtëpi, të mos e dinë se ç'ndodhte atje, kështu na kishin urdhëruar në APJ. Gjithçka që bëhet atje, në shtëpi të mos e marrin vesh, përndryshe nëse e marrin vesh në shtëpi u kry, gjithçka, domethënë e këdëmtuar luftën dhe gjëra të tilla. Kaluam atje 10 ditë, u kthyem prapa...

GT: Ku prapa?

GB: Në Prilep. Pas 10 ditëve pushuam, pastaj pas 10 ditë, edhe 11 ditë shkuam përsëri te fidanishtja.

GT: Kjo ndodh në fillim të qershorit diku?

GB: Ashtu disi. Po. Dhe, u kthyem prapa dhe nuk planifikoja më të shkoj. Në gusht përsëri më vjen ftesa: "Të shkosh"! Hajde, thash, përsëri, bëhet fjalë për Maqedoninë, hajde po shkoj. Shkova, ndërsa herën e parë në prill kur shkuam, nuk mendoja, kush mendonte se shkohet për para apo për diçka. Kur u kthyem nga Tetova, na jepnin atje ndonjë denar, aq sa na takonte dhe morëm ç'morëm dhe tani, kur shkuam në gusht, Goran Minoskit, i cili u vra në Karpallak, i them: "Shoku, ja tani..." i them, ai tha: "Gjyshja mund të më nxjerr pushim mjekësor që të mos shkoj, të rri këtu". "Dëgjo, ore" – them – "këtu" – i them – "nga e shkruara apo nga pakujdesia mund të vritesh. Nga e shkruara apo nga pakujdesia, përndryshe nuk ka vrasje. Gjithçka, të gjithë që janë vvarë deri më tani, gjithçka ndodh për shkak të pakujdesisë apo nga ajo që është e shkruar për aq veta dhe... ose, që të ndodh diçka. Tani, si e ke fatin..."

кураж, да не се... дека сте дојдени овдека... сте дојдени на..." Малку како слобода знаеш да ни даде, утеха. Ама, колку и да е утеха да дава, знаеш како, се правиш храбар, сè. Јас додуша бев таму, на колегата не му кажував дека имам страв, стравот в петици ми влегуваше, ама не му давав страв. Таков сум мислам од ЈНА, така нè учеа повеќе...

ГТ: Не покажуваше страв?

ГБ: Да, не му покажував страв на колегата до мене. А, стравот ако в петици влегува, ама не му покажувам страв. И дома не, да не знаат ништо што се случува таму, така во ЈНА ни беше наредено. Сè што се прави таму, дома да не се знае, оти ако се разбере дома готово, сето, значи си ја упропастил војната и на пример такви работи. Поминавме таму 10 дена, се вративме назад...

ГТ: Каде назад?

ГБ: Прилеп. После 10 дена одморивме, пак по 10 дена, уште 11 дена отидовме во Расадикиот повторно.

ГТ: Тоа веќе почеток на јуни некаде?

ГБ: Така нешто беше. Да. И се вративме назад и повеќе не планирав да одам. Во август месец повторно доаѓа покана: „Да заминуваш"! Ај реков, пак сега, се работи за Македонија, ајде да појдам. Ајде заминав, а првиот пат во април кога отидовме, не мислев, кој мислел дека за пари се оди или за нешто. Кога се вративме од Тетово, ни даваа таму по некој денар, тоа колку што следувало и зедовме што зедовме и сега августот кога отидовме на Горан, баш, Миноски, што загина на Карпалак му велам: „Другар, еве сега..." - викам, тој баш рече: „Баба ми може да ми извади лекарско да не одам да останам овде". „Абе слушај" - велам - „ваму" - му велам - „од наредено или од невнимание можеш да загинеш. Од наредена работа или од невнимание, инаку нема загинавање. Сето е, сè што досега што се луѓе загинати, сето или на невнимание или на наредена работа за толку души да... или нешто да се случи. Е, сега како ти е к'сметот..."

GT: Aha, mendon me marrëveshje?

GB: Po, punë me marrëveshje. Sepse në gusht kur shkuam në fidanishte, i pamë kur u mblodhën në Karpallak. Aco Jordanoski, kapiteni, i cili momentalisht është në Australi, ai, sapo shkuam te fidanishtja, para syve të mi, në telefon i paraqitet atij Sokolit në Tetovë: “Sokol, ne kaluam siç kaluam, vetëm kij kujdes nesër si do të kalojnë dhe këta si do të shkojnë. Sepse, në atë vend ka njerëz të tillë”.

GT: Domethënë, në çfarë date shkonit në gusht për në Fidanishte? Më 7-shin?

GB: Më 7 gusht ne shkuam, ndërsa ata u vranë më 8-shin, po. Kjo, në Karpallak. Thotë: “Ne kalonim, kaluam. Kaluam siç kaluam. Por, kini kujdes tani me këta që do të shkojnë nesër. Të stabilizohen”. Ditën e ardhshme ishte dashur së pari policia ushtarake të shkojë, pastaj ushtria, mirëpo në Shkup diçka, si ka ndodhur, çfarë ka ndodhur, si e kanë bërë, çfarë kanë bërë, le të përgjigjet para Zotit ai që e ka bërë, s’ka tjetër, ligj sa e shoh nuk ka, disi, si kalon koha ligjet janë... Unë thash se do të ndryshojë, por, nuk e di, nëse ndryshon më tej, mos i hyjmë kësaj pune. Dhe, e kanë lëshuar ushtrinë. Kur u vranë, me Gomarin (nofkë) që u plagos, i ati punonte në EVN, skaj pishinës. Duhej vëllai... ishte ndërruar me të, duhej me atë grup të shkojë vëllai im, më 8-shin. Unë, duke menduar se vëllai është me ata, paraqitem prej atje, i zura disi, kishim një telefon celular, jo më shumë, me një telefon flisnim 80-100 veta atje, apo 120, nuk e di saktë sa ishim, prisnim në rresht për ta marrë disi, për të kapur lidhjen. Paraqitem në shtëpi: “Në shtëpi është Bllazhe?”. Tërpe e quanim. “Në shtëpi është? – Në shtëpi është. Mirë!” – thashë. Kur, pas një kohe e kuptova se Gorani është vranë. Kur e kuptova se Gorani është vranë dhe vetëm Aco Jordanoskit i thashë, një top kishte të kthyer nga Zhelina, ndërsa në Zhelinë çdo ditë gjatë ditës mblidheshin në një si livadh, dy-tre veta me uniforma të zeza dhe të tjerët me rroba të thjeshta. Dhe, i them Acos: “Ma jep...”, një top kishte të kthyer drejt Zhelinës, këtu në Fidanishte, “më lejo të shkoj në vendin e rojës dhe bëj ç’bëj, unë e di”. Dhe, Acoja thotë: “Ore, ti mirë do ta bësh këtë, ndoshta do t’ia bësh qefin vetvetes, por unë ku të shkoj pastaj? Unë e marr

ГТ: Аха, мислиш договорено?

ГБ: Да, на договорена работа. Оти во август кога заминавме ние в Расадики на Карпалак ги видовме кога се собираа. Ацо Јорданоски капетанот, што ни е сега во Австралија моментално, тој само што отидовме в Расадики, пред мои очи, пред мене, на телефонот на тој Соколо во Тетово му се јавува: „Сокол, ние поминавме како поминавме, само пази утре како ќе идат и овие како си одат. Оти на тоа место такви луѓе“.

ГТ: Значи, на кој датум одевте во август за Расадики? На 7-ми?

ГБ: На 7 август ние заминавме, а тие на 8-ми загинаа. Да. Тоа на Карпалак. Вика: „Ние поминувавме, поминавме. Како поминавме - поминавме. Ама, пази сега со овие како ќе си одат и утре како ќе идат. Да се стабилизираат“. Е, ај за другиот ден требало прво полицијата воена да замине, после војската, ама во Скопје нешто, како се случи, што се случило, како направиле, што направиле, тоа нека си одговара тој пред Господ што го направил тоа, друго нема, закон гледам не постои, некако колку иди закониве се... Јас реков ќе се смени, ама не знам сега ако се смени понатака, тоа да не навлегуваме во таа работа. И ги пуштиле војскава. Кога загинаа во моментот пак, со Магарево (прекар) што беше тоа рането, татко му во EVN што работеше, покрај базен. Требаше братот... со него се сменил, требаше со таа група и братот да иди, на 8-ми. Јас мислејќи дека братов со пунктов, мислам со луѓево, се јавувам оттаму. Добив некако - еден телефон имавме мобилен, немавме повеќе, со еден телефон се слушавме 80-100 души таму или 120 не знам точно колку бевме и ред се чекаше за да се добие некако, да фати врска. Се јавувам дома: „Дома е Блаже?“. -Трпе го викавме ние на прекар. -„Дома е?“ „Дома е. Е, добро“ – реков. Кога, по некое време разбирам дека Горан е загинат. Кога разбрав дека Горан е загинат и само на Ацо Јорданоски му велам, еден топ имаше накај Желино завртен, а во Желино секој ден, преку денот се собираа на, како на лединка една два-тројца со црни униформи и другите со обично. И му велам на Ацо: „Дај ми го...“ - еден топ имаше свртено накај Желино тука во Расадики – „...дај пушти ме на

rugën për në Hagë” – ose atje në atë gjyqin. “Unë të kam lejuar atje. Mirë që më the, sepse po të mos më thuaje, do të të lëshoja, por, mirë që më tregove se ç’ke ndërmend të bësh”. Dhe, aq isha i tërbuar saqë nuk e dija as vetë ditët e para.

GT: Kjo ishte pas Karpallakut, ashtu?

GB: Po, pas Karpallakut. Ata kur u vranë, pas dy ditëve, mendoj se më 8-shin ata u vranë, më 9-shin kishte gjuajtje... ore, më 9-shin ishte, para kazermës, prej këtu gjuajtëm shumë, 85 granata gjuajtëm, me dy topa. Dhe, kërkoi njëri, Тапа е қуаним, тетар и ројес, ky, si quhej... Peev Ilija, i thotë Тапës: “Тапа, këрко edhe dy në ndihmë këту!” Unë isha te vendi i parë i turnit: “Тапа, njëри jam unë, tjetër këрко kush duhet.”

GT: Kush është ky Тапа?

GB: Тетар и turnit ishte.

GT: Në çfarë drejtimi gjuanit?

GB: Para kazermës, nga topat e Fidanishtes para kazermës.

GT: Para kazermës në Tetovë?

GB: Po, para kazermës dhe në kazermë, kur e sulmuan kazermën, atëherë edhe rreth kazermës gjuhej edhe lart në Shipkovicë gjuhej. Dhe, lëshoi edhe dy veta, 85 granata nga dy topa gjuajtëm, në kohë rekorde dhe atëherë...

GT: Kur kjo?

GB: ...në ato çaste nga përfundi, nga ana e topit nisesh, kishim municionin, kalon nën tytën nga ana tjetër dhe e mbush topin. Dy veta bartnim, nuk kishim as mbrojtëse për veshë, asgjë, dhe që nga ajo kohë, në atë çast nuk më mundonte gjë, mirëpo, pastaj... pas një, dy, tre vjet, në vitin 2007 fillova të mbaj edhe aparat, sepse filloi të më lëshojë dëgjimi.

GT: Kur ndodhi kjo, kur ndodhi bombardimi?

GB: Kjo ndodhi, mendoj se më 8-shin në mbrëmje apo më 9-shin (gusht), mendoj se më 8-shin në mbrëmje. 8-shi, 9-shi,

она стражарско место, па што ќе правам јас, правам.“ И Ацо вели: „Абе, ти арно ќе направиш тоа, може ќе си го направиш кефот, ама јас каде ќе одам после? Јас во Хаг заминувам.“ - или таму во она на суд. - „Јас сум ти дозволил таму. Арно оти ми кажа, да не ми кажеше ајде ќе те пуштив, ама арно оти ми се искажа што сакаш да правиш.“ А, толку што бев збеснат што не знаев ни самиот првите денови.

ГТ: Ова е после Карпалак, така?

ГБ: Да, после Карпалак. Тие кога загинаа, по два дена, мислам на 8-ми тие загинаа, на 9-ти мислам беше гаѓање пред... море на 8-ми беше, пред касарна, оттука многу испукавме, 85 гранати испукавме со 2 топа. И баш побара еден, Тапата го викавме, разводник на смена, овој, како се вика... Пеев Илија му вели на Тапа: „Тапа, барај уште двајца припомош овде!“ Јас на првото стражарско место бев: „Тапа еден јас сум, друг барај кој што треба.“

ГТ: Кој е овде Тапа?

ГБ: Разводник на смената што беше.

ГТ: А, кон каде пукавте?

ГБ: Пред касарна, со топовите од Расадник пред касарна.

ГТ: Пред касарната во Тетово?

ГБ: Да, пред касарна и во касарна, кога ја нападнаа касарната, тогаш и околу касарна се пукаше и горе на Шипковица се пукаше. И пушти уште двајца, 85 гранати со 2 топа испукавме во рекордно време и тогаш...

ГТ: За кога ова е?

ГБ: ...во тие моменти од под, од страна на топов тргнуваш, муницијата ни стоеше, поминуваш под цевка од другата страна го полниш топот. Двајцата носевме, немавме ни слушалки ни ништо и оттогаш, во моментот немав ништо мака, ама после тоа... по година, две, три, 2007 година веќе почнав и апаратче да си носам, оти почнав да, со слушањето слаб слухот, да намали.

kishte dy net që gjuhej, kështu që njëren natë ishte para kazermës, natën tjetër atje lart.

GT: Për në gusht flasim tani, ashtu?

GB: Po, për në gusht, po, 8 dhe 9 gusht. Këtu, ato dy net ishte, vetëm ato 85 granata mendoj se ishin përpara, ore, jo... para kazermës më pak, ndërsa lart më shumë gjuajtëm. Lart, mendoj se atje ishin, jo tani, moti, ndërsa tashmë harrohet...

GT: Drejt fshatrave të Malit Sharr?

GB: Po, fshatrat e Malit Sharr, Lisec dhe Shipkovicë, Gajre, atje, dhe ashtu...

GT: Kjo ishte periudha e aksioneve më të fuqishme që i kishit...

GB: Aksionet më të fuqishme ishin atëherë.

GT: ...e, dy herët e para (të shkuarjes), kur ishe dy herë në maj?

GB: Edhe dy herët e para kishim, me urdhër kishim gjuajtje, kryesisht atëherë mbi Kala, në Shipkovicë dhe këtej anash, jo Gajre, por ky tjetri, apo Gajre ishte atë anë... Këto fshatrat kryesisht, lart. Te kazerma në gusht gjuhej, ne kishim gjuajtje këtu.

GT: Nga ishin ushtarët e njësitit tënd?

GB: Nga Prilepi. Të gjithë ishim, në prill ishim nga Prilepi, mendoj për prill, maj dhe qershor – Prilep, në gusht kishte edhe nga Shkupi këtu rreth nesh. Shkupjanët ishin me minahedhësit e vegjël, kështu më duket u thoshin...

GT: Minahedhës.

GB: Minahedhës, ndërsa ne me të mëdhenjtë, 105 milimetra.

GT: Ma merr mednja se fundi, fundi zyrtar apo ndalimi i vep-
rimeve luftarake të zuri në armatë, në gusht.

GB: Po, po.

ГТ: Кога беше ова, кога се случуваше бомбардирањето?

ГБ: Па, тоа беше на, мислам дека на 8-ми вечерта или 9-ти (Август), мислам дека на 8-ми беше вечерта. 8-ми, 9-ти, имаше двете вечери пукање, е сега, едната вечер беше пред касарна, едната вечер горе.

ГТ: За август зборуваме сега, така?

ГБ: Да, за август, да, 8-9 август. Тука, тие двете вечери беше, само тие 85 гранати мислам дека беа пред, море не... пред касарна помалку, а горе повеќе испукавме. Горе, мислам дека во она беа, во, не сега одамна е, веќе се изумува...

ГТ: Кон шарпланинските села?

ГБ: Да, шарпланинските села, овие Лисец и Шипковица, Гајре, таму и така...

ГТ: Тоа ви беше период на најсилни акции што ги имавте...

ГБ: Најсилните акции беа тогаш.

ГТ: ...а, првите две [одења], двапати кога беше во мај?

ГБ: Првите две одења и тогаш имавме, по наредба имаше пукање, претежно на, тогаш на Кале претежно пукавме, во Шипковица и ова отстрана, не Гајре, туку друго во или Гајре беше од таа страна... Тие села претежно, горе. Кај касарна во август се пукаше, ние имавме пукање тука.

ГТ: Од каде сè беа војниците во твојата единица?

ГБ: Прилеп. Сето бевме од, во април бевме од Прилеп, мислам април и мај, јуни - Прилеп, а во августот имаше и скопјани тука околу нас. Скопјаните беа со малите минобацачи, така мислам се викаа...

ГТ: Минофрлачи.

ГБ: Минофрлачи, а ние со големиве, 105-ките, милиметри.

ГТ: Си претпоставувам дека крајот, официјалниот крај или прекинувањето на воените дејства те зачека во армијата, во август.

ГБ: Да, да.

GT: Çfarë ishte atmosfera, më intereson, pasi e kuptuat se u nënshkrua Marrëveshja e Ohrit?

GB: Nuk e di as vetë ç'të them. Pakënaqësi, pakënaqësi ndaj...

GT: Pse?

GB: Eh, pse? Nga njëra anë nënshkruhej, nga ana tjetër kur u dëgjua këtej, këta kur i ndërpre në... Haraçinë, kur i nxorën prej atje, mendoj se atëherë ishte edhe kjo.

GT: Korrik mendoj se ishte kjo.

GB: Apo korrik ka qenë kjo? Edhe me atë se u ndërpre, me këto punë, kishte disa të pakënaqur, disa të kënaqur, por, nuk e di... keq që ata që u vranë – u vranë, ne që mbetëm, mbetëm me gishtin në gojë. Dikush kështu si unë, hajde, unë fitova punë, ja se kam, por disa pa një copë bukë janë në shtëpi. Duhet të...

GT: Kur u ktheve prapa? Ky ishte turni i tretë për ty?

GB: I dyti, mendoj, në rregull, e treta herë që shkoja, përndryshe llogaritej si e dyta, si shkuarje.

GT: Aha, dy të parat llogariten si të përbashkëta.

GB: Po, po, dy të parat llogariten të përbashkëta, mirëpo...

GT: Këtë herë sa ishe, nga 7 gushti deri kur?

GB: Një muaj ishim në gusht.

GT: Domethënë, deri në shtator?

GB: Po, deri në shtator, deri më 8, 9 shtator, më 9 shtator u kthyem prapa. Dhe, pas kësaj, pas gushtit kur u ktheva, në shtator pushova në shtëpi, në tetor kërkova vetë, me kërkesën time të shkoj në Kodër të Diellit, ta shoh se a vriten me të vërtetë atje apo jo. Por, me kërkesë të Aco Jordanoskit, nuk më lëshuan në Kodër të Diellit, më lanë në Fidanishte.

GT: Kështu flitej për Kodrën e Diellit?

GB: Po, nga Kodra e Diellit tregonin se shihej se ku janë, se "shihet se si vriten njerëz, këta që i gjuajmë me topa, është parë

ГТ: Каква беше атмосферата ме интересира откако разбравте дека се потпишал Охридскиот договор?

ГБ: Не знам ни самиот како да речам. Незадоволство, незадоволство кон...

ГТ: Зошто?

ГБ: Па, зошто? Од една страна се потпишува, од друга страна тогаш кога се слушна ваму, овие кога ги прекинаа во... Арачиново, кога ги изнесоа, мислам дека тогаш беше и тоа.

ГТ: Јули мислам дека тоа беше.

ГБ: Или јули беше тоа? И со тоа дека со прекини, со тие работи, имаше некои незадоволни, некои задоволни, но, не знам... лошо што тие што загинаа - загинаа, ние што останавме си останавме со прстот в уста. Е, вака некој како мене, ајде добив работа, ете имам, ама некои без парче леб се дома. Треба да...

ГТ: Кога се врати назад? Тоа ти беше трета тура тебе?

ГБ: Втора, мислам добро, по третпат одење, инаку вторпат се сметаше, одење.

ГТ: Аха, значи првите две заедно се сметаат.

ГБ: Да, да тие првите две заедно се сметаат, ама на...

ГТ: Овојпат колку остана, од 7 август до кога?

ГБ: Месец дена бевме во август.

ГТ: Значи до септември?

ГБ: Да, до септември, до 8-ми, 9 септември, 9 септември се вративме назад. А, после тоа, после августот кога се вратив, септемвриот одморив дома, октомвриот побарав сам, по мое барање за да одам на Попова Шапка, да видам дали вистина се гине или не. Ама, по барање на Ацо Јорданоски, не ме пушти на Попова Шапка, ме остави в Расадиќ.

se si vriten dhe kisha dëshirë për të parë dhe se shoku im Gorani u vra, desha ta shoh, siç flitej, së paku një të shoh, ta di se është vrarë, por, ja, Aco Jordanoski nuk më lëshoi, “Jo” – tha, “ti je për këtu, nuk je për atje”. Dhe, pastaj...

GT: Domethënë, në tetor ishe në Fidanishte përsëri?

GB: Po, në tetor në Fidanishte, në dhjetor përsëri në Fidanishte dhe në dhjetor, kur ky, Gjarpri (nofkë), e qëlloi kolegun e vet në këmbë, që atëherë...

GT: Kush kë gjuajti?

GB: Gjarpri, ky që punon në Komunalec, bashkëluftëtarin tonë e qëlloi në këmbë.

GT: Kjo ndodhi atje?

GB: Po, po. Kjo ishte, në Bërvenicë ndodhi. Dhe, në vitin 2002 në shkurt, mars, nuk më kujtohet saktë, kur shkova të marr një dokument se kam qenë 2001-shin, një i trashë, Rubeski më duket se e kishte mbiemrin, emrin ia harrova, më thotë: “Ore, mirë” – thotë – “tani në vend që ju që ishit në atë zjarr të shkoni të merrni para, ju nuk shkoni, por shkojmë rrugëve dhe mbledhim njerëz që të marrin para”. “I pshurrsha” – i them – “paratë, unë mendoja atje ka luftë, por kjo nuk paska qenë luftë, kjo paska qenë grabitje. S’di ç’të them.” Dhe, kjo më dëshpëroi pak, në tetor... kështu, kur isha në tetor, më erdhi e dyshimtë se ishim 85 veta në Fidanishte, ndërsa ushqim sillnim për 125 veta dhe kjo më vë në dyshim. A mund të jetë kjo e saktë, mendoja, për 125 veta sillej ushqim, ndërsa 85 shkonim atje. Sipas mendimit tim, për 40 veta, mund të kenë marrë 40.000 marka disa, a...

GT: Ke dyshime për periudhën pas gushtit, domethënë?

GB: Po, prandaj më kapte nga pak, që atëherë e këtej, nervozizmi dhe as që mendoja dhe, nuk di si të them, kjo, thashë, nuk është luftë, kjo është grabitje, po bëhen majmunllëqe të rrezikshme këtu. Ishte shumë, me këtë shumë u dëshpërova prej atëherë. 40.000 euro përnjëherë ja, kështu i vjen, 40.000 marka më saktë, me marka ishte. 40.000 marka.

ГТ: Таков глас имаше за Попова Шапка?

ГБ: Да, од Попова Шапка кажуваа дека се гледало каде се, дека се гледаат луѓево каде што гинат, овие што ги тепаме со топовиве, се гледале дека гинат и имав желба да видам и од, дека другаров Горан што загина, сакав да видам барем, што се велеше, еден да видам, да знам дека загинал, ама, ете, Ацо Јорданоски не ме пушти: „Не“ - рече - „ти си за овде, не си за таму“. И после...

ГТ: Значи во октомври беше во Расаdник исто?

ГБ: Да, во октомври в Расаdник и во декември пак исто в Расаdник и во декември кога, овој, Змијата (прекар) кога го испука еден колега негов в нозе, оттогаш...

ГТ: Кој кого испука?

ГБ: Змијава, што работи во Комуналец, наш соборец го испука в нозе.

ГТ: Се случи таму?

ГБ: Да, да. Тоа во она беше, во Брвеница тоа се случи. И во 2002 година во февруари, март, не се сеќавам точно, кога отидов да си земам документ колку време сум бил во 2001 и еден дебел, Рубески мислам се презиваше, името му го заборавив како се викаше, ми вели: „Абе добро“ - вика - „сега наместо вие што бевте во жешкото да одите сега пари да земате, а вие не одите туку земаме по улица ги собираме луѓено за пари да земаат“. „Да се мочам“ - му велам - „во парите, јас мислев таму војна е, ама ова не било војна ова било грабализам. Не знам што да речам.“ И тука ме онади малку, во октомвриот... така во октомври кога бев, ми е сомнително што 85 души беа в Расаdник, а за 125 носевме јадење в Расаdник и тоа ме буни, дали може тоа да биде точно, по мое мислење, си мислам јас дека 125 се носеа јадења, но 85 одевме таму. По мое мислење, 40 души можно е да земаа 40.000 марки некои, а...

GT: Supozoj se thua se nuk kishte luftë në periudhën pasi përfundoi, pas armëpushimit, sepse nëse të kuptova mirë, keni pasur edhe bombardime gjatë kohës së...

GB: Gjithçka, mirëpo pas armëpushimit, në tetor kur shkova, kur e pash se sillej aq shumë ushqim, për aq veta, atje në pozicion. Domethënë, hajde mundet 3, 4, 5, që të ketë rezervë, por 40 të jetë dallimi?

GT: A kishit si njësit komunikim me popullatën lokale atje në Fidanishte?

GB: Në Fidanishte jo, por pasi unë shkoja me kuzhinën nga Fidanishtja deri në Erebinë, në Saraqinë, në Saraqinë shkonim për, për shembull, që u duhej ushtarëve, cigare apo disa produkte për higjienë personale, unë shkoja me automjetin deri në Saraqinë, deri në Saraqinë apo në Tetovë, në qytet. Në kafenenë “Tërskara” para Erebinës, përballë Zhelinës.

GT: Këto fshatra me çfarë popullate janë?

GB: Zhelina tani është e tëra një fshat shqiptar (shiptarsko), mendoj shqiptar (albansko) si të them nuk e di. Dhe, bash këtu te “Tërskara”, kur shkuam me Sllave Kllapa nga Konjara, ai ishte vozitës kamioni, ndërsa unë si ndihmës. Dhe, kur shkuam në kafene aty dhe hymë për herë të parë, morëm polici me vete për të hyrë në kafene, nga ta dimë se ç’kanë ndërmend të bëjnë me ne, si mendojnë ta shohim, të supozojmë, të shohim se çfarë mendimi kanë për ne. Kur hymë brenda, një ditë hymë me polici dhe u ulëm, pimë, u larguam.

GT: Me uniforma ishit ju?

GB: Po, uniform... jo, me veshje civile ishim. Hymë, pimë, u larguam. Ditën tjetër shkuam vetëm unë dhe Sllaveja dhe njëri nga Krusheva, por ai i Krushevës tha: “Mua më çoni në Erebinë, ndërsa ju bëni ç’të doni, shkoni ku të doni ose lërmëni te punkti i policisë, unë do të rri, ju shkoni atje”. Dhe, hymë unë dhe Sllaveja në kafene; kafeneja maqedonas dy, nga Maqedonia Lindore, por pronari, mendoj i kafenesë, si pronar, mbikëqyrësi – shqiptar (shiptar) nga....

ГТ: Имаш сомнежи за периодот после август значи?

ГБ: Да и затоа малку тука ме фаќаше, оттогаш навака нервоза и не ни помислував и не знам како да речам, ова реков не е војна, ова е грабализам нешто, некои се прават опасни мајмунлаци. Многу беше, со тоа најразочаран бев оттогаш. 40.000 евра ти наеднаш, така иди, 40.000 марки поправо, во марки беше. 40.000 марки.

ГТ: Претпоставувам, велиш дека не беше војна за периодот откако заврши, после примирјето, бидејќи ако добро те разбрав сте имале и бомбардирања за време на...

ГБ: Сè, ама после примирјето, во октомвриот кога отидов и кога видов дека толку јадења се носи за толку души, а толку ваму на положај. Значи, ај може 3-4-5 ете, да има резерва, ама 40 разлика?

ГТ: Дали имавте како единица комуникација со локално население таму во Расадник?

ГБ: В Расадник не, ама јас прибидејќи одев со кујнава од Расадник до Еребино, во Сараќино, во Сиричино одевме по, на пример на војскава ѝ треба нешто, цигари или некои намирници за лична хигиена, било како и јас со возилото одев до Сараќино, Сиричино или до Тетово, до градов. Во „Трскара“, во кафеаната пред Еребино, карши Желино.

ГТ: Тие села со какво население се?

ГБ: Желино е веќе целото шиптарско село, мислам шиптарско, албанско, како да речам не знам. А, баш тука во „Трскара“, кога отидовме со Славе Клапа од Коњари, тој беше шофер на камиончето, јас за помошник на камиончето. И кога отидовме во кафеанава тука и влеговме прво сосе и полиција зедевме со нас за да влезиме во кафеанава, од каде знаеме што ни мислат, како ни мислат, да видиме, да претпоставиме, да видиме што мислење имаат. Кога влеговме внатре, едниот ден влеговме сосе полицијава и си седнавме, се напивме, си заминавме.

GT: Shqiptar (allbanec).

GB: Shqiptar (allbanec) nga Zhelina. Dhe, Sllaveja i thotë kamerieres, kameriere, banakiere dhe shërbyese hoteli ishte një, e pyet kamerieren: “Kush është pronari i kafenesë?”. “Ai atje” – thotë. “Epo, thuaji të vijë këtu në tavolinë me ne”. Vjen në tavolinë dhe Sllaveja i thotë: “Dëgjo, ti me siguri e di kush jemi dhe ç’jemi dhe pse jemi, si kemi ardhur këtu, prapa në kamion ka 15-16 veta dhe po u fshikëllova, do të vijmë të gjithë. Vetëm” – tha ai – “që të mos hyjmë të armatosur, duam të vijmë më shpesh këtu...”, ta pimë nga një birra, të shohim pak botën, vinin njerëz këtu, prej atje, me automatë hymë brenda, hymë përsëri” ...të mos e marrim armatimin, ta lëmë në kamion, të hymë kështu”. “Dëgjo” – thotë ai – “kjo e tëra është e rregulluar nga Ahmeti, Xhaferi dhe Lubço Georgievski, askush tjetër, kjo është një dredhi e tyre. Tjetër s’kam çfarë t’ju them. Unë” – thotë – “këtë e kam marrë me qira që të pres njerëz këtu, mysafirë, të fitoj para, nuk e kam marrë të më rrijë kështu e zbrazët. Nëse duhet të vritet kush” – thotë – “unë i pari do të vritem, ju do t’ju lë të fshihen, unë do të vritem. Unë i pari” – thotë – “do të vritem. Sepse këtu” – thotë – “gjilpëra s’kishte ku të bie, ndërsa tani” – thotë – “e zbrazët kafeneja. Pse? Që dikush që i janë dashur para apo u është kujtuar tre-katër vetave apo 10 vetave” – thotë – “ta grindin popullin. Ne” – thotë – “mes vete nuk dinim këtu se ç’është... kishim jetë. Nuk e di” – thotë – “nga erdhi kjo, si erdhi, ç’u bë, nuk e di” – thotë.

GT: Pasi përfundoi angazhimi yt në luftë, 2002-shin, iu ktheve ëmbëlsirave apo jo?

GB: U ktheva në vitin 2003, 2004, 2005. Punoja 2005-ën, por në 2004-ën, pasi në 2003-shin pata sulmin...

GT: Çfarë sulmi?

GB: Sulm epileptik. Pastaj, vëlla im më çonte, unë vetëm bëja ëmbëlsira dhe punonim me bashkëshorten dhe vëllai i shpërndante. Me atë Ligjin e Brankos që ishte, kështu u punësova, e hapa ndërmarrjen, “Madago” quhej ndërmarrja, me llokumada, çoja llokumada nëpër Maqedoninë Lindore, pothuajse të tërën e mbuloja, Shtip, Strumicë, Vinicë, Koçan, këndeje në Dibër çoja, në Ohër,

ГТ: Бевте со униформа вие?

ГБ: Да, унифор... не, во цивилно бевме. Влеговме, се напивме, си заминавме. Другиот ден, одиме повторно само јас и Славе и едно од Крушево, ама тоа од Крушево рече: „Мене носете ме до Еребино, а вие што сакате правете, каде сакате одете или оставете ме на пунктон кај полицијава, јас ќе поседам, вие одете таму“. И влеговме јас и Славе во кафеанава; кафеаната од Македонци двајца, од Источна Македонија, но газдава, мислам на кафеанава, како газда, претпоставен - шиптар од...

ГТ: Албанец.

ГБ: Албанец од Желино. И ѝ вика Славе на келнерката; келнерка, шанкерка и собарка имаше една, ѝ вика на келнеркава: „Кој е газда на кафеанава?“ „Тој човек“ - вика. „Епа да му речиш да дојде овде на маса кај нас“. Иди на масава и Славе му вели: „Слушај, ти сигурно не знаеш кои сме и што сме и зошто сме, како сме овде дојдени и назад во камиончено има пет-шеснаесет души, само да му свирнам - ќе дојдат. Само“ - рече - „да не влегуваме со наоружувањево, сакаме да идиме поначесто овдека...“ - по едно пиво да се напиеме и ние да видиме малку свет и подидуваа луѓе од ваму, од таму, а, сосе автомати внатре влеговме, влезени бевме повторно, „...да не го носиме наоружувањево, да го оставаме в камионче, да влегуваме така“. „Слушај“ - вели - „ова е сето наредена работа од Ахмети, Џафери и Љубчо Георгиевски, никој друг, сето е нивно масло. Другото нема што да ви кажувам. Јас“ - вели - „ова сум го зел под кирија за овде луѓе да пречекам, гости, за пари да земам, не ми е ова земено за вака празно да биде. Ако треба да се гине“ - вели - „јас прв ќе загинам, вас ќе ве пуштам да се скриете, јас ќе гинам. Јас првиот“ - вели - „што ќе гинам. Оти овде“ - вели - „игла да фрлиш, немаше кај да падне, а сега“ - вика - „празна кафеанава да биде. Зошто? За некој што му требале пари или што му текнало на некои три-четворица таму или 10 души“ – вика - „да го скараат народот. Ние“ - вика - „меѓусебе не знаевме овдека што е... живот имавме. Не знам“ - вели - „ова од што дојде, како дојде, што се направи, не знам“ - вели.

Strugë, çoja gjithandej, por në vitin 2005, kur shkova në Tetovë për ta marrë dokumentin se shërohesha për dëgjimin... sepse atje, në 2001-shin, këtë nuk e tregova, në vitin 2001 në gusht, kur u vranë këta të Prilepit, nga vetë gjuajtja këtu, derisa isha në të ftohtë nuk ndjeva asnjë problem me dëgjimin, por diku pas 15-shit, pas një jave pasi gjuanim, shkova në Erebinë në kuzhinë. Nga i nxehti apo nuk e di pse, filluan të më dhëmbin veshët, dy net fare pa gjumë. Lëre që unë nuk flija, por edhe ata që ishin me mua nuk mund të flinin. Dostumo, që tani është në EVN, atëherë ai filloi të punojë dhe vazhdon të jetë atje, thotë: “Goce, ç’është puna me ty që nuk fle, lëre që ti nuk fle, por edhe neve nuk na lë të flemë, ç’është puna me ty?”. “Kështu është puna, shkaku i veshëve nuk mundem kokën ta ngre”, nga ana tjetër, t’i them Acos se nuk mundem, si t’i them? “Ore, ti” – thotë – “vërtet qenke i krisur”. “Ore, njeri, unë në APJ kam shërbyer ushtrinë, e di që edhe sikur të vdesësh, e mbyll gojën, kjo është”. “Au” – thotë – “ti qenke krejtësisht i krisur”. “Tani” – thotë – “shkoj ta çoj mëngjesin, me drekën do të shoh të të dërgoj në kazermën e Tetovës për t’u shëruar”. Shkova në kazermën e Tetovës, më dhanë disa hapa, por derisa t’i pija dy-tri hapa kurrssesi s’më qetësohej, përsëri asgjë. Ishte e hënë, të mërkurën shkova përsëri, më dhanë disa pika dhe hapa, i pija dhe nga dy analginë natën, pa i pirë nuk më merrte gjumi. Tani, kur u ktheva nga Tetova, në shtëpi në Prilep, ende kisha pasoja, mirëpo herën e dytë kur shkova në Tetovë, dëgjova se është duke më shëruar një doktor shqiptar (shiptar). Thash, çfarë drejtësie ka këtu që doktori shqiptar (shiptar) të më shërojë, e ne jemi kundërshtarë, luftojmë. Dhe, kisha frikë të shkoj më atje, ende kisha dhimbje, por, kisha frikë, prisja të ikim nga Tetova dhe të shkoj këtu në spital të shërohem. Mirëpo, procedura këtu, sot-nesër, nuk shkova, por, çdo natë patjetër më duhej të pi nga dy analginë për të më zënë gjumi, përndryshe assesi. Edhe në shtëpi nuk e dinin se jam duke pirë analgin, as gruaja. Pas dy vjetësh e kuptoi gruaja se kam pirë analgin dhe se kam pasur nevojë për këtë.

GT: Dhe, doktori në Tetovë, shqiptari (allbanec), nuk të ndihmoi?

GB: Ai më dha, dorën në zemër, me barërat që m’i dha kisha përmirësime por jo edhe shërimin e duhur.

ГТ: Од кога заврши твоево ангажирање за време на војната, 2002, си се врати на правењето слатки или не?

ГБ: Се вратив во 2003-2004-2005, 2005 ја работев, ама 2004 откако, 2003 првиот пат нападот го добив...

ГТ: Каков напад?

ГБ: Епилептичен напад. Ај, после, братот за да ми носи, јас само да правам слатки и со сопругата си работевме и братот да ми разнесува, со тоа Бранковиот закон што беше, така се вработив, мислам ја отворив фирмава, „Мадаго“ фирмата ми се викаше, со локумада и носев локумада низ Источна Македонија, скоро цела ја покривав, Штип, Струмица, Винаца, Кочани, ваму во Дебар носев, Охрид, Струга, носев сегде, но во 2005 година кога отидов во Тетово за документот да го земам што се лечев за слухот, оти таму, во 2001, тоа не го кажав, 2001 година во август кога загинаа прилепчаните, од самото пукање од тука, дури бев тука во ладното не осетив ништо проблем со слухот, ама после 15-ти негде, после недела дена од кога пукавме оттука, заминав во Еребино в кујна. Дали од топлото или од што, не знам, почнаа ушиве да ме болат, две вечери никакво спиење. Налет што јас не спиев, туку и со мене тие што беа не можеа да заспијат. Достумо сега во ЕВН што е уште, тогаш тој почна да работи, оттогаш навака и вели: „Гоце, што е работава со тебе што не спиеш, налет ти што не спиеш, туку и нас не нè оставаш да спиеме, што е работава со тебе?“. „Вака и вака, од ушиве не можам глава да кренам“ - а ваму да му речам на Ацо дека не можам, како да му речам? „Абе ти“ - вели - „стварно си бил однесен.“ „Море човек јас во ЈНА служев војска, знаев дека и да умриш нема мрдање тоа е“. „Ај“ - вика - „ти скроз си бил откачен.“ „Сега“ - вели - „со доручеков одам, со ручекот ќе гледам да те однесам Тетово в касарна за да се лежиш.“ - Отидов Тетово в касарна, ми дадоа некои апчиња, ама дури не се напиев две-три апчиња никако смирување, пак ништо. Понеделник тоа беше, во средата повторно пак, отидов повторно, ми дадоа некои капки и апчињата и две аналгин навечер дури не се напиев заспивање немаше. Е, сега кога си дојдов од Тетово, Прилеп дома, уште имав последици, ама вториот пат кога отидов во Тетово слушнав шиптар доктор ме

GT: Të ofroi përkujdesje, atë që e dinte...?

GB: Po, po, e vërtet, ia di për nder për këtë.

GT: Mirëpo, ti kishe frikë, apo?

GB: Po, po, unë duke menduar... kur e kuptova atë thashë ky do të na shkatërrojë, e s' do na rregullojë, por, ja që më ndihmoi, s' është e thënë se...

GT: Çfarë pasojash ke me veshin, me dëgjimin?

GB: Dhe kur në vitin 2005 shkova në Tetovë, në kazermë, për ta marrë dokumentin, sepse prej këtu kërkoja një dokument dhe assesi nuk mundesha ta marr nëpërmjet Mbrojtjes Popullore dhe shkova drejt në kazermën e Tetovës për ta marrë dokumentin se jam trajtuar aty. Sepse kisha kërkuar pension si invalid lufte dhe për pension si invalid pune, së pari kërkoja për atë të luftës, që të kem të drejtë, sepse e kam të dëgjuarit të dëmtuar, fitova epilepsi, nuk kam fare të drejta, nuk mund të shkoj në punë...

GT: Për dëgjimin na the se është i lidhur me luftën në vitin 2001, ndërsa epilepsia, a ke ndonjë mendim mjekësor se është e lidhur me luftën?

GB: Kur isha në Shkup, në Spitalin Ushtarak, shëroheshim atje te Vanço Andreeski dhe te Sasho Stojçevi, i cili ishte drejtor tani së voni në "8 Shtatori", ai drejtor ishte, neuropsikiatër është. Një herë kur shkova atje te ai për shërim më tha: "Dëgjo" – thotë – "çdonjëri i cili ka marr armë në dorë, pa dallim se a ka shkuar në fushëbetejë apo jo, ai patjetër ka ndonjë pasojë, në tru, në zemër... diku mund të fitojë diçka, mirëpo ti, siç po tregon", siç i shpjegova unë ashtu si e shpjegoj tani, se atje bëhesha trim, ndërsa frika në thembër, "e ti, prandaj" – thotë – "ke fituar më parë këtë epilepsinë". Sepse i tregova se në familjen time askush nuk është me sëmundje të tillë dhe në 40 vjet nuk mund të fitohet aq lehtë epilepsia. "Epo, kjo është" – thotë – "që je bërë trim atje, që nuk u ke kundërshtuar kolegëve, nuk je rrëfyer, e ke mbledhur në vetvete dhe tani ka shpërthyer, ka dalë aty", thotë. Ndërsa, në vitin 2001, derisa isha në Tetovë, kisha sulme klasike, por "grand mal"-e (lloj sulmi epileptik), jo si në vitin 2003, kur kisha sulm klasike, me rezime dhe...

лечи. Си реков, која правдина ја има овдека доктор да ме лечи шиптар, а противници се бориме. И ми беше страв повеќе да појдам таму, имав уште болки, ама ми беше страв, чекав ден да си дојдеме од Тетово, па да појдам овдека на болница да се лечам. Ама, процедурата овдека, ај денеска - ај утре, не појдов, ама секоја вечер, обавезно навечер две аналгин да се напијам, па да заспијам - инаку никако. И дома не ме знаеја дека пијам аналгин, женава. После две години разбра женава дека аналгин сум пиел и дека сум имал потреба од тоа.

ГТ: А, докторов во Тетово, Албанецов, не ти помогна?

ГБ: Тој ми даде додуша, тие што ми ги даде лекарствата имав ублажување, ама немав салам заздравување.

ГТ: Ти пружи нега човекот, тоа што знаеше?...

ГБ: Да, да, тоа да, секоја му чест за тоа.

ГТ: Само ти имаше страв, така?

ГБ: Да, да, јас мислејќи дека... кога разбрав таква работа и си реков овој ќе нè уништи, а не да нè онади, ама ете даде помош, не мора да...

ГТ: Кои последици ти останаа со увото, со слушањето?

ГБ: И во 2005 кога отидов во Тетово во касарнава, за да земам документов, оти одовде барав документ, не можев никако преку Народна одбрана да го земам документот и отидов директно во Тетово в касарна за да го земам документот што сум се лечел. Оти имав побарано за воена инвалидска и за работничка инвалидска [пензија], прво за воена инвалидска барав за некаков инвалидитет, за да имам некако право оти слухот оштетен, епилепсија добив, никакви права немам, на работа да појдам не можам...

ГТ: За слухот ни кажа дека е поврзано со војната во 2001, а епилепсијата, имаш некое мислење од медицинските лица дека е поврзано со војната?

ГБ: Кога бев во Скопје, во Воена болница, се лечевме таму, кај Ванчо Андреески и кај Сашо Стојчев, што беше директор

GT: Cilin vit ishe në shërim?

GB: Nga 2003 e këtej fillova të shërohem. Deri në vitin 2003, më sot do të shkoj te mjeku, më nesër, dhe nuk shkova. Por, në 2003-shin kur më çuan me urgjencë, prej para dyqanit të Dobre kazanpunuesit, atëherë nga Pashinoruvci mendoj, jo, nga Obërshani është apo nga Berovci, Zorani, një djalë i plotë, vozitës në ndihmën e shpejtë, kur erdhi para Dobre kazanpunuesit, tha: “Hë, bre, ëmbëltor, erdhi koha edhe ty me urgjencë të të marrim”. Dhe, kjo më duket pak e çuditshme, që më morën prej te Dobreja, me një mik bënim muhabet, unë në biçikletë, i mbështetur me njëren këmbë në biçikletë, me tjetrën për toke, e mbaja biçikletën, në timonin e biçikletës kisha diku 20-30, apo 15-16, nuk e di saktë sa ishin, gjvrekë, kiflë dhe pesë shishe nga gjysmë kile bozë, anash te dorezat. Dhe, bëjmë muhabet me të, me atë mikun, dhe me një kohë i them: “hajde të shkojmë, të kryejmë punë edhe ti edhe unë”. Vetëm, një moment para kësaj bëjmë muhabet rreth asaj që Crvenkovski e pranoi Ahmetin në këtë... dhe them: “Shiko se ç’bëri Cërvenkovski, çfarë mëkati bëri” dhe ai thotë: “Çka?”, “Po me këtë që i pranoi në parlament, me ta rrihesha deri dje, ndërsa ata tani...” dhe, përnjëherë, ashtu si isha i kthyer, përnjëherë filluan të më errësohen sytë dhe s’kishte gjë më, vetë më erdhi, i them mikut: “Prit pak!”. Edhe ai e ka parë, më ka dëgjuar kur i kam thënë të presë dhe unë nga ai çast nuk di se si ka qenë, ç’ka ndodhur, vetëm e di, kur erdhi urgjenca, më tha Zorani: “Eh, ëmbëltor, edhe ty të erdhi koha të...”, dhe nuk dija gjë, derisa e pranova sistemin, nuk e dija pse, si. Më çuan në spital, në katin e pestë, doktoresha Burneska më tha: “Ç’ke, si je?”, “Nuk e di, ku ta di”, i them dhe nuk e kisha idenë se si është puna, ç’ndodh dhe pasi e pranova sistemin, u kthjella dhe erdha në vete, ndërsa ndërkohë vetëm më qahej, ashtu, nga nervozizmi.

GT: Dhe, që atëherë, je duke shkuar vazhdimisht në Spitalin Ushtararak, apo jo?

GB: Dhe, që atëherë, viti 2003, nga marsi deri në tetor rregullisht i pija hapat, m’u duk se jam më mirë dhe i ndërpreva dhe ndoshta ky është gabimi im, i ndërpreva. Në vitin 2004, më 26 korrik 2004, sulmi më ndodhi në fshat, në Senokos, isha duke

сега брзо на „8-ми Септември“, Сашо Стојчев директор беше, тој е невропсихијатар. Тој едниот пат кога отидов таму кај него да се лечам и вели: „Слушај“- вели -„секој еден што фатил оружје в раце, без разлика дали пошол на бојно поле или не, тој мора да добие некаква последица, дали на мозок, дали на срце, дали... на нешто мора да добие, ама ти“ - вели - „како што кажуваш“ - како што му објаснив јас како сега што објаснувам, дека таму се правев храбар, а стравот в петици - „е, ти затоа“ - вели - „си добил понапред, ова епилепсијава“. Оти му кажав дека во фамилијата моја нема никој со таква болест и на 40 години не може така епилепсија лесно да се добие. „Е, тоа е“ - вели - „што си се правел таму храбар, што не си давал отпор на колегите, не си се искажувал, си собирал само во тебе и сега ова пукнало, ама избило ете таму“ - вика. А, во 2001 дури бев Тетово имав класични напади, ама „grand mal“-и (вид на напад при епилепсија), а не како 2003 што го добив класичниот напад со паѓање и...

GT: Која година се лечеше?

GB: Од 2003 навака почнав да се лечам, а до 2003 година, ај денеска ќе појдам на доктор - ај утре, не појдов, ама 2003 кога ме однесоа веќе со брза помош, од пред Добре казанџијата, баш тогаш од Пашинорувци мислам дека, не, од Обршани е или од Беровци, Зоран едно, полничко така машко, шофер во брза помош, кога дојде од пред Добре казанџијата да ме зема, вели: „Е бе, слаткар, дојде време и тебе со брза помош да те земаме“. И тоа ми беше чудно, што ме зеда од кај Добре тука, со еден пријател си правевме муабет, јас на точак, потпрен со едната нога на точак, со едната нога долу и точакот го држев, на рачкиве од точкаков имав негде 20-30 или 15-16, не знам точно колку беа, февреци, кифли и пет и пол кила боза, отстрана на рачките. И си правиме муабет со човеков, со пријателов, едно време тој вика: „Ај да си одиме, да си бркаме и ти работа и јас да си бркаме работа“. Само, момент пред тоа направивме муабет за околу Црвенковски кога ги прими Ахмети во ова... и велам: „Гледај што направи бе Црвенковски, каква вина направи“ и вели: „Што?“, „Па со ова што ги прими во парламент, со нив се тепав до вчера, а сега тие...“ и само

mbjellë duhan. Në mëngjes u ngrita nga krevati, shkova të marr një skele, dengje, u ktheva në shtëpi për t'i ndërruar rrobat, për t'i hipur dengjet në galeri. Duke u zhveshur, u rrëzova. Gruaja ka bërtitur, ka ardhur vëllai, ma ka liruar gojën me lugë dhe ka bërtitur: "Eh, ore Goce, çka...!", ma çliroi gojën dhe më erdhi pak vetëdija, por, përsëri kam filluar ta humbi vetëdijen dhe ai ka bërtitur: "Eh, Goce, çka do të më bësh!" - atëherë e di se tha: "Eh, ore Goce, çka do të më bësh!" dhe kur e përplasi lugën, gjuha dhe buza më ishin të kapura nga luga dhe qoftë vetëm me kaq. Më dërguan lart në spital, erdhi urgjenca këtu. Urgjenca thanë: "Nëse e çojmë ne, nuk do të duhet të paguani fare, nëse e çoni ju, duhet të paguani 500 denarë". Jo, në fakt, thanë: "Nëse e çojmë ne, do të duhet të paguani 500 denarë, nëse jo, nuk duhet të paguani fare". "Çojeni ta shohin njeriun se si është, sepse kjo gjë i ndodh për herë të dytë." Dhe, më çuan në spital dhe përsëri ndodhi që të jetë Burneska dhe...

GT: Në spitalin e Prilepit?

GB: Po, në spitalin e Prilepit. Dhe, Burneska, kur për herë të parë e pranova sistemin, më tha: "Duhet patjetër të shtrihesh pesë-gjashtë ditë për ta zbuluar se si dhe pse ka ndodhur kjo". Atëherë i thashë doktoreshës se nga viti 2001 deri në vitin 2003, këto dy vite, më ndodhin sulme "grand mal", mirëpo hë sot, hë nesër, kurrë nuk shkova dhe atëherë më çuan, jo unë të shkoj, por ata më çuan. Në vitin 2004, doktoresha më tha: "Duhet të qëndrosh disa ditë për të bërë teste për të parë se ç'është puna". "Dëgjo" – i them – "unë kam në shtëpi 40-50 litra bozë, duhet të shkoj ta zbus dhe pastaj do të kthehem dhe do të shtrihem, nëse ka nevojë". "Por, ligji" – thotë – "te ne në spital është: dole nga porta, s'ka të kthyer. Vetëm" – thotë – "tani do të të jap një dokument që nesër në mëngjes të shkosh ta kontrollosh gjakun, urinën, në klinikën interniste të shkosh, te klinika e syve, incizim kompjuterik në Ohër të bësh...", m'i caktoi të gjitha mjekja, "...me këto rezultate, nëse tregojnë diçka, do të kthehesh këtu, do të shtrihesh nëse ka nevojë, nëse jo, do ta shohim". I bën hulumtimet, konstatoi dhe nuk konstatoi atëherë mjekja se është epilepsi. Në vitin 2004, kur më çuan pas rrëzimit të parë, atëherë në fshat, kaloi si kaloi, kur më çuan

наеднаш како што бев свртен и само наеднаш почна да ми се стемнува и немаше повеќе, само ми се даде, на другаров му велам: „Почекај!“ - и тој видел веќе, ме слушнал кога сум му рекол почекај и јас веќе оттогаш, оттука не знам ништо како било, што било, само знам, кога дојде брзата помош дека на тоа Зоран му реков, ова, дека ми рече: „Е, слаткар и тебе дојде време да те...“ и не знаев ништо, до дури го допримив системот не знаев зошто-како. На болница кога ме однесоа, на 5-ти [спрат], Бурнеска ми вика, докторката: „Што ти е, како ти е?“, „Не знам, што знам“ - само ѝ викам и немав појма што е како е и го допримив системот. Откако го допримив системот се освестив и дојдов присебе, а во меѓувреме само на плачење ме тераше, така од нервозата.

GT: И оттогаш континуирано во Воена болница одиш или не?

GB: И оттогаш, 2003 година, од март до октомври си ги пиев редовно апчињата, ми се виде како поарно и ги прекинав, сам апчињата на себе и може тоа е грешка моја и ги прекинав. Во 2004 година, на 26 јули 2004 нападот го добив в село, Сенокос, тутун садев. Насабајле станав од кревет, отидов под скеле, собрав балиња, се вратив назад дома да се пресоблечам за на галерија да ги качам балињава. Пресоблекувајќи [се], паднување - нестанување. Женава спискала, дошол братот, ми ја отклетувал со лажица устата и едниот пат вика: „Ех, бе Гоце што!...“ - ми ја отклетти и веќе добив малку свест, ама тој, повторно пак сум почнал да губам свест и само вели: „Ех, Гоце што ќе ми направиш!“ - тогаш знам кога рече: „Ех, бе Гоце што ќе ми направиш!“ - и кога лупна со лажицата јазикот и рилкава ми беа потфатени од лажицата и само за тоа нека биде. Ме однесоа горе в болница, дојдоа [со] брза помош тука. Брзата помош вика: „Ако го носиме ние нема ништо да платите, ако го носите вие треба 500 денари да платите“. Не, поправо „Ако го носиме ние ќе платите 500 денари, ако не, не треба ништо да платите“. „Носете го да се види со човекот што е како е, оти вторпат ова му се случува.“ И ме однесоа в болница и се погоди пак исто Бурнеска и...

vëllai dhe urgjenca, më tha: “Epo, tani” – thotë – “herën e kaluar ti ike, por, tani unë nuk të pranoj, vetëm do të të pranoj të marrësh një sistem, ndërsa shtatë sisteme do të pranosh në shtëpi”, mendoj jo sisteme, por injeksione, “shtatë ditë do t’i pranosh në shtëpi, këtu nuk do të shtrihesh”. Mirëpo, sapo më pranuan, sapo më shtrinë, përsëri pata sulm. Ky sulm nuk e di se si më ka ardhur, ç’më ka ndodhur, lidhje s’kam. Dhe, nga ajo kohë e këtej jam vazhdimisht me medikamente. Kjo që më doli në ndihmë drejtori i Fabrikës së cigareve tani, që më pranuan në punë dhe që mbeta të punoj, ndërsa Stevananxhia erdhi një herë për zgjedhje në shtëpi dhe tha: “Si të të pranoj në punë?”, kërkova të shkoj në Komunalec me mëditje, mendoj ajo puna me fshesë, të pastroj. “Do të rrëzohesh në rrugë, do të kalojë ndonjë veturë e do të të shkelë, si të të çoj atje?”. I thashë – “Nëse rrëzohem, nëse nuk jam për në rrugë, më vendos në zyrë, edhe unë duhet të jetoj, duhet të fitoj para edhe unë diku, të ha”. “Jo, nuk mundem”. Dhe, ata nuk më kanë pranuar sepse në vitin 2003, mendoj...

GT: T’i kthehem kësaj temës tonë... Goce, unë të falënderoj që pranove ta japësh këtë intervistë, gëzohem shumë për këtë.

GB: S’ka problem, nëse duhet diçka, gjithçka që është në lidhje me atë punë, mendoj me luftën, jam i hapur për biseda të tilla dhe gëzohem nëse gjendet ndonjë zgjidhje për statusin të neve mbrojtësve, sepse asgjë nuk është zgjidhur deri më tani. Duhet së paku dikush, diçka, bie fjala, një falënderim të na japin, keni meritat, ja një falënderim, askush deri më tani nuk e ka bërë. Unë shpresoj te Zoki, por, edhe ai nuk e di se çka është, si është puna, edhe ai nuk e di se si i ka punët, si e ka situatën, mirëpo të shpresojmë se do të kthjellat, do të...

GT: Kush?

GB: Kryetari, kryeministri, ky kryeministri Zoran Zaev. Sepse, ashtu siç premtoi në vitin 2007, si ishte nuk më kujtohet, kur nënkryetar memorandumi për bashkëpunim, atëherë ishte nënkryetar i Qeverisë, premtoi se në rast se vjen në krye të LSDM-së do të na dalë në ndihmë, mirëpo deri më tani asgjë nuk ka bërë. Tani ende shpresoj te ai, kam shpresë. Te asnjë tjetër.

ГТ: Во прилепската болница?

ГБ: Да, во прилепскава болница. И Бурнеска вика, а првиот пат кога го допримив системот докторкава вели: „Мора да полежиш барем пет-шест дена да откриеме одошто, како е што е работава“. Е, тогаш ѝ кажав на докторкава дека од 2001 година до 2003 година, тие две години, ми се случуваат „grand mal“-и напади, ама денеска ќе дојдам - утре ќе дојдам, не појдов и тогаш веќе ме однесоа, не јас да одам, туку ме однесоа. 2004 година, докторкава рече: „Мора да останиш неколку дена да испитаме што е како е“. „Слушај“ - ѝ велам - „јас имам дома 40-50 кила боза, морам да одам да ја растворам, па да се вратам да лежам ако треба“. „Ама законот“ - вели - „кај нас в болница [е]: од порта излезе - надвор нема враќање. Единствено“ - вели - „сега ќе ти дадам документ утре отсабајле да појдеш крв да испиташ, мокрача, во интерно да појдеш, во очно, компјутерско снимање во Охрид ќе направиш...“ - ми закажа сè докторкава, „...на тие резултати згора, ако се покаже нешто ќе се вратиш назад, ќе лежиш тогаш, ако треба да лежиш, ако не ќе видиме.“ Испитаа тогаш и установи и не установи докторкава дека е епилепсија. 2004 година кога ме однесоа, првото паѓање, мислам в село, помина што помина, ме однесе овие... со братот, со брзава помош ме однесоа, вика: „Е, сега“ - вика - „минатиот пат ти избега, ама сега јас не те примам, само ќе те примам да примиш систем и седум системи, дома ќе си примаш“ - мислам системи не, [туку] инјекции - „седум дена дома ќе ги примаш, а овде нема да лежиш“. Ама, само што сум отишол в кревет, само што ме легнале, повторно напаѓа добивам. Е, тој напаѓа не го знам како сум го добил, што сум го добил, немам појма. И оттогаш навака под лекарства редовно. Е, тоа што ми излезе во пресрет, директорот ваму во цигарнава сега, што ме примија на работа и што останав да работам, а Стевананџија дојде еднашка за едни избори дома, вели: „Како да те примам на работа?“ - барав за во Комуналец да одам надничар, мислам не надничар, она за метач, да метам. „Ќе паднеш на улица, ќе помине некоја кола ќе те изгази, како ќе те онадам?“ „Ами“ - реков - „ако паднам, ако не сум за на улица, пушти ме в канцеларија и јас треба да живеам, пари и јас треба да створам негде, да јадам.“ „Не, не може“. И тие не ме примале заради тоа што 2003, мислам...

GT: Faleminderit.
GB: Faleminderit.

ГТ: Да се вратиме на ова нашево... Гоце, јас ти благодарам што прифати да го дадеш ова интервју, многу ми е мило за тоа.

ГБ: Нема проблем, ако има потреба нешто, сè што е во врска со таа работа, мислам во војнава, сум отворен за такви разговори и мило ми е да се реши за нас барем некој статус да се реши за нас бранителите, оти ништо досега не е решено. Треба барем некој, нешто или некакви после, што се вели една пофалница да ни дадат, бевте заслужни еве ви една пофалница, никој досега не си окара мајката. Јас се надевав во Зоки, ама и тој не знам што е, како е работава и тој не знам како му е, што му е ситуацијава, ама белки ќе се свести ќе...

ГТ: Кој тоа?

ГБ: Претседателот, премиеров, премиеров Зоран Заев. Оти како што вети 2007, како беше не знам, кога склучивме меморандум за соработка, нели тогаш беше потпретседател на Владата и вети за доколку дојде на чело на СДСМ да ни излезе во пресрет, ама досега нема ништо излезено, сега се надевам во него уште, имам надеж. Во друг никој.

ГТ: Фала ти.

ГБ: Благодарам.

Për "Aksionin Paqësor"

“... ndërtimin e paqes dhe promovimin e kulturës së jodhunës ...”

За „Мировна акција“

„... изградба на мир и промоција на култура на ненасилство...“

Shoqata "Аксioni Пақësor" është organizatë jofitimprurëse e пërbërë nga активистë dhe активисте të cilët punojnë në mënyrë aktive në ndërtimin e paqes dhe promovimin e kulturës së jodhunës nëpërmjet: inicimit dhe kultivimit të dialogut dhe пërballjes konstruktive me të kaluarën, arsimит të integruar dhe bashкëpunimit rajonal. Shoqata u formua në vitin 2001 dhe punon në dy zyra, në Prilep dhe në Tetovë.

Programi për ballafaqimin me të kaluarën filloi në vitin 2008 dhe пërfshin: mbledhjen e rrëfimeve jetësore nga njerëzit për luftën në Maqedoni në vitin 2001, publikimin e librave me rrëfime jetësore, të revistave lidhur me këtë темë, mbledhjen e librave, revistave dhe materialeve të tjera për luftën në vitin 2001 në Maqedoni, si dhe mbajtjen e trajnimeve për ballafaqimin me të kaluarën dhe ndërtimin e paqes me pjesëtarët në rajonet e krizës në vitin 2001. Në këtë program është edhe puna jonë me veteranët e luftës, nga të dyja palët. Кëту пërfshihet edhe vendosja dhe mirëmbajtja e portalit "2001.mk", i cili paraqet një qendër resursi për luftën në vitin 2001.

Здружението „Мировна Акција“ е непрофитна организација од активист(к)и кои активно работат за изградба на мир и промоција на култура на ненасилство преку: иницирање и негување на дијалог и конструктивно соочување со минатото, интегрирано образование и регионална соработка. Здружението е оформено во 2001 година и работи во две канцеларии во Прилеп и Тетово.

Програмата за соочување со минатото започна во 2008 година и опфаќа: собирање на животни приказни од луѓе за војната во Македонија во 2001 година, публикување книги со животни приказни, списанија поврзани со темата, собирање на книги, списанија и друг материјал за војната во 2001 во Македонија, како и одржување на тренинзи за соочување со минатото и изградба на мир со учесници од кризните региони во 2001 година. Во оваа програма е и нашата работа со ветераните од војната, од двете страни. Тука спаѓа и воспоставување и одржувањето на порталот „2001.mk“, кој ќе претставува ресурсен центар за војната во 2001 година.

„... мислам за војник, нема ништо што не е нормално.“

“...mendoj për ushtarë, nuk ka asgjë që nuk është normale.”

